

T.C.

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

NECATİ SARICA’NIN ŞİİRLERİNDE YAPI VE TEMA

Burak ÖZKANOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Betül ÖZTOPRAK

Çankırı-2019

**T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

NECATİ SARICA’NIN ŞİİRLERİNDE YAPI VE TEMA

Burak ÖZKANOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Betül ÖZTOPRAK**

Çankırı-2019

İÇİNDEKİLER

Sayfa

Bilimsel Etik Bildirimi	iii
Tez Kabul Ve Onay.....	iv
Önsöz.....	v
Özet.....	vii
Abstract	viii
Kısaltmalar.....	ix

GİRİŞ	1
-------------	---

BÖLÜM 1: NECATİ SARICA’NIN HAYATI VE ŞİİR ANLAYIŞI18

1.1. Necati Sarıca’nın Hayatı	18
1.1.1. Doğumu	18
1.1.2. Eğitimi ve Çalışma Hayatı	19
1.1.3. Hastalığı.....	20
1.1.4. Eserleri	21
1.2. Necati Sarıca’nın Şiir Hakkındaki Düşünceleri.....	21
1.2.1. Şiir Nedir?	23
1.2.2. Şiir Dili	25
1.2.3. Biçim ve İçerik	26
1.2.4. Yazar-Okur İlişkisi.....	27
1.2.5. Şiirde İmge	28

BÖLÜM 2: NECATİ SARICA’NIN ŞİİRLERİNDE YAPI VE TEMA30

2.1. Necati Sarıca’nın Şiirlerinde Yapı	30
2.1.1. Ahenk Unsurları.....	31
2.1.1.1. Armoni: Aliterasyon ve Asonans	31
2.1.1.2. Ritim	35
2.1.1.2.1. Vezin-Kafiye	35
2.1.1.2.2. Tekrar.....	37
2.1.2. Dizelerin Kümelenişi	42

Sayfa

2.1.3. Dil Ve Üslup	48
2.1.3.1. Şiir Dilinde Sapmalar	49
2.1.3.2. Konuşma Dili	56
2.1.3.3. Cümle	60
2.1.3.4. Dilde Tasarruf Yolları	62
2.1.3.5. Üslup.....	67
2.1.3.6. İmge	77
2.2. Necati Sarıca'nın Şiirlerinde Tema	96
2.2.1. Kadın	96
2.2.2. Anne	100
2.2.3. Aşk	109
2.2.4. Din.....	116
2.2.5. Tasavvuf	125
2.2.6. Ölüm.....	131
2.2.7. Vatan Sevgisi	137
2.2.8. Siyaset	140
2.2.9. Şehir	146
SONUÇ.....	155
KAYNAKÇA.....	160
EKLER.....	163
ÖZGEÇMİŞ	192

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım “Necati Sarıca’nın Şiirlerinde Yapı ve Tema” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

23 / 07 / 2019

Burak ÖZKANOĞLU

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Burak ÖZKANOĞLU tarafından hazırlanan “Necati Sarıca’nın Şiirlerinde Yapı ve Tema” başlıklı bu çalışma, [Savunma Sınavı Tarihi] tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda [oybirliği/oy çokluğuyla] başarılı bulunarak jürimiz tarafından [Anabilim Dalının Adı] Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Başkan	: Dr. Öğr. Üyesi M. Onur HASDEDEOĞLU	İmza:
Danışman	: Dr. Öğr. Üyesi Betül ÖZTOPRAK	İmza:
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Özgür İLDEŞ	İmza:

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun/...../ 201.. tarih ve sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Unvanı Adı Soyadı
Enstitü Müdürü
Doç. Dr. Yüksel ÖZGEN

ÖNSÖZ

Şiir geçmişi çok eskilere dayanan bir edebi türdür. Her ulus kendi kültür çevresinde kendi şiir anlayışını oluşturmuştur. Şiir, Türk edebiyatında da önemli ve köklü bir yere sahiptir. Temeli İslamiyet Öncesi Dönemde atılan Türk şiiri, Divan edebiyatı ile beraber zirveye ulaşmıştır. İlerleyen zamanlarda toplumda meydana gelen sosyal, siyasi ve kültürel değişimlerle birlikte Batı örnek alınmaya başlanmış ve şiirimiz yeni bir ufuk kazanmıştır. Bu doğrultuda ilerleme gösteren Türk şiiri, Cumhuriyet döneminde çeşitli topluluklar ve şiir anlayışları vasıtasıyla varlığını ve gelişimini sürdürmeye devam etmiş ve hâlâ daha devam etmektedir.

Günümüz şiirinin gelişimine katkıda bulunan birçok şair vardır. Bu şairlerden biri de Necati Sarıca'dır. Sarıca'nın şiir ile olan macerası ilkokul dördüncü sınıfta katıldığı şiir yarışmasında birinci olmasıyla başlamıştır. Buradaki başarısı onun şiire olan ilgisini artırmıştır. Gençlik döneminde de şiir yazmayı sürdüren şair, bu şiirleri 2010 yılında "Hüzün ve Bela" adı altında kitaplaştırmıştır. Ayrıca senaryo ve oyun yazarlığı da yapan şair, olgunluk dönemi şiirlerini "Asanlar" adlı internet dergisinde yayınlamıştır. Yazı macerasına halen devam eden Sarıca, modern şiiri benimser ve bu doğrultuda şiirler kaleme alır.

Bu çalışmanın amacı; son dönem şairleri arasında yer alan Necati Sarıca'nın hayatı ve sanat anlayışını ortaya koymak, Sarıca'nın şiirlerini yapı ve tema bağlamında değerlendirerek Necati Sarıca'nın Türk şiir geleneğindeki yerini belirleyebilmektir. Necati Sarıca hakkında bugüne kadar herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Böylece bu çalışma, bu konuda ilk olacak ve konu ile ilgili araştırma yapmak isteyen araştırmacılar için bir kaynak niteliği taşıyacaktır.

Çalışma, giriş ve sonuç dışında iki bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında Cumhuriyet dönemi şiiri hakkında genel bilgiler verilmiş, ardından da birinci bölümde yer alan Necati Sarıca'nın hayatı ve sanat anlayışı üzerinde durulmuştur. Çalışmanın esas kısmı olan ikinci bölümde ise Necati Sarıca'nın şiirleri yapı ve tema bağlamında ele alınmıştır. İlk önce şiirlerde yer alan yapı unsurları incelenmiştir. Ardından şiirler tematik olarak incelenmiş bu kısımda şiirler; anne, aşk, ayrılık, vatan

sevgisi, din, kadın, ölüm, siyaset, şehir ve tasavvuf adı altında değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonuç kısmında ise elde edilen bulgular üzerinde durulmuştur. Çalışmada metne dayalı yöntem ve yer yer karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır. Kaynakçada “Necati Sarıca’nın Şiirlerinde Yapı ve Tema” adlı bu çalışmada faydalanan eserler belirtilmiştir.

Çalışmamın konusunun belirlenmesinde bize yol gösteren Sayın Rektörümüz Prof. Dr. Hasan AYRANCI hocam başta olmak üzere Doç Dr. Abdülislam ARVAS’a, çalışmam boyunca bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Betül ÖZTOPRAK’a, Necati Sarıca hakkında bizi bilgilendiren Doç. Dr. Ahmet ÖZCAN’a, Asanalar editörü Sayın Sıtkı CANEY’e, Sarıca’nın kardeşi Sayın Ali SARICA’ya çok teşekkür ederim. Ayrıca eğitim hayatım boyunca maddi manevi desteklerini esirgemeyen aileme, çalışmam boyunca vermiş oldukları desteklerden ötürü teşekkürü bir borç bilirim.

Burak ÖZKANOG̈LU

Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı : Necati Sarıca'nın Şiirlerinde Yapı ve Tema
Tezin Yazarı : Burak ÖZKANOG̈LU
Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Betül ÖZTOPRAK
Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı
Bilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Kabul Tarihi : 23.07.2019
Sayfa Sayısı : 12 (ön kısım) + 162 (tez) + 30 (ekler)

1965 yılında dünyaya gelen Necati Sarıca'nın, şiir macerası ilkokul dördüncü sınıfta başlamıştır. Asıl mesleği savcılık olan Sarıca'nın şairliği ve şiirleri dikkate değer bir konudur. 1980 sonrası imgeci şiir anlayışını benimseyen şair hakkında nitelikli bir bilimsel çalışmanın yapılmamış olması çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan "Necati Sarıca'nın Şiirlerinde Yapı ve Tema" adlı bu çalışma Necati Sarıca ile ilgili yapılan bilimsel çalışmaların ilki olma özelliğini taşımaktadır.

Çalışma giriş ve sonuç dışında iki bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında Cumhuriyet dönemi şiirine değinilmiştir. Birinci bölümde Sarıca'nın hayatı ve sanat anlayışı ele alınmıştır. İkinci bölümde ise şiirlerinin yapısını oluşturan unsurlar belirlenerek incelenmiştir. Ardından Sarıca'nın şiirleri tematik açıdan incelenerek sınıflandırılmıştır. Sonuç bölümünde ise elde edilen bulgulara yer verilen çalışmada Necati Sarıca'nın Türk şiirindeki yerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada ağırlıklı olarak metne dayalı yöntem kullanılmıştır. Yer yer karşılaştırma yöntemine de başvurulmuştur. Ayrıca Necati Sarıca ve çevresi ile görüşmeler yapılarak elde edilen bilgiler ışığında çalışmaya yön verilmiştir.

Eserleri biyografik okumaya uygun olan Sarıca'nın şiirlerinde ağırlıklı olarak anne, aşk, ayrılık, vatan sevgisi, din, kadın, ölüm, renk, siyaset, şehir ve tasavvuf temaları yer almaktadır. Temalara genel olarak hüznün duygusu hâkimdir. Yapıya gelindiğinde ise, şairin şiirlerde manayı ön planda tuttuğu ve biçim kaygısına düşmediği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet Dönemi Şiiri-Necati Sarıca-Hüzün ve Bela-Asanatlar

Çankırı Karatekin University Institute of Social Sciences Abstract of Master's Thesis

Title of the Thesis : Structure and Theme in Poems of Necati Sarıca	
Author	: Burak ÖZKANOĞLU
Supervisor	: Assist. Prof. Betül ÖZTOPRAK
Department	: Turkish Language and Literature
Sub-field	: Turkish Language and Literature
Date	: 23.07.2019
<i>Necati Sarıca who was born in 1965 is poet and his poetry adventure began in the fourth grade of primary school. Sarıca's poetry and poems, whose main job is the prosecution, are remarkable issue. The focus of the study is the lack of a qualified scientific study about Sarıca who adopted the post-1980 imagery of poetry. "Necati Sarıca'nın Şiirlerinde Yapı ve Tema" prepared as a master thesis is the first of the scientific study about Necati Sarıca.</i> <i>The study consists of two parts except the introduction and conclusion. In the introduction part, the tradition of republican poetry is mentioned. Sarıca's life and understanding of art are discussed in the first chapter. In the second chapter, the elements of the poetic structure of Sarıca's poems are examined and classified according to thematic features. In the conclusion, Necati Sarıca's place in Turkish poetry is tried to be determined in the light of the findings. In this study, the text-based method was used. The method of comparison was also applied in some places. In addition, interviews were conducted with Necati Sarıca and colleagues and the study was guided in the light of the information obtained.</i> <i>His works are suitable for biographical reading and generally, themes in the poet's poems are mother, love, separation, epic and national speech, religion, women, death, color, political, city and mysticism. The themes were generally dominated by a sense of sadness. In the structure, It is seen that the poet prioritizes the meaning in his poems and does not fall into form anxiety.</i>	
Keywords: Poetry of the Republic Period- Necati Sarıca- Hüzün ve Bela- Asanatlar	

KISALTMALAR

a.g.e.:	Adı Geçen Eser
C.:	Cilt
Dr.:	Doktor
Haz.:	Hazırlayan
Öğr.:	Öğretim
s.:	Sayfa
S.:	Sayı
TDK:	Türk Dil Kurumu
vd.:	Ve diğerleri

GİRİŞ

Türk şiiri Cumhuriyet Dönemi'ne gelene kadar gerek içerik gerek biçim olarak büyük değişim geçirmiştir. Bu değişimlerde yaşanan toplumsal olayların etkileri göz ardı edilemeyecek kadar önem arz eder. Cumhuriyet'in ilânı da bu önem teşkil eden olayların başında gelmektedir.

Bu dönemde yaşanan gerek siyasi gerek sosyal değişimler doğrudan edebiyatta yansımaları bulmuştur. Çağdaşlaşma adına yapılan inkılaplar ve birçok yenilikler, halka edebi eserlerle anlatılmıştır.

Tanzimat ile başlayan toplumu modernleştirme hareketi artık yerini modern halkın zevk ve duyusuna hitap eden edebi eserlere bırakmıştır. Dünyada yaşanan siyasi gelişmelerin insan üzerindeki etkileri yeni dünya görüşlerini, yeni insan anlayışların doğmasına neden olmuştur. Sanatçılarda bu etkilerin şekillendirdiği halka seslenmek amacıyla yeni arayışlara girmiştir. Milli edebiyat döneminde başlayan dilde sadeleşme artık dile yerleşmiş şiirin içeriği zenginleşmiştir.

Bu dönem daha çok ortak fikri, ideolojiyi, hayat görüşünü, şiir anlayışını savunan şairlerin bir araya gelerek topluluk halinde eserler verdiği bir dönem olmuştur. Bunun yanında Cumhuriyet Dönemi Şiiri, yeni Türk şiirinin en olgun evresidir. Cumhuriyet Dönemi Şiiri'nin oluşmasına katkıda bulunan edebi topluluklar ve anlayışlar şunlardır:

- *Saf Şiir (Öz Şiir) Anlayışı*¹

Saf şiir Batı'da, yirminci yüzyılda Paul Valéry, Paul Verlaine, Stephan Mallarmé ve Arthur Rimbaud gibi sembolist şairler tarafından ortaya atılan, şiirin sadece kendisi

¹Bu başlığın hazırlanmasında faydalanılan kaynaklar: İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2001. Ali İhsan Kolcu, *Cumhuriyet Devri Edebiyatı -I*, Salkımsöğüt yayınları, Erzurum 2013. Ahmet Oktay, *Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1993. Ahmet Hamdi Tanpınar, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2014.

için var olduğu fikri doğrultusunda ortaya çıkan bir şiir anlayışıdır. Şiirin hiçbir ideolojiye, fikre hizmet etmemesi gerektiği araç değil amaç olması gerektiğini savunan bir anlayıştır. Türk şiirinde bu anlayışın öncüleri Ahmet Haşim ve Yahya Kemal olmuştur. Yahya Kemal bu anlayışın ilk başlarda çok ciddiye alınmadığını. *Edebiyata Dair* adlı eserinde açıklar: “ Öz şiir tesmiyesini ise gülünç ve iddialı görenler vardı. Şiirde rythme’in, fennî ve mihanîkî târifinden başka bir şey olduğunu anlatabilmek için derûnî âhenk târifini bulmuştuk.”² Ahmet Haşim’in savunmuş olduğu şiir hakkındaki düşünceleri, saf şiiri işaret etmektedir. Kısaca Türk Edebiyatı’nda Saf Şiir Ahmet Haşim’in “Şiir Hakkında Bazı Mülâhazalar” adlı yazısıyla başlamıştır denilebilir. Saf şiir anlayışının temelini Haşim’in bu düşünceleri oluşturmaktadır. Saf şiirin geneline bakıldığı zaman temelde hem içerik hem de biçim olarak başarılı şiir oluşturma gayesi yatmaktadır. Ayrıca şiirin musikiye en yakın sanat olması hasebiyle ve bu anlayışın ortaya çıkmasını sağlayan şairlerin sembolist şairler olması göz önüne alındığında bu şiir anlayışında musiki önemli bir yere sahiptir.

Yahya Kemal ve öğrencisi Ahmet Hamdi Tanpınar musikiye ayrıca özen gösteren isimlerdendir. Saf şiirin musiki yönü onlarda adeta hayat bulmuştur. Yahya Kemal şiiri sözden çok musikiye yakıştırır. Yahya Kemal, bu konudaki düşüncesini *Edebiyata Dair* adlı eserinde şu cümlelerle anlatır: “Şiir rytme yani nazım sanatı olduğu için güfteden önce bir bestedir. Mısalarında nağme hissedilmeyen bir manzume sadece bir güftedir ki onu nesir sahasına atarız’ demektedir.”³ Ahmet Hamdi Tanpınar da musiki üzerinde fazlasıyla durmuştur. Hem nazım hem de nesir alanında kaleme aldığı eserlerinde musikiye temas etmeyen bir eseri neredeyse yoktur.

Okurda estetik haz uyandırmak amacı güden bu şiir anlayışı sade bir dil benimsemiştir. Çağa ayak uyduran anlayış bireyselliğin ön plana çıkması ile imgelerin de bireyselleşmesini desteklemiştir. Bunda şairlerin toplu bir hareket oluşturmayıp aynı anlayışı benimseyip bireysel yazılar kaleme almasının da etkisi büyüktür.

² Yahya Kemal Beyatlı, *Edebiyata Dair*, Özal Matbaası, İstanbul 2005, s.21.

³ Yahya Kemal Beyatlı, *a.g.e.*, s.7.

Ahmet Haşim ve bu anlayışı benimseyen şairlerin buluştukları ortak nokta, şiirin herhangi bir ideolojinin, fikrin hizmetine sunulamayacağı hususudur. Bu husus kapsamında saf şiir anlayışını benimseyen Ahmet Hamdi Tanpınar şu ifadeleri kullanır: *“Bugün sanat meseleleriyle yakından alâkadar olmuş, bir zekâ için artık münakaşasına imkân görülmeyen hakikatlerden biri de şiirin her türlü menfaat endişesinden uzak, gayesini yalnız kendinde bulan bir mükemmeliyet olmasıdır.”*⁴

Böylece Tanpınar, saf şiirin ilkelerinden ilkinin oluşturan, şiirin araç değil amaç olması gerektiğine vurgu yapmaktadır.

Saf şiirin hem biçim hem içerik olarak başarılı şiiri amaçlaması sebebiyle bu anlayışı benimseyen şairler çok titiz çalıştıklarından genellikle çok üretken şairler olamamışlardır. Ahmet Hamdi Tanpınar ve hocası Yahya Kemal Beyatlı bu konuda örnek gösterilebilir.

Bu şiir anlayışının diğer bir temsilcisi olan Necip Fazıl Kısakürek’e gelindiğinde onun şiiri hayatında yaşamış olduğu köklü değişiklik neticesinde ikiye ayrılmaktadır. “Kaldırımlar Şairi” olarak anılan Necip Fazıl şiire başladığı dönemde savunmuş olduğu şiir anlayışı ile hayatının ikinci evresinde savunduğu şiir anlayışı arasında farklar mevcuttur. Şiir poetikasına bakıldığı zaman bu bariz bir şekilde göze çarpmaktadır. Necip Fazıl şiirinin ikinci döneminde daha İslamcı ve mistik bir yol izlemiştir. Hayatında yaşadığı değişiklik şiirine doğrudan etki etmiştir. Bu değişimi *Çile* adlı şiir kitabının başında yer vermiş olduğu poetikasında şu sözlerle anlatır:

*“Ben şiiri, her türlü hasis gâyenin üstünde, doğrudan doğruya kendi zat gâyesine- sanat için sanat-, fakat kendi zat gâyesinin sırrıyla de Allah’a ve Allah dâvâsının topluluğuna – cemiyet için sanat- bağlı kabul kabul etmişim...”*⁵

⁴Ahmet Hamdi Tanpınar, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2014, s. 13.

⁵ Necip Fazıl Kısakürek, *Çile*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul 2010, s.13.

Bu anlayış doğrultusunda şiirler kaleme alan başka isimler de bulunmaktadır. Bunlar arasında Ahmet Muhip Dıranas, Cahit Sıtkı Tarancı, Behçet Necatigil, Ziya Osman Saba yer almaktadır.

Saf şiir anlayışı bu ilkeler doğrultusunda şekillenmiş ve birçok şairi etkisi altına almıştır. Bireysel bir yol izleyen şairler bir topluluk oluşturamamış ancak kendilerinden sonra gelen şairleri etkilemişlerdir. Etkiledikleri şairler arasında “Yedi Meşaleciler” adı ile bilinen şiir topluluğu da yer almaktadır.

- *Yedi Meşaleciler*⁶

Cumhuriyet döneminde belli bir anlayış çevresinde bir araya gelen ilk edebi topluluk “Yedi Meşaleciler” olmuştur. 1928 yılında çıkardıkları *Meşale* adlı kitap etrafında bir araya gelen şairler ortak bir anlayışın sonucu oluşturdukları eserin ön sözünde bir mukaddime kaleme almışlardır. Bu mukaddime Milli Edebiyat’a karşı bir tavır sergilemişler ve şiirin artık yeni bir soluğa ihtiyaç duyduğunu ve bu yenileşmeyi de kendilerinin sağlayacağını savunmuşlardır. Yayınladıkları bu mukaddime bir beyanname özelliği taşımaktadır.

Sabri Esat Siyavuşgil, *Meşale* adlı kitaba şiirleri yer alan yedi gençten dolayı topluluğa Yedi Meşaleciler ismini uygun görmüştür. Topluluğun üyeleri; Ziya Osman Saba, Yaşar Nabi Nayır, Kenan Hulusi Koray, Muammer Lutfi Bahşi, Cevdet Kudret Solok ve Sabri Esat Siyavuşgil isimlerinden oluşmaktadır. Ortaya çıktıkları ilk dönemde büyük bir kitle tarafından ilgiyle takip edilen topluluk, zamanla *Meşale* adlı on beş günde bir yayınlanan bir dergi de çıkarmıştır. Ancak Cumhuriyet döneminde yaşanan yenilikler neticesinde Arap alfabesinden Latin alfabesine geçiş derginin okur sayısını düşürmüş ve dergi bir süre sonra yayın hayatına son vermek zorunda kalmıştır.

Beyannamelerinde; “Yazılarımızda ne dünün mızımız ve soluk hislerini ne son zamanların renksiz ve dar Ayşe, Fatma terennümünü bulacaksınız.” diyen Yedi

⁶ Bu başlığın hazırlanmasında faydalanan kaynaklar: İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2001. Ali İhsan Kolcu, *Cumhuriyet Devri Edebiyatı -I*, Salkımsöğüt yayınları, Erzurum 2013. Öztürk Emiroğlu, *Türkiye’de Edebiyat Toplulukları*, Akçağ Yayınları, Ankara 2003.

Meşale topluluğu Servet-i Fünûn anlayışını ve Milli Edebiyat düşüncesini eleştirmektedir. Hedefledikleri yenilikleri konu üzerinden gerçekleştirmeye çalışan topluluk şiirlerinde aile sevgisi, çocukluk günlerine duyulan özlem, yaşama sevinci ve şiirin en temel konusu olan aşkı alışlagelmişin dışında bir söyleyişle ele almıştır. Biçimsel açıdan bir yenilik getirmeyen topluluk, hece vezninin yanı sıra serbest nazmı da benimsemiştir.

Şiirin amaç olarak değil de fikirlerini yaymakta bir araç olarak görmesini eleştiren topluluk, bu gidişatı önlemek istemiştir. Şiir anlayışlarını beyannamelerinde, “*Canlılık, samimiyet ve daima yenilik*” sloganıyla dile getiren topluluk zaman içerisinde şairlerinin farklılaşan zevkleri doğrultusunda şiirden uzaklaşmaları ile birlikte Türk şiirine önemli bir yenilik ve canlılık getiremeden dağılmışlardır.

- *Toplumcu Gerçekçiler*⁷

Cumhuriyet döneminde Yedi Meşaleciler’den sonra önemli bir taraftar toplayan bir diğer edebi topluluk Toplumcu Gerçekçiler’dir. Rusya temelli bir anlayış etrafında bir araya gelen sanatçıların oluşturdukları topluluk, 1920- 1960 yılları arasında faaliyet göstermiştir.

Türk şiirinde Toplumcu Gerçekçi anlayışın önde gelen sanatçısı Nazım Hikmet’tir. Öğrenim amacıyla gitmiş olduğu Rusya’da Mayakovski’den ve Fütürizm akımından etkilenen Nazım Hikmet’in sanat anlayışında büyük değişim yaşanmıştır. Toplumcu sanat anlayışını benimseyip Nazım Hikmet’in etkisinde eser veren şairlere arasında; Rıfat Ilgaz, Enver Gökçe, Ahmed Arif, Ercüment Behzat Lav, Arif Damar, Suat Taşer, Hasan İzzettin Dinamo, Şükran Kurdakul, Ceyhun Atıf Kansu gibi isimler sayılabilir.

Toplumcu sanat anlayışını benimseyen şairler şiirlerini, toplumsal bir kaygının güdümünde kaleme almışlardır. Şiirin nasıl yazıldığından çok ne anlattığına

⁷ Bu başlığın hazırlanmasında faydalanan kaynaklar: İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2001. Ali İhsan Kolcu, *Cumhuriyet Devri Edebiyatı -I*, Salkımsöğüt yayınları, Erzurum 2013. Asım Bezirci, *Nâzım Hikmet*, Evrensel Basım Yayın, İstanbul 2013.

yoğunlaşan şairler biçimden öte içeriği önemsemişlerdir. Şiirlerinde ideolojilerini açık bir şekilde ortaya koyan şairler, özellikler Marksist anlayış ile söylev üslubuna sıkça başvurmuşlardır. Dini ve geleneksel bağlara karşı çıkan topluluk, hümanist bir yaklaşım sergilemiştir. Şiirlerin içeriğine bakıldığında ise kapitalist düzen eleştirisi, ezilen halk, baskı, isyan, işçilerin sıkıntıları, emekçilerin sorunları gibi konular ele alınmıştır.

Biçimsel olarak bakıldığında ise kullanım kolaylığı ve rahat yazmaya olanak sağlaması ve belli bir düzen gerektirmediği için serbest nazmı tercih etmişlerdir. Şiirlerinin kitleleri etkilemesini amaçlayan şairler söylev üslubunu tercih etmesinin yanı sıra sözcüklerin ahengine de önem vermişlerdir. Tekrarlara sıkça yer veren şairler, kafiye de ustaca kullanmışlardır.

Yaşanan siyasi gelişmeler ve 1960 yılında yaşanan darbe ile Toplumcu sanat anlayışını benimseyen şairlerin birçoğu tutuklanmış veya susturulmuştur. Bu doğrultuda Toplumcu sanat anlayışının etkisi kırılmıştır. Anlayışı devam ettirecek şairlerin de baskı altında tutulması sonucu Toplumcu şiir anlayışı etkisini yitirmiş olsa da kendilerinden sonra gelen sanatçıları da etkilemeye devam etmişlerdir.

- *Garip Akımı (Birinci Yeniciler)* ⁸

1940 yılına kadar ki şiir anlayışları arasındaki en radikal topluluk Garip'tir. Orhan Veli öncülüğünde bir araya gelen Melih Cevdet Anday ve Oktay Rıfat Horozcu 1941 de çıkardıkları *Garip* adlı kitap ile kısa zamanda büyük bir kitleyi etkisi altına almışlardır. Bir topluluktan öte bir akım niteliği taşıyan bu anlayış birçok şairi etkilemiştir. Etkiledikleri şairlerden öne çıkan ise; Bedri Rahmi Eyüboğlu, Salah Bırsel, Behçet Necatigil, Asaf Halet Çelebi, Cahit Irgat, İlhan Berk gibi isimlerdir.

Şiirde yenilik arayışlarının devam ederken yaşanan İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında değişen dünya algısı, teknolojik gelişmeler gibi olaylar insanların dünyayı

⁸ Bu başlığın hazırlanmasında faydalanan kaynaklar: İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2001. Ali İhsan Kolcu, *Cumhuriyet Devri Edebiyatı -I*, Salkımsöğüt yayınları, Erzurum 2013. Hakan Sazyek, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2017.

algılayışında önemli değişiklikler meydana getirmiştir. Garip akımı, bu değişen insanın duygularını yansıtmaya sebebiyle büyük bir ilgi görmüştür.

Garip akımı daha önce Milli edebiyatçıların yapmış olduğu kendinden önceki edebi oluşumları belirli gerekçelerle reddedişini daha ileri götürerek kendinden önceki edebiyatı reddetmişlerdir. Bu reddedişin sebebini Mehmet Narlı şu şekilde ifade etmektedir:

“İtirazlara dikkat edildiğinde, Garip şiirinin sadece söz ve anlam sanatlarını değil, kendisine kadar gelen şiirin arka planını oluşturan bilgi kuramını ve kültür ortamını da reddettiği görülür. Orhan Veli ve arkadaşları, bunların yerine çoğunluğun yaşadığı, soluduğu canlı bir alt kültürü şiire taşıyarak geleneğin ruhundan, zevkinden biçiminden kurtulmak isterler. Çünkü onlara göre bu gelenek, insanlığın gelişmesinden habersiz olmak demektir. Şiirdeki eski ruh yapardır ve samimi duyguların yaşanmasına engeldir. Kendilerine kadar gelen şiir zevki, işçinin, emekçinin, yani hayatı ayakta tutan sokağın zevki değildir.”⁹

Garip’in kendinden önceki edebiyatların tamamına karşı bir tavır alması birçok sorumluluğu beraberinde getirmiştir.

Garip’in önsözünde Orhan Veli şiir anlayışını dile getirmiştir. Ortak bir kitap olmasına rağmen önsözde ifade edilen düşünceler Orhan Veli’nin düşünceleridir. Dokuz bölümden oluşan bu önsözde her bir bölümde şiir ile ilgili farklı bir konuya değinilmiştir. Şiirde ölçü, uyak, kafiye gibi şekil özelliklerine karşı çıkmışlardır. Bunun yanında serbest nazım şeklini benimsemişlerdir. Yukarıda da belirtildiği gibi sıradan insanı ve onun hikâyesini anlatan şiirler kaleme almışlardır. Şairanelikten olduğunca uzak durmuşlar bu sebeple sanatlı bir söyleyişe yönelmemişler ve edebi sanatlara da karşı çıkmışlardır. Bilgi birikimi gerektiren, soyut ve halkın anlamakta güçlük çekeceği konular yerine, halka hitap eden konuları işlemeyi tercih etmişlerdir.

⁹ Mehmet Narlı, “Garip Poetikasının Eleştirisi” *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, 2. Temmuz-Aralık, 2009, s. 130.

Şiirde halkın kendisini bulmasını amaçlamışlardır. Yalın bir söyleyiş tercih etmişlerdir. Tüm bunlara bakılınca uzun yıllar boyunca toplumun alışlagelmiş şiir anlayışından farklı hareket etmeleri onların ‘Garip’ olarak nitelendirilmelerine sebep olmuştur. Kendilerinden sonra gelen birçok şairi Garip akımından etkilenmişlerdir.

- *Hisarcılar*¹⁰

1950 yılında Türk şiir geleneğinin zevk ve anlayışını devam ettirmek isteyen, aynı zevk ve anlayışı duyan gençler belli ilkeler etrafında bir araya gelerek *Hisar* dergisi etrafında toplanmışlardır. Ali Bulut grubun oluşumuna ilişkin “*Türk şiir geleneğinden kopmadan günün şiirini vermek isteyen ve o yıllarda «şiirimizde yapılan erozyondan» rahatsız olan bir grup gencin tanışmasını ve kaynaşmasını sağlar.*”¹¹ ifadelerini kullanır. Topluluk Türk şiirine yeni bir soluk getirmeyi amaçlamıştır.

Toplulukta birçok sanatçı yer almıştır. Pek çok meslek dalından şiire gönül vermiş şairler, *Hisar* dergisi etrafında bir araya gelir. Hisar Topluluğu bu yola girdiklerinde şiirine geleneğin takipçisi olmak dışında net, kesin kriterler koymamıştır. Bu sebepten kısa zamanda çok geniş bir yazar ve şair kitlesini etrafında toplamayı başaramıştır. Mehmet Çınarlı bu durumu şu cümlelerle ifade eder: “*Hisar’ın kuruluşundan kapanışına kadar geçen 30 yılı aşkın sürede içinde kadrosuna 500’ü aşkın yazar girmiştir. Yani 500’ü aşkın çeşitli imzanın yazı ve şiirleri Hisar’da yayımlanmıştır.*”¹² Hisar’da yazan ve öne çıkan şairler arasında; Munis Faik Ozansoy, İlhan Geçer, Mehmet Çınarlı, Bekir Sıtkı Erdoğan, Mustafa Necati Karaer, Gültekin Samanoğlu, Hasan İzzet Arolat gibi isimler yer almaktadır.

Hisar Topluluğu, diğer topluluklar gibi edebiyat sahnesine çıkarken bir bildiri yayınlamamıştır. Buna sebep olarak da sanat zevkini sınırlandırmamak zamanla

¹⁰ Bu başlığın hazırlanmasında faydalanan kaynaklar: İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2001. Ali İhsan Kolcu, *Cumhuriyet Devri Edebiyatı -I*, Salkımsöğüt yayınları, Erzurum 2013. Öztürk Emiroğlu, *Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatında Hisar Topluluğu*, Kesit Yayınları, İstanbul 2019.

¹¹ Ali Bulut, ‘‘ Türk Şiirinde En Çarpıcı Değişmeyi Yapan Garip Akımına İlk Sistemli Tepki: Hisarcılar’’, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.6, S.1, Ocak 1991, s.1.

¹² Mehmet Çınarlı, ‘‘Hisar’dan Hatıralar’’ *Türk Dili*, Mayıs 1987, C. LIII, S. 425, s. 304.

kendiliğinden hedefledikleri çizgiye ulaşacağı düşüncesi olmuştur. Ancak bu tavır kabul görmelerini zorlaştırmıştır. Bunun üzerine 17 yıl sonra bir bildiri kaleme almışlar ve sanata dair görüşlerini dile getirmişlerdir. Gelenekçi ve milli bir çizgide ilerleyen topluluk her şeyden önce sanatın ve sanatçının özgür olmasını, hiçbir ideolojinin fikrin savunucu olmaması gerektiğini savunmuşlardır. Topluluğun hedeflerine ilişkin Mehmet Narlı şu ifadeleri kullanır: *"Bu grup, dildeki tasfiye anlayışına, şiire giren günlük yaşantıya ve ideolojiye karşı çıkıyor, yenilik olacaksa bunun batıyı taklit ederek değil, geleneği devam ettirmekle olacağını söylüyordu."*¹³ Bunun yanında modern bir edebiyatı savunan topluluk bu modern edebiyatın milli temellere ve geleneğe dayanarak ilerleyebileceğini aksi halde uzun soluklu bir edebiyat olmayacağı görüşünü ileri sürmüşlerdir. Kendilerinden önceki toplulukları Batıyı taklit ederek bunları milliyetçi gibi göstermeye çalışmalarını ve geleneği reddetmeleri doğrultusunda eleştirmişler ve onları gayr-i milli, kopyacı, taklitçi olarak nitelendirmişlerdir. Ancak topluluk Batı edebiyatına karşı çıkmamıştır. Edebiyatta yeniliği, modern bir edebiyatın kurulmasının gerekliliğini savunmuşlardır. Modern şiirin oluşmasında da Batı'dan faydalanılması gerektiğini düşünmüşlerdir. Geleneğe sahip çıkan topluluk, ne körü körüne eskiye bağlı kalmak ne de tamamen eskiyi yok sayarak bir modern edebiyatın oluşabileceği fikrini benimsemiştir.

Hisarcılar, şiirde aruz ölçüsünü kullanmıştır. Eserlerinde genellikle klasik konuları ele almışlardır. Yeni içeriğe çok itibar etmemişlerdir. Topluluğun bu tavrı onların eski şairlerle kıyaslanması ve onlar kadar başarılı görülmemesine yol açmıştır. Hisar Topluluğu, Cumhuriyet döneminde eski ile yeni arasından bir köprü vazifesi üstlenmiştir. Ayrıca kendilerine kadar ki dönemin özeti mahiyetinde bir topluluk profili çizmişlerdir. Saf şiir ile başlayan sanatı ideolojilerin kısılcısından kurtarma fikrinin bayraktarlığını yapan topluluk başarılı ve usta şairler çıkaramayışı kuruluşundan yıllar sonra sanat görüşlerini açıklaması ile beraber bir süre sonra etkisini yitirmiştir. Topluluğun sonunu getiren birkaç hususu Ali İhsan Kolcu şu şekilde ifade eder:

"Hisarcılar edebiyatımızda Ziya Gökalp ve Yahya Kemal'den gelen milliyetçi ve gelenekçi çizgiyi birleştirmeyi amaçlar. Bir yandan Nâzım

¹³ Mehmet Narlı, "Hisarcılar", *Türk Dili*, C.2001/II, S. 598, Ekim 2001, s. 462.

Hikmet'in temsil ettiği Marksist edebiyatın takipçilerinin, diğer yandan garip şiirinin sanatın ufkunu küçülten tavırlarının karşısına yeni ve çağdaş bir söylem değil eskinin sanat anlayışını sunmakla çıkarlar. Hele hele aruzda ısrar etmeleri, yeni konulardan ziyade işlenmiş konuları tekrar etmeleri ve nihayetle Yahya Kemal ve hatta Ziya Gökalp'i de aşacak tefekkür yönü zengin sanatçı çıkaramadıklarından yankıları kısa sürmüştür."¹⁴

Hisar Topluluğu, biraz acelecilik ve biraz da acemilik ile olgun bir hareket ortaya koyamamıştır.

• II. Yeni Şiiri (İkinci Yeniciler)¹⁵

1950 sonrası Cumhuriyet dönemi Türk şiirinde yer alan İkinci Yeni Şiir Hareketi, Birinci Yenicilerin savundukları ve alelade olarak yorumladıkları şiir anlayışına tepki olarak ortaya çıkmıştır. Garip akımı, şiirde sanata dair ne varsa dışlamış bunun yanında manayı ön plana almıştır. Ayrıca sanatkârane üsluba da karşı çıkmışlar ve günlük konuşma dilini şiir dil haline getirmeye çalışmışlardır. İkinci Yeni şairleri, Garip'in bu dışlamış olduğu unsurları sahiplenmiş ve bu doğrultuda bir şiir anlayışı ortaya koymuşlardır. İlhan Berk İkinci Yeni'nin ortaya çıkışı ile ilgili *Türk Dili* dergisine verdiği röportajda şu ifadeleri kullanır:

"İkinci Yeni'yi Orhan Veli, Oktay Rifat, Melih Cevdet şiirine karşı çıkış olarak anlıyorum. Ama yalnız o şiire karşı çıkışta değil İkinci Yeni. Benim içinden geldiğim orda beslenip büyüdüğüm o günkü Toplumcu Şiire de karşı bir şiir. İkinci Yeni'nin bunlara karşılığı, her şeyden önce bu iki tür şiirin tekdüzeliğidir. Birinci Yeni Şiiri, şiirin ilkelerini çok daraltmıştı; şiiri de tek yanlı kılmıştı. Sokağa inmişti ama, sokakla yetinmişti. Toplumcu Şiirse tıkanmıştı, yeni olanaklarla da

¹⁴ Ali İhsan Kolcu, *Cumhuriyet Devri Edebiyatı -I*, Salkımsöğüt Yayınları, Erzurum 2013, s.46.

¹⁵ Bu başlığın hazırlanmasında faydalanılan kaynaklar: İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2001. Ali İhsan Kolcu, *Cumhuriyet Devri Edebiyatı -I*, Salkımsöğüt yayınları, Erzurum 2013. Asım Bezirci, *İkinci Yeni Olayı*, Gözlem Yayıncılık ve Matbaacılık Koll, Şti., İstanbul 1987.

ilgilenmiyordu; dahası katıydı, bu yüzden de bir ağızdanlığın çukuruna düşmüştü. İkinci Yeni işte bu tıkanıklığın, tekdüzeliğin önünü açmak, daha geniş alanlara akmak için çıktı.”¹⁶

İkinci Yeni Hareketi, diğer birçok topluluk gibi belli bir dergi etrafında şekillenmiş bir hareket değildir. Şairlerin birçoğu farklı dergilerde şiirlerini yayınlamaktadır. “II. Yeni şiirin ilk örnekleri *Yeditepe* (1950), *Yenilik* (1952), *Salkım* (1954), *Şimdilik* (1955), *A* dergisi (1956) ve *Pazar Postası* 1956) gibi dergilerde görülmeye başlanır.”¹⁷ İkinci Yeni şairleri, belli kurallar etrafında şekillenerek başlamasa da zamanla kurallarını belirlemiş ve şiir anlayışlarını ortaya koymaya başlamışlardır. Topluluğa “İkinci Yeni” ismini veren kişi Muzaffer Erdost olmuştur. Asım Bezirci bu ismin yanlışlığına dikkat çekmiş ve neden İkinci Yeni olarak adlandırıldığını şu sözleriyle açıklamıştır:

“İkinci Yeni adını eleştirmen Muzaffer Erdost takmıştır. Gerçi yanlış bir adlandırmadır bu. Çünkü şiirimizin Tanzimat’tan beri geçirdiği yenilik olayları göz önünde tutulursa, İkinci Yeni’ye ancak << Sekizinci Yeni>> demek uygun düşer. Ama, İkinci Yeni bir yönüyle Garip akımına tepki olarak doğduğu ve sık sık tekrarlandığı için bu ad yerleşir.”¹⁸

Bu hareket içinde yer alan sanatçılar: Ece Ayhan, İlhan Berk, Cemal Süreyya, Sezai Karakoç, Turgut Uyar, Edip Cansever, Oktay Rıfat Horozcu, Yılmaz Gruda, Ülkü Tamer, Cahit Zarifoğlu, Özdemir İnce, Süreyya Berfe, Ali Yüce,ERCÜMENT UÇARI Ahmet Oktay, Kemal Özer, İsmet Özel vb. isimlerdir. Bu grubun en önemli özelliklerinden biri grubu oluşturan şairlerin birçoğunun taşradan geliyor olmasıdır.

Grubun benimsemiş olduğu şiir anlayışına gelindiğinde ise, ilk olarak imgeyi benimseyen şairler, şiirlerinde imgeye kapılarını sonuna kadar açmışlardır. Ancak oluşturdıkları imgeler alışılmışın dışında imgeler olmuştur. Garip’in dışlamış olduğu söz sanatları İkinci Yeni ile birlikte tekrar şiire dâhil olmuştur. Şairler imge ve söz

¹⁶Edip Cansever, Soruşturma.” İkinci Yeniden ne anlıyorsunuz?” *Türk Dili*, C: XXXV, S: 309, Haziran 1977, s. 526-527

¹⁷ Ali İhsan Kolcu, *a.g.e.*, s.53.

¹⁸ Asım Bezirci, *İkinci Yeni Olayı*, Gözlem Yayıncılık ve Matbaacılık Koll, Şti., İstanbul 1987, s.7.

sanatlarıyla birlikte zengin çağrışımlı şiirler kaleme almıştır. Bu özel dil oluşturma çabası yer yer kelimeleri bozmaya kadar vardırılmıştır. Konuşma dilinin basitliğine karşı çıkan sanatçılar şiirde de basitliğe karşı çıkmışlardır. Şiirlerini tıpkı Divan şiiri gibi hazırlıklı üst tabaka okura hitap ederler. Şairler, şiirin anlaşılmaktan öte hissedilmesi gerektiği görüşünü savunmuşlardır. Bunun amacı şiirin her okunduğunda farklı anlamlar doğuracak olmasıdır.

İkinci Yeni Hareketi, Garip gibi kendinden önceki edebi anlayışları reddetmiştir. Türk edebiyatının bir geleneği olmadığını savunmuştur. Ancak gelenekle de temasta bulunmaktan kaçamamışlardır.

Cumhuriyet dönemi Türk şiirinin gelişiminde ortaya çıkan topluluklar arasında İkinci Yeni önemli bir yere sahiptir. Taşralı şairlerin başlattığı bu hareket Türk şiirinde önemli bir yere sahip olmakla beraber Türk şiirinin gelişimine de önemli katkıları olmuştur.

- *1980 Sonrası Şiir*¹⁹

1980 dönemi edebiyatında siyasi olaylar etkin bir rol üstlenir. Türkiye Cumhuriyeti'nin en özgürlükçü anayasası olarak kabul gören 1961 anayasası 1960 darbesi sonrasında ilan edilmiş ve oluşan özgürlükçü ortam Türk Edebiyatı'nın gelişimine katkı sağlamıştır. Ancak bu ortam zamanla çeşitli sorunları beraberinde getirmiştir. Artan terör olayları ve sağ sol davaları arasında yaşanan siyasi çekişmeler şiddetini artırmıştır. Gergin bir atmosfer yavaş yavaş hâkimiyetini artırırken diğer bir yandan Alevi- Sünnî çatışmaları baş gösterir. Ekonomik sıkıntının ve bu siyasi olayların etkisiyle toplumda baş gösteren şiddet olayları had safhaya ulaşmıştır. Yaşanan bu olaylar üzerine asker 12 Mart 1971 yılında bir muhtıra yayınlayarak bu gidişatın önüne geçmek ister. Muhtıra ile 1961 anayasası sonrasında oluşan ortamı yeniden düzenlemek amaçlanmıştır. Ancak muhtıra bu amacına ulaşamamış ve yayımlandıktan 9 yıl sonra 12 Eylül 1980 yılında Türkiye'de askeri darbe yaşanmış

¹⁹ Bu başlığın hazırlanmasında faydalanan kaynaklar: Baki Asiltürk, *Türk Şiirinde 1980 Kuşağı*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2013. Metin Celâl, *Yeni Türk Şiiri 80'li Yıllar*, Çolpan Kitap, Ankara 2018.

ve demokratikleşme hareketi yarım kalmıştır. Bu gergin ortamın Türk şiirine de etkileri kaçınılmaz olmuştur.

Bu süreçte önceki dönemler gibi belli bir anlayışla kendini göstermemiş şairler imgeci, metafizik, gelenekçi vb. birçok anlayış etrafında şiirler kaleme almışlardır. Darbenin oluşturduğu baskı ortamında şairler yeniden geleneğe sarılmışlardır. Bu dönemde dergiler belli bir anlayışın savunuculuğundan ziyade her kesime kucak açan bir yapı sergilemiştir. Bir önceki dönemde şiir sloganik söylemlerin ve ideolojik çağrışımların hizmetine sunulmuşken bu dönemde şiir ideolojik söylemlerden ve siyasetten uzaklaşmıştır. Servet Şengül bu konuyu şu ifadelerle anlatır:

“Darbeyle toplumu geliştirme adına eylem ve söylemde bulunabilecek tüm kesimler baskı altına alınır. Böylece darbe öncesinin her türlü siyasi hareketi, darbe sonrasında derin bir sessizliğe bürünür.”²⁰

1960 kuşağının o slogancı, isyancı, başkaldıran yapısı bu dönemde yerini sessizliğe bırakmıştır. Bu durumda 1961 Anayasası’nın oluşturduğu özgürlük ortamının etkisini de göz ardı etmemek gerekir. 1980 kuşağını oluşturan şairlerin yetişmiş olduğu dönem, gerek fikri gerek ideolojik bir ayrışmayı desteklemesi nedeniyle uzlaşmayı güçleştirmiştir.

1980 şiirinin şekillenmesinde Yahya Kemal, Ahmet Haşim, Behçet Necatigil gibi isimlerin etkileri büyüktür. Bu dönemin öne çıkan şairlerine bakıldığında zaman Enis Batur, Haydar Ergülen, Şükrü Erbaş, Birhan Keskin Tuğrul Tanyol Küçük İskender, Ahmet Telli gibi isimler karşımıza çıkmaktadır. Bâki Asiltürk 1980 sonrası şairlerini Anlatımcı Şiir Folklorik/Mitolojik Şiir, Metafizik Şiir, Gelenekselci Şiir, Toplumcu Şiir, Beatnik-Marjinalci Şiir, Yeni Garipçi Şiir, İmge Şiiri, başlıkları altında ele alarak değerlendirir.

1890 sonrası şiir anlayışlarından biri olan Anlatımcı şiiri, Bâki Asiltürk : *“Anlatımcı şiir başı sonu belli kısa bir hikâyesi olan, olay örgüsüne, neden-sonuç ilişkisine, olay*

²⁰ Servet Şengül, “1980 Kuşağı Türk Şiirinde Eleştiriler”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, S.52, 2016, s.318.

kahramanlarının veya olayın geçtiği yerin tasvirine de yer veren şiidir."²¹ şeklinde tanımlamıştır. Anlatımcı şiir, bir nevi manzum hikâye olarak da yorumlanabilir. Şair, başından geçen veya şahit olduğu herhangi bir olayı şiir ile öykülemektedir. Anlatımcı şiirin Cumhuriyet dönemindeki en belirgin örneği Faruk Nafiz Çamlıbel'in Kayseri Ulukışla'ya yaptığı yolculuğu anlattığı "Han Duvarları" adlı şiidir.

Necati Sarıca da anlatımcı şiir anlayışına uygun şiirler kaleme alan şairlerden biridir. Kendi hayatını konu ettiği şiirlerde anlatımcı şiirin tekniklerinden faydalanan şair bu anlayış doğrultusunda başarılı örnekler vermiştir. Çocukluğunda ailesi ile birlikte yaşadığı karbonmonoksit zehirlenmesini anlattığı "Sarılarak Boşluğuma Konuşamadığım" adlı şiiri anlatımcı şiir tekniğiyle kaleme alınmış şiire örnek gösterilebilir.

1980 sonrası şiir anlayışlarından bir diğeri olan Folklorik/Mitolojik şiir anlayışdır. Folklorik şiir, halkın duyuşları ve söyleyişleri doğrultusunda şekillenen bir anlayıştır. Milli ve yerli bir şiir arzusunun sonucu olan bu anlayış halk şiirinin güncellenmiş hali olarak yorumlanabilir. Milli değerleri ve halkın söylemiyle dile getirmek bu anlayışın en belirgin özelliği olmuştur. Mitolojik şiir anlayışına gelindiğinde ise yine halk edebiyatı unsuru olan mitler şiirlere konu edilmiştir. Anlayışı benimseyen şairler sadece Türk mitolojisinin yanı sıra diğr ulusların mitolojilerinden de beslenmiştir. Bu anlayışta yine Folklorik şiir anlayışı gibi gelişen ve değışen dünya görüşü doğrultusunda modern şiir anlayışının etkisinde gerek söyleyiş gerekse konuların ele alınışı noktasında çağa ayak uydurmuştur.

Necati Sarıca'nın şiirlerine bakıldığında folklorik ve mitolojik unsurlara rastlanmaktadır. Ancak bunlar şiirde sadece birer unsur olarak kullanılmış bu anlayışta olduğu gibi şiirin geneline yayılmamıştır. Sarıca folklorik ve mitolojik unsurlara manayı güçlendirmek, şiiri zenginleştirmek amacıyla başvurmuştur.

Metafizik şiir anlayışına gelindiğinde ise bu anlayış, kavramsal tartışmaların odağında yer alan bir şiir anlayışdır. Metafizik şiir anlayışını benimseyen şairlerin çoğunun şiirlerini İslami görüş doğrultusunda kaleme alması bu kavram üzerinde

²¹ Bâki Asiltürk, *Türk Şiirinde 1980 Kuşağı*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2013, s.190.

tartışmalara yol açmıştır. Mistik-metafizik şiir olarak da yorumlanan şiir anlayışı varlık ekseninde Tanrı'yı, ölümü ve ruhu konu etmiştir. Aralarındaki fark bu unsurların irdelenişindeki yöntem farklılıklarından kaynaklanmaktadır.

Necati Sarıca, mistik-metafizik şiire uygun şiir örnekleri vermiştir. Şair, uzun süre inançsal bir buhran ve arayış yaşamıştır. Bu arayışta kimi zaman akli kimi zaman da inançsal bir teslimiyetle arayışını sürdüren şair bu arayış halini şiirlerine konu etmiştir.

Gelenekselci şiir anlayışı 1980 sonrası şiir anlayışında önemli bir yere sahiptir. Şairler, Garip ve İkinci Yeni şairleri gibi geleneği reddetmemişlerdir. Şairler, Türk şiirinin köklü bir şiir geleneği olduğunu kabul edip bu köklere sarılmışlardır. Çağın gerekleri doğrultusunda geleneğin ele alınmasının Türk şiirine yeni bir soluk kazandıracağı görüşü bu dönem şairlerinin büyük bir kısmı tarafından benimsenmiştir. Gelenekçi şiir anlayışı 1980 sonrası şairleri, gelenek içinde kendi şiir anlayışlarına yakın buldukları şiir anlayışlarının çizgisinde şiirler kaleme almıştır.

Necati Sarıca da geleneği reddetmemiş ve Türk şiirinin köklü bir geleneğe sahip olduğu görüşünü savunmuştur. Sarıca, şiirlerinde geleneğe ait unsurları kullanmıştır. Şairin şiirlerinde gerek Divan edebiyatı unsurlarına gerekse halk edebiyatı unsurlarına rastlamak mümkündür.

1980 sonrası toplumcu şiir anlayışı, yaşanan siyasi olaylardan en çok etkilenen şiir anlayışıdır. Türk şiirine Nazım Hikmet'in öncülüğünde giren toplumcu şiir anlayışı zamanla büyük bir takipçi kitlesi toplamıştır. Özgürlük ortamı oluştuğunda eser yayınlama fırsatı bulan toplumcu şairler yaşanan siyasi olaylar neticesinde susturulmuştur. Birçoğu sürgüne gönderilmiş ya da hapse atılmıştır. Ancak 1980 sonrası dönemde toplumcu şiir tamamen ortadan kalmamıştır. Şairler, tehlike arz etmeyen konularda yine toplumcu anlayışla şiirler kaleme almaya devam etmişlerdir.

Sarıca ile yapılan röportajlarda şair, toplumsal bir sorumluluk almadığını, toplumsal sorumluluğun gelip kendini bulduğunu ifade etmektedir. Bu sorumluluğu üstlenen

şair, genellikle Amerika'nın yapmış olduğu zulümlere karşı toplumsal şiir anlayışı doğrultusunda şiirler kaleme almıştır.

Beatnik-Marjinalci Şiir anlayışı ile ilgi Bâki Asiltürk şu ifadeleri kullanır: *"1950'lerin sonlarıyla'60'ların başlarında Amerika'da gelişen "Beat generation" hareketi uçlarda yaşayanların dünyaya bakışlarını, kurallara karşı çıkışları, yeraltını, isyankârlığı, aykırılığı temel alan alternatif bir yaşam biçimi ve edebiyat anlayışı getirmiştir."*²² Türk şiirinde diğer anlayışlar kadar benimsenmeyen bu anlayış büyük bir takipçi kitlesi yakalayamamıştır. Bazı şairler dönem dönem bu anlayışa yaklaşmışlardır ancak tam anlamıyla bu anlayışla şiirler kaleme almamışlardır. Türk edebiyatında bu anlayışın en önemli temsilcisi olarak Küçük İskender gösterilmektedir. Necati Sarıca'nın şiirlerine bakıldığında ise Sarıca'nın bu anlayış ile şiirler yazmadığı görülmektedir.

1980 sonrası şiirinde Garip'in şiir anlayışını devam ettiren şairlerin oluşturduğu Yeni Garipçi şiir anlayışı da dikkat çekmektedir. Yeni Garipçiler 1980 sonrasında Garip'in şiir anlayışını çağın gerekleri doğrultusunda değiştirerek bu anlayışı sürdüren şairlerin oluşturduğu bir şiir anlayışıdır.

Sarıca'nın şiirleri incelendiğinde Garip'in etkileri görülmektedir. Ancak şairin Yeni Garipçi şiir anlayışını benimsediğini söylemek oldukça güçtür. Sarıca'nın biçime önem vermemesi, manayı ön plana çıkarması, sıradan insanı konu etmesi ve serbest nazmı kullanması noktalarında Garip şiiri ile ortak bir payda da bulunduğu görülse de şairin, Yeni Garipçi Şiir anlayışını benimsediğini ifade etmek yanlış olacaktır.

1980 sonrası imgeci şiir anlayışına gelindiğinde Türk şiir geleneğinin oluşmasında önemli bir yeri olan Divan edebiyatında kullanılan mazmunlar imgenin ilkel hali olarak yorumlanabilir. Modernleşmenin etkisiyle ortak kullanılan mazmunlar bireyselleşerek imge haline gelmiştir. Türk edebiyatında batılılaşma hareketi Tanzimat Fermanı ile başlamıştır. İmgenin ilk olarak kullanımı da Tanzimat dönemine rastlamaktadır. Daha sonra Servet-i Fünûn şiiri ile gelişmeye devam etmiş, 1980 sonrasında da bu gelişimini sürdürmüştür.

²² Bâki Asiltürk, *a.g.e.*, s.402.

İmge şiirde çağrışım zenginliği oluşturması ve şairin duygu dñnyasını yansıtmayı yönñyle önemlidir. Necati Sarıca'nın da şiirde en çok önem verdiği unsurlardan biri imgedir. Sarıca, Türk şiir geleneğinin oluşumuna katkı sağlayan 1980 sonrası şiir anlayışlarından olan; anlatımcı şiir, folklorik-mitolojik şiir, mistik-metafizik şiir, gelenekselci şiir, toplumcu şiir anlayışlarından etkilenmiş bu anlayışlar doğrultusunda şiirler kaleme almıştır. Ancak Sarıca için tamamen belli bir edebi anlayışın takipçisi olmuştur demek mümkün değildir. şair, bu anlayışlardan etkilenmiş ve kendine özgñn şiir anlayışını oluşturmuştur. Necati Sarıca'ya, Baki Asiltürk'ñn sınıflandırmasından hareketle bakılacak olursa onu imge şiiri başlığı altında değerlendirmek yerinde olacaktır. Bunun sebebi şair, anlatımcı şiir, folklorik-mitolojik şiir, mistik-metafizik şiir, gelenekselci şiir, toplumcu şiir anlayışlarına tamamen ya da kısmen uygun örnekler vermiş olsa da bu örneklerde yoğun, kapalı ve imgeli bir anlatım kullanması, imgeye önem vermesi şairi 1980 sonrası imgeci şiir anlayışına daha çok yaklaştırmaktadır.

BÖLÜM 1

NECATİ SARICA’NIN HAYATI VE ŞİİR ANLAYIŞI

1.1. Necati Sarıca’nın Hayatı

Necati Sarıca’nın hayatına dair bilgileri kaynaklardan araştırdığımızda, bu konuda yok denecek kadar az bilginin yer aldığını gördük. Şair hakkında bilgiler, “www.mardinarena.com” gibi birkaç yerel yayında çıkan haberlerden öteye gitmemektedir. Bu doğrultuda biz de Necati Sarıca ile röportaj yaparak bu konudaki eksikliği tamamlamaya çalıştık. Yapılan röportajlarda şair bu bilinmezliğin biraz kendisinden kaynaklandığını biraz da etrafındaki şairlerin kendisini görmezden gelmesine bağlamaktadır. Şair, bu durumu “ Ben biyografisiz bir şairim.” sözüyle dile getirmektedir.

Çalışmamızın ekler kısmında yer verdiğimiz röportajlardan yola çıkarak Necati Sarıca’nın hayatını şöyle ifade edebiliriz:

1.1.1. Doğumu

Necati Sarıca 14.12.1965’te Ankara’da dünyaya gelir. Aslen Ankara’nın Beypazarı ilçesinin Saray köyü nüfusuna kayıtlı olan şair, Ankara merkezde doğup büyür. Beş çocuklu bir ailenin dördüncü çocuğudur. Sarıca’nın anne ve babası Ankaralıdır. Babası Hüseyin Sarıca, ticaretle uğraşır. Hüseyin Bey, babası Ali Sarıca ile birlikte Ankara Abidinpaşa’da bir bakkal dükkânı işletmektedir. Annesi Esmâ Sarıca ise, ev hanımıdır.

İki katlı gecekondu dairesinde dünyaya gelen Sarıca, anne-babası, kardeşleri, dedesi ve babaannesi ile birlikte kalabalık nüfuslu bir ailede büyür. Bu iki katlı ve bahçesi duvarlarla çevrili gecekondu, şairin hayatında büyük bir öneme sahiptir. Bir çeşme ve meyve ağaçları bulunan bahçe, şairin oyun alanıdır. Bir nevi şairin mahremidir. Sarıca’nın ailesi maddi yönden birtakım sıkıntılar yaşar. Hüseyin Sarıca’nın iflas etmesi sonucu bu maddi sorunlar daha da derinleşir. Bu zorlukların şairin ve

kardeşlerinin özellikle eğitim hayatlarında büyük etkileri olur. Ancak bu maddi sıkıntılar Necati Sarıca'nın hayatında daha da derin etkilere yol açmıştır.

Sarıca, 1989 yılında Fadime Hanım ile evlenir. Bu evlilikten Muhammet Çağrı, Yusuf ve Zeynep adında üç çocuğu olur. Ayrıca bir çocuğunu da doğduktan iki ay sonra kaybeder. Çocukları şu an üniversite, lise ve ilkokula gitmektedir. Sarıca, 2018'de 28 yıldan fazla sürdürmüş olduğu savcılık görevinden emekli olur. Şair, emekli olduktan sonra yazın hayatına daha fazla yönelir. 2010 yılında çıkarmış olduğu *Hüzün ve Bela*, 2013 yılında çıkarmış olduğu *İmkânsızın Şarkısı* adlı kitaplarının 2019 yılında yeni baskılarını yapar. Bunlara ek olarak yine 2019 yılında *Kim Gördükleriyle Yaşayabilir Ki?* adlı yeni kitabını da bastırarak yayınlar ve *Sayıklamalar Kitabı* isimli şiir kitabını yayına hazırlar. Şair, halen yazın hayatına devam etmektedir.

1.1.2. Eğitimi ve Çalışma Hayatı

Necati Sarıca'nın eğitim hayatı maddi sebeplerden dolayı zorluklar içinde geçer. Eğitime başlaması ailesinin yoksulluk dönemine rastladığı için şair, kitap alacak para bulamamış ve okumaya eşten dosttan edindiği kitaplarla başlamıştır. Bunun yanında kitap evlerinde uzun vakitler geçirerek ücretsiz olarak kitap okur. Sarıca, zor şartlarda eğitim hayatını tamamlar.

Necati Sarıca, ilköğrenimine Ankara, Abidinpaşa'da bulunan Malazgirt İlkokulunda başlar. Daha sonra babasının işleri dolayısıyla Bursa'ya taşınırlar ve ilköğrenimini burada tamamlar. Bu yıllarda televizyonda kısa süreli bir yayın hayatına sahip olan "Avukat Petrocelli" adlı bir diziden etkilenen Sarıca, avukatlık mesleğine özenir. Orta öğrenimine Bursa'da devam eden şair, orta birinci sınıfı bitirdikten sonra tekrar Ankara'ya döner. Orta öğrenimini Ankara'da 29 Ekim Ortaokulu'nda tamamlar. Lise eğitimini Ankara Abidinpaşa Endüstri Meslek Lisesi'nde Elektrik- Elektronik bölümünde bitiren Sarıca, daha sonra üniversiteyi kazanarak Gazi Teknik Okulu'nda bir yıl eğitim görmüş ancak maddi sıkıntılar nedeniyle eğitimine devam edememiştir.

Sarıca, yaşamış olduğu maddi sıkıntılar dolayısıyla çalışmak zorunda kalınca eğitimine ara verir. Bir yıl süreyle askeri işçi olarak çalışır. Ancak çalışma hayatı

onun eğitim aşkını bitirmez. Bu yıllarda tekrar sınava girerek Gazi Üniversitesi'nde İşletme bölümünü kazanır. Fakat çalıştığı için derslere gidemez. Aradan iki yıl geçtikten sonra avukatlık hayali tekrardan canlanan şair, hukuk okumaya karar verir. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini kazanır. Buradan 1989 yılında mezun olur.

Necati Sarıca'nın ailesi maddi sıkıntılarla boğuşurken Hüseyin Bey'in iflasıyla bu zor günler uzamaya başlar. Ailesine destek olmak isteyen Necati Sarıca, genç yaşta çalışma hayatına atılır. Şair, bir çocuğu zorlayacak ağır işlerde çalışır. Hem ailesine destek olmak hem de eğitimini tamamlamak için bu zorluklara katlanan Sarıca, birçok işte çalışır. Bunlar arasında en ağır olarak nitelendirdikleri ise, hamallık ve Mamak çöplüğünde çalışmaktır.

Üniversite son sınıfta iken eşi Fadime Hanım ile evlenen Sarıca, eğitimini devam ettirmek, ailesinin geçimini sağlamak için iş hayatını ve eğitimini bir süre birlikte yürütmek zorunda kalır. 1989 yılında mezun olduktan sonra 1991 yılına kadar farklı işlerle meşgul olmuştur. 1991 yılında staja başlamış ve hiç istememesine rağmen hâkimlik ve savcılık sınavına girerek 1993 yılında Sivas'ın Koyunhisar ilçesine savcı olarak atanarak mesleğine başlamıştır. Daha sonra Sarıca'nın Kayseri'nin Akkışla ilçesine tayini çıkar ve görevine burada devam eder.

Sarıca söz konusu görevlerden sonra 5 yıl süreyle Yargıtay Tetkik Hakimliği görevine geçer. Bu görevden sonra yine 5 yıl süreyle Kamu İhale Kurumu'nda daire başkanlığı yapar. Bu sırada birçok üst düzey devlet görevlisine danışman olur. Sarıca, bu görevlerden sonra Ankara Adliyesi'nde savcı olarak çalışır. Ardından çeşitli sebeplerden ötürü Mardin'e sürgün edilir. Burada 1 yıl süren görevinden sonra hastalığının artmasından dolayı emekli olma kararı verir ve 2018 yılında emekli olur.

1.1.3. Hastalığı

Necati Sarıca, çocukluktan beri birtakım sağlık sorunları yaşar. Çok hareketli bir çocukluk dönemi geçiren Sarıca, henüz 5-6 yaşlarında iken birtakım ciddi ölümcül kazalar atlatır. Sarıca fare zehri, gaz yağı içer ve yine henüz çocukken ailesi ile beraber "Sarılıarak Boşluğuma Konuşamadığım" şiirine de konu olan sobadan

kaynaklanan karbonmonoksit zehirlenmesi yaşar. Bu yaşanan olayların şairde oluşturduğu tahribatlar ilerleyen zamanlarda daha da derinleşir.

Sarıca, 35 yaşından sonra birtakım hastalıklarla mücadele etmeye başlar. Bunların başında halk arasında şeker hastalığı olarak adlandırılan diyabet gelmektedir. Daha sonra bu hastalığa kalp ve yüksek tansiyon eklenir. Şair, yakın tarihte iki kez ciddi kalp krizi geçirir. Ancak tedaviyi reddederek hastaneden ayrılır.

Son zamanlarda şair iltihaplı omurga romatizması hastalığına yakalanır. Bu hastalık şairin hayatını bir hayli zorlaştırır. Emeklilik kararı almasında bu hastalığın da etkisi büyüktür. 2018 yılında söz konusu hastalığı ile ilgili uzun süre tedavi görür. Dayanılmaz ağrılar veren rahatsızlık şairin hareketlerini de kısıtlar. Hâlâ tedavisi devam eden Sarıca'nın yaşamı, bu rahatsızlıklardan dolayı sıkıntılı geçmektedir.

1.1.4. Eserleri

- *Şiir Kitapları*
 - Necati Sarıca, *Hüzün ve Bela*, Ankara, Orient Yayınları, 2010.
 - www.asanatlar.com.tr (Asanatlar sitesinde şairin 278 adet şiiri bulunmaktadır.)
 - Necati Sarıca, *Sayıklamalar Kitabı I*, Ankara, Karınca Yayınları, 2019.
- *Deneme*
 - Necati Sarıca, *İmkânsızın Şarkısı*, Ankara, Orient Yayınları, 2013.
- *Oyun*
 - Necati Sarıca, *Kim Gördükleriyle Yaşayabilir Ki?*, Ankara, Gece Kitaplığı, 2018.

1.2. Necati Sarıca'nın Şiir Hakkındaki Düşünceleri

Necati Sarıca, gerek kendisiyle yapılan röportajlarda gerek kaleme aldığı *İmkânsızın Şarkısı* adlı eserinde şiir üzerine düşüncelerini dile getirir, nasıl bir şiir kurmak

istediğini açıklar. Bu konulara geçmeden önce şairin, şiire nasıl başladığı hakkında bilgi verelim.

Necati Sarıca, henüz ilkokul dördüncü sınıfta iken okulda düzenlenen bir şiir yarışmasına katılmış ve şiirinin birinci seçilmesiyle birlikte onun da şiir macerası başlamıştır. Öncesinde şiire karşı herhangi bir merakı ve ilgisi olmayan şairi bu başarı motive etmiş ve yönlendirmiştir. Söz konusu şiirin okulun panosuna asılarak ilan edilmesi ve diğer öğrencilerin bu şiir hakkında yapmış oldukları eleştiriler, Sarıca'nın şiire yönelmesindeki önemli etkenlerden biridir.

Sarıca'nın kendisi ile yapılan röportajlarda da belirttiği gibi Sarıca, şairlerden daha çok o dönemde okuduğu romanlardan etkilenmiş ve onlar gibi yazmak ve hatta yazar olmayı arzulamıştır. Ancak bu yarışma onu romandan ziyade şiire yöneltir.

Şair, ilkokul döneminden sonra kimseye söylememek ve göstermemek şartıyla şiirler kaleme alır. İstanbul Hukuk Fakültesi'nde okurken bir gece gördüğü rüya onu çok etkiler. Rüyasında Süleymaniye Camii avlusunda abdest alırken ağabeyi kucağında bir bebek ile gelip bu bebeğin üstadın yani Necip Fazıl Kısakürek'in bebekliği olduğunu ve bu bebeğin şaire emanet edildiğini ve onu büyütecek kişinin kendisi olduğunu söylemiştir. Şair, bu rüyadan oldukça etkilenir ve şiire daha çok yönelir. Sarıca şair kimliğini uzun yıllar gizler. Şiirlerini başka yerlerde yayınlamamasının sebebi sorulduğunda ise şair bu durumu, çekingenliğine, yargılanma kaygısına bağlar:

"Bunun sebebi; önce bir mahcubiyet daha sonra hayatta en sevmediğim duygulardan bir tanesi olan kontrol edilmek, yönlendirilmek, yargılanmak, yani yetişkin çağlarımda düşündüğüm şey suydı; ben ruhumun fırtınalarını bir bardağa dolduruyorum, herhangi biri gelecek o bardağı sıradan bir bardak gibi kullanacak bu bana zor gelen bir şey. Bu tam olarak kabul edemediğim bir şeydir."

Şair, 1994'te Sivas'ın Koyunhisar ilçesinde savcılık yaptığı sıralarda bir gece yazmış olduğu "Gönlüm ince hırkalarda üşüdü." mısraından oldukça etkilenerek ağlama

krizine tutulur. Şiir yazmanın kendisi için çok acı verici bir eylem olduğunu fark eden şair yaklaşık 10 yıl şiire ara verir. O ana kadar yazdığı şiirlerden yapmış olduğu seçmeleri 2010 yılında *Hüzün ve Bela* adlı kitapta bir araya getirerek yayınlar. 2013 yılında yine ara vermeden önce yazmış olduğu *İmkânsızın Şarkısı* adlı deneme kitabını yayınlar. Sarıca, 2014 yılında tekrar şiir yazmaya başlar. Bu dönemden sonra şiirlerini kendisi için bir atölye niteliği taşıyan ve kendisinin de kurucuları arasında olduğu Asanatlar internet dergisinde yayınlanır. 2018 yılına gelindiğinde *Hüzün ve Bela* ile *İmkânsızın Şarkısı* adlı kitapları tekrar basılır. Ayrıca bunlara ek olarak Sarıca'nın bir tiyatro eseri olan *Kim Gördükleriyle Yaşayabilir Ki?* adlı eser basılır. 2019 yılında ise şair, Asanatlar internet dergisinde bir seri halinde yayınladığı *Sayıklamalar Kitabı* adlı şiir serisini yayına hazırlanmaktadır. Şiir dışında senaryo, roman, hikâye, oyun türlerinde de eserler kaleme alan şair, halen yazı macerasına devam etmektedir.

1.2.1. Şiir Nedir?

Sarıca, şiiri tanımlarken alışılmış cevapların dışına çıkmayı tercih eder. Kendisi ile yaptığımız röportajda şair şiiri şöyle tanımlamaktadır:

“Şiir nedir? Şiir, birçok şey söylenebilir. Aşk gibi işte adam en basitinden en arabeskinden aşk deliliktir diye başlıyor. Ondan sonra aşk bir olmadır, diyor. Aşk, kendinden geçmedir, diyor. Aşk, bir başkasında var olduğunu hissetmektir, diyor. Bir başkasının aynasında kendini görmektir, diyor. Bu şekilde bir şiir için binlerce tarif ve tanım yapılabilir.”

Şair, şiirin bariz bir tanımı olmadığını vurgular. Bu nedenle bir tanıma sığınmaktansa tanımsızlığa sığınmayı tercih etmektedir. Necati Sarıca için şiir tanımsız bir olgudur.

Necati Sarıca'nın şiir ile olan uğraşı 45 yılı aşkın bir süredir faal olarak devam etmektedir. Şair, bir şiir kitabı ve internet ortamında kendisinin de kurucuları arasında olduğu ve ciddi bir takipçi kitlesi olan internet sitesi dışında şiirlerini hiçbir yayın

organında yayınlamamıştır. Şairin kendi ifadesiyle söylemek gerekirse Sarıca, *şiiir* üzerine çalışan değil *şiiir için çalışan bir şairdir*.

Röportajda da belirtildiği gibi şair için şiiir bir söz sanatı bir anlatı bir tanımlamadan öte bir olgudur. Şair, şiiir yazarak bir nevi kendi iç dünyasını yansıtmaktadır. Şairin asıl amacı kendisini ortaya çıkarmaktır. Bu doğrultuda duygularının o iptidai yansımasını, doğallığını önemseyen şair aklı geri plana iterek duygularını kaleme almaktadır. Şair, ortaya çıkan bu yaratıyı şiiir olarak adlandırmaktadır. Bunu da kelimelerin kâğıt üzerinde oynaşması olarak tarif etmektedir. Ayrıca şiiir yazmayı bir cezbe hali bir çekilme olarak yorumlayan şair aslında bu duyguya tutkun olabileceğini, şiiir yazarken rahatsızlığından kaynaklanan bütün o dayanılmaz ağrılarını unuttuğunu ifade etmektedir.

Sarıca, şiiirlerini kaleme alırken birçok kaynaktan beslenmektedir. Bu kaynakların başında hayat tecrübesi gelmektedir. Şair, beslenmiş olduğu kaynaklardan şu ifadelerle söz etmektedir:

“Kitaplar, bilgiler, aşklar, romanlar, bakışlar, bir kafenin içerisinde otururken kazara, mahcup bir kız çocuğunun bardağı yere düşürdükten sonraki mahcubiyetinin on milyon bin kat artması ve bunların hepsi şiiire kaynaktır.”

Bunun yanında şair için diğer bir önemli kaynak ise müziktir. Halk edebiyatı unsuru olan türkü ve batı tarzı bir müzik olan jazz şair için önemli bir yere sahiptir. Şair, Doğu-Batı sentezi sergileyen bu yaklaşımıyla şiiirlerini desteklemektedir. Şair için türkü Doğu’yu, jazz Batı’yı temsil etmektedir. Şair bu iki unsurdan sıkça beslendiği için bu sentez ile aşk, gurbet, özlem gibi evrensel duyguları ele almıştır. Sarıca’nın sinemaya olan ilgisi şiiirine de yansımıştır. Şiiirlerinde sinemanın tekniklerinden de yararlanmaya çalışmıştır. Beslendiği kaynağın hayat olmasından mütevellit bunun sınırsız olduğunu belirten şair, bu durumu *“Kendim, bugüne kadar oluşmuş ben ne ise kaynağım da o tabii bunun içine neyi sığdırabilirsek sığdırabiliriz.”* cümlesiyle somutlaştırmıştır. Büyük bir kelime dağarcığına sahip olan şair, şiiirlerinde coğrafya, tarih, mitoloji, tıp, müzik, doğa, tasavvuf ve İslam kültürü vb. birçok alandan

beslendiği görülmektedir. Şair bu alanlardan beslenirken seçtiği sözcükler üzerinde kuyumcu titizliğiyle çalışmakta ve Türk diline katkıda bulunma bilinci taşımaktadır.

1.2.2. Şiir Dili

Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan bir araçtır ve edebiyatın temel malzemesidir. İslamiyet öncesi dönemden günümüze kadar edebiyatta farklı dil anlayışları görülmüştür. Türk edebiyatında günümüze yaklaştıkça dil hakkında bariz iki görüş yer almaktadır. Bunlardan biri şiirin konuşma dili ile yazılması bir diğeri ise şiirin kendine has bir dili olmasıdır. Bunlardan ilki Milli Edebiyat döneminde Yeni Lisan makalesi ile gerçekleştirilen dilde sadeleşme hareketinin bir sonucudur. İstanbul Türkçesi'nin esas alındığı bu anlayışla halkın kullandığı dil ile eserler kaleme alınması gerektiği savunulmuştur. Diğer bir anlayışta ise şiirin diğer türlerden ayrı olduğu görüşünden hareketle şiirin ayrı bir dili olması gerektiğidir ki bu görüşü başta Servet-i Fünûn şairleri, İkinci Yeni şairleri savunmaktadır.

Necati Sarıca ise dili, günümüz modern şiir anlayışına uygun bir şekilde kullanmaktadır. Şairin dili istediği gibi kullanabileceğini kısıtlamanın yanlış olduğunu düşünmektedir. Sade, açık anlaşılır bir dil kullanan şair bunun yanında imgelerden ve mecazlardan sıkça yararlanmaktadır. Donanımlı bir okur olan Sarıca, imgelerini oluştururken bu geniş okuma yelpazesinden beslenmektedir. Kelimelerle sayfa üzerinde oynamaktan büyük keyif alan Sarıca, şiirini kurarken bu kelimelerin birbiriyle olan uyumuna özen göstermektedir. Bu yönüyle hazırlıklı okuyucuya hitap etmektedir. Bu yaklaşım şairin şiirlerini daha öznel ve kapalı hale getirmektedir. Şair yer yer cümle içinde yüklemi kullanmaz ve devrik cümleler kurar. Hazırlıksız okur tarafından şiiri anlamsız ve kullandığı sözcükler rastgele seçilerek bir araya getirilmiş olarak algılanan şair, derin bir mana ile okuru karşılamaktadır. Bunun yanında noktalama işaretlerini ve dil bilgisi kurallarını dikkate almayan şair, doğrudan şiire odaklandığını belirtmektedir.

Şair, bugüne kadar yazmış olduğu şiirlerde kurmak istediği dile henüz ulaşamadığını ifade etmektedir. Çok dilliliği benimseyen şair, yapılan röportajda bu durumu şu sözlerle ifade etmektedir:

“Şimdi Kemal Tahir ‘Kültür ve Sanat Notları’ adlı eserinde bir roman yazarı için yaptığı tavsiyelerden bir tanesi bütün dilleri öğrenin fahişenin dilini, hamam tellağının dilini ondan sonra bir garsonun dilini bunları bilmezseniz bir roman yazamazsınız diyor. Bunlar hayatın içinde farklı dillerle konuşan insan kategorileridir. Bu durumda çok dillilik esastır.”

Şiirlerinde farklı zamanlarda yaptığı dil atlamalarıyla Sarıca, kurmak istediği dile ulaşana kadar bu tutumunu koruyacağını belirtmektedir. Çevresi onun şiir dilini oluşturduğunu söylese de Sarıca ulaşmak istediği dil anlayışına henüz ulaşamadığı konusunda ısrarcı davranmaktadır. Şairin bu arayışı onun üretkenliğini olumlu yönde etkilemektedir.

1.2.3. Biçim ve İçerik

Biçim ve içerik konusu da dil meselesi gibi uzun tartışmalara konu olmuştur. Necati Sarıca’nın bu konudaki görüş ve düşünceleri kendisi ile yapılan röportajda dile getirilmiştir.

Necati Sarıca, biçim ve içerik konusunda içerikten yana bir tutum sergilemektedir. Biçim sorununu Türk edebiyatı geleneğini oluşturan Divan edebiyatında aruz ölçüsü ve halk edebiyatında kullanılan hece ölçüsünden kaynaklandığını belirten şair, günümüz şiiri için böyle sorunların olmadığını, olmaması gerektiğini belirtmiştir. Serbest nazım ile şiirler kaleme alan şair, herhangi bir nazım şekline bağlı kalmayı sınırlandırıcı bir yaklaşım olarak görmektedir. Şiire kutsallık atfedilmesine ve belirli kurallarla kısıtlanmasına karşı çıkmaktadır. Şaire göre şiir için önemli olan manadır. Biçim uğruna mananın feda edilmemesi gerektiğini savunmaktadır. Bu durumu şu sözlerle ifade etmektedir:

“Ben şiirde biçimden, dizelerin kümelenişinden çok şiirin manasına, içeriğine önem veriyorum. Herkes istediği gibi, istediği biçimde yazabilir. Kısıtlayıcı bir form ortaya koymak çok yanlış bir düşüncedir.”

Şiirlerini yazdıktan sonra tekrar geri dönüp düzeltme gereği duymayan Sarıca, buna sebep olarak da şiirin doğallığını bozmak istememesini göstermektedir. Şair, şiirin yazılmasından sonra çalışmanın bu doğallığın önüne geçeceği düşüncesiyle şiirlerine müdahale etmeyi tercih etmemektedir.

Sarıca'nın bugüne kadar yazmış olduğu şiirleri kronolojik olarak sıralandığında görülecektir ki şiirlerin her biri bir diğerini tamamlar niteliktedir. Sarıca'nın şiirinde yapacağı biçimsel değişiklik bu bütünlüğü olumsuz etkileyecektir. Modern şiirin biçim gibi bir sorunu olmadığını savunan şair, bu tutumun sadece Türk şiirinde sergilendiğinden yakınmaktadır. Bu yaklaşımdan dolayı modern şiirin henüz Türk edebiyatında tam manasıyla anlaşılamadığını ifade etmektedir. Biçim tartışmasının çok gerilerde kaldığını tekrar tekrar vurgulamaktadır.

Sarıca için şair, çerçevelere ve kalıplara sığdırılmamalıdır. Şair ne kadar özgür ise yaratıcılığı da o derece artacaktır. Şair, okurun yorumu ve çabası karşısında çözülen bir mana hedeflemektedir. Manayı imge, mecaz, söz sanatları ve şairin biyografisi ile kilitleyen şair, bu adımları izleyen okur için şiirinin kapılarını ardına kadar açmıştır. Sarıca, biçimi biraz daha işin teknik kısmı olarak görmekte ve bunların üretkenliği etkilediğini düşünerek manayı yani içeriği ön plana alarak biçimi geri plana itmiştir.

1.2.4. Yazar-Okur İlişkisi

Modern şiir, belli formlara, kalıplara sığdırılamadığı için biçim ve içerik ilişkisinde önceliği içerik almaktadır. Bu nedenle içerik üzerinde yoğunlaşan şair, sanatını içeriği ele alırken göstermiştir. Okurun hazırlık derecesine göre şiirde anlamı yer yer zenginlik göstermiş yer yer de kısırlaştırmıştır. Anlamın hemen kendini ele vermeyişi, kapalı olması okur tarafından anlamsızlıkla itham edilmiştir.

Şairin okura bakış açısına gelindiğinde ise Sarıca, yapılan röportajlarda kullandığı şu ifadelerle okura geniş yetkiler tanıdığını ortaya koymaktadır:

“Okur kimdir? Yani okur için söylenebilecek çok söz yok. Bazen okur, yazara küfür bile edebilir. Ben bir dize yazmışım. Yani bir tek dize bile

okuyucu tarafından gerçek anlamıyla algılanabilir mi? Okuyucu bence oturuyor, kafasından şiiri yeniden kendi yazıyor. Okuyucu bu, sonuç itibariyle bu da onun en doğal hakkıdır.”

Sarıca, okurun yazılan şiiri hiçbir zaman tam anlamıyla anlayamayacağını ifade etmektedir. Okur şiiri okumaya başladığı andan itibaren artık o, şairin şiiri olmaktan çıkıp okurun şiiri olmaktadır.

Necati Sarıca'nın okura bu şekilde yaklaşmasının sebebi ise, geniş bir kitle tarafından tanınmamasından kaynaklanmaktadır. Şairi takip eden kitlenin de şair tarafından bilinmemesi, tanınmaması onun okura yaklaşımını etkilemiştir. Şair, okur bilinci taşıyan, bir mısra peşinde koşan bir okur kitlesi hayal etmektedir. Sarıca, şiirleri gibi kendini de hemen açık etmek istememekte nitelikli okurun çabasıyla kapıların aralanmasını beklemektedir. Sarıca'nın okura bakışındaki bu tutumu okura büyük sorumluluk yüklemektedir. Ancak şair, modernleşen şiirin yanında modernleşen okur gerçeğini göz ardı etmektedir.

1.2.5. Şiirde İmge

Şiirin önemli bir unsuru olan imgenin birçok tanımı mevcuttur. Bu tanımlardan biri de Nurullah Çetin'e aittir. Çetin' göre *“En genel anlamıyla imge, dinleyici ya da okuyucunun zihninde oluşturulan, üretilen ve çizilen görüntü ve duygulardır.”*²³ şeklinde tanımlamıştır. Mine Mutlu İşgüven ise: *“İmge duyuyla elde edilen güzelliklerin, deneyimin dil aracılığıyla ortaya konulmasıdır.”*²⁴ şeklinde tarif etmektedir. Bâki Asiltürk'e gelindiğinde o da imgeyi: *“İmgenin en kısa tanımı, duyduğumuz veya okuduğumuz bir söz yoluyla zihnimizde oluşan görüntü, dünyada gördüklerimizin zihnimizdeki yansıması şeklinde yapılabilir.”*²⁵ diyerek açıklar.

Şiir, kolektif yapıya sahip bir türdür. İmge de şiiri tamamlayan unsurların başında gelmektedir. Türk şiir geleneğinin doğuşundan günümüze kadar gerek ortak gerek

²³ Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap, Ankara 2013, s. 87.

²⁴ Mine Mutlu İşgüven "Şiir dilinde imge", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C.12, S.1-2, Eylül 1995, s.98.

²⁵ Bâki Asiltürk, *Türk Şiirinde 1980 Kuşağı*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2013, s.101.

bireysel şekilde kullanılan imge oluşturulurken benzetme, mecazlar, kişileştirme gibi birçok yola başvurulmaktadır. Modern şiir için imge vazgeçilmez unsurlardan biridir. Bunun temel nedeni bireyin ön plana çıkmasıdır. Bireyin ön plana çıkmasıyla bireyin duyguları önem kazanmıştır. Divan edebiyatında olduğu gibi ortak mazmunların kullanılması söz konusu değildir.

Necati Sarıca, imge konusunda hassas olan şairler arasındadır. Şiirde içeriğin önceliğini savunan şair, mananın gücünün şiiri taşıyabileceği inancındadır. Bu sebepten ötürü imgeyi de manayı güçlendiren öğelerin başında saymaktadır. Ayrıca şair, şiiri diğer türlerden ayıran en önemli özelliğin konsantre yapısı olması ve imgenin de bu yoğunluğu sağlaması açısından imgesiz şiirin bu yoğunluktan yoksun olacağı görüşündedir. Sarıca, özellikle özgün imgeler oluşturmanın önemini vurgulamaktadır. Bu tarz imgelerin Türk şiirini daha da zenginleştireceğini düşünmektedir. Şair, imgelerini kurarken en çok beslendiği kaynakların yaşantıları ve okumaları olduğunu ifade etmektedir. İmgelerin yaşantılardan doğduğunu savunan şair, gerçeklikten kopuk sadece imge olsun diye oluşturulan, imgelere kaşı tepkilidir. Bunun şiiri çıkmaza soktuğunu belirtmektedir. Bu tarz imgelerden olabildiğince uzak durmaktadır. Şair, imgenin dil açısından da önemli olduğunu ve dili zenginleştirdiği görüşünü savunmaktadır.

BÖLÜM 2

NECATİ SARICA’NIN ŞİİRLERİNDE YAPI VE TEMA

2.1. Necati Sarıca’nın Şiirlerinde Yapı

Bıçım; şiiri oluşturan söz özelliklerinin bir araya gelerek oluşturmuş olduğu bütüne verilen isimdir. Şekil veya form olarak da adlandırılan bıçım, bir sanat eserinin mısralarının kümelenişi, uyağı, uyağın oluşturulma şekli, dil ve üslubu, ahenk unsurları gibi çeşitli özelliklerden meydana gelmektedir.

Batı etkisinde gelişim gösteren Türk edebiyatı diğer adıyla Tanzimat Dönemi Edebiyatı ile birlikte ortaya çıkan modern şiir anlayışı birçok yeniliği de beraberinde getirmiştir. Bunlardan biri de bıçımde olmuştur. Eski şiirin yüzyıllardır kullanılan bıçımleri hemen terk edilememiştir. Bu dönem sanatçıları hemen yeni bir bıçım ortaya koyamamakla birlikte eski şiirin hâkim olduğu bir dönemde yetiştikleri için eski bıçımleri sürdürmeye devam etmişler yer yer eski şiir bıçımlerinde küçük değişiklikler yaparak yeniliğe gitmişlerdir. İçeriğin büyük bir değişime uğradığı bu dönemde bıçımın gelişimi daha yavaş olmuştur. Batı’dan alınan yeni bıçımler denenmiştir. Modern şiir ile birlikte bu bıçım arayışı zamanla bıçım-içerik tartışması başlatmıştır. Kimi şairler içeriğe kimileri bıçıma kimileri ise bıçım ve içeriğe önem vermiştir. Bu tartışma Garip Akımına kadar devam ederken Garip’in şiirde başlattığı hareket ile modern şiir yeni bir boyut kazanmıştır.

Necati Sarıca, modern şiirin günümüzde halen anlaşılamadığını ifade etmektedir. Bunun yanında bıçım-içerik konusunda içeriğin kendisi için bıçımdan önce geldiğini ifade eden şair, bıçım uğruna manayı feda etmenin yanlış olduğunu savunmaktadır. Bu sebepten ötürü onun şiirlerini vezin, kafiye gibi unsurlar yönlendirmemektedir. Modern şiirin gereklerini yerine getiren şairin şiirlerinde içeriğin daha ön planda olması bıçım kaygısını ortadan kaldırmaktadır.

“Bunlar benim kafamın içerisinde sorun ettiğim şeyler değildir. Bence modern şiir için ideal bıçım diye bir şey yoktur. Bunlar daha çok bizim ülkemizde sorulan sorulardır. O da geçmişimizde halk edebiyatında

kullanılan hece ölçüsü ve divan edebiyatında kullanılan aruz ölçüsünden kaynaklanmaktadır. Daha çok şiire kutsallık atfedilmektedir. Halbuki modern şiir böyle bir şey değil. Modern şiir hâlâ Türkiye’de anlaşılabilmiş değil.”

Çalışmamızda Necati Sarıca’nın şiirlerinin yapısı: ahenk unsurları, dizelerin kümelenişi, dil ve üslup ve imge başlıkları altında ele alınacaktır.

2.1.1. Ahenk Unsurları

Yahya Kemal Beyatlı, şiirin musikiye en yakın edebi tür olduğunu savunmuştur. *Edebiyata Dair* adlı kitabında Beyatlı, şu ifadeleri kullanır: “ *Şiir rytme yani nazım sanatı olduğu için güfteden önce bir bestedir. Mısalarında nağme hissedilmeyen bir manzume sadece bir güftedir ki onu nesir sahasına atarız.*”²⁶ diyerek Yahya Kemal, manzumede bulunması gereken nağmenin önemini anlatır.

Şiirdeki musiki ya da müzikaliteyi ortaya çıkaran harflerin ses değerleridir. Şair bir orkestra şefi gibi bu harfleri yan yana getirerek kelimeleri bir uyum içinde dizerek müzikaliteyi yakalamaktadır. Şiirde müzikaliteyi sağlayan bu unsurlar, ritim ve armoni diye nitelendirilmektedir.

2.1.1.1. Armoni: Aliterasyon ve Asonans

Armoni, seslerin birbirleri ile olan uyumudur. Armoni, şiirde ünlü harflerin tekrarlanması anlamına gelen asonans ve ünsüzlerin tekrarı olarak nitelendirilen aliterasyon ile sağlanmaktadır

Necati Sarıca, şiirlerinde içeriği biçimden önde tutmuş, musikiyi de ihmal etmemiştir. Ancak şiirlerinde musiki yok denecek kadar azdır. Sarıca’nın şiirini besleyen asli kaynaklar arasında sinema yer almaktadır. Birçok senaryo yazar şair, sinema tekniğinden çokça faydalanmıştır. Sarıca, kelimeleri görüntü oluşturma amacıyla kullanmıştır. Sanatçı yaşanmışlıklarını mısralarıyla yeniden canlandırmaktadır. Bunun yanında Sarıca, şiirlerini besleyen bir diğer kaynak olarak

²⁶ Yahya Kemal Beyatlı, *a.g.e.*, s.7.

müziği göstermiştir. Şiir yazarken müzik dinlemekten hoşlanan şair, dinlediği müziğin ritmini bazen şiire yansıttığını dile getirmiştir. Şairin bazı şiirleri müzikaliteden uzak değildir. Ancak fark edilmesi güçtür.

Gençlik döneminde yazmış olduğu şiirlerden biri olan *Sevda* adlı şiirinde yoğun bir müzikalite bulunmaktadır.

*Odamın penceresine kar yağarmış.
Sevda geçermiş kapıların önünden.
Uzayıp gider atlar boyunca,
Koşmalar terlemiş dizlerinden
Yağmurun yağdıkları gelirmiş,
Sevda geçermiş kapıların önünden*

*Vuruluyor denince kapılar tütün gözlerinde
Boşalmış adımlara hüznün, toprağın etinde
Gün erimiş, acem rastgelirmiş,
Bir kırık gül düşünce ellerinden
Sevda geçermiş kapıların önünden*

*Lambalar yanar gibi yeşil.
Lambalar yanar gibi sarı.
Siperlikli lambada bıçaklanmış meşhur ışıkları.
Saklı ve kayıpmış omuzlarında, annesinin gözyaşları
Dilenci mevsimlerinde hep öyle,
Her akşam yaralamış yanağını*

*Odamın penceresine kar yağarmış
Silahların kırılsıyla başlayan hıçkırığı üzerine
Çözülüp de gelirmiş çeşmelerden
Sevdam geçermiş kapıların önünden*

(Sevda)

Şiirin tamamına bakıldığı zaman “a, e, ı, i, r, l, n, m, ş” seslerinin tekrarıyla sağlanan bir ahenk göze çarpmaktadır. Bu seslerden “a” sesi 47 , “e” sesi 38, “ı” sesi 42, “i” sesi 36 “o” sesi 8, “ö” sesi 7, “u” sesi 9, “ü” 14 sesi de defa geçmektedir. “A” sesinin çok geçmesinde, on üç kez tekrar eden “-lar” çoğul ekinin etkisi büyüktür. Aliterasyona gelindiğinde ise “r” sesi 52, “n” sesi 49, “l” sesi 39, “m” sesi 31 ve “ ş” sesinin 25 kez tekrarı ile sağlanmıştır. “R” sesinin tekrarında da yine “-lar ve - ler “ ekinin etkisi büyüktür.

Sarıca’nın *Hüzün ve Bela* kitabı içinde yer alan ve yine gençlik şiirlerinden biri olan *Göç* şiiri müzikalite açısından zengin bir örnektir.

*Esir alındığı zaman
Önce günün rengi soldu
Çöl durgundu
Gurbetin aynasındayken kederim

Şarkıların kalbine inen benim
Yıllanmış yarına gecenin ardından
Ay kırıkları kanarken saçları tarayan
Herkes burada
Bu zehirli çağda
Kumdaki çakıllar gibi
Gezginlerin bize öğrettiği sanıyla
Bir hıçkırığın arkasında
Kırık camlarda bekleyen
Acının sesiyle sokaklarda

Hüznü biten sözcükler
Göç eder karanlığa
Damarlarımda süt
Ve çöl
Ve yüzümün kalbi avuçlarımda*

(Göç, s.70)

Yukarıda yer alan şiirde armoni “ a, e, ı, i, n, l, k, r” sesleri ile sağlanmıştır. Yine bu şiirde de en çok tekrar edilen ses “a” sesi olmuştur. “a” sesi 53, “e” sesi 29, “ı” sesi 28, “ i” sesi 22, “u” sesi 9, “ü” sesi 9, “ o” sesi 2, “ ö” sesi ise 6 kez tekrar edilmiştir. Ayrıca “n” sesi 37, “r” sesi 32, “ l” sesi 24, “ k” sesi 22 kez tekrar edilmiştir. Bu seslerin tekrarı ile anlatım daha etkili bir hal almıştır.

Sarıca, zaman zaman nazım ile nesri birbirine yaklaştırmıştır. Bu tarzda kaleme aldığı şiirleri armoniden uzaktır. Mana ön plana alındığı için müzikaliye bu şiirlerde geri planda kalmıştır. *Değişirken Hayat* adlı şiiri bu konuya örnek olarak gösterebiliriz.

*Annem de bütün anneler gibi dağlara bakarken çağırdığı
Kelimelerimi yakarken gömlek cebimde
Ve değişirken hayat
Denizi balkonunda yitirdiğim evlerin boş odalarında*

Yukarıda yer alan şiire bakıldığında ilk olarak akla sanki kelimeler bir torbaya atılarak rastgele çekilerek uyumsuz bir şekilde sıraya konmuş hissi vermektedir. Okurken akıcılığı olmayan, söylemi zorlaştıran bu şiirde yukarıda da belirtildiği üzere müzikaliteye önem verilmemiş mana ön plana çıkartılmıştır.

Şairin *Ben Doğdum Diye* adlı şiirinde yine bu tavrı sürdürdüğü göze çarpmaktadır:

*Ben doğdum diye benimle hayatın
Saçlarına çok hıçkırıklı serçeler koyduğu
Bir tek gülüşüne ömrüm
Zülfikârı gözlerinde kırılmış şehrin yakışıklısı
Ve öylesine melalim*

Yoğun bir anlatım benimseyen şairin şiirleri kolay kolay kendini ele vermemektedir. Mananın da derinleştiği bu şiir okura hem müzikaliteden hem de manadan yoksun bir görüntü çizmektedir. Bu yoğun ve kapalı anlatım onun üslubunun karakteristik özelliği haline gelmiştir.

Şair, genellikle şiirlerinde işlediği temaları yaşanmışlıklardan esinlenerek oluşturmuştur. Bu sebepten ötürü o yaşanmışlıkları okura hissettirme gayesiyle manaya yüklenen Sarıca, şiirde çoğu zaman müzikaliteyi ihmal etmiştir. Ancak sayısı az olmakla birlikte müzikalitenin de ön plana çıktığı şiirler vardır. *Güvercinlerin Ekmek Sandığı* adlı şiirde geçen mısralarda şair benzer seslerden oluşan kelimeleri bir arada kullanarak müzikaliteyi yakalamıştır.

Bir gönülden bir gönüle

Bir gününden bir gününe

Kaftanlarını biçiyorum sofralarına oturmadan önce

(Güvercinlerin Ekmek Sandığı)

Şair, biçimsel öğeleri şiirinde ağırlıklı olarak manayı ön plana çıkarmak için kullanmıştır. Sarıca'nın şiirlerinde müzikaliteye yer vermesindeki esas amaç şiirdeki manayı okura daha iyi hissettirmektir. Bu sebeple şiirlerinde yer yer asonans ve aliterasyona başvurmuştur. Bu sayede şiirlerinde müzikaliteyi yakalamıştır.

2.1.1.2. Ritim

Şiirde ritmi sağlayan temel unsurlar, kafiye, vezin ve tekrarlardır. Belli seslerin tekrarı ve hecelerin sıralanışındaki sayı ya da hecelerin uzunluk kısalık açısından dizilimi bu açıdan önem arz etmektedir.

2.1.1.2.1. Vezin-Kafiye

Türk şiir geleneğinde en çok kullanılan vezinler, hece ve aruz veznidir. Geleneği oluşturan iki ayrı kol olan Divan Edebiyatı'nda ağırlıklı olarak tercih edilen vezin aruz olurken, Halk Edebiyatı'nda hece vezni olmuştur. Aruz vezni temelde mısralardaki hecelerin uzunluk ve kısalığına dayanmaktadır. Hece vezninde ise mısraların hece sayılarının eşitliği esas alınmaktadır. Bu iki vezin Türk Edebiyatı'nda uzun tartışmalara yol açmıştır. Bunun en temel sebebi yaşanan kültürel etkileşimlerdir. Aruz vezni, Türk edebiyatına ait olmayışından kaynaklı olarak gayr-i milli olarak nitelenmiştir. Ancak her milletin yaşayış, düşünüş ve yorumlayışının farklılığı aruza milli bir görünüm kazandırmıştır. Hece vezninde tartışmaya yol açan

konu ise, hece vezninin basit görülmesinden kaynaklanmaktadır. Bu tartışmalar Garip şiirine kadar devam etmekle beraber Garip hareketinden sonra serbest nazım önem kazanır.

Necati Sarıca hukuk alanında eğitim almıştır. Sarıca, edebiyat konusunda herhangi bir eğitim almamış bir şairdir. Kendi okumaları, gayretleri sonucu oluşturduğu bilgi birikimi ile mecranın dışından şiir yolcuğuna dâhil olan bir şair olarak şiirler kaleme almıştır. Garip ve İkinci Yeni şiirinden etkilenen şair, daha çok serbest nazım ile kaleme alınan şiirler yazmıştır. İlerleyen süreçte daha eski dönemlerde yazılmış şiirler ve şiir anlayışlarıyla tanışan şair, şiirlerinde belirli bir ölçüyü tercih etmemiş ve serbest ölçüde yazmıştır.

Şair, şiirlerinde ritim oluşturmak gibi bir gayrete girmemektedir. Sarıca, şiirlerinde serbest nazım dışında aruz ya da hece gibi başka bir vezni kullanmamıştır. Gençlik yıllarında yazmış olduğu “Caz” başlıklı şiir buna örnek olarak gösterilebilir.

*Şekerrengi giymiş akşamların şehrinde yaralı
Kanı kesilen ağaç köklerinden sızıyor
En ince tüylerinden yanyor tahta kılıçların ormanı
Radyoda öksüz oğlan ağlaması caz
Yağmurda gözyaşları*

(Caz)

Sarıca, şiirlerinde kafiyei kullanarak anlatımda etkinliği yakalamak gibi bir çalışma içerisinde bulunmamıştır. Etkiyi şiirlerinde okura sunduğu görsel dünya ile sağlamaya çalışmıştır. Sinemanın şiirine yansıyan bu özelliği onu ritimsel unsurlardan daha çok cezbetmiştir.

Paslı Liman adlı şiiri, dize sonunun oluşturduğu ses benzerliği ile kafiye sayılabilecek nadir şiirlerindendir.

-----yaralardan

-----acılardan

-----kervan
-----dudaklarımdan
-----liman

Necati Sarıca, şiirlerinde nadiren kafiye yer vermiştir. Kafiye sayılabilecek ses benzerlikleri genellikle gençlik dönemi şiirlerinde görülmektedir. İlerleyen süreçte modern şiiri algısı derinleşen şairin son dönem şiirlerinde böyle bir unsura rastlanmamaktadır.

2.1.1.2.2. Tekrar²⁷

- *Kelime Tekrarı*

Şiirde ahengi sağlamak amacıyla bazı kelimelerin birçok kez kullanılmasıdır. Şiirde kelimelerin tekrarını sadece ahengi sağlamak için kullanılmaz. Şair, vermek istediği duygunun okura daha etkili bir şekilde ulaşması için de tekrara başvurabilir. Necati Sarıca da şiirlerinde gerek ahengi yakalamak için gerekse vermek istediği duyguyu daha iyi aktarmak için tekrardan yararlanmıştır. Şair, şiirlerinde kelime tekrarına sıkça başvurmuştur.

Seni kaybetmekten

Seni... Seni... Seni...

Bu saklambaç oyunundan bile sakladığım

(İçinde Sakla Beni)

Şair, bir mısra da aynı kelimenin tekrarına yer vermektedir. Burada şairin amacı şiirde ahengi yakalamaktan ziyade tekrar edilen sözcüğe vurgu yapmaktadır.

âşıkların gönlünde yenildiniz

yenilendiniz ve biz size bakar oluyoruz

sözlerimize mil çekilmiş susar oluyoruz

(Hakikatin Kalbinde Ellerimiz)

²⁷ Bu başlığın hazırlanmasında faydalanan kaynaklar: Doğan Aksan, *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Engin Yayınevi, Ankara 1995. Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap, Ankara 2013.

Şair, yukarıda yer alan mısralarda tekrarlanan ifadeleri iki ayrı mısraya yaymıştır. Burada “ar oluyoruz” ifadesi rediftir. Bu kullanımla şair ahengi yakalamayı amaçlamıştır.

Bir değer belki

belki gönlüne dokunur

(Ruhum Taşlara mı Yakışır Mardin’de)

Şair, “belki” kelimesiyle çapraz tekrar yapmıştır. Divan edebiyatında beyitin sonundaki kelimenin sonra gelen beyitin ilk kelimesini oluşturması şeklinde sağlanan îade sanatı olarak bilinen çapraz kelime tekrarı, ahengi sağlamak için başvurulmuş bir diğer tekrar türü olmuştur.

ben silahlarımı gönlüme kanatıyorum

ben sadece senin içinde kanatlarımı

ben senin içinde kendimi vuruyorum

(Sana da Ne Kaldı ki)

Yukarıdaki mısralarda şair, mısra başı kelime tekrarına yer vermiştir. Üç mısrada aynı kelime ile başlamıştır. Şair, bu tekrar ile hem ahengi sağlamış, hem de vurgu yapmıştır. Anlamı güçlendirmiştir.

Ve şiir kalbimde kanarken bir zaman

Ve şimdi ılık ılık kalbimden akan

(Şiirimin Şairi)

Benzer şekilde şair, şiirde mısra başında “ve” bağlaçlarını tekrar ederek vurguyu kuvvetlendirmiş aynı zamanda ahengi sağlamıştır.

Ahenkli söyleyiş gerek şiirin söylenişini kolaylaştırması yönüyle gerekse şiirde müzikaliteyi yakalamak amacıyla kullanılan önemli bir unsurdur. Sarıca’da şiirlerinde bu amaca ek olarak manayı ön plana çıkarmak amacıyla kelime tekrarlarına şiirlerinde yer vermiştir.

- *Tamlama Tekrarı*

Şiirde bir tamlamanın birçok mısra da tekrarına dayanan ahenk unsurudur. Bu unsur, Sarıca'nın şiirlerinde sıkça karşımıza çıkmaktadır.

Aşkın puthanelerinde soluduğum

...

Sizin hileyle seviştiğiniz aşkın puthanelerine

(Ateşini Göğüs Kafesimde Kavurduğum)

Şair, şiirde “aşkın puthaneleri” isim tamlamasını ayrı ayrı iki mısra da tekrar etmiştir. Mısralar şiirde birbirinden uzak bulunmakla beraber şair bu kullanımla anlamı güçlendirmeye çalışmıştır.

Kirli ve sarı bir vitrinin önünde

...

Kirli ve sarı bir vitrin önünde çocuklar üşürse

...

Kirli ve sarı bir vitrinin önünde bile

(Aşkın ve Merhametin İnsafı Yoktur)

Sarıca, yukarıdaki şiirde de ayrı ayrı bentlerde yer alan “kirli ve sarı bir vitrin” sıfat tamlamasının tekrarına yer vermiştir. Şair, bu tamlamanın tekrarı ile okura vermek istediği anlama dikkat çekmiştir.

Tamlama tekrarları şiirdeki ahengi kurmada önemli bir unsurdur. Ancak Sarıca'nın tamlama tekrarlarını kullanmasındaki asıl amacı anlama dikkat çekmek olmuştur. Müzikalite kaygısı yaşamamıştır.

- *İfade Tekrarı*

Şiirde mısra içinde bir ifadenin birden çok yinelenmesiyle oluşturulan tekrar biçimidir. Necati Sarıca gençlik dönemine ait şiirlerde bu tekrar şekline sıkça başvurmuştur.

*her gün yeni bir rüyasında aradığım korlar altında
her gün yeni bir rüyasında aradığım karlar altında*

(Sana da Ne Kaldı ki)

Sarıca, için mana biçimden önce gelmektedir. Bu nedenle *Sana da Ne Kaldı ki* adlı şiirde ahengi sağlamaktan çok anlamı vurgulamak için ifade tekrarına başvurmuştur.

*Seni sevenler yanar
Seni sevenler yakılır*

(Kerbela'ya Ağıt)

Kerbela'ya Ağıt şiirinde şair yine anlamı pekiştirmek amacıyla ifade tekrarına başvurmuştur.

*buzlar üstüne uzanıp yatacağım hayat ile
buzlar üstüne uzanıp yatacağım ölüm arasında*

(Bir Şiir Yanabilir)

Bir Şiir Yanabilir adlı şiirde geçen mısralarda yer alan “buzlar üstüne uzanıp yatacağım” cümlesi, ifade tekrarına örnek olarak gösterilebilir.

Yukarıda yer alan örneklerden de anlaşılacağı gibi Sarıca’nın müzikalite kaygısı taşımadan şiirde vermek istediği anlamı daha güçlü bir şekilde vurgulamak amacıyla ifade tekrarlarına başvurmuştur.

- *Mısra Tekrarı*

Şiirde bir mısraının değiştirilmeden başka bir mısrada yinelenmesiyle oluşturulan tekrar şeklidir. Nakarat ve kavuştak olarak anılan bu tekrar şekli, Divan edebiyatı ve Halk edebiyatında da sıkça kullanılan bir ahenk unsuru olarak kendini göstermektedir. Günümüz şiirinde ise ahengi sağlamakla birlikte manayı kuvvetlendirmek için kullanılmaktadır.

*Bir garip durduruyor gemiyi demir suda
Eşya bulanıyor katılıp ağlayası
Suların ve petrolerin şu katı vakitlerinde
Kenetlenmiş kayalar sensiz bu ev eşyası*

...

*Bak bir bulut çok yaklaşmış yere
Haykırmazsan sen o bulutu
Burkulup burkulup beklediğin kimse gidecek
Suların ve petrolerin şu katı vakitlerinde
Ellerime ekleşen kamalar gönlüme degecek*

(Gece Yürüyüşü)

Şair, “Gece Yürüyüşü” adlı şiirinde beş bentlik şiirin birinci ve üçüncü bendinin sondan bir önceki mısraında aynı mısraları tekrar etmiştir. Şair, bu tekrarlar anlamı kuvvetlendirmeyi amaçlamıştır.

Mardin sen yoksa bir hayal misin

yol açan bir yürüyüşün yok da

Mardin yoksa sen bir hayal misin

bir sürgün olarak şairin portesine kan düşene kadar bekler misin

(Sen Neredesin Mardin Aşkın Sokağı Nerede)

Sarıca, genellikle mısra tekrarını görüldüğü üzere anlamı pekiştirme amaçlı kullanmıştır. *Sen Neredesin Mardin Aşkın Sokağı Nerede* adlı şiiri bu konuya örnek gösterilebilir.

Necati Sarıca’nın manayı kaygısı taşıması şiirlerinde biçimsel unsurları kullanımına etki etmiştir. Şiirde ahenk unsuru olarak kullanılan mısra tekrarı Sarıca’nın şiirinde ahengi sağlamaktan çok manayı güçlendirme amacıyla kullanılmıştır.

2.1.2. Dizelerin Kümelenişi²⁸

Şiir dilini düz yazıdan ayıran en önemli nokta belirli bir düzen içinde şekillenmesinden kaynaklanmaktadır. Bu da mısra ile sağlanmaktadır. Mısra Arapça kökenli bir söz olmakla birlikte Türkçede dize olarak anılmaktadır. Mısra genel olarak “*Bir beyitin satırlarından her biri, bir satırlık manzum söz; bir şiiri meydana getiren satırların her biri.*”²⁹ tanımlanmaktadır. Adem Can, *Cumhuriyet Devri Şiir Poetikası* adlı eserinde mısrayı “*Dili, şiir seviyesine yükselten temel birim, mısradır.*”³⁰ şeklinde açıklamaktadır.

Şiirin en küçük yapı birimi olan mısranın etkinliği Garip’e kadar büyük bir oranda devam etmiştir. Ancak Garip şiiri ile birlikte Türk şiirinde yeni bir biçim arayışı başlamış ve mısra geri plana itilmiştir. Garip’in ardından İkinci Yeni de mısraya, karşı bir duruş sergilemiştir. İkinci Yeni şiirinin temsilcileri arasında yer alan Edip Cansever, *Tek Sesli Şiirden Çok Sesli Şiire* adlı yazısında mısra için şu ifadeleri kullanır:

“Mısra işlevini yitirdi; şiiri şiir yapan bir birim olarak yürürlükten kalktı. Eski rahatlığını, o sessiz, kıpırtısız düzenindeki rahatlığını boşuna arıyor şimdi. Öfkelerin, bunlukların, başkaldırmaların dışında kendini yineliyor daha çok. Ne denli güçlü olursa görünürse görünsün, duygularımızı, gerilimlerimizi, düşünce coşkularımızı başlatıcı öge, bir ölçü olmaktan çoktan çıktı. İnsanı, insanla gelen en çağdaş sorunları karşılayamaz oldu. Öylesine durallaştı ki, onca bir sözcük yılı da uzak kaldı bize.”

Nazmı ile nesre yaklaştırma çabalarının temeli Servet-i Fünûn dönemine kadar dayanmaktadır. Fransızcada *anjanbman* olarak tabir edilen, anlamın diğer mısralara da kayması durumu, nazmın nesre yaklaştırır. İkinci Yeni’nin kolay anlaşılmayan ya da anlamsız şiir anlayışı mısranın düz yazıya yaklaşmasındaki diğer bir etken olarak

²⁸ Bu başlığın hazırlanmasında faydalanan kaynaklar: Doğan Aksan, *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Engin Yayınevi, Ankara 1995. Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap, Ankara 2013.

²⁹ Mehmet Doğan, *Büyük Türkçe Sözlük*, Mısra Maddesi, Vadi Yayınları, Ankara 2003, s.914.

³⁰ Adem Can, *Cumhuriyet Devri Şiir Poetikası*, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara 2012, 252.

görülebılır. Modern şiirin iki önemli öncüsü olan Garip ve İkinci Yeni'nin mısraya yaklaşımındaki temel etmen yeni bir biçim oluşturma çabasından ileri gelmektedir. Özellikle İkinci Yeni şiirinin yoğun, kapalı ve yoruma açık şiir anlayışı bu yeniliğin ilk sinyallerini vermiştir. Anlamı yakalamada bir kelimenin dahi önemli rol oynadığı ikinci Yeni şiirinde mısra önemini kaybederken kelime önem kazanmaya başlamıştır. Cemal Süreyya, *A* dergisinde yayınlanan *Folklor Şiire Düşman* adlı yazısında: “Şiir geldi kelimeye dayandı.”³¹ ifadesiyle durumu net bir şekilde özetlemiştir.

Necati Sarıca'nın şiirlerinde ise daha öncede belirtildiği üzere biçime önem vermeyişi mısra düzenine de yansımıştır. Mısraları düzensizlikle ören şair, Garip ve İkinci Yeni tavrını sürdürmektedir. Modern şiirin bir gereği olarak görmüş olduğu mana önceliğini, etkin kılmak için zaman zaman mısranın sınırlarını aşarak düz yazıya yaklaşmıştır.³² Manayı hemen ele vermek istemediği, anlaşılacak için okurun çabasını arzuladığı şiirlerinde ise yoğun bir anlatımla mısranın sınırları içerisinde kalmayı tercih etmiştir. İkinci Yeni şiirinde görülen rastgele seçilen kelimelerle oluşturulan mısra görüntüsüne onun şiirinde de rastlamak mümkündür.

Sarıca'nın *Hüzün ve Bela* adlı ilk kitabında yer alan 49 şiirin her biri serbest nazım şekli ile kaleme alınmıştır. Sadece bu eser içinde yer alan “Gece Yürüyüşü” adlı şiir 4 bentten oluşmakta ve bu 4 bendin sadece 2 tanesinin mısra sayısı eşittir.

Bir garip durduruyor gemiyi demir suda
Eşya bulanıyor katılıp ağlayası
Suların ve petrollerin şu katı vakitlerinde
Kenetlenmiş kayalar sensiz bu ev eşyası
Bak ekmeğin taş gibi olanı boğazıma düşüyor
Musa ağaçları altında bir bilinmez sevda
Kara bu karanlıkta sevdam üşüyor
Taş bebek kâkülünden süzülür gibi
Süslerin ve sevdan alnıma düşüyor

³¹ Cemal Süreyya, *Folklor Şiire Düşman*, Can Yayınları, İstanbul 1992, s.23.

³² Sarıca'nın düz yazıya yaklaşan birçok şiiri bulunmaktadır. Bu başlıkta dizelerin kümelenişini somut olarak göstermek için bir örneğe yer verilmiştir. Bu konu ayrıntılı olarak “Cümle” başlığı altında ele alınacaktır.

*Bak bir bulut çok yaklaşmış yere
Haykırmazsan sen o bulutu
Burkulup burkulup beklediğin kimse gidecek
Suların ve petrolerin şu katı vakitlerinde
Ellerime ekleşen kamalar gönlüme degecek*

*Ekmek için düzelttiğim yerlerin güzeli
Dökülsün artık şu kemre
Doğruversin gözlerinde günlerin güneşi
Hüngür hüngür sıyrır artık şu kılıcı
Gönlüm gönlüm ince hırkalarda üşüdü
Sen ayağı sürçen ceylanların eve dönüşü
Bak işte seninle başlıyor gece yürüyüşü*

(Hüzün ve Bela-s.72)

Sarıca, bu tutumunu bir atölye olarak kullandığı *Asanatlar* adlı internet sitesinde yayımladığı şiirlerinde de devam ettirmiştir. Biçimsel bir kaygı gütmeyen şair, şiire başladığı günden bugüne biçimsel bir arayış içinde de olmamıştır.

*Kan ve süt bizde kardeştir Amerika
Yalnızlığı süt gibi içen evliya
Çölde gördüğümüz serap
Ve Meryem'in yaslandığı hurma ağacı
Bize ötelere selamdır Amerika*

*Kalbimizdir
Sen şiirimi silah sanma
O şiirden çıkardığım mermileri
Kalbime gömdüğümü unutma*

*Korkma
Gelirsek kitabın kavlince geliriz sana
Senin çocukları kardeş ederiz bizim çocuklara*

(Kan ve Süt)

Şair, bu şiirinde mısranın sınırlarını aşmıştır. Düz yazıya yaklaştığı eserinde mısralar yan yana dizildiğinde şiirsellik korunmaktadır: “*Kan ve süt bizde kardeştir Amerika. Yalnızlığı süt gibi içen evliya. Çölde gördüğümüz serap. Ve Meryem'in yaslandığı hurma ağacı. Bize ötelerden selamdır Amerika. Kalbimizdir. Sen şiirimi silah sanma. O şiirden çıkardığım mermileri. Kalbime gömdüğümü unutma. Korkma. Gelirsek kitabın kavlince geliriz sana. Senin çocukları kardeş ederiz bizim çocuklara.*”

“Kan ve Süt” başlıklı şiirde düz yazıya hâkim olan durgunluğun önüne kurduğu kısa, devrik ve ritimsel öğelerle geçen şair, ayrıca okura yorum payı da bırakan zengin çağrışımlı sözcükler kullanmıştır.

Sarıca, bunların yanında biçimsel olarak seri şiir denemelerinde de bulunmuştur. Yoğun bir anlatımı benimsediği bu şiirlerinde düzensiz bent yapısı yine dikkati çekmektedir. Bir düz yazı türü olan günlük gibi gün gün ayrılığın vermiş olduğu hisleri anlattığı “Ayrılık Zamanlarında Aşk” şiir dizisi biçim yönüyle onun şiirleri arasında dikkat çekmektedir.

Ayrılık Zamanlarında Aşk I

1)

Miğferi naylondan bir köpeğin zaferi oldu

Avuçlarında soldu inci tanelerim

Nasıl bir bilmeceydin

Bilemedim

2)

Akıl kefende son çivi çakılıyor tabutuma

Okul kantinlerinde dinlenen blues dağılıyor aklıma

Çok kırılan çiçeklerde olunca emanet

Gizli sigara dumanlarında başlayan ayrılık

Ey sen

Ünlem kadar kalan sesimle sevdiğim

*Hani kanıyorum ya çok hıçkırıklı bir serçe
Kanatlarında bak patlıyor
Aklım patlıyor son çivi darbesinde*

3)

*Bir nar çiçeğim kaldı imansız sahnelerde
Uzat ki ellerini ellerim yansın
Kalk ki ayağa yırtılsın perde
Kopsun benden hıçkırığın
Kendini bende unut gitsin
Ben yırtarken yandığım yerlerin tutanaklarını*

4)

Bir ölü çocuk gibi ceplerimde sorular

Bu formda yazmış olduğu şiirlerinde hem genel başlık hem de o başlık altında yer alan bentler numaralanarak sıralanmıştır. Ana başlıkları Romen rakamlarıyla sıralayan şair, bu şiirlerinde yoğun imgeli bir dil kullanır.

Ayrılık Zamanlarında Aşk V

1)

Gökyüzünün göremediğim bir köşesi ağlıyor

2)

*Benimle konuşanlar imkânsız yolların koşusunda yorulur
Bir düş ölür çırpınan kanatlarımda
Bir çiçek rüyasında boğulur*

3)

*Elerimde tutsak bir güvercin
Ellerim tutsak birer güvercin*

Şair, bu formda *Şizofreni Dersleri*, *Sayıklamalar Kitabı* ve *Ayrılık Zamanlarında Aşk* başlıklarıyla seri şiir denemelerinde bulunmuştur. Ayrıca bu form Ece Ayhan'ın *Mor Külhani*³³ şiirine benzerliği ile dikkat çeken önemli bir husustur. Ece Ayhan'ın şiirlerinde biçimsel açıdan benzeyen bir diğer nokta ise söz konusu şiirlerinin çift başlık taşımasıdır. Sarıca'nın şiirlerinde de birebir aynı olmamakla beraber buna benzer bir çalışma göze çarpmaktadır.

Ayrılık Zamanlarında Aşk X

Yorulursa aşıyan yollarında yolum

“Ölümden önce hayat var mı”
İnsan yeniden kazanabilir mi yüzünü
Saçları kırlaşmış bir şehirde ölüm
Terkedilmiş bir şehrin kalbinde ölüm

Yorulursa aşıyan yollarında yolum
Portakal çiçekleri solarsa eğer
Artık üşüyen köpekler sığınsın içime

Çift başlık kullanan şairin, Ece Ayhan'dan farkı, Ece Ayhan'ın eserlerinde her başlıktan önce Romen rakamı gelirken Sarıca, ana başlığın altına bir alt başlık niteliğinde daha koyu bir mısra yerleştirmiştir. İkinci mısra sanki şiirde anlatılmak istenen konunun özünü anlatmaktadır. Yani başlık ile içerik birebir uyumludur.

Genel olarak şairin şiirlerine bakıldığında farklı biçimsel özellikler görülmektedir. Bu konuda şairin bir arayış halinde olduğu göze çarpmaktadır. Şiiri biçimsel açıdan sel gibi henüz kendine bir yatak oluşturamamıştır. Çok radikal değişiklikler de göze çarpmamaktadır. Sarıca, denediği bu biçimsel farklılıkları eserinde homojen bir şekilde kullanmaya devam etmektedir.

³³ Ece Ayhan, *Yort Savul*, Adam Yayıncılık, İstanbul 1982, s.15.

2.1.3. Dil Ve Üslup

Yazılı ve yazısız edebiyat ürünlerini oluşturan ve onları diğer sanat ürünlerinden ayıran en temel unsur dildir. Edebi türler arasında dilin kullanılışı farklılık göstermektedir. Bu türler arasında şiir, dil ile münasebeti en yoğun olan tür olarak dikkat çekmektedir. Şiir, az ile özü anlatması ve bunun yanında belli bir düzen içerisinde kompoze edilmesinden dolayı dilin, diğer türlere nazaran daha özel kullanıldığı bir edebi türdür. Bu özel kullanım zamanla üslubu oluşturmuştur.

Üslup bir şairi dili kullanım yönüyle diğer şairlerden ayıran en önemli özelliktir. Bir nevi şairin parmak izi gibidir. Şair sadece kelimeleri estetik bir çerçevede ölçülü, uyaklı, anlamlı ve ritimli bir düzen içerisinde dizen bir usta değildir. Bütün bunları bir uyum içerisinde bir araya getirirken yaşanmışlıkları, sanat görüşü, eğitimi, ruhsal durumu ve estetik anlayışı ile harmanlayarak ortaya koyar. İşte bütün bu süreç şairin üslubunu vermektedir. Üslubun oluşmasında Mustafa Karabulut, sanatçının bireysel yaşamının önemini şu ifadelerle vurgulamaktadır: ” *Bir şairin dil ve üslûbu, onun dili, eğitimi, kültürü, psikolojik yapısı, estetik anlayışı, dış dünyaya bakışı vb. unsurlarla ilişkilidir.*”³⁴ Bu doğrultuda üslubun oluşum süreci bireysel farklılıklardan geçmektedir.

Necati Sarıca’ya gelindiğinde onun üslubunu modern şiir doğrultusunda değerlendirmek yerinde olacaktır. Sarıca, sanatçının kuralsızlığını savunmaktadır. Eski şiir anlayışında, şiirin kutsal bir metin olarak görülmesini şair, eleştirmektedir. Şiiri kutsal bir metin olarak görmeyen sanatçı, şiirde belli bir anlayışta sabit kılınması gibi bir zorunluğun olmadığını da savunmaktadır. Sarıca’ya göre sanatçı özgün olmalıdır ve istediği gibi yazmalıdır. Şiirlerini besleyen en önemli kaynağın hayat olduğunu belirten şairin, bu ifadesinden hareketle hayatın değişkenliği üslubuna da yansımış diyebiliriz. Kendisiyle yapılan görüşmelerde hâlâ bir üslup arayışı içinde olduğunu ifade eden Sarıca aslında bu arayıştan da beslenmektedir.

³⁴ Mustafa Karabulut, “Edebî Metinlerde Dil ve Üslûp İncelemeleri ve Edip Cansever’in Dil ve Üslûbunda Psikolojik Unsurlar” VII. Uluslararası Türk Dili Kurultayı, Ankara 2012, s. 3.

Sarıca'nın ilk şiirlerinin yer aldığı “Hüzün ve Bela” adlı esere bakıldığında şiirleri üslup bakımından iki gruba ayrılmaktadır. Bunlardan ilki hayatını konu ettiği şiirler diğeri ise hayatı dışında yazmış olduğu şiirler. Hayatını konu ettiği şiirlerde yoğun bir kapalılık ve anlamsızlık göze çarpmaktadır. Bu anlamsızlığın ortadan kalkmasının ön şartı şairin hayat hikâyesinin bilinmesinden geçmektedir. Şairin hayat hikâyesine vakıf olanlarca bu şiirler gayet kolay bir şekilde anlaşılabilir. Fakat biyografisiz bir şair olması göz önüne alındığında genel okuyucu kitlesi tarafından bu şiirlerin, anlaşılması zorlaşmaktadır. Hayatı dışında ele aldığı konularda ise şair, imgelerin yoğunluğunu azaltmış ve kolay anlaşılır bir dil tercih etmiştir. Anlamsızlığa mahal vermeyecek netlikte ifadelerle şiirini yazmıştır.

Şairin olgunluk çağını oluşturan şiirleri ise kitap haline getirilmemiştir. Olgunluk çağı şiirlerini atölye olarak kullanıyorum dediği ve aynı zamanda editörlüğünü yaptığı *Asanatlar* adlı internet dergisinde yayınlamaktadır. Yoğun olarak öz yaşamından hareketle yazmış olduğu şiirlerini burada yayımlayan şairin, gençlik yıllarında yazmış olduğu şiirlerini yayımladığı “Hüzün ve Bela” adlı kitap ile *Asanatlar* adlı internet dergisinde yayımlanan olgunluk çağı şiirleri kıyaslandığında şairin üslubundaki değişim göze çarpmaktadır. *Asanatlar*'da yayımladığı şiirlerinde ilk şiirlerine göre daha yoğun, daha imgeli ve anlaşılması güç bir üslup benimsemiştir. Sanki rastgele kelimelerin seçilmesiyle bir araya gelmiş hissi uyandıran şiirlerde, anlam oldukça kapalıdır. Necati Sarıca'nın şiirleri ile ilgili yakın çevresi ile yapılan görüşmelerde belirtilen ortak görüş, şairi tanımadan onun şiirlerini anlamının zor olacağı görüşüdür. Şairin genelde biçimi geri plana iterek anlamı ön plana çıkarması ve şiirlerin yoğun bir anlatım içermesi şiirin okura çabucak teslim olmaması gerektiği düşüncesi şairin şiirlerinin anlamsız olarak nitelendirilmesine neden olmaktadır.

2.1.3.1. Şiir Dilinde Sapmalar³⁵

Dilde sapma sanatçının sözcükler üzerinde bilinçli olarak yapmış olduğu ses ve biçimsel kural ihlalleridir. Doğan Aksan sapmayı şu şekilde tanımlamaktadır:

³⁵ Bu başlığın hazırlanmasında faydalanılan kaynaklar: Doğan Aksan, *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Engin Yayınevi, Ankara 1995. Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap, Ankara 2013.

“Sapma adı altında ele alınan konu, gerek sözcüklerin ses ve biçim özelliklerinde, gerek dilin sözdizimi açısından niteliklerinde bilinçli olarak değişikliklere gitmeyi, dilde bulunmayan yeni sözcük ve anlam biçimlerini kullanma eğilimini içerir. Sanatçı bu eğilimle dile yeni bir güç kazandırmayı, göstergeleri ses ve anlam açısından daha etkili kılmayı, okuyan/dinleyenin zihninde yeni değişik tasarımlar ve duygu değeri oluşturmayı amaçlar.”³⁶

Sapmalardaki temel amaç anlatımı daha etkili kılmakla beraber okurun hayal dünyasında farklı duygular uyandırmaktır. Necati Sarıca’nın şiirlerinde de sapmalar fazlasıyla yer almaktadır. Onun şiirlerinde yer alan sapmaları, yazımsal sapmalar, ses sapmaları, kelime sapmaları, ifade sapmaları ve dilbilgisi sapmaları başlıkları altında toplamak mümkündür.

- *Yazımsal Sapmalar*

Yazımsal sapma, imla ve noktalama işaretlerinin bilinçli olarak bir amaç doğrultusunda ihlali ile oluşan sapma çeşididir. Şairler söz konusu sapmaları bazen bilinçli olarak bazen de bilinçsiz yapmaktadır. Necati Sarıca’nın şiirlerinde yazım sapmalarının bilinçli olarak bir amaç doğrultusunda kullandığını görmekteyiz.

Mısralar arasında uzun boşluk bırakmak sureti ile oluşturduğu yazımsal sapmada şair, *Ölesim Geldi Yine* adlı şiirde dikkat çekmek istediği mısra ile diğer mısralar arasına uzun boşluk bırakarak asıl vurgulamak istediği mısraya dikkatleri toplamıştır.

*Penceresinin pervazına konan kuşları
Yıldızların taşıdığı kalbimden kalbimi havalanan*

Şizofren diye

*Ayrılık boyu uzayan yolların
Yetişemez olduğum şarkıları*

(Ölesim Geldi Yine)

³⁶ Doğan Aksan, *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Engin Yayınevi, Ankara 1995, s.166.

Bunun yanında yine yazımsal bir sapma olarak değerlendirilebilecek bir dil özeliği olarak yabancı kelimelerin yazımında da şair farklı yollar izlemiştir. Sarıca, *Sana Ne Kaldı ki* şiirinde “ drink coca cola ice” yerine burada Türkçe karşılığı “soğuk” olan “ice “ kelimesini Türkçe okunuşu “ays” şeklinde yazarak okurda farkındalık oluşturmuştur. Ayrıca “Coca Cola” bir marka olmasından dolayı Türkçe dil bilgisi kuralları gereğince baş harfleri büyük yazılması gerekmektedir. Şair, mısra da “coca cola” şeklinde küçük harf kullanmıştır.

mum ışığında bile kalemlerim yansın diye

***drink coca cola ays** içinde*

kaderin oyunları hep oyun içinde

(Sana da Ne Kaldı ki)

Şair, yine aynı şiirde “Blue Label” sözcüğünü “bulu lebil” şeklinde Türkçe okunduğu şekliyle yazmıştır.

***bulu lebil** vadilerinden senin dağ doruklarına*

yatağının altına ben silah saklamıyorum

(Sana da Ne Kaldı ki)

Yazım sapmaları Sarıca’nın şiirlerinde sıklıkla kullandığı bir unsurdur. Şairin şiirlerinde yazımsal sapmalara yer vermesindeki amaç okurda farkındalık oluşturmaktır. Şair, alışılmış sözcüklerin farklı şekilde kullanarak okurun mısraya dikkatini çekmeyi amaçlamaktadır.

- *Ses Sapmaları*

Şair, bu sapma türünde kaleme aldığı ifadelerde çeşitli ses değişikliklerine gider. Bunun yanında bu ses değişikliklerine giderken yettiği bölgenin dil özelliklerini eserine yansıtabilir.

Sarıca’nın şiirlerinde ses sapması olarak karşımıza çıkan örnek “*Aşk Yeniden Olmaz mı*” adlı şiirindedir. Söz konusu şiirde, şair içinde bulunduğu öfke durumunu mısra

sonundaki ünlüleri uzatarak bir nida şeklinde ifade eder. Şairin şiirlerinde ses sapmaları, nadir görülen sapmalardan biridir.

Olanlar oldu bitti

Aşk yeniden olmaz mı...

*Olmaz **mmmmmmmmmm**!*

(Aşk Yeniden Olmaz mı)

Yetiştği bölgenin dil özelliklerini günlük konuşma diline ve şiir diline taşımayan şair, ses sapmalarını şiirinde vermek istediği duyguyu güçlendirmek amacıyla kullanmıştır. Ayrıca şairin şiirlerinde sıklıkla kullandığı bir unsur değildir.

- *Kelime Sapmaları*

Türk dilinde kullanımı yaygın olmayan ifadelerin ya da kelimelerin yapısının bozularak kullanılması ile oluşan sapma türüdür. Sarıca'nın şiirlerinde sıkça rastlanan kelime sapmaları, şairin anlatımı etkili kılmak için kullandığı dilsel unsurların başında gelir.

Bir diğer sapma örneği olan uydurma kelimelerin kullanımı yine şairin şiirlerinde kullandığı nadir bir sapma türüdür. Dilde olmayan ifadelerin kullanılmasıyla oluşur. “Mardin Şen Olsun Diye” adlı şiirde karşımıza çıkan sapma şu şekildedir:

İmanımın kanı gönül bir daha yaralansın

***lili** yar diye diye*

***rinna** diye diye*

(Mardin Şen Olsun Diye)

“Mardin Benim İçimde” adlı şiirde şair fazla kelime kullanarak bir sapma oluşturmuştur. Bu sapma şekli, onun şiirlerinde sıkça yer almaktadır. Bu şiirde “değilim” kelimesinde zaten birinci tekil kişi anlamı vardır. Ancak şair ayrıca “ben” kişi zamirini de kullanarak fazladan kelime kullanarak bir sapma oluşturmuştur.

*Şimdi ben sadece bir gezgin değilim
şimdi ben baştan başa Mardin'im
bir bölünme hattı yok burada
Mardin yine Mardin
ben yine benim*

(Mardin Benim İçimde)

Bu sapmanın aynısını “Urfa Bir de Bana Baksın” adlı şiirde de görmek mümkündür.

*Ve demirden ellerle tuttuğum çiçeğin
Ve benim her çocuk kendi oyununda boğulur dediğim*

(Urfa Bir de Bana Baksın)

Kelime sapmaları Sarıca'nın şiirlerinde sıklıkla kullandığı bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Şair, şiirlerinde kelime sapmalarına yer vererek anlamı vurgulamayı amaçlamıştır.

- *İfade Sapmaları*

Sarıca'nın şiirlerinde görülen nadir sapmalardan bir diğeri ifade sapmalarıdır. Basmakalıp ifadeleri tersten kullanımı onun şiirlerinde dikkat çeken bir noktadır. Alışla gelmiş soruları tersten sorarak okura/dinleyiciye farklı bir bakış açısı sunmaktadır. “Ölümden sonra hayat var mıdır?” şeklinde alışlagelmiş olan soru şairin şiirinde “Ölümden önce hayat var mıdır?” şeklinde kullanılmıştır. Ayrıca soru işaretinin kullanılmaması dikkat çeken bir diğer noktadır.

*Ölümden önce hayat var mı diye sorsam
Mardin sende bir cevap var mı*

(Ruhum Taşlara mı Yakışır Mardin'de)

Sarıca'nın nadiren kullandığı yapı unsurlarından biri de ifade sapmalarıdır. Şair, şiirlerinde ifade sapmalarını okurda farkındalık oluşturmak ve mısra üzerine düşünmeye teşvik etmek amacıyla kullanmaktadır.

- *Dilbilgisi Sapmaları*

Türkçenin dilbilgisi kurallarının ihlal edilmesiyle ortaya çıkan bir sapma türüdür. Şairin şiirlerinde sık kullandığı bir sapma türü olarak dikkat çekmektedir. Yapılan görüşmelerde kelimeler ile uğraşmaktan keyif aldığını belirten şair için bu sapma türü, okurda etki bırakmak açısından önemli görülmektedir.

“*Ruhum Taşlara mı Yakışır Mardin de*” adlı şiirde şair kelimeler arası yer değiştirerek bir sapmaya başvurmuştur. Söylemi kolaylaştırmak için “belki” sözcüklerini peş peşe getirmiştir.

*Bir değer belki
Belki gönlüne dokunur*

(Ruhum Taşlara mı Yakışır Mardin de)

Yukarıdaki mısralar: “*Bir değer belki / Gönlüne dokunur belki*” şeklinde olabilirdi. Ancak şair vurgu ve söylemi kolaylaştırmak açısından böyle bir kullanımı tercih etmiş olmalıdır.

Bir başka sapma olarak şair ikilemeleri alışılmışın dışında kullanmıştır. İkilemeleri bölerek iki mısraya yaymıştır. “*Hakikatin Kalbinde Ellerimiz*” adlı şiirde bunu görmek mümkündür. “gelir geçer” şeklinde kullanılan ifadeyi şair iki mısraya yayarak kolay söyleyiş ve ritim yakalamayı amaçlamıştır.

*Bu da gelir dediğim kader mi
Bu da geçer dediğim kader mi*

(Hakikatin Kalbinde Ellerimiz)

Ayrıca şair, alışılmamış bağdaştırmalara da şiirlerinde sıklıkla yer vermiştir. “*Aşk Yeniden Olmaz mı*” adlı şiirdeki şu mısralar bu konuya örnek gösterilebilir:

*Büyüdüklerim gelir aklıma
Boğulmuş bir vişne ağacının altında*

Vişnelerin uyu demeye geldikleri

(Aşk Yeniden Olmaz mı)

Yukarıda yer alan şiirde ele alınan “boğulmuş bir vişne ağacı” ifadesi alışılmış bir ifade değildir. Kişileştirmeden de faydalanan şair, ağacı canlılar gibi ağız, burun yoluyla nefes alan bir varlık olarak nitelendirmiştir. Ancak ağaç yaprakları vasıtası ile solunum gerçekleştiren bir canlı olması sebebiyle burada alışılmamış bir sıfat tamlaması dikkat çekmektedir.

Şairin en sık kullanmış olduğu sapma çeşidi alışılmamış bağdaştırmalar, onun şiirinin anlaşılmasını güçleştiren ve bir o kadar da anlamsal zenginlik katan bağdaştırmalardan biridir ve şairin üslubunun karakteristik özelliğini oluşturmaktadır.

Kapıları intiharlar zorlayan trenler yanıyor içimde

Hatırların defterinde solan bir çiçek gibi bırakıldığım

(Kaniyor Masumiyetim)

Son olarak onun şiirlerinde dikkat çeken önemli bir sapma da kişileştirmelerdir. Şairin anlatımı kuvvetlendirmek için kullandığı kişileştirmeler neredeyse şiirlerinin tamamında görülmektedir. Şairin ilk kitabı olan *Hüzün ve Bela* adlı eserde karşımıza çıkan “Caz” başlıklı şiirin ilk mısrası buna en güzel örneklerden birini oluşturmaktadır.

Şekerrengi giymiş akşamların şehrinde yaralı

Kanı kesilen ağaç köklerinden sızıyor

(Caz)

Şair, burada soyut olan akşama şekerrengi elbise giydirmiştir. Akşam soyut bir zaman adıdır. Şair, burada akşamı somut şekerrengi giyebilecek bir varlık olarak tasvir etmiştir.

Sana da Ne Kaldı ki şiirinin şu mısraları yine kişileştirmeye örnek verilebilir:

*Kadehlerin kırılışla başlayan hıçkırığı üzerine
yeminler ediyorum ve yeminlerim soluyor*

(Sana da Ne Kaldı ki)

Şair iki mısradan da kişileştirmeye başvurmuştur. Cansız bir varlık olan kadehin canlı bir varlık gibi hıçkırdığını tasvir eden şair bir sonraki mısradan soyut bir kavram olan yeminin bir çiçek gibi solduğunu tasvir etmiştir. Yemin soyut bir kavram olmadığı için solamaz. Burada yemin somutlama yoluyla kullanılmıştır.

Şiirlerinde müzikalitenin geri planda olmasından dolayı şair, şiirlerinde dilbilgisi sapmalarına sıklıkla yer vermektedir. Müzikalite olmadan okur şiiri okurken şiirden kopabilir. Şair, bu kopmanın önüne geçebilmek için dilbilgisi kurallarını bilinçli olarak ihlal ederek okurun dikkatini çekmektedir.

2.1.3.2. Konuşma Dili³⁷

Şiir dili, günlük dilden ayrı daha sanatsal bir dildir. Ancak şiir dili, günlük dilden de beslenmektedir. Nitekim Necati Sarıca'nın halk edebiyatını modern şiirin, en temel kaynağı olarak görmesi ve halkın içinden bir kimse olmasıyla şiirlerinde günlük konuşma diline yer vermiştir. Sarıca'nın şiirlerinde ikilemeler ve ünlemler yoğun olarak kullanılmıştır.

- *İkilemeler*

İkilemeler sözün tesirini artırmak için aynı veya farklı sözcüklerin tekrar edilmesi ile oluşan söz yapılarıdır. Sarıca, şiirlerinde ikilemelere sıkça başvurmuştur. Şiirlerinin büyük bir kısmında ikilemelerden faydalanmıştır.

³⁷ Bu başlığın hazırlanmasında faydalanılan kaynaklar: Doğan Aksan, *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Engin Yayınevi, Ankara 1995. Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap, Ankara 2013.

Örneğin; *Seher Vaktinin Feryadıdır ve Söylenmiştir* adlı şiirde yakın anlamlı sözcüklerle oluşturulan ikilemeler yer almaktadır.

Sen baktıkça yanan aynalardan geçip gelince gecelerinin içine

Kırık dökük oyuncaklarla büyüttüğüm kalbimi ben

Yerinden çıkarıp yastığın altına koyduğum

Her köşesinde bir efkârım duruyor

(Seher Vaktinin Feryadıdır ve Söylenmiştir)

Hayat Bize Böyle Olur mu şiirinde yine yakın anlamlı sözcüklerle kurulan bir ikileme görmek mümkündür.

Bademler istiyorum

Salkım saçak güneşler

Ve senin gülüşlerin benzersizdir

Tövbe görmemiş günahkâr dudaklarıma öpüşler

(Hayat Bize Böyle Olur mu)

Şairin sıklıkla kullandığı ikileme türü aynı sözcüklerin tekrarıyla oluşan ikilemelerdir. Şair, anlamı daha etkin kılmak amacıyla birçok şiirinde bu ikileme türüne yer vermiştir. *Şair misin Diye Soranlara Gülümsüyorum* adlı şiir buna örnek teşkil etmektedir.

gökyüzünden indirdiği ay ışığından

usul usul taşar gibi

karpuz kapıları kadar güzeldik hepimiz

insan manzaralarımız kırılana kadar kaçarcasına koştuğumuz

(Şair misin Diye Soranlara Gülümsüyorum)

Şair, şiirlerinde çeşitli ikileme türlerini kullanarak şiirlerinde manayı vurgulamayı amaçlamıştır. Onun şiirlerinde sıklıkla kullandığı bir yapı unsurudur.

- *Ünlemler*

Bir diğerkonuşma dili unsuru olan ünlemler de şairin şiirlerinde önemli bir yer tutmaktadır. *Birinin Uyumaması Gerek* adlı şiirde şair Ankara'ya seslenmiştir.

*beni bekle sana yeni bir isim kadar yakın
ey Ankara benim biraz uyumam gerek
sen sakın uyuma.*

(Birinin Uyumaması Gerek)

Şair, *Seher Vaktinin Feryadıdır ve Söylenmiştir* adlı şiirinde sonradan fark etme anlamı taşıyan bir ünlem kullanmıştır.

*Doğru ya
Dün gitti diye bakarsın aynalara belki sen
Gün bitti diye bakarsın aynalara belki sen*

(Seher Vaktinin Feryadıdır ve Söylenmiştir)

Kalp Ayaklanması şiirinde duygu ünlemi kullanılmıştır. Şairin, ünlemleri kullanmasına rağmen ünlem işareti kullanmaması dikkat çeken bir husustur. Şair ile yapılan görüşmelerde Sarıca, noktalama işaretlerini bilinçli olarak kullanmamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

*Ah öyle bir yağmur ki unutmak mümkün mü seni
Halkın kırık kalbini taşıdığım kalbimle
Kalbimle sevmiştim ben seni*

(Kalp Ayaklanması)

Sarıca'nın şiirlerinde sıklıkla yer verdiği bir diğeryapı unsuru ünlem olmuştur. Günlük konuşma dilinde de sıklıkla kullanılan ünlem şairin şiirine doğal bir söyleyiş katmak ve manayı güçlendirmek amacıyla kullanılmıştır.

- *Deyimler*

Deyimler, şiir dilinin önemli bir parçasıdır. Birden fazla sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan kelimeler gerçek anlamından uzaklaşarak kazandığı forma deyim denmektedir. Deyimler, alışılmış bağdaştırmalar arasında yer almaktadır. Deyimler şiirde daha samimi bir ifade oluştururken aynı zamanda anlamsal açıdan da şiire zenginlik katmaktadır.

Şairin yaşanan darbe girişimi sonrası kaleme aldığı *15 Temmuz'a Adanmış Sözler* adlı şiirinde geçen “aman dilemek” deyimini, bu konuya örnek teşkil etmektedir. Mücadele sonrası gücün yetmeyişi ile birlikte karşı tarafın affına, merhametine sığınmak anlamına gelen “aman dilemek” deyimini şair, olumsuzluk ekiyle kullanmıştır.

Konu amansız bir ayrılık

Hasret kokan

Konu korkmak yok ölümden

Kelimeler ve halk fişkırıyor zamanın gizlenmiş kalbinden

Altyazısız savaşıyoruz

Aman dilemeden

(15 Temmuz'a Adanmış Sözler)

Ruhum Taşlara mı Yakışır Mardin'de adlı şiirde de deyim kullanımına örnek vardır. Bir olay ya da durumun üzücü bir hale gelmesi anlamı taşıyan “acı vermek” deyimini söz konusu şiirde yer almaktadır.

acı veren sayrılıkların başladığı

ve aşkın olmadığı

aşktan şaşkın bakışların

(Ruhum Taşlara mı Yakışır Mardin'de)

Necati Sarıca da şiirlerinde deyimlerin anlamı zenginleştirme özelliğinden sıkça faydalanmıştır. Ancak Sarıca, deyimleri çoğu zaman olduğu gibi değil biraz değiştirerek daha farklı şekillerde şiirlerinde kullanmıştır.

2.1.3.3. Cümle³⁸

Türk dilinin cümle yapısı Türk Edebiyatı'nın tarih içindeki seyrinde çeşitli değişikliklere uğramıştır. Genellikle kurallı bir cümle yapısına sahip olan Türk dili zamanla farklı özellikler kazanmıştır. Servet-i Fünûn döneminde dilimize giren eksilteli ve devrik cümle yapıları şiirde kendine önemli bir yer bulmuştur. Cumhuriyet döneminde bu yenilikler daha sık kullanılmaya başlanmıştır. Dil ve şiir, canlı yapılardır. Bu nedenle duyguların yansıtılmasında bu canlılık önem arz etmektedir. Modernleşen dünya ile toplum ve toplumu oluşturan insanlar değişmektedir şiir ve şiir dili de insanları, insanların duygu ve fikir dünyasını daha iyi yansıtabilmek için bu değişime ayak uydurmaktadır. Artık o eski düzenli ve kurallı cümle yapısı yerine karmaşık, devrik, eksilteli ve kırık cümle yapıları şiirde kendini göstermeye başlar. .

Necati Sarıca da şiir dilinde şiirlerinin cümle yapısında çağa ayak uydurmuştur. Onun şiirlerinin cümle yapısında en göze çarpan iki unsur vardır. Bunlar; nesre özgü cümle kuruluşu ve ulantıdır.

Sarıca, *Bir Sabah Denizinden Fıskıran Hayat* adlı şiirin ilk iki mısrası nesre özgü cümle kuruluşuna örnek olarak gösterilebilir.

Birgün bir kitap yazdım

Bütün hayatlar değişti

Ve hayat değişti

Kitapçı amcanın fısıldadığı sır sardı sarmaladı

(Bir Sabah Denizinden Fıskıran Hayat)

³⁸ Bu başlığın hazırlanmasında faydalanılan kaynaklar: Doğan Aksan, *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Engin Yayınevi, Ankara 1995. Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap, Ankara 2013.

Nesre özgü cümle yapısının kullanıldığı bir başka örnek de şairin büyük tepkiler alan, *Tanrı Ağladığında* adlı şiirdir.

*Pavyon kapısında sarhoşların tekmelediği hamile köpeklerin karnındayım
Pavyon kapısında sarhoşların tekmelediği hamile köpeklerin kahrındayım
Çöpten ekmek toplayan çocukların yalın ayaklarında*

(Tanrı Ağladığında)

Ulantıya gelindiğinde ise Servet-i Fünûn döneminde Türk şiirine giren Fransızca *anjanbıman* olarak nitelenen yani cümlelerin tek mısradan değil birkaç mısradan tamamlanması olayıdır. Sarıca'nın şiirlerinde sıklıkla karşımıza çıkan bir cümle özelliği taşımaktadır.

Sana da Ne Kaldı ki şiirini oluşturan bentlerin her biri birer ulantı örneğidir. Şairin bir dönem sıklıkla başvurduğu cümle yapısı onun şiirlerinde önemli bir yere sahiptir.

*Bir portakalın buğusundan ne olur ki
ne olur ki tecellisi ve kaderi
kendime dert oluşumdan başka
söylesene hiç kaldı mı içecek zehir olan şarabından
dudaklarıma sürgün nişanesi düşürmediğin kan
söyle ki berduşun olayım
bir basamak kaldı mı taş merdivenli sokaklarından
kendimi yaktığım gönül küllerinden bir ateş ile
kahrın karşısında eriyeyim*

(Sana da Ne Kaldı ki)

Hakikatin Kalbinde Ellerimiz adlı şiir de yine ulantıya örnek olarak gösterilebilecek başka bir şiirdir.

*Ey kader, kaderin derin okları
ey zaman, zamanın koşan atları
âşıkların gönlünde yenildiniz*

*yenilendiniz ve biz size bakar oluyoruz
sözlerimize mil çekilmiş susar oluyoruz
hoşça bakın kendinize hoş geldiniz ve güle güle
âşıkların kalbi yenilmez olmuş sizin ellerinizde
ve bizim ellerimiz öylesine durur hakikatin kalbinde.*

(Hakikatin Kalbinde Ellerimiz)

Modern şiir anlayışını benimseyen Sarıca, şiirlerinde yukarıdaki örneklerde de olduğu gibi şiirlerinde nesre özgü bir cümle kuruluşu benimsemiştir. Biçimsel kaygı gütmeyen şairin şiirlerinin neredeyse tamamına bu cümle yapısı hâkimdir.

2.1.3.4. Dilde Tasarruf Yolları³⁹

- *Ortak Kullanım*

Ortak kullanım birden çok cümlenin tek bir yükleme bağlanmasıyla oluşmaktadır. Şair, yüklemi ortak kullanarak dilde tasarruf sağlar. Ayrıca diğer ögeler de ortak kullanılarak bu tasarruf sağlanabilmektedir. Divan edebiyatında da kullanılan bu özellik modern şiirde de şairlerin başvurduğu bir dil olayıdır.

Necati Sarıca'nın şiirlerinde de bu durum sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. *Aşk Gelene Kadar Bağdat* adlı şiir bu konuya örnektir. Şair, yüklemi ve belirtisiz nesneyi ortak kullanarak tasarruf yoluna gitmiştir.

*Senin kaybolduğun
Ve araya araya kendini bulduğun ormanlar vardı*

(Aşk Gelene Kadar Bağdat)

Hayat Bize Böyle Olur mu şiirinde de ortak kullanıma rastlamak mümkündür. Şair, bu örnekte yüklemi ortak kullanarak bir tasarruf sağlamaktadır.

³⁹ Bu başlığın hazırlanmasında faydalanılan kaynaklar: Doğan Aksan, *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Engin Yayınevi, Ankara 1995. Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap, Ankara 2013.

*Salkım saçak güneşler
Ve senin gülüşlerin benzersizdir.*

(Hayat Bize Böyle Olur mu)

Şiir, diğer edebi türlerden farklıdır. Şiir, dilin kullanımı açısından daha yoğun bir anlatıma sahiptir. Sarıca, şiirlerinde bu yoğun anlatımı sağlamada ortak kullanımdan sıklıkla faydalanmıştır.

- *Eksiltili İfade*

Şair, dilbilgisi açısından gerekli ya da gereksiz ekleri ve kelimeleri kullanmaz. Eksiltili ifade, şiirin ifadesine güç katmak için yapılan dilbilgisi olayıdır. Şiirin ses açısından uyumunu yakalamak, anlamı kuvvetlendirmek ve yorumu okuyucuya bırakmak amaçlanmaktadır.

Sarıca da şiirlerinde anlamı kuvvetlendirmek amacıyla bu yola başvuran şairler arasındadır. Şairin, *Tanrı Ağladığında* adlı şiirinde sadece ilk iki mısra da şair, ek eylem kullanmış fakat daha sonrakilerde ek eyleme yer vermeyerek ek eksikliğiyle anlamı güçlendirmeye çalışmıştır. İfadelerin “karnındayım, kahrındayım, yalın ayaklarındayım, altındayım, biriken acıdayım, kanadındayım” şeklinde olması gerekmektedir.

*Pavyon kapısında sarhoşların tekmelediği hamile köpeklerin karnındayım
Pavyon kapısında sarhoşların tekmelediği hamile köpeklerin kahrındayım
Çöpten ekmek toplayan çocukların yalın ayaklarında
Ayaklar altında
Durmuş saatin sarkacında biriken acı
Şizofren bir kuşun kanadında*

(Tanrı Ağladığında)

Şairin hayatından izlerin bulunduğu *Kanıyor Masumiyetim* adlı şiirde kelime eksikliğine örnek vermek mümkündür. İlk mısra eksik kalmıştır. Nesne eksikliği olan cümle “gülüşüm” kelimesiyle tamamlanabilir.

*Yüzümde her sonbaharın insafına bıraktığım (gülüşüm-hüznüm vb.)
Kaniyor masumiyetim*

(Kaniyor Masumiyetim)

Sarıca, şiirin şairden çıktıktan sonra okurun şiiri yeniden yazdığını savunmaktadır. Şiiri şair ile okur birlikte yazmaktadır. Şairin duygu, düşünce ve hayal dünyası olan şiir, okurun duygu düşünce ve hayal dünyasıyla birleştiğinde şiir daha zengin anlamlar kazanmaktadır. Eksiltili ifadelerin kullanımı da buna kapı aralamaktadır.

- *Özel Adların Çağrışımlarından Yararlanma*⁴⁰

Özel adların çağrışımlarından yararlanma; “ *Tarihte ya da günümüzde genel olarak insanların çok iyi bilip tanıdıkları, duyunca zihinlerinde bir takım çağrışımların ve duyguların uyandığı bazı özel isimler vardır.*”⁴¹ şairlerin şiirlerinde bu durumdan faydalanarak oluşturdukları dil olayıdır. Toplumsal bir sorumluluk yüklenen şair, şiirlerinde bu isimleri kullanarak okurda derin his, duygu ve duyarlılık oluşturmayı amaçlar.

Necati Sarıca’nın özel adların çağrışımlarından yararlanarak yazdığı şiirlerinin başında Kerbela, Filistin, Kudüs konulu şiirleri gelmektedir. Şair, İsrail’in yapmış olduğu zulümlere tepkisini dile getirdiği ve okurun da dikkatini çekmek istediği *Biz Kudüs’ün Dalgın Bakışlı Şairleriyiz* adlı şiiri konuya örnek olarak gösterilebilir.

Kudüs dündür ve bizim de yarınlarımız olacak

Solgun çiçeklerden bayraklarımız kale burçlarında

Ellerimiz ehabil kuşları olunca

Taze ekmek gibi dualarımızla dudaklarımız uyanınca

(Biz Kudüs’ün Dalgın Bakışlı Şairleriyiz)

⁴⁰ Bu başlığın hazırlanmasında faydalanılan kaynaklar: Doğan Aksan, *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Engin Yayınevi, Ankara 1995. Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap, Ankara 2013.

⁴¹ Nurullah Çetin, *a.g.e.*, s.195.

Yok Ol Ey Amerika şiirinde Amerika'ya seslenen şair Amerika'nın sonunun Firavun gibi olacağı uyarısında bulunmaktadır. Burada "Firavun" ismiyle şair, Hz. Musa ve Firavun arasında geçen olaya telmihte bulunmaktadır.

Firavun'u hatırla

Hatırla Firavun'u

Zalimlerin denizde nasıl boğulduğunu

(Yok Ol Ey Amerika)

Bombalar ve Zülfikar şiirinde Kerbela Olayı'na gönderme yapan şair, Hz. Hüseyin ve Yezid isimleriyle bu çağrışımı sağlamıştır.

Say ki sen o Yezit oğlu Yezit'sin

Ben İmam Hüseyin oğlu Hüseyin

Senin ellerinde kirden bombalar

Benim ellerimde nurdan Zülfikar

(Bombalar ve Zülfikar)

Sarıca, toplumsal hassasiyetlerinden dolayı şiirlerinde özel adların çağrışımlarından faydalanmıştır. Şiir içerisinde uzun uzun anlatılmayacak olayları özel adların çağrışımlarından faydalananarak okura sunmuştur.

- *Renklerin Çağrışımlarından Yararlanma*

İnsanların duygularının yansımasında önemli bir yeri olan renkler, toplumun ve sanatın her alanında etkinliğini korumakta ve sürdürmektedir. Türk şiir geleneğinde de renkler, duyguların yansıtılmasında temel unsurların başında gelmektedir. Aktarılmak istenen duygular çoğu zaman renklerin çağrışım özelliğinden faydalanılarak ya da renklere duygusal anlamlar yüklenerek sağlanmıştır.

Siyah genelde; olumsuz duyguların çağrışımı için kullanılan bir renktir ve matem rengi olarak anılır. Beyaz; saflığın, temizliğin temsilcisi olarak daha olumlu

duyguları çağrıştırmaktadır. Bu örneklerde olduğu gibi renklere anlamlar yüklenerek okura duyguların daha net hissettirilmesi amaçlanmaktadır.

Necati Sarıca da şiirlerinde anlatımını güçlendirmek ve duygularını ifade etmekte renkleri bir aracı olarak kullanmıştır. Şairin, şiirlerinde en çok kullandığı renkler; siyah, kırmızı, sarı, mavi, mor, eflatun, yeşil, gri, pembe, kahverengi, beyaz ve lacivert olmuştur.

“Aşk Gelene Kadar Bağdat” başlıklı şiirde nar, iç çamaşırı, kırmızı, kalp ifadeleriyle “Kırmızı Ruj” isimli şiirinde kırmızı, dudak, ateş kelimeleriyle kırmızı renk, erotik çağrışım yönüyle ele almıştır. Bir sevişme anının tasvirinde kullanılan renk aynı zamanda “narlar giymiştik” sözü ile de kanı da çağrıştırmaktadır.

*Delik deşik narlar giyinmiştik
Ve iç çamaşırlarımız kırmızıydı
Bir nikâh eylemiştik
Hediyesi badem ezmelerinden bir kalp gibi*

(Aşk Gelene Kadar Bağdat)

*Kırmızı ruj süren kızların dudaklarından yayılan ilahiler
Kadın ateşiyle başlıyor yeni bir ayine
Büyük bulutlar altında derin bir fısıltı
Işıltılı ateşler altında
Dingin camlarda
Renkli kâğıttan süslerle tene degen soluğu rüzgârın*

(Kırmızı Ruj)

Şair, sarı rengi sarı yaprak, kuru dal ifadeleriyle sonbaharı çağrıştırmaları yönüyle kullanmıştır. Sarı renk genel anlamda bir hüznün, hastalık rengi olarak görülmektedir. Olumsuz bir çağrışımda bulunan renkler arasında yer almaktadır. Şair de sarı rengi bu anlamıyla kullanmaktadır.

*her yağmur damlasını başka bir meleğin getirdiğini
ayaklarımın altı çok acıyor sarı yaprakların kuru dalların arasında
sağlam yataklarında sen uyurken boylu boyunca
neden uyanıksın diye bana sorma
birinin uyumaması gerekli birinin uyanması
her gece yatsıdan sabaha karşı kırık kalbiyle*

(Birinin Uyumaması Gerek)

Yukarıda da belirtildiği gibi beyaz renk temizliğin, saflığın, masumiyetin simgesidir. Şair de beyaz rengi bu çağrışımlar yönüyle ele alır. Artık o masumiyetin kirlendiğini ifade etmek için şair, “Bembeyaz kırılmış hülyalarım” sözleriyle belirtir.

*Ve bazı çiçekler ne kadar kötü
Ağzından söküyorum geceyi
Bembeyaz kırılmış hülyalarım la kendimi*

(Aşkın ve Yenilginin Çocukları)

Şair, renklerden faydalanarak manayı güçlendirmeyi ve şiirde vermek istediği asıl duyguyu okura hissettirmeyi amaçlamıştır.

2.1.3.5. Üslup⁴²

Necati Sarıca’nın kendine has oluşturduğu üslubunun yanında Türk şiirinde kalıplaşmış hatları belli olan bazı üslup türlerini de şiirinde kullanmıştır. Onun şiirlerinde karşımıza çıkan bu kalıplaşmış üslup türlerini hiciv üslubu, hitabet üslubu, iç konuşma üslubu, karşılıklı konuşma üslubu lirik üslup, yakarış üslubu ve şaşırtma üslubu başlıkları altında ele almak mümkündür.

⁴² Bu başlığın hazırlanmasında faydalanılan kaynaklar: Doğan Aksan, *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Engin Yayınevi, Ankara 1995. Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap, Ankara 2013.

- *Hiciv Üslubu*

Türk edebiyatında geçmişi çok eskiye dayanan hiciv dönem dönem taşlama, yergi gibi isimlerle de anılmıştır. Hiciv üslubunu Nurullah Çetin şu ifadelerle açıklar:

“Şair, bir kişi, topluluk, kurum ya da uygulamanın kötülüklerini, olumsuzluklarını ve kusurlarını, ideal, yaygın, ortak ve yerleşik değer ve anlayışlardan farklılaşan sapmalarını teşhir eder. Bunu yaparken de doğrudan ya da dolaylı olarak saldırarak veya alaya alarak eleştirir.”⁴³

Bu üslup türünde şairin asıl amacı saldırmak değil eleştirdiği durumun veya durumların düzeltilmesidir.

Şair, *Yok Ol Ey Amerika* adlı şiirinde Amerika’ya seslenerek Amerika’ya orada yapmış olduğu zulümlere sert eleştiride bulunmuştur. Amerika’yı köpek ve çakala benzeten şair, Hz. Musa ile Firavun’a telmihte bulunarak Amerika’nın da sonunun Firavun gibi olacağını belirtmiştir.

*Vahşi bir köpekle sırtlan arasında gidip gelirken sen
Yangınlar yanarken Bağdat ve Şam'da
Cehennemi getirdin ya bu cennet toprağıma
Dokunma bayrağıma
Dokunma Amerika
Dokunma Bağdat'ta ve Şam'da
Benim güzel topraklarıma*

*Firavun’u hatırla
Hatırla Firavun’u
Zalimlerin denizde nasıl boğulduğunu
Hamburgerler yerken sen ve kolalar içerken
Sen kendinden geçerken kanımın karşısında
Teneke kutulardan barikatlar yapıyorum*

⁴³ Nurullah Çetin, a.g.e., s.204.

*Sapanımda ebabil taşları
Taş kesilene kadar bu çocuk ellerimle
Taş atacağım sana
Sen Firavunsun ben Musa*

*Sen artık Firavun'u hatırla
Firavun'u hatırla
Dehşet sonu hatırla
Yazmazdım bunca şiir
Yazabilseydim senin zulmünü tek satırla*

*Bir hamburger bir kola ve şeytan
Bir kola bir hamburger ve şeytanla kolkola
Ne denir ki başka sana
Yok ol ey Amerika*

(Yok Ol Ey Amerika)

Şair, *Gül Nefesle Cezayir'de Her Menekşe* şiirinde yine Amerika ile biz diye hitap ettiği mazlumları karşılaştırarak Amerika'nın acizliğine vurgu yaparak onun sonunun yaklaştığını ifade eder.

*Senin hep öldürerek aradığın hayatı
Ölmeden ölerек biz içimizde buluruz
Biliriz ey Amerika sendeki saltanatı*

*Can çekişmeyiz senin sorgu odalarında
Ki gövdeniz yük olsa ruh oluruz anında
Taş olur toprak olur aşka yoldaş oluruz
Melekler eşlik eder her yerde sesimize
Bak ölüm yok bize
Ötelerden gür sesle
Evliyadan gül nefesle
Bizi yeniden doğurur Cezayir'de her menekşe*

*Biz ki bu yeryüzünün tüm aydınlık yerleri
Sen ki bu yeryüzünün en karanlık tek köşe*

*Sırtın dönük hep senin merhamete güneşe
Her gün şeytanla uykun her gün şafak sökerken
Bak Batı'nın içinde bir Doğu yükseliyor
Bak Doğu'nun içinde bir Batı hızla çökerken*

(Gül Nefesle Cezayir'de Her Menekşe)

Necati Sarıca'nın bu üslubu genellikle Amerika'nın yapmış olduğu zulümlere hem toplumun dikkatini çekmek hem de şairce bir tepki göstermek amacıyla yazmış olduğu şiirlerde rastlanmaktadır.

- *Hitabet Üslubu*

Şairin sıkça kullandığı diğer bir üslup türü ise hitabet üslubudur. Hitabet üslubu; nutuk ve söylev üslubu olarak da anılmaktadır. Hitabet üslubunda amaç bir kitleyi belirlenmiş hedefler doğrultusunda harekete geçirmektir.

Yaz Ey Sevgili adlı şiir bu üsluba örnek teşkil etmektedir. Şair sevgilinin nezdinde tüm âşıklara seslenmiştir.

*Ben kara kış olsam da sen korkma
Kelimelerim hep sende
Kelimelerim hep senden
Kelimelerim hep sana
Yaz ey sevgili
Yaz sen hep yaz*

(Yaz Ey Sevgili)

Müezza adlı şiirde bu kez şair yine hitabet üslubunu kullanarak peygambere olan aşkını dile getirmiştir. Şair, Hz. Muhammed'in kedisi olan Müezza'yı içten içe kıskananların sesi olmuştur.

*Ey müezza güzel gözlerimin muradında
Sen hep aşk halinde
Sen hep aşkta
Ey müezza dikensiz güllerin ormanında*

(Müezza)

Şair, genellikle aşk şiirlerinde bu üsluba yönelmiştir. Şair, tüm âşıkların sesi olup şiirleriyle maşuğa seslenmiştir.

- *İç Monolog Üslubu*

Şairin kendisiyle konuşur gibi yazmış olduğu şiirler bu üslup içerisinde şekillenir. Bu üslup şairin iç dünyasını yansıtmaktadır. Necati Sarıca'nın yazmış olduğu şiirlerin büyük kısmı iç monolog üslubu içinde yer almaktadır.

Şairin *Yusuf'un Sinemaları* adlı şiiri iç monolog tekniği ile oluşturulmuş şiire örnektir.

*Seninle kaç boyutlu sinemalar geldiğinde bize
Ben bu gözlükleri sevmiyorum
Kenarlarından çok hayat görüyorum*

*Kaçırıyorum boyutları
Ve seni sevinirken görüyorum
Ben hep ağlıyorum ardından*

(Yusuf'un Sinemaları)

Sarılarak Boşluğuma Konuşamadığım adlı şiir, şairin iç monolog üslubuyla oluşturduğu şiirler arasındadır.

*Uykular içinde konuşanların sesi önümde ve arkamda
Sanki karanlık bir sel akıp gidiyor
Küçük siyah bir kelebeğin gözlerimin önünden geçip gittiği*

Kalbim sızlıyor diyorum anne
Sana çıkarıp kalbimi göstereyim mi
Şeker söyle şerbet söyle bal söyle
Köz kül ve duman içinde kaldıklarına
Zamanının son dakikasına sıkışmış bir fotoğraf kaldıklarına
(Sarılarak Boşluğuma Konuşamadığım)

Sarıca için şiir içini dökmekte bir araçtır. Şiirlerinde içindekileri dışa vurduğu şiirlerinde şair yoğun olarak iç monolog üslubunu kullanmıştır.

- *Karşılıklı Konuşma Üslubu*

Tiyatral bir üslup olan karşılıklı konuşma üslubu şairlerin biriyle sohbet eder gibi ya da başkalarının sohbetini aktarır gibi yazdıkları şiirlerdir. Sarıca'nın şiirleri arasında bu üslup ile yazılan şiirleri az olmakla birlikte şair yer yer bu üslubu kullanmıştır.

Çocukluğu dedesinin güvercinleri arasında geçen şairin, şiirlerinde güvercinler önemli bir yere sahiptir. Şairin buradan hareketle hayat ile konuşur gibi yazdığı *Güvercinlerin Ekmek Sandığı* adlı şiiri karşılıklı konuşma üslubuna örnek olarak gösterebiliriz.

Savcıların mütealasıyla bağlı değilim diyor hayat
Mor külhanilerin söylenir olduğu sokaklarından
Gül yapraklarına sardığım sigaraların dumanı yok
Ve hüznün telafisine yetmiyor sözcükler
Ve ben başımı yastıklara koyamıyorum
(Güvercinlerin Ekmek Sandığı)

Şairin, isminden dolayı tepki çeken şiirleri arasında yer alan *Kâbemi Yıkıyorum* adlı şiirde şair, başkalarının sözünü bir diğer kişiye aktarır gibi yazdığı için söz konusu şiir, karşılıklı konuşma üslubu ile kaleme alınan şiire örnek olarak gösterilebilir.

*Cennetin kapıları tunçtan diyorlar
Diyorlar Kâbeyi yıkıyorum
Taş taş üstüne koyup
Mavi bir taş kayıp
Yeniden yapıp
Yeniden yıkıyorum*

(Kâbemi Yıkıyorum)

Yukarıda da belirtildiği üzere Sarıca, bu üslup nadiren kullanmıştır. Bu üslup genellikle şairin kendi hayatını konu ettiği şiirlerde karşımıza çıkmaktadır.

- *Lirik Üslup*

Lirik üslup, “Şairin coşkun duygularını yalın ve çıplak bir şekilde, uzun uzun tasvirlere yer vermeden kısa, içten samimi ve doğal bir üslupla ortaya koymasidir.”⁴⁴ Genellikle şiirin konusuna verilen lirik ifadesi dilde farklı bir boyut kazanmaktadır. Bireysel farklılıklar göz önüne alındığında her insanın her şairin hayata bakış açısı farklılık göstermektedir. Bu durumda şiirlerin duygularını yorumlayışı da farklı olacaktır. Lirik üslup bu farklılıktan doğmaktadır.

Şairin, bu üslup türüne en güzel örneklerden biri *Şarabın İlk Hüznü* adlı şiirdir. Şair, üzümün şarap olma yolundaki yolculuğunu konu ettiği şiirinde, okura farklı bir bakış açısı sunmaktadır.

*Cam altında yalancı kedilerin mırıltılarında keder
Saçları bağlarından çözülürken
Bağlarından çözülürken şarabın ilk hüznü
Öksede kanadım tutkun
Ve boğazıma düğümlenen bu yaşamak
Şarabın gözyaşlarıyla boğulan rüyada
Ne çok ah ne çok acı vardı*

(Şarabın İlk Hüznü)

⁴⁴ Nurullah Çetin, a.g.e., s.212.

Lirik üsluba diğerk bir örnekk ise *Şiir Soluğu* şiirinin ilk mısralarıdır. Şairin alışılmamış bağdaştırmalar ile kurmuş olduğu lirizm yüklü şiir okurun hayal dünyasında farklı çağrışımlar uyandırmaktadır.

*Bir şiir soluğunu duyuyorum
Nefes nefese koşuyor içimden
Uzayıp giden atları boyunca ağladıklarım geliyor
Koşmalar terlemiş dizlerinde*

(Şiir Soluğu)

- *Yakarış Üslubu*

Bu üslup türünde şair, en samimi duygularını, dualarını, yakarışlarını dile getirir. Türk edebiyatında münacat türünün temelini oluşturan bu üslup, günümüz mistik eğilimleri olan şairlerce de tercih edilmektedir.

Sarıca'nın aydınlanması dile getirdiği *Tanrı Ağladığında* şiiri, söz konusu üslubun en güzel örneklerinden biridir.

*Beni affet Tanrım geç kaldım
Duyamadım ağlayışlarını
O bilinmedik yalvarışlarını
Beni affet Tanrım bilemedim
Bilemedim ah yardım isteyen çağrışılarını
Ve şimdi ben her şeyi anlıyorum
Çılgınca duyuyorum
Görüyorum yalvarışlarını*

(Tanrı Ağladığında)

Necati Sarıca'nın yaşadığı dinsel bunalım, arayış ve inanış şeklinde gerçekleşen yolculuğunu dile getirdiği şiirlerinde bu üslup baskın bir şekilde kendini göstermektedir.

- *Şaşırtma Üslubu*

Şaşırtma üslubu şairin okurda etki bırakmak amacıyla şiirini oluştururken başvurduğu alışılmamış durumlar oluşturma çabasından doğmuştur.

Urfa Bir de Bana Baksın şiirinde şair, soru sorma yoluyla okurda bir merak uyandırma gayreti göstermiştir. Mardin, şairin hem sosyal hayatında hem de yazın hayatında önemli bir yere sahiptir. Mardin şairde yeniden doğuşun simgesidir. Şiirde şairin, Mardin'den beklentilerinin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği düşüncesi okurun dikkatini çekmektedir.

Basacak bir toprak olur mu içine süzüleceğim

Bir evim olur mu geri döneceğim

Nar bülbüllerimi yanarken bıraktığım

Onurlar içinde süzüleceğim bir yol olur mu Mardin'e

Bir yol istasyonu olur mu durulup dinleneceğim

İncinme sanatında demleneceğim bir yol olur mu Mardin'e

(Urfa Bir de Bana Baksın)

Şair, *Mahzende Ölüm* şiirinde karşıtlıktan faydalanarak okurda etki bırakmayı hedeflemiştir. “Sessizliğin kelimeleriyle konuşurken ben” ifadesinde sessizlik ve konuşmak sözleri karşıt durumlardır. Şair, burada suskunluğunu belirtmek için kavram karşıtlığından faydalanmıştır.

Yıllardır soyunan bir kadın sesiyle irkildiğim an

Sessizliğin kelimeleriyle konuşurken ben

Kuytu ve serin cami önlerinde, öylesine ağır oldum ki kendime

Morg masalarından yükselen ölülerin estetiğiyle

Karanlığa tutsak mahzenimde

Son opalin lamba erken bir ölüm gibi kaybolurken

(Mahzende Ölüm)

Necati Sarıca'nın şiirlerinde de bu üslup tarzı önemli bir yere sahiptir. Manaya önem veren şair okurda etki bırakmak için büyük bir çaba sarf etmiştir. Şaşırtma üslubu şairin, bu etkiyi sağlamasında en önemli aracı olmuştur.

Sarıca'nın üslubunun şekillenmesinde yukarıda ele alınan üslupların yanında soyutlama ve kapalı üslup da önemli bir yere sahiptir. Bütün bu üslupları harmanlayarak kendine özgü üslubunu oluşturan şair, modern şiirin de bir gereği olarak soyut ve kapalı üslubu benimsemiştir. Onun şiirlerinin tamamına yakını bu üslup çerçevesinde oluşmuştur. Şair, şiirlerinin büyük bir kısmını yaşantıları doğrultusunda kaleme almıştır. Bunun yanında bu yaşantılar artık birer hayal olduğu için ve şairin biyografisi bilinmeden anlaşılamayacağı için bu kapalılık ve soyutluk daha da yoğunlaşmıştır. Zamanla Sarıca'nın şiirinin karakteristik özelliği olan bu durum, onun üslubunun oluşmasında önemli bir role sahiptir.

Soyutlama ve kapalı üsluba örnek olarak Sarıca'nın küçük oğlu ile arasında geçen bir konuşmada oğlunun "Kedilerin annesi yoksa onlara ekmeği kim veriyor?" sorusu şairin iç dünyasında büyük titreşimler yaratır ve şair, *Kedi* adlı şiiri bu üslup ile kaleme alır. Şair, bu şiirde bir sokak kedisi ile empati kurmuş ve onun gözünden gerçek dünyaya bakmıştır.

Parçalama günlüğü kapı arası köpeklerin,

Gerçeğini şaşırtır çocuğun sorusu.

Sokak kedilerinin annesi yok,

Kim verir ekmeği sorusu.

Sürüleri arasında tek başına yol alan, tedirgin yabancılara.

Kim verir ekmeği kırıntı taşlarına.

Metal beton karışımı uzantıların sapkın taşlarına.

Merhamet verilmez, sadaka olunca, tarif edilmez kediler

Dilenmez ve özür dilemez

Cami avlusunda avlarlar hep göz ağırlı acıları

Paramparça parıldarken sokaklara dokunuş duaları

(Kedi)

Bu şiirin anlaşılabilmesi için ilk koşul şairin başından geçen bu yaşantının bilinmesidir. Daha sonra şairin kendine özgü olarak kullandığı imgelerin çözümlenmesi ile şiir daha anlaşılır hal alacaktır.

2.1.3.6. İmge

Necati Sarıca'nın imgeye bakış açısını "Şiirde İmge" başlığı altında genel hatlarıyla ele almıştık. Burada imgenin onun şiirindeki yeri ve önemi üzerinde durulacaktır.

Sarıca'nın en önemli üslup özelliklerinden biri yeni ve alışılmamış imgeler oluşturmaktır. Şairin beslendiği kaynaklar arasında önemli bir yere sahip olan sinema ve sinema teknikleri şairin imgeye bakışını önemli ölçüde etkilemiştir. Biçimden çok manayı önemseyen şair, mananın kuruluşunda sinematik unsurlardan çokça faydalanmaktadır. Özellikle kişisel yaşantısının izlekleri doğrultusunda oluşturduğu imgelerle manayı görüntüye dayandırmış ve manayı daha iyi hissettirmek için okurun gözünde kendi görüntü dünyasını canlandırmayı ve okurun empati kurarak şairin vermek istediği duyguyu daha derinden hissetmesini sağlamaya çalışmıştır.

Sarıca ile yapılan röportajlarda Sarıca imge hakkında: *Şiirde imge çok önemlidir. Fakat gerçeklikten kopuk sadece imge olsun diye yazdığım bir şiir yok.* ifadelerini kullanır. Şair, imgelerin gerçekliği, somutluğu noktasında hassas davranmıştır. Çünkü imge okura büyük bir anlam yelpazesi ve hayal dünyası sunmaktadır. Ayrıca soyutlamaya yatkın bir unsur olması manayı güçlendirebileceği gibi zayıflata da bilmektedir. İmgeler şiirin manasını aralayan anahtarlardır. Sarıca'nın öz yaşam öyküsü bilinmediği için şiirinin anlaşılması güçtür. Bu yüzden şairin oluşturduğu imgeler büyük anlamsal boşluklar oluşturmuştur. Şair, soyut imgelerle bu durumu daha da güçleştirmek istememiş bu yüzden somut imgelere ağırlık vermiştir.

Kendisinin de belirttiği gibi şairin, şiirine kaynaklık eden en önemli unsur yaşamdır. O, şiirlerinde kendi yaşamını anlatmaktadır. Onun şiirleri kronolojik bir sıra ile dizildiğinde bütün yaşamını görmek mümkündür. Şair bunu anlatırken de yaşamı boyunca yaşadıklarını, çevresinde onu etkileyen görüntüleri imgeler vasıtasıyla okura sunmuş bunları onların da görmesini istemiştir. Sarıca'nın şiirleri incelendiğinde

şairin ağırlıklı olarak hüznün içerikli imgelere yer verdiği görülmektedir. Ayrıca yalnızlık, ölüm, ayrılık, aşk, din vb. temalardan oluşturulmuş imgeler de şiirlerde kullanılmıştır.

Şair, imgelerinin büyük çoğunluğunu hüznün teması üzerine inşa etmiştir. Hayatı büyük acılarla geçen şair, ağırlıklı olarak hüznü şiirler yazar. Daha önce de belirtildiği gibi şairin mutluluğu anlattığı şiiri yok denecek kadar azdır. Bu doğrultuda imgeler de bu yönde şekillenmiştir.

*Şekerrengi giymiş akşamların şehrinde yaralı
Kanı kesilen ağaç köklerinden sızıyor
En ince tüylerinden yanyor tahta kılıçların ormanı
Radyoda öksüz oğlan ağlaması caz
Yağmurda gözyaşları*

(Caz)

Şair, şiirde ilk görev yeri olan Sivas'ta pembeleşerek batan günün tasvirini yaparken radyodan gelen caz parçasının verdiği hüznü tarif etmek için annesini kaybeden bir çocuğun ağlayışındaki hüznü kullanmıştır.

*Uzaklardı diye diye
yakınlardır diye
yollarım uzun hep sıra sıra dediklerim benimle
bir bıçağın hıçkırıklarıyla kamaştığı kalbimin içinden süzülür gibi*

(Sana da Ne Kaldı ki)

Şair, ayrılık acısını anlattığı şiirinde yine yaşadığı acının, hüznün tasvirini yaparken imgeye başvurmuştur. Yaşanan bu ayrılığın verdiği acıyı kalbine saplanan bir bıçak olarak yorumlamaktadır. Ancak burada bahsi geçen bıçak tırtıkları olan bir bıçaktır. Bıçağın her bir tırtığı saplandıkça acının şiddeti de artmaktadır. Bu tırtıklar boyunca can yanmasının azalıp çoğalmasını, şair hıçkırığa benzemektedir.

*Kahrımızın ve soruların söylendiği
İçimde **ağlayan trenler** var dediğimde
Kapının önünde tütün kolonyası kokladığım
İmgesel aşkların harabesi bir pastane önünde
Ziyan olayım diye*

(Kaniyor Masumiyetim)

Ayrılığın konu edildiği şiirde şair, bu ayrılıktan duyduğu üzüntüyü ve aynı zamanda bu ayrılığın zaruri olduğunu belirtmek için “ağlayan trenler” imgesini kullanmıştır. Çünkü buradaki söz konusu ayrılık madden yaşanan bir ayrılıktır. Şair, burada yine görsel bir sahne sunmaktadır. Tren garlarında yaşanan hüznü veda sahnesinde şair, ayrılmak istememektedir ancak ayrılık kaçınılmazdır. Kişileştirmeye başvuran şair trenlerinde bu ayrılığa ağladığını ancak Trenin hareket saati geldiğinde gitmesi gerektiğini ve ayrılığın zorunluluğunu bu imgeyle okura sunmuştur.

*Paramparça **narların kaderinde** çıkış yok içimdeki kan mahşerinden
Bir avuç kerametinden bir avuç çocuğun döküldüğü iki kopuk düğmeden
Çıkış yok içimdeki aşk mahşerinden*

(Aşk Mahşeri)

Ayrılık temasını yoğun olarak işleyen şair, “Aşk Mahşeri” şiirinde yine kaçınılmaz bir ayrılıktan söz etmektedir. Bu ayrılığı bir narın kaderine benzetmiştir. Nar taneli ve suyunun kanı andırması yönüyle yaşanacak ayrılığın da bu doğrultuda olacağını temsil etmektedir. Bu ayrılıkla kendisi de bir nar gibi parçalanacak ve kanı akacaktır.

*Işıklı çarşılar içinde salaş kahvelerde
Ah her şey olurken yaşadım diye
Lunapark aynalarında tükendiğim
Eski aşklarda*

(Lunapark Aynalarında Tükendiğim)

Bir otel odasında yalnız başına yaşamını gözden geçiren şair, bu yaşantılar sonucu tükendiğini fark etmektedir. Ancak söz konusu tükenişi “lunapark aynaları” ile

imgeleştirmiştir. Lunaparklarda bulunan ayna odalarında insan kendini değişik şekillerde görmektedir. Şair de bu tükenişin öz benliğinden uzaklaşarak, değişerek yaşadığını dile getirmektedir.

Kim hatırlar ki beni

Tamamlanmış İstanbul konuşmalarından

*Okulundan yeni kaçmış bir **Ortadoğu sesimle***

Elimde kalan son caddeyi de teslim alan kirli bir akşamın kenarında

(Sevişirken ve Ölürken Ağladım)

Şair, şiirde “ Ortadoğu sesim” imgesiyle Ortadoğu’ da yaşanan olaylara dikkat çekmektedir. Orada yaşananlardan dolayı duyulan hüznün ve acıyı sesiyle bağdaştıran şair sesinin de hüzünlü olduğunu ifade etmiştir.

Kara bu karanlıkta sevdam üşüyor

***Taş bebek kâkülünden** süzülür gibi*

Süslerin ve sevdan alnıma düşüyor

(Gece Yürüyüşü)

Şiirde geçen “ taş bebek” ifadesi halk arasında güzel kadınlar için kullanılan bir tabirdir. Şair, şiirde sevdiği kadının bir özelliği olan kakülü bu tabire ekleyerek bu taş bebeği kişiselleştirmiştir. Artık bu taş bebek sevdiği kadının timsali haline gelmiştir. Şair, sevdiği güzel kadına ait bir özellik olan kakülü taş bebek üzerinden anlatır.

Bak ekmeğin taş gibi olanı boğazıma düşüyor

***Musa ağaçları** altında bir bilinmez sevda*

(Gece Yürüyüşü)

Şair, şiirde “Musa ağaçları” imgesiyle aşkın tazeliğinden ve sonsuzluğundan söz etmektedir. Hz. Musa, Hızır ile yolculuk yaptığı sırada dinlenmek üzere bir su kenarında mola verir ve asasını yere saplar. Su içmeye başlar ve ab-ı hayat suyuna temas eden ağaç Hz. Musa arkasını döndüğünde filizlenmiştir. Şair de bu olaya gönderme yaparak aynı bahsi geçen ağaç gibi aşkın da ölümsüz olduğunu vurgular.

*sapkın taşlarla hicret olur mu diye
gönlüm de karışık
gönlüm de zülfü dolaşık ay doğar gibi geceye
bu da gelir dediğim kader mi
bu da geçer dediğim kader mi*

(Hakikatin Kalbinde Ellerimiz)

Şairin sık sık kullandığı bir imge olan “sapkın taşlar” aslında bir jeoloji terimidir. Akarsu yaklarını inceleyen jeologlar, yataktaki taşlara bakarak bölgeye ait taşları tespit ederler. Akarsuyun geçtiği bölgelerden sürükleyerek getirdiği taşlar o bölgeye ait olmayan taşlardır. Jeologlar bu taşları sapkın taş olarak nitelendirmektedir. Şair de tıpkı bu taşlar gibi kendini bulunduğu ortama ait hissetmemektedir.

*ellerim yine **kör kapılarda** mı kalır
kapısız ve penceresiz bir boşlukta
Mardin yoksa sadece kapılar mıdır*

(Ruhum Taşlara mı Yakışır Mardin’de)

Yaygın bir imge olan “kör kapılar” da görmezden gelinme, umduğunu bulamama gibi manalarda kullanılmaktadır. Şair de bu imgeyi aynı manada kullanmıştır Sarıca, onu görmezden gelenleri, açılmayan kapıları, kör olarak nitelemiştir.

***tanrıya giden yolların konak yerinde**
Mardin’de benim kimsesizliğimden gelen*

(Bekliyorum Mardin’de)

Şairin sürgün yeri olan ve aynı zamanda yeni bir başlangıç olarak nitelediği Mardin, tarih öncesi dönemlerden bu yana birçok topluma ve dine ev sahipliği yapmış ve yine birçok toplum ve din buradan hareketle yayılma göstermiştir. Şair de “tanrıya giden yolların konak yeri” imgesiyle Mardin’in bu özelliğini vurgulamaktadır.

*Gittikçe uzaklaşan menzirimde beni ince bir sızı beklesin diye
Şarabın emrine ve hükmüne şarabın andolsun diye*

Ki telafisine ve tefsirine sözlerimin yetmediği

(Aşkın ve Merhametin İnsafı Yoktur)

Sarıca'nın sıkça kullandığı imgeler arasında yer alan şarap imgesi bu şiirde de yer almaktadır. Şair “şarabın hükmü” ile sarhoşluğun benliği ele geçirmesini anlatmaktadır. “Şarabın emri” ile de bu sarhoşluk halinin etkisiyle insanın sergilemiş olduğu bilinçsiz davranışları ifade etmektedir.

Tanklar yürüyor, yürüyor üstüme üstüme

Koşuyor kurşunlar üstüme üstüme

*Aşkını ve ayrılığı kuşanmış bir adam **tankların gecesinde***

(15 Temmuz'a Adanmış Sözler)

15 Temmuz darbe gecesinin konu edildiği şiirde şair, o geceye darbe gecesini demek yerine sokaklarda çok sayıda tankın bulunması üzerine darbeyi tankla simgeleştirmiş ve “tankların gecesini” şeklinde imgeleştirmiştir.

Gönlümün kutsal gerçeği aktığında

aşkın puthanelerinde bir İbrahim

Güzelliğimle buzlu camlarınızı kırıyor olacağım

(Ateşini Göğüs Kafesimde Kavurduğum)

Şair, şiirde tensel arzuları aşk olarak niteleyenlere karşı çıkmıştır. “Aşkın puthaneleri” olarak imgeleştirdiği ise bu tensel arzuların yoğun olarak yaşandığı genelevler olmuştur. Bunun yanında şair, Hz. İbrahim gibi gerçek aşk ile bu putları kırmıştır.

*bir buluttur akıp giderken **toprağın rahmine***

doğunun üzerine örtülen örtüler yakılsın diye

çarşılar içinde bir güz kışlar geçecek

(Tanrının Gölgesidir Analar)

Toprak bitkilere can vermesi özelliğiyle cinsiyet olarak kadına benzetilmektedir. Hatta toprak, ana olarak tabir edilmektedir. Şair de buradan hareketle toprağa ekilen

tohumların yeşermesini bir kadın rahmine benzetip “toprağın rahmi” imgesini kurmuştur.

*serkeş ağaçların dallarından vişnelerin şarabı
yağmur gibi bağışlanıp da derdimi bilemediğim
bana gelene kadar beklendiğim yağmurlar gibi*

(Şair Misin Diye Soranlara Gülümsüyorum)

Şair, bu şiirde görsel bir imge oluşturmuştur. Ağaçların göğe doğru uzamasını ve rüzgârda eğilip, bükülmek yerine kırılmasını dik başlı anlamına gelen serkeş sözcüğüyle tabir etmiştir.

*Bugün bütün şarkılarım ezilmiş üzümler gibi şarabın şafağında
Buruk bir caz makamında bugün bütün şarkılarım
Bugün ağladıklarım gözyaşlarım değil*

(Annem Yok Yanımda)

Şair, bu şiirde de şarap konulu bir imge kullanmıştır. Burada bahsi geçen “şarabın şafağı” ile şair, yılanmamış taze şarabı imgeleştirmektedir.

*Bırakma su kuyusunda kuruttuğum çıplaklığımı
Kazılar uzun sürer diyorlar avuçlarında tut seninle soyunduğum çıplaklığımı
Ve sen ey hayat çalkantılı bir deniz bakışlarımızı tut*

(Güvercinlerin Ekmek Sandığı)

Şiirde şair “su kuyusunda kuruttuğum çıplaklığım” imgesi ile benliğini kastetmektedir. Benliğini en yalın haliyle sunmaktadır. Ayrıca su kuyusu burada imkânları temsil etmektedir. İmkânlar içinde bu imkânları kullanmadığını dile getirmiştir. Şair, burada Hz. Yusuf’a da gönderme yapmaktadır. Kendi nefis muhasebesinden söz etmektedir.

*Kınsız kuşanılmış bir kılıç yalnızlığı
Menzilsizim varışım yok
Yok başka uyanışım*

(Aşkın İç Avlularında)

Şiirde “Kınsız kuşanılmış bir kılıç yalnızlığı” imgesiyle yalnızlık ifade edilmiştir. Ancak bahsi geçen yalnızlık sıradan bir yalnızlık değildir. Kılıç keskin bir nesne olduğu için kınıyla birlikte taşınmaktadır. Kını olmadan etrafına zarar verebilen bu nesne ile şair, kendi yalnızlığını ortaya koymuştur. Şair de istemeden etrafındakilere zarar vermektedir ve şair, çevresine zarar vermek yerine yalnızlığı tercih etmektedir.

*Sadece **karıncanın kırılan ayağından yükselen***

Bir ah ile seslenişi var kalbimin

Sade bir kahve içer gibi gözlerine senin

(Aşk Yasağı)

Şair, bu şiirde “karıncaların kırılan ayağı” imgesini benzetme aracı olarak kullanmıştır. Şair, ahının sessizliği ve umursanmamasına dikkat çekmek için bu imgeye başvurmuştur. Karıncanın ayağının kırılışı karınca için büyük bir acıdır. Ancak insanlar için söz etmeye bile değmeyecek niteliktedir. Şair de kalbinin kırılışını buna benzetmektedir. Şairin yaşadığı acı kendisi için büyük bir acıdır ama etrafı için önemsizdir.

*Sebepsiz ölümlerime bıçak salladığım **morg masalarından***

Düşer miyim diye dalgasından korkan bir deniz gibiydim

(Sevişirken ve Ölürken Ağladım)

Şairin sık kullandığı imgeler arasında yer alan “morg masaları” ölümü çağrıştıran bir imge olarak kendini göstermektedir. Soyut bir imge olan “morg masaları” metafizik bir unsur olan ruhu temsil etmektedir. Şair, ölmüştür ve kendini morg masasında seyretmektedir. Yaşadığı kalp krizleri sonucu kaleme alınan bu imgede o ruhun bedenden uzak oluşu anlatılmaktadır.

Gökkuşağını kuşandığım gecelerde

Şehrin karanlık sokaklarında yaşamak derdim

Erkekçe

(Aşk Yeniden Olmaz mı)

Şiirde “gökkuşağını kuşanmak” soyut bir imgedir. Şair, gökkuşağını bele sarılan bir bez olarak nitelemiştir. Mısrada “gökkuşağını kuşandığım geceler” den kasıt her şeyin mümkün olduğu rengârenk rüyalar âlemine daldığı geceleri temsil etmektedir. Bu rüyalar tıpkı gökkuşağı gibi birçok rengi içinde barındıran rengârenk rüyalardır.

Tebeşirden çizgiler gibiydim

Bana bakarken sana bakan pencerelerimde

Ölesim gelmişti yine

(Ölesim Geldi Yine)

Şairin ölüm konulu imgeleri içinde yer verebileceğimiz “tebeşirden çizgiler” imgesi, şairin mesleğiyle alakalıdır. Mesleği gereği şair, birçok olay yeri incelemesine katılır ve olay yeri incelemelerinde cesetlerin bulunduğu yerin belli olması amacıyla cesedin etrafı tebeşirle çizilerek belirtilir. Bu çizgi ölümü temsil etmektedir. Şair de öldüğünü ve etrafının çizildiğini bu imgeyle anlatmaktadır.

Cennet tozları

Kar kuşlarının kanadığı

Kristalin sokaklarında

Sokakların kristaliyle boğulurken ben

(Korkularımın Ve Çağların Yanılgısında)

Uyuşturucu bağımlısı kişilerin, uyuşturucu için kullandıkları “cennet tozu” ifadesini ve yine uyuşturucu maddeyi niteleyen “kristal” kelimesini bir arada kullanarak şair, bu maddeyi kullanan kişilerin çok olduğu bir sokağı imgelemiştir. Şair burada görsel bir imge oluşturmaktadır.

Kalbinle bir Temmuz gözlerin Ağustos

Ve sen bir Haziran sıcaklığında yıldızlar içinde

Bir kiraz ağacının altında beklediğim

(Yaz Ey Sevgili)

Şair için önemli bir imge olan “ kiraz ağacı” onun şahsi yaşantısı doğrultusunda oluşturduğu bir imgedir. Şair, kendisiyle yapılan görüşmelerde dünyaya geldiği evin bahçesinde bir kiraz ağacı olduğunu ve çocukluğunun bu ağaç etrafında geçtiğini belirtmiştir. Kiraz ağacı şairin çocukluk günlerine olan özlemini ve hatıralarını temsil etmektedir.

*Cennetteki hayat özlemi ağacın geniş gölgesinde
tanrının süsleriyle bezenmiş
göğün görünmezliğine kadar yükselmiş
som gümüşten ısıt ısıt parlardı*

(Kalbimi Oraya Serdiğim)

Şair, bu şiirde “tanrının süsleri” imgesiyle yıldızları, ayı ve güneşi kastetmektedir. Cennette yer alan ağacın gölgesinde oturan şair, çok yüksekte yer alan ve ısıt ısıt parlayan bu süsleri seyretmektedir.

*Kavgada mesela en başında duruyorum
ilk ben vuruyorum ve ilk ben düşüyorum toprağa
elim kolum **kan kınası***

(Biraz Hüznün Biraz Dalgınlık Düşerken Yerlere)

Şiirde şair elindeki kan izlerinin silinmesine fırsat vermeden bir yenisi eklediğini anlatmak için kına ifadesini kullanmıştır. Kına tenden uzun süre sonra çıkan bir boyadır ve şairin kan izleri de bir anda silinebilecek durumda değildir. Şair de bu duygularını ifade edebilmek için “kan kınası” imgesini kullanmıştır.

*Saatleri arayan adam
paramparça zamanlarına hangi özür gibisin
gezgin sanrılarıyla yorulmuş bulunca kendini*

(Saatleri Arayan Adam)

Şair, olmayan şeylerin hayalini kurmaktadır. Bu sanrı olarak adlandırdığı durum yorucu bir döngü halindedir. Bu durumu şair “gezgin sanrılar” adıyla imgeleştirmiştir.

*Rüyalar içinde bir uygunluk ararken, ben doğdum diye
benimle hayatın saçlarına çok **hıçkırıklı serçeler** koyduğu
keyifli bir akşam günü sonrasında kimi zaman*

(Ben Doğdum Diye Benimle Hayatın)

Yukarıda yer alan “bıçağın hıçkırıkları” imgesinde açıklandığı gibi burada da şairin hıçkırıktan kastettiği acıdır. Şair, birçok acının sebebini kendinde aramaktadır. Etrafında bulunan sevdiği insanları serçe olarak niteleyen şair, onların acılarına sebep olarak kendini görmektedir. Bunu da “hıçkırıklı serçeler” şeklinde imgeleştirmiştir.

*nice **çapkın acıların** uğultulu çıplaklığı içimde
gözlerinde şairin delice bir şiiri parlarken her akşamı*

(Gözlerinde Şairin Delice Bir Şiiri)

Şair, aşk duygusuna âşıktır. Bunun bir sonucu olarak kısa süreli ilişkiler yaşayan şair bu aşk bittiğinde bundan acı duymaktadır. Çünkü bu aşk duygusu her daim taze kalmalıdır. Şair burada “çapkınlık acıları” ile, aşk duygusunun bitmesinden duyduğu acıyı imgeleştirmiştir.

*sanki çok **dilsiz acıların** dosyalarından sayfaları gibi
daktilo sesi ve sonu gelmeyen iftiralar*

(Kara Cübbelerin Altında Ezildikçe Benliğim)

Şair, bu şiirde tarif edemediği, dile gelmeyen sadece yaşayarak anlaşılabilecek olan acıları “dilsiz acılar” olarak imgeleştirmiştir. Ayrıca bu dilsiz acılar ile daktilo sesi ve iftiralar ifadeleri, bu acıların adliyeye taşınmış olaylar sonucunda oluştuğu hissini de vermektedir.

*kör bir gravürün gözlerinden bir adımının daha ötesine
gümüş balıklardan bir metafor gözlerinin önünden akacaktı
kaç dalga sığarsa bir denize*

(Seneler Sonrasına Bir Randevu)

Şiirde şair görsel bir imge kullanmaktadır. Şair bir adım sonrasını göremeyişini hayata kör bir gravürün gözlerinden bakmak olarak yorumlamaktadır. Şiirde şair, donuk, cansız, hissiz ve tepkisiz bir halde bu bilinmezliği bekleyişi ve hayatının gözlerinin önünden akıp gitmesini anlatır. Ayrıca “kaç dalga sığarsa denize” ifadesiyle bir ömürde yer alabilecek iniş çıkışları ifade etmektedir.

*Vurdukça yankısız **akineton** isimlerim
seni her günümde necat kapılarında beklediğim.*

(Menekşeli Çocuk)

Şairin yine bireysel imgelerinden olan “akineton isimlerim” imgesi şairin yaşadığı rahatsızlık neticesinde oluşmuştur. Akineton, parkinson ve şizofreni gibi rahatsızlıklarında kullanılan bir ilaçtır. Burada şair, çevresindeki insanlar tarafından farklı tanındığını ima eder. Necati Sarıca, çok yönlü bir kişiliktir bu sebeple kimi insanlarca savcı, kimi insanlarca şair kimi insanlarca da sadece Necati Sarıca olarak tanınmaktadır. Bu imgede şair ilacın etkisi gibi kasılıp kalmış bir kimliğinin olmadığını, kendisi tanındıkça bu kimliklerinin çözüldüğünü anlatmaktadır.

*Ve gözyaşlarım **şizofren güvercinlerin** kanadında
Beni çağır
Ve bir güzel yardım iste benden*

(Hay Sebebim Hay)

“şizofren güvercinler” Sarıca’nın bireysel imgelerindendir. Şairin dedesi taklacı güvercin beslemektedir. Sarıca’nın çocukluğunda en keyif aldığı şey bu güvercinlerin takla atışını seyretmektir. Güvercinleri izlerken dikkatini çeken durum güvercinlerin ise yere çarpıp bayılana kadar takla atmalarıdır. Güvercinlerin bu hareketinde doğan “şizofren güvercinler”, “şizofren kuşlar” imgeleri Sarıca için bir

olayın sonunun kötü olacağını bile bile yine de o davranışı yapmanın karşılığı olmuştur.

Hay sularından aka aka bir şiir geliyor damarlarımdan
Sanki damarlarım yok oluyor
Sanki damarlarım şiir

(Bir Şiir Geliyor)

Sarıca'nın yine çok kullandığı imgeler arasında yer alan “Hay suları”, “Hay kapıları” ilahi olanı öteyi temsil etmektedir. Şair, ruhani ve inançsal hisleri bu şekilde imgeleştirmektedir.

Sizin hileyle seviştiğiniz aşkın puthanelerine
Firavun günlerinize ağlamaklı bir kurşun gibi geleceğimi
(Ateşini Göğüs Kafesimde Kavurduğum)

Şairin “ Firavun günleri” imgesi ile anlatmak istediği Firavun'un yaşadığı dönemdeki günahkâr yaşantılardır. Bu imgeyle günahlar içinde geçen günleri kastedilmektedir.

Meryem ana rüyalarımda
Bir hayal gibi
Bir rüya gibi eski bir zaman
Eski bir zaman bahçesinde
Esintili ve duraksız büyüyor büyüyor içimde
(Eski Bir Zaman Büyüyor İçimde)

Necati Sarıca, kendisi ile yaptığımız röportajlarda gördüğü rüyalara itimat ettiğini belirtmiştir. Bu sebeple rüya konusunda bir hassasiyeti olan şair, bilinen bir menkıbe olan Meryem Ana'nın, Hz. İsa'ya bir rüya sonrası gebe kalmasına atıfta bulunarak gördüğü rüyalarında Meryem Ana gibi ona bir şeyler getireceği inancındadır. Bu durumu da “Meryem Ana rüyaları” olarak imgeleştirerek rüyalarına bir yandan da kutsallık katmaktadır.

Gözlerimde kırık bir Zülfikar

Ben sana baksam

Ben öylesine saf, temiz bir hüziün olsam

Sen bana baksan

(Hüzün Cenneti)

Zülfikâr, Hz. Muhammed'in Hz. Ali'ye hediye ettiği ucu çatallı kılıçtır. Zülfikâr, adaletin ve cesaretin sembolüdür. Şair de bu şiirde Zülfikârı, cesaretin timsali olması yönüyle ele almıştır. Cesaretinin kırılmış olduğunu “kırık bir Zülfikâr” imgesiyle anlatmıştır.

Bu sokaklarda hep yenildik biz

Bu şehrin kırmızı rujlu sokaklarında

Hep yenilmek olsa da kaderimiz

(Leyla Gelsin)

Şair, şiirde bir yenilgiden söz etmektedir. Burada sözü edilen yenilgi duygusal manada bir yenilgidir. “kırmızı rujlu sokaklar” imgesi, hayat kadınlarının bulunduğu sokağı karşılamaktadır. Şair burada gönlüne yenik düşmüştür.

Bir psikoz güzelliği

Şizofren güvercinlerin gözleri

Gözlerimden bakıyor

(Leyla Gelsin)

Psikoz, ruhsal hastalıklara verilen genel addır. Şair, burada delirmenin vermiş olduğu güzellikten söz etmektedir. Ancak bunun güzelliği, ruhsal sorun yaşayanları anlamaktan geçmektedir. Şair, onları anlamamanın mutluluğunu “psikoz güzelliği” olarak imgeleştirmiştir.

Kanatsız kuşlar dergâhından

Tespihin derinliklerine salınan dervişin devranından

Hu sesleri arasından yayılan ilahi bir buğudan

(Şiir Soluğu)

Şiirde bir zikir ortamının ve zikir halinin tasviri yapılmaktadır. Şair, burada bulunan insanları kanatsız kuşa benzetmiş ve yapılan zikir ile özgürleşen ruh, güvercinlerin gözlerinden görmeye başlamıştır. Bir nevi kanatsız kuşlar manevi olarak uçmaya hazırlanır. “ kanatsız kuşlar dergâhı” ile de şair, o meditasyon halini ve ortamı soyut bir kavramken bu imgeyle somutlaştırmıştır.

Ağlamaktan ve anlamaktan yorulduğun

***Minyatür kalp** yine kırılacak*

Gitmediğin her gün

Gidemediğin her gün

(Kırılan Kapıların Sesi)

Şair, şiirde “minyatür kalp” imgesiyle kendi kalbini kastetmektedir. Kendisi büyümüştür ancak kalbi hâlâ çocuk kalmıştır. Çocuk kalbi yetişkin bir bireye göre daha küçük olması sebebiyle şair, bu durumu büyük bir bedende küçük bir kalp manasına gelen “ minyatür kalp” olarak imgeleştirmiştir.

***Eriyen kurşunun tadında** bir mektup okuyorum*

Tükenmeyen bir yokuşun başında duvarlara alışması

Ölen öldü ve ben kaybettim

(Duvarlar Büyürken İçimde)

Şiirde bahsi geçen kurşun maden olan kurşundur. Halk arasında nazarı ve kötülükleri def ettiğine inanılan kurşun döktürme olayı şair için de ilgi çekicidir. Kurşun, eritilip suya döküldükten sonra katılaşır şekil alır. Kurşunu döken kişi, bu şekilleri yorumlar. Şair de bu yorumları merakla dinler. Eriyen kurşun üzerinden yapılan yorumlar ona büyük bir zevk verir ve bu zevki şair, “Eriyen kurşunun tadında bir mektup okuyorum” mısralarıyla dile getirir.

Beklerdik yıldızların külünden çıkıp sabaha

Bir gözyaşı gülümser diye belki

*Ay ışıktı dokunurda yanağımıza, **İsa bakışlarıyla***

(Gül Sağımı)

Bir İsa fışkırıyor gibi

Sanki sen bir Meryem

Rüyalarından beni çağıran eski bir zaman

(Eski Bir Zaman Büyüyor İçimde)

*Yüreğimde haç kırıkları **imkânsız bir İsa** koşuyorum dağlarınızda*

Ölümün sesini kuşandığım

Gecelerin sabaha en yakın anlarında

(Ateşini Göğüs Kafesimde Kavurduğum)

Şair, kendisi ile yapılan röportajlarda belirttiği üzere Hz. İsa'yı hayal olarak yorumlamaktadır. Onu, Tanrı'nın bir silueti olarak görmektedir. Bu durumu hayal olarak niteleyen şair bu anlayışı üzerinden birçok imge oluşturmaktadır. "İsa bakışları" hayali bakışlar, "İmkânsız İsa" imkânsız hayaller ve "İsa fışkırıyor" hayal fışkırıyor imgeleri bu anlayıştan doğmuştur.

Sende gizlenen nedir, nedendir bu bekleyişin

Taşa gizlenen nedir, nedendir bu bekleyişin

Yoksa sen bir aziz misin

*Yoksa sen bir **azizin bekleyişinde** misin*

(Düş Gören)

Yukarıda yer alan şiirde bahsi geçen aziz kelimesi Hristiyan kültüründe yer alan kutsal kişiler manasındadır. Şair, şiirlerinde kendini birçok şekilde tasvir eder. Kimi zaman bir günahkâr olarak, kimi zaman bir tövbekâr kimi zaman da bir aziz gibi anlatır. Burada "aziz bekleyişi" ile anlatılmak istenen bir günahsız olarak cennete gitme umududur.

Güllerin diz çöküşünde

Güllerin dua içinde

***Peygamberin buğusu** ellerimde*

(Aşkın Ve Yenilginin Çocukları)

Şairin imgelerini oluştururken sıkça başvurduğu “buğu” kelimesi, özü temsil etmektedir. Burada “peygamberin buğusu” imgesinde anlatılmak istenen gül kokusudur. Şair, Hz. Muhammed’in kokusunun gül kokusu ile nitelendirilmesinden hareketle bu imgeyi oluşturmuştur ve avuçlarının gül koktuğunu anlatmak istemiştir.

Sürgün çiçekler öpüyor gurbetin kalbini

Solgun çiçekler gurbetin kalbini

Çiçeklere sürgün ve çiçeklere solgun bir gurbet öpüyor kalbimi

(Sürgün Çiçekler)

Şiirde şair “sürgün çiçekler” imgesiyle kendini imgeleştirmiştir. Şair, Mardin’e sürgün edilmiştir. Söz konusu şiir, sürgün, gurbet, solgun ifadeleri, sürgün sonrası, yaşanan hüznü de anlatmaktadır. Bu sürgün üzere yazılan bir şiirdir. “gurbetin kalbi” imgesi de yine şairi karşılamaktadır. Şair bu imgeyle de gurbet duygusunu yoğun olarak hissettiğini anlatmıştır.

Ağır sebze kamyonlarının geçtiği yolun üstünde

Kendi yansımasıyla kavrulan bir adamın

İlk **çocukluk yaraları** fırlayınca sokağın ortasına

Yaralanan kalbimin ucundan başlıyor şehir

(Kalbimin Ucundan Başlıyor Şehir)

Şiirde bahsi geçen yol, şairin çocukluğunun geçtiği gecekondunun önünden geçen yoldur. Şair, kendine dışarıdan bakarak anlatır. Şair bu şiirde “çocukluk yaraları” imgesi ile çocukluk günlerindeki anılarını temsil etmektedir. Şair, şiirde herhangi bir adamdan söz eder gibi anlatsa da şiirlerini yaşantılarından hareketle yazmasından yola çıkarak burada bahsedilen bir adamın şairin kendisi olduğu yorumunu yapmak yerinde olacaktır.

Koridor cehenneminde

Kapılar kapalı

Saatler kapalı

(Aşkın ve Yenilginin Çocukları)

Şiirde sözü edilen koridor bir hastane koridorudur. Şair, bu koridorda yaşanan bekleyişi ve bu bekleyişin vermiş olduğu hüznü, acıyı, belirsizliği “koridor cehennemi” imgesiyle anlatmaktadır.

*Kırk kalbimde **soluyan aynaların** nefesi sensin*

Aynadaki sır

Beklediğim asır

Kaç asır sensin

(Denizlerin Sesi Sensin)

Şiirde “soluyan aynalar” imgesiyle anlatılmak istenen; bir insanın yaşayıp yaşamadığını tespit etmek için ağız ve burnuna gelecek şekilde tutulan aynadır. Ayna buğulanırsa kişi yaşıyor demektir. Şair de burada bu aynanın buğulandığını belirtmiştir. Ancak bu imgede şair, sevgilisi için yaşadığını anlatmaktadır. Fakat “kırık kalp” ifadesi mutlu bir birlikteliğe değil ayrılığa işaret etmektedir.

Eski bir zaman konuşuyor içimde

Eski bir zaman büyüyor bir **horoz sesi**yle

(Eski Bir Zaman Büyüyor İçimde)

Şairin bireysel imgelerinden biri olan “horoz sesi” şairin çocukluğunun geçtiği gecekondu zamanlarının simgesidir. Bir nevi geçmişin kapısını açan anahtardır. Horoz sesi de şizofren güvercinler gibi geçmişe ait bir yaşantıdır. Şairin şiirlerinde sıklıkla yer alan bir imgedir.

Kısaca Necati Sarıca’nın şiirleri incelendiğinde mananın ön planda tutulduğu, biçimin geri planda kaldığı göze çarpmaktadır. Ancak bu biçimin tamamen ihmal edildiği anlamına gelmemektedir. Sarıca, şiirlerinde manayı ön plana çıkarmak için bazı biçim özelliklerinden faydalanmıştır.

Sarıca’nın beslendiği kaynaklar arasında müzik önemli bir yere sahiptir. Şiirde manayı ön plana çıkaran bir unsur olan müzikalite onun şiirlerinde baskın bir rol oynamamaktadır. Ancak şair bazı şiirlerinde mananın daha iyi anlaşılması için

müzikaliteye ihtiyaç duymuştur. Bu sebeple şiirlerinde müzikaliteyi sağlamak için yer yer ahenk unsurlarına başvurmuştur. Serbest nazmı benimseyen şairin şiirlerinde vezin ve kafiye müzikaliteyi sağlamada etkili olamamıştır. Şairin şiirlerinde ahengi sağlayan en önemli unsur tekrar olmuştur. Şair, şiirlerinde sıklıkla kelime tekrarı, tamlama tekrarı, ifade tekrarı, mısra tekrarı yaparak ahengi sağlamıştır.

Necati Sarıca'nın serbest nazmı benimsemesi aslında şairin mısraya bakış açısını da ortaya koymaktadır. Şair, şiirlerini oluştururken mısra düzenine önem vermemiştir. Hatta bazen mısranın sınırlarını aşarak düz yazıya yaklaşmıştır.

Şiir dili ve üsluba gelindiğinde ise Sarıca'nın dili ve üslubu modern şiir etrafında şekillenmiştir. Sanatçının belli kalıplarla sınırlandırılmaması gerektiğini savunan şair bu tavrını dil ve üslup konusunda da sürdürmektedir. Zengin bir kelime hazinesi olan şair, şiirlerinde sapmalara ve konuşma dili unsurlarına, dilde tasarruf yollarına sıkça başvurmuştur. Mısralarını oluştururken yer yer düz yazıya yaklaşmış ve ulantıya başvurmuştur. Sarıca'nın şiiri, dil açısından ikiye ayrılmaktadır. Hayatını konu ettiği şiirlerde yoğun ve kapalı, imgeli bir dil kullanan şair, bunun dışındaki konularda daha açık ve anlaşılır bir dil kullanmıştır. Bunun yanında Sarıca'nın şiirlerindeki üslup çeşitliliği dikkat çekmektedir. Şair; hiciv, hitabet, lirik, yakarış, şaşırtma, karşılıklı konuşma ve iç konuşma üsluplarını şiirlerinde sıkça kullanmıştır. Ancak bu üslupları kendi şiir anlayışıyla yorumlayarak özgün üslubunu oluşturmuştur. Şairin şiirleri çoğunlukla hayatını konu etmesi, manayı hemen ele vermemek istememesi ve imgeye önemsemesi sebebiyle genel olarak kapalı bir yapı göstermektedir.

Son olarak şairin şiirlerinde imge önemli bir yere sahiptir. İmge anlamı zenginleştirme açısından önemli bir unsurdur. Sarıca, bu anlam zenginliğinden faydalanarak okurun duyu dünyasında somut görüntüler oluşturmayı amaçlamaktadır. Şair, kullanılagelen imgeler dışında özgün, alışılmamış imgeler kullanmaktadır. Ağırlıklı olarak görsel imgeler oluşturan şair, kendisinde etki bırakan görüntüleri okura da göstererek şiirin anlamını kuvvetlendirmeyi amaçlamıştır.

2.2. Necati Sarıca'nın Şiirlerinde Tema

Necati Sarıca'nın işlediği temalar iç içe giriftir bir yapı sergilemektedir. Necati Sarıca'nın basılı ve internet ortamında yayımlanmış olduğu şiirler, farklı adlar taşımasına rağmen aslında bir bütünün parçalarını temsil etmektedir. Şairin şiirleri nehir şiir özelliği göstermektedir. Her bir şiir birbirini tamamlamakta ve anlaşılır kılmaktadır. Şair adeta uzun yıllardır tek bir şiir için çalışıyormuş hissi veren bu şiirler, tema açısından farklılıklar göstermektedir. Ancak şair ele almış olduğu temaların arasındaki geçişi ustaca birbirine bağlamıştır. Sarıca'nın temalarına bakıldığında onları ele alış şekli şairin yaşamının yansıması gibidir. Sarıca'nın şiirleri incelendiğinde şairin genellikle anne, aşk, ayrılık, vatan sevgisi, din, kadın, ölüm, siyasi, şehir ve tasavvuf gibi konulara yer verdiğini görmekteyiz.

2.2.1. Kadın

Türk toplumunda kadın her daim önemli bir yere sahip olmuştur. Kadının toplumdaki yeri, kadına bakış ve toplumda kadının rolü geçmişten günümüze bakıldığında büyük değişimler göstermiştir. Özellikle 1950'li yıllardan sonra değişen dünya algısıyla birlikte kadın estetik bir unsur halini almıştır.

Sanat-toplum ilişkisi hassas bir zemin üzerine oturmasından mütevellit, toplumda yaşanan minimalist değişimler sanatta aksini bulmuştur. Dolayısıyla kadının toplumdaki yerinin değişkenlik göstermesi, sanat eserlerinin de kadına bakış açısını etkilemiştir. İslamiyet öncesi dönemde bakıldığında göçebe bir yaşam tarzının varlığını sürdürdüğü görülmektedir. Bu dönemde kadının rolü; savaşçı, avcı, toplayıcı, yönetici vasfı olan ve kahramanlık gösteren bir varlık olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yerleşik hayata geçilmesi ve İslamiyet'in kabulü ile birlikte kadının savaşçı, avcı, yönetici gibi vasıflarının yerine kadın evinde çocuk bakan, evinin işleriyle uğraşan bir role bürünür. Bu durumun en temel nedenlerinden biri de İslami inançtan kaynaklanmaktadır. Klasik Türk şiirine kadın, naif ve estetik yönüyle yansımıştır. Kadın âşık olunan varlık olarak nitelendirilmiştir. Kadının uzun yıllar boyunca değişmeyecek asıl rolü bu dönemde belirlenmiştir.

Tanzimat ve Islahat fermanlarının ardından kadın tekrar sosyal ve ekonomik hayat içerisinde yer almaya başlamıştır. Değişen dünya algısı ile birlikte Türk kadınının hakları genişletilmiş ve siyasi hayatta da varlık kazanmaya başlamıştır. İslamiyet öncesi dönemdeki gibi kadın-erkek eşitliğini temel alınmış kadın ayakları üzerinde durabilen aynı zamanda estetik, duygusal ve haz duyulan bir varlık olarak asıl rolüne ulaşmıştır.

Günümüze gelindiğinde ise kadın artık ulaşılabilen, toplumda yer edinmiş, güzelliğiyle tensel arzuların simgesi halini almıştır. Kadın, milli ve hamasi duyguları anlatan şiirlerde kahramanlık yönüyle, mistik bir anlayışla kaleme alınan şiirlerde ilahi aşka ulaşmada bir araç olarak ele alınmıştır. İkinci Yeni şiirinde ise kadın genellikle Cemal Süreyya'nın şehvi yönüyle ele alınmıştır. Cemal Süreyya'nın "Sımsıcak, Çok Yakın, Kirlî" şiirinden bir bölüm ile bunu örneklemek yerinde olacaktır:

*Bacaklarının daraçısında
Bir yumak
Bir kırlangıç yuvası
Bir söğüt yaprağı susuz ve erkenci
Bir mermi yatağı derin ve pusuda
Bir saat kapağı tık diye açılır
Bir tünek dalgın güvercinler için
Yabancıym diyorum ona
Geriye kalan bütün kelimeleri de
Kamulaştırıyorum böylece.
Hadi sevgilim
Bir yudum süt koy yuvaya*

Kadını âşık olunan, ulaşlamayan bir varlık olarak konu eden şairler de vardır. Buna örnek olarak Atilla İlhan'ın "Ben Sana Mecburum" isimli şiirini örnek gösterebiliriz.

*Ben sana mecburum bilemezsin
Adını mih gibi aklımda tutuyorum*

*Büyüdükçe büyüyor gözlerin
Ben sana mecburum bilemezsin
İçimi seninle ısıtıyorum.*

*Ağaçlar sonbahara hazırlanıyor
Bu şehir o eski İstanbul mudur
Karanlıkta bulutlar parçalanıyor
Sokak lambaları birden yanıyor
Kaldırımlarda yağmur kokusu
Ben sana mecburum sen yoksun.⁴⁵*

Kadın çok yönlü bir varlık olmasından dolayı ele alınışı da farklılık göstermiştir. Kadın kimi zaman karşımıza ulaşamayan kutsal bir varlık olarak çıkar, kimi zaman tensel arzuların odağındaki bir varlık olarak, kimi zamanda bir anne, bir evlat, bir kahraman olarak şiirlerde yer almaktadır.

Necati Sarıca, ise kadına net, kesin, değişmez bir rol biçmemiştir. Ancak kadına çoğunlukla hüznü bir gözle bakmıştır. Kadın; anne de olsa, sevgili de olsa Sarıca'nın hüznünden payına düşeni almıştır.

*Başsız kolsuz ve ayaksız şiirlerden söylemeye gerek yok dedikleri
Şizofren figürlerden duyarlılıklarla
Ve memeleri duvara dayanmış kadınların iniltileri
Fi tarihinden beri tüm söylenenlerin ötesinde
Kirlî öyküler ve bazı gülme biçimlerinin de bilindiği
Meme uçlarıyla gören kadınların iniltilerinden seçtiğim sözcükleri
Gizemli bir şeylerin eşiğinden geçişimi anlatırken⁴⁶*

(Hayata Yakınından Baktığımız)

⁴⁵ <https://www.antoloji.com/ben-sana-mecburum-siiri/> (Erişim Tarihi: 29.10.2018)

⁴⁶ <https://www.asanatlari.com/hayata-yakinindan-baktigimiz/> (Erişim Tarihi: 29.10.2018)

Karamsarlık ve hüznün ile yoğurduğu yukarıdaki şiirinde şair, kadın bedenine müstehcen bir şekilde yer vermiştir.

Boğuldukça beni doğuran bir kadın

Hay kapılarından bir kadın

Sesiyle doyuran

Bir tek nefesiyle doğuran

Esirgeyen

Bağışlayan bir kadın

Sesi aç ey kadın

*Hay kapılarından beni sesiyle seslenen kadın*⁴⁷

(Hay Kapılarından Bir Kadın)

Yukarıda da yer alan “Hay Kapılarında Bir Kadın” adlı şiirinde şair, kadını kutsal bir varlık olarak ele almıştır. Sarıca’nın kadına dair bir kutsiyet atfetmesinin temel nedeni annelik duygusundan ileri gelmektedir.

Bütün yaptıklarıyla bir kadını hak eden şairin elleri kesikti

Anlaşılr gibi değildi

*Kan içindeydi elleri pingpong masasında*⁴⁸

(Şair)

“Şair” isimli şiirinde ise kadına bakış açısını net bir şekilde ortaya koymuştur Sarıca. Kadını kolay ulaşılabilen bir varlık olarak görmemiştir. Şair için kadın uğruna mücadele verilen, ulaşılması güç bir varlıktır.

Bak ben annemin bir kızıyım gökkuşaklarını alnından akıtan

Ben annemin bir kızıyım

*Belki bir su ikram edilir diye kapılarınızda kalakalmışım*⁴⁹

(Hayat Bize Böyle Olur mu)

⁴⁷ <https://www.asanatlar.com/hay-kapilarindan-bir-kadin/> (Erişim Tarihi: 29.10.2018)

⁴⁸ <https://www.asanatlar.com/iki-siir-sahne-ve-kan-akitma-zamani-sair/> (Erişim Tarihi: 29.10.2018)

⁴⁹ <https://www.asanatlar.com/hayat-bize-boyle-olur-mu/> (Erişim Tarihi: 29.10.2018)

Şair, “Hayat Bize Böyle Olur Mu” adlı şiirinde empati kurarak kendini bir kadın yerine koymuştur. Anneyi işaret ederek annenin kutsiyetini yinelemiştir.

*Bugün bütün şarkılarım ezilmiş üzümler gibi şarabın şafağında
Buruk bir caz makamında bugün bütün şarkılarım
Bugün ağladıklarım gözyaşlarım değil
Annem yok yanımda⁵⁰*

(Annem Yok Yanımda)

Erkeğin, kadından üstün sayıldığı bir anlayışı reddeden şair bunun tam aksini savunmuştur. Bir erkeği yetiştiren kadındır. Anne ne kadar güçlü ise evladını da o kadar güçlü yetiştirecektir. Burada da görüldüğü gibi erkek gücünü kadından almaktadır. Burada sözü edilen kadın bir annedir. Sarıca’nın annesine olan düşkünlüğü de bu düşüncesinde etkili olmuş olmalıdır.

2.2.2. Anne

Her şair, şairliğinden önce birer evlattır. Anne sevgisi doğuştan gelen bir duygudur. Her çocuk bir anneye, anne sevgisine, şefkatine, ilgisine, muhtaçtır. Birey için bu kadar önemli olan anne sevgisi şiirlere de yansımıştır. Türk şiirinde anne temi denildiğinde aklımıza ilk gelen şairlerden biri de Ahmet Haşim’dir. Annesini küçük yaşta kaybeden Haşim, bu acının vermiş olduğu duygu yoğunluğuyla, anne sevgisini, özlemini şiirlerinde yoğun bir şekilde ele almıştır. Haşim’den sonra aklımıza gelen diğer isim de Yahya Kemal Beyatlı’dır. O da annesini erken yaşta kaybetmiş şairlerdendir. Şair, bu erken vefatın vermiş olduğu hüznü şiirlerine yansıtmıştır. Ayrıca günümüze yaklaştıkça anne temi üzerinde duran bir diğer şair olarak Sezai Karakoç, göze çarpmaktadır. Karakoç, mısralarında bir çocuk için annenin önemini sıkça işlemiştir.

*Anne öldü mü çocuk
Bahçenin en yalnız köşesinde
Elinde siyah bir çubuk*

⁵⁰ <https://www.asanatlar.com/annem-yok-yanimda/> (Erişim Tarihi: 29.10.2018)

*Ağzında küçük bir leke
Çocuk öldü mü güneş
Simsiyah görünür gözüne
Elinde bir ip nereye
Bağlayacağını bilemez anne*

*Kaçar herkesten
Durmaz bir yerde
Anne ölünce çocuk
Çocuk ölünce anne⁵¹*

(Anne ve Çocuklar)

Necati Sarıca ise çocukluğunda yer alan hatıraları unutmamıştır ve o günleri hüznle yâd etmektedir. Ayrıca annesine duyduğu yoğun sevginin bir sonucu olarak birçok şiirinde bu tema üzerine yoğunlaşmıştır. Necati Sarıca bu temayı, farklı şekillerde ele almıştır. Şair şiirlerinde başta anne sevgisi olmak üzere anne özlemi, annenin yokluğu vb. konular üzerinde durmuştur. Sarıca “Annem Yok Yanımda” başlıklı şiirde anne hasretini dile getirmektedir:

*Bugün bütün şarkılarım ezilmiş üzümler gibi şarabın şafağında
Buruk bir caz makamında bugün bütün şarkılarım
Bugün ağladıklarım gözyaşlarım değil
Annem yok yanımda⁵²*

(Annem Yok Yanımda)

Şair, annesine duymuş olduğu bu özlemi sık sık dile getirmiştir. Annesini yalnızlığına ortak gören şair, annesini kaybetmenin hüznüyle derin bir yalnızlık içine düşmüştür. Bu durumu şu dizelerle anlatmıştır:

*Canım çok sıkkın
Ruhumda gittikçe büyüyen bir yalnızlık*

⁵¹ Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, Diriliş Yayınları, İstanbul 2013, s.91.

⁵² <https://www.asanatlar.com/annem-yok-yanimda/> (Erişim Tarihi: 18.01.2019)

Yalnızlık
Yalnızlık
Her yanımda
Ağlıyorum
*Annem yok yanımda*⁵³

(Annem Yok Yanımda)

Şair için anne önemlidir. Sadece kendi annesi değil bütün annelere karşı büyük bir hassasiyet sahibi olan şair bu hassasiyetini de “Masanın Üzerinde Menekşe ve Cezayir” adlı şiirinde ortaya koyarak ferdi duygularını evrensel bir boyuta taşımıştır.

Cezayir’de çocuklar
Çocuklar gözlerimin önünde kan ve gözyaşı
Ah gözlerimin önünden akan bir masa
Ve ekmeğe kanın bulaştığı yerde
Yine de sevinçli sofralar kurmak için bekleyen annelerin kalbinde
Gözlerimin önünde bir masa
Masanın üzerinde bir Cezayir
Cezayir’in kalbinde büyüyen bir menekşe
*Bütün annelerin kalbinde yürüyen bir menekşe*⁵⁴

(Masanın Üstünde Menekşe ve Cezayir)

Bütün canlılar için annenin önemine vurgu yapan şairin, şu mısraları dikkat çekmektedir:

Parçalama günlüğü kapı arası köpeklerin,
Gerçeğini şaşırtır çocuğun sorusu.
Sokak kedilerinin annesi yok,
*Kim verir ekmeği sorusu.*⁵⁵

(Kedi)

⁵³ <https://www.asanatlar.com/annem-yok-yanimda/> (Erişim Tarihi: 18.01.2019)

⁵⁴ <https://www.asanatlar.com/masanin-uzerinde-menekse-ve-cezayir/> (Erişim Tarihi: 18.01.2019)

⁵⁵ <https://www.asanatlar.com/kedi/> (Erişim Tarihi: 18.01.2019)

Yukarıda yer alan dizelerde anlatılan çocuk, aslında şairin oğludur. Oğlunun sorusu karşısında şaşırان şair ardından bu şiiri yazmıştır. Bir çocuğun anneye olan bakışını ifade eden bu soru üzerinde durulacak olursa şair, annenin bir özelliğini ön plana çıkarmıştır. Anne evladı besleyen varlıktır. Annenin olmayışı beraberinde bir korkuyu da getirmektedir. Şair, annesizliğin her canlıyı savunmasız bir hale getirdiğine ve annenin her canlı için önemli olduğunu bir çocuğun bakış açısı ile anlatmıştır.

Şair, annelerin çocuklarını kaybettiğindeki hislerini genelleyerek “Aşkın ve Merhametin İnsafı Yoktur” adlı şiirde şu mısralarla anlatmıştır:

*Başka bir masalda bir çocuk daha ağlıyor diye
Annesinin ona bir çocuk gömülürse
Bütün yıldızların da kaydığını söylediği
Bu soğukta çok azımız için bile sıcaklık yoktur
Kibritçi kız üşürse
Masallar bile üşür çocuk gömülürse
Ve aşkın ve merhametin insafı yoktur bize*

(Aşkın ve Merhametin İnsafı Yoktur)

Necati Sarıca anne temasını bir de geçmiş günlerini hatırlayarak annesine sesleniş şeklinde “Bir Kanat Bulunur mu Sizde” başlıklı şiirde ele almıştır.

*Ey anneciğimiz
Temennimiz odur ki
Biz koca çocuk olduğumuzda
Gitsin de gelsesin o günler derdik
Kâh malzemesinden çalınmış bir mutluluk arar bulurduk hepimiz
Sevmek dediğimiz belki de tek ikrarımız olurdu
Belki seri katillerin tarihini okuruz
Büyüyünce belki de seri katil oluruz⁵⁶*

(Bir Kanat Bulunur mu Sizde)

⁵⁶ <https://www.asanatlar.com/bir-kanat-bulunur-mu-sizde/> (Erişim Tarihi: 18.01.2019)

Sarıca için anne, uğruna her şeyden vazgeçilebilecek bir kutsiyete sahiptir ki şair bu duygularını “Gönlüme Dokundu” adlı şiirine ait şu mısralarda açık ve net bir şekilde anlatmaktadır:

Ne alırsan al istersen gönlümü vereyim

Bir anne bir Diyarbakır’a sığar mı

Bir anne bir gönüle sığar mı

İste sana gönlümü vereyim⁵⁷

(Gönlüme Dokundu)

Anne temasının işlendiği şiirler arasında annesine olan bağlılığını ve sevgisini en güzel ifade ettiğini düşündüğümüz şiiri “Sarılarak Boşluğuma Konuşamadığım” adlı şiiridir. Şairle 21.07.2018 tarihinde yapılan görüşmede şair henüz çocuk yaşlarda yaşamış olduğu bir olay sonucunda bu şiirin kaleme alındığını ifade etmiştir. Şairin çocukluğu bahçeli bir gecekonduda geçmiştir. Gecekondu şartları göz önüne alındığında evin ısınma ihtiyacı soba ile giderilmektedir. Bir kış günü evin tüm fertleri sobanın olduğu odada uyumaktadır. Gecenin ilerleyen saatlerinde büyükannesi sobayı söndürmüş ancak içindeki kömürü çıkarmamıştır. Bunun üzerine soba gaz sızdırmaya başlar ve bir süre sonra ev halkı uyanıp bunu fark eder. Ancak Necati Sarıca ailesi tarafından o hengamede unutulmuş ve zehirlenmiştir. Geç de olsa fark edilen şaire annesi hemen müdahalede bulunmuştur. “Sarılarak Boşluğuma Konuşamadığım” adlı şiir o gecenin hikâyesini anlatmaktadır:

Yola çıkmadan bir gece önce

Bir saat ikinci dize

Ve yeni yıldan bir dakika önce

Büyükannemin demesi ile

Yeni dize ateş basmış uyuyanlarla dolu bir evde beklediklerimize

Bütün zamanlarım bir dakika olmuş yine

Belki koridorların ucunda benim geçmişten gelen bir gece gibi seyredliğime

Bilincimin bana doğru yaklaştığı

⁵⁷ <https://www.asanatlar.com/gonlume-dokundu/> (Erişim Tarihi: 18.01.2019)

*Ben kimim diye bilincimin bana çok doğru yaklaştığı
Ben kimim diye en zalimine hayatın çok hızla yaklaştığı*

Şair, şiirine büyükannesinin yapmış olduğu hatayı anlatarak başlamıştır. Zaman mefhumu o dakikalarda anlamını yitirmiştir. Bütün bir ömür bir dakikaya sığmıştır. Şairin bilinci yerindedir ancak tepki verememektedir. Şair, bu sırada bu duygu karmaşası içinde zihnini sorgulamaya başlar.

*Evin içinde bir sahne
Teker teker arka balkona çıktıkları
Bir seher vaktine
Ve benim hatırlanamadığım kadar sarılarak boşluğuma
Konuşamadığım*

Ev halkı, sabaha karşı uyanır ve balkona doğru koşarak zehirli havadan uzaklaşmaya çalışırlar. Şair, bütün bunların bilincindedir. Tepki veremeyişini bir boşluk olarak nitelemiştir. O an sadece etrafındakilerden izole bir şekilde kendisi vardır.

*Konuşamıyorum
Çağıramıyorum yine kimse
Sanki bir nokta çağıramıyorum suyun sesi bir dalga
Uykular içinde konuşanların sesi önümde ve arkamda
Sanki karanlık bir sel akıp gidiyor
Küçük siyah bir kelebeğin gözlerimin önünden geçip gittiği
Kalbim sızlıyor diyorum anne
Sana çıkarıp kalbimi göstereyim mi
Şeker söyle şerbet söyle bal söyle
Köz kül ve duman içinde kaldıklarına
Zamanımın son dakikasına sıkışmış bir fotoğraf kaldıklarına*

Şair her ne kadar çabalasa da sesini duyuramaz. Herkesi duyup işiten şairin sesini kimse işitmez. O hâlâ zehirli bir uykunun sınırındadır. İşte burada içten içe annesine seslenir. Annesine olan sevgisinin çocukça bir ifadeyle dile getirmiştir. Zehir, bu

küçük bedeni ele geçirmeye başlar. Şair o anı hüzünlü bir fotoğraf karesine benzetmiştir. Bu bir çocuğun çaresizliğinin beyanıdır.

*Kanatlarım acıyor sıkıca bağlanmış alnımın yazılarında
Konuşamıyorum bu kaderle kaldıklarımla*

*Öyle ise yarın ne
Bir gece sonrası ve bir saat
Kara bir inci dakikası
Yüzümün yarısı kara yarısı sitem
İpekli bir kumaş gibi yanımda annem
Yaralı bir melek gibi dokunamadıklarımı hatırladığım*

Sobadan sızan zehir artık iyice bedenine nüfuz edince şair, ölüm ile burun buruna gelmiştir. Şair, ölüm ile yaşam arasında çarpınan o çocuğu, kanatları bağlı bir meleğe benzetmiştir. Kanatları bağlı olduğu için ne ölüme ne de yaşama uçamamaktadır. Anne kendine geldiğinde ise, oğlunun yokluğunu fark eder ve yanına koşar.

*Aç alınlarını oğlum aç kara yazılarını
Oğlum
Ne olur oğlum aç alınlarını aç kara yazılarını
Annemin feryatları
Kırmızı bir gülün başucunda ağladıkları
Mor tülbentlerde silkeler gibiydim
Anneciğim siz yeni mi evlendiniz diyemediğim*

Şiirin bu bölümünde bir annenin feryadı başlar. Oğluna uyanması için seslenir. Yakınır. Şairin üzerine kara bir yazı gibi is çöker. Artık şair bilincini kaybetmeye başlar ve sayıklar.

*Gözlerimin önünden gitmiyor
Kara bir kaderin ötesinden çağırının gel sesi
Annemin dudaklarından dudaklarıma dokunan nefesi*

*Süslü harflerle tam bir dakika öncesi
Gözleriyle parelediğinde annem beni*

Şair artık bu dünyadan değil öteki âlemden konuşmaktadır. Yavaş yavaş ölüme doğru kanatları çözülmeye başlamıştır. Annesi oğlunun başında feryat içinde gözyaşları dökerek ona sarılır.

*Gel sesine doğru yürüdüğüm
Gel burası bahar bahçe
Solmuş bir alnımda mor tülbentlerle anne kokusu
Annemin sesi oğlum gitme*

Artık öbür âlemden çağrılan şaire cennet anlatılır. Alnında annesinin mor tülbenti ile şair arafı yaşamaktadır. Ne annesini bırakabiliyor ne ölüme gidebiliyordur.

*Tek dizi yerde
Bir eli göklerde
Bir eli soluk alnımda
Bütün elleri isyanda*

Şair bu bölümde annesinin bölünmüşlüğü, parçalanmışlığını anlatmıştır. Oğlunun başına çökmüş bir eli duaya açılmış bir eli oğlunun ruhuna sarılmış ve o çaresizlik ile isyana varan dualar ile onu almaması için yalvarmaktadır.

*Gece ardına kadar açık
Gece alnıma kadar açık
Yollar sonuna kadar
Gel burası bahar bahçe daha çocuğum ben diye*

Şair ötelere gelen sese cevap verir. Ölüm, gençlere yakıştırılmaz. Bir gencin ölümü ise daha çok hüznü verir. Şair de henüz çocuk olduğunu, ölümün kendine yakışmayacağı ifade ederek sitemde bulunur.

*İçimde soğumuş kızgın yağlar
Bir çay fincanı içinde annemin elleri
Annemin ellerinde kalbim duruyor
Annemin ellerinde oğlum gitme dedikleri
Kal diye diye söyledikleri*

Şairin belirttiğine göre, Anadolu’da zehirlenen insanlara tereyağı ısıtılarak sıvı bir hale getirilip içirilir ve böylece kişiyi istifra ettirilerek içindeki zehrin dışarı atılması sağlanır. Şaire de bu yöntemle müdahale edilmiştir. Annesi bir yandan bu yağı içirip bir yandan da oğlunun ölmemesi için dua etmektedir.

*İğnenin deliğinden geçmek isteyen bir akıl
Boyarken dudaklarımı pas rengine
Bak anne ölmedim yine
Gel diyenin kalmadığı
Kal diyenin kalmadığı
Uzun bir yolculuğun sonu
Çok yorulmuşum ve tam üç gün ağlamışım
Terlediklerimin içinde kaldığım*

Zehirlenen insanın dudakları pas rengine döner. Şair yağın etkisiyle istifra eder ve kan ter içinde gözleri açılmaya başlar. Annesine seslenir. Artık ölümün onu çağırmadığını söyler. O kısacık an yaşananlar, şaire uzun bir yolculuk gibi gelmiştir.

*Kan yoktu ve balkondan atladıklarım
Annem son dakika bittiğinde şükürle ellerini sürdü yüzüne
Nokta nokta nokta*

Şair şiire annesinin şükrü ile son vermiştir. Şiirin son satırı ise güzel bir kelime oyunu ile şairin mesajını içermektedir. Bilindiği üzere üç nokta devam edecek manasını taşımaktadır. Şair burada yaşamın devam ettiğini belirtmiştir.

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı gibi Necati Sarıca'nın şiirlerinde anne temi önemli bir yer tutmaktadır. Bunun sebebi şairin annesine olan bağlılığıdır. 21.07.2018 tarihinde şairle yapılan röportajda en rahat annesinin yanında ağlayabildiğini ifade eden şair, aslında bu sözüyle annesinin kendisi için önemini de belirtmiştir.

2.2.3. Aşk

Aşk, insan için en özel duygu ve şiirin de en temel konularından biridir. Bunun için şiir denilince akla ilk gelen aşk şiirleri olmaktadır. Her insanın yaşamış olduğu ya da yaşadığını sandığı bu duygunun ortak bir payda oluşturması ve her bireyde karşılık bulması söz konusu şiirlerin büyük ilgi görmesinde önemli etkindir. Bu temanın en yoğun ve en güzel örnekleri ilk olarak Divan Edebiyatı'nda karşımıza çıkmaktadır. Bu döneme bakıldığında aşk teması divanlarda büyük bir yere ve öneme sahiptir. Birçok şair bu konuyu beşeri ve ilahi olmak üzere farklı şekillerde ele almıştır. Aşk teması ile ilgili en güzel örneklerden birini Şeyh Galip vermiştir.

*Âşıkda keder neyler, gam halk-ı cihânındır
Koyma kadehi elden söz pîr-i mugânındır⁵⁸*

Kimi şairler dillere pelesenk olmuş Leyla ile Mecnun, Ferhat İle Şirin, Hüsrev ile Şirin gibi büyük aşkları ve kavuşamayışlarını ele almıştır. Kimi şairler platonik olarak hastalık derecesinde bir tutku ile bağlanma gösteren bir âşıklık halini anlatmış ve ayrılık acısından, sevgiliye kavuşamayıştan, sevgilinin yüz vermeyişinden şikâyet etmiştir. Kimi şairler de bu acıdan duyduğu mutluluğu işlemiştir. Çünkü sevgilinin, aşığına yüz vermemesi ona eziyette bulunması âşık tarafından mutlulukla karşılanmaktadır. Bu çekilen eziyetin aşk duygusunu daha da güçlendirdiği düşünülmektedir. Bu eziyet ve çileden haz duyan ve bunu şiirine başarılı bir şekilde aksettiren şairlerin başında Fuzuli gelmektedir:

*Ey Fuzûlî yâr eğer cevri itse andan incime
Yâr cevri âşıkda her dem mahabbet tazeler⁵⁹*

⁵⁸ <https://www.antoloji.com/museddes-siiri/> (Erişim Tarihi: 11.05.2019)

Günümüze yaklaştıkça aşk teması çok geniş bir yelpazede işlenmeye başlanmıştır. Tanzimat Dönemi'yle aşk teması soyut bir kimlikten sıyrılarak somut sevgili anlayışına yaklaşmıştır. 20.yüzyılın ilk yıllarında yaşanan savaşlar neticesinde aşk teması daha geri planda kalmış olsa da ilerleyen süreçte tekrar kendini göstermiştir. Modernizmin etkisiyle toplumlar yeniden şekillenmeye başlamıştır. Dünyaya bakış açısı değişmiş, bu değişim bireyi ön plana çıkarmıştır. Bunun sonucunda bireyin aşka bakışı da büyük değişimler göstermiştir. Divan edebiyatındaki mazmunlar ile yerini bireysel imgelere bırakmıştır. Artık dünya ne o eski dünya, aşk ne o eski aşktır. Divan edebiyatının o safiyane aşk anlayışı modernizm ile birlikte tensel arzulara dönüşmüştür. Erotizm şiirde kendine etkin bir saha bulmuştur. Kadına bakış açısı değişmiştir. Maddecî bir bakış açısıyla kadın ulaşılamayan o güzel varlık iken artık cinsel bir obje olarak görülmeye başlanmıştır. Bu bakış açısının yoğun olarak işlendiği dönem İkinci Yeni şiirine rastlamaktadır. Özellikle Cemal Süreyya'nın şiirleri bu konuda iyi bir örnektir. Bunun yanında ilahi aşk da günümüzde mistik şiir adı altında kendine etkin bir saha oluşturmaktadır. Necip Fazıl Kısakürek, Asaf Halet Çelebi, Sezai Karakoç gibi isimler ilahi aşkı anlatan şairlerin başında gelmektedir.

Necati Sarıca da geleneği bozmamış ve aşk temine şiirlerinde fazlasıyla yer vermiştir. Necati Sarıca modernizmin getirdiği gerçekçilik algısını romantizme yaklaştırmıştır. Divan edebiyatının o arı romantizmini reel dünyaya yaklaştıran şair tamamen duygu yoğunluğunu şiire yansıtmış ancak akli aradan çıkarmamıştır. Sevgiliye sitemde bulunmamış o ayrılığın kendisinde yaratmış olduğu halet-i ruhîyeyi kendine dışardan bakan bir gözle içten seslendirmiştir. Sevgiliye yönelik bir yakarıştan çok sesleniş şeklinde şiirler kaleme almıştır. Yer yer cinselliği de şiirinde bir enstrüman olarak kullanan şair, erotizme kaçmamıştır. “Kar Bekliyor Olacağım” şiirindeki şu mısralar bahsi geçen konuya örnek teşkil etmektedir:

Emdiğim dudakların kıvamında eriyen buzullar hey

Çölüm bitti

Gizli bir gerçek çektim içime⁶⁰

(Kar Bekliyor Olacağım)

⁵⁹ Haz. İsmail Parlatır, *Fuzulî Türkçe Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2012, s.237.

⁶⁰ <https://www.asanatlar.com/kar-bekliyor-olacagim/> (Erişim Tarihi: 14.09.2018)

Yine adı geçen şiiirden diğeri bir bölümde tensel arzudan şu ifadelerle bahsedilmektedir:

Gel
Sana bir ten yangını
Gel
*Kar bekliyor olacağım*⁶¹

(Kar Bekliyor Olacağım)

Bunun yanında Necati Sarıca'nın aşka bakışındaki diğeri bir farklılık sevgili ile kendini ayrı değil de bir bütün olarak görmesidir. Sevgiliyi aynı bedende tek bir can olarak ele almıştır. Türk şiir geleneğinde sevgilinin ele alınışı genelde “Biz” olarak yorumlanır ancak Necati Sarıca aşkı “Sen” ve “Ben” olarak irdelemiştir. “Biz” olma ihtimalini şiirine katmamıştır. Aşk pervanesinin ateşe duyduğu aşk gibi algılamıştır. Biri diğeri kaybolmalıdır. “Sevdikçe Yitirdiğim “ başlıklı şiiri bu bakış açısını yansıtmaktadır:

Şimdi sen bir şiir
Şiirimin sesi
Bütün şiirlerimin nefesi
Bende varolan
Nefes nefes beni soluyan
İçimdesin
İçtiğim su gibi içimdesin
Sesim
Nefesim
Şiirim sensin
Geldiği gibi giden
Gittiği gibi gelen ve hiç gitmeyen sen
Sen şiir diye söylediğim
Sen
*Sadece sensin*⁶²

(Sevdikçe Yitirdiğim)

⁶¹ <https://www.asanatlar.com/kar-bekliyor-olacagim/> (Erişim Tarihi: 14.09.2018)

⁶² <https://www.asanatlar.com/sevdikce-yitirdigim/> (Erişim Tarihi: 14.09.2018)

Aşk, âşık için hem öldüren bir dert hem de onu hayata bağlayan bir derman olmuştur. Zehir ve panzehir aynıdır. Divan edebiyatında da sıkça kullanılan bu yaklaşım Sarıca'nın şiirinde de yer bulmuştur.

Ve aşk birden bire zamanın dışından

Zamanın zamansız akışından

Ve tutku öldüren

Ve zehirli bir çürüten

Ve tutku çürüte çürüte öldüren

Ve aşk diriltten

Dirilte dirilte öldüren

Öldüre öldüre diriltten⁶³

(Hadi Seç Kendini)

Sarıca, aşka beşeri bir bakış açısıyla bakmanın yanında ilahi yönüne de değinmiştir. Şair, “Aşkın ve Merhametin İnsafı Yoktur” başlıklı şiirinde Hz.Muhammed'in Miraca çıkma hadisesiyle ilgili Cebrail'in Hz.Muhammed'e belirli bir noktaya kadar eşlik etmesi ve artık Allah ile arasındaki tüm perdelerin kalkacağı o noktadan öteye gidememesi üzerine Hz. Muhammed bunun sebebini sorduğunda Cebrail, bir adım daha atarsam yanarım, dediği olaya göndermede bulunarak aşkın ilahi boyutuna dikkat çekmiştir.

Dem üstüne dem vurduğum kara bir kirazdan yaralar bile

Cebrail kanatlarının bile titrediği yerde

Aşkın ve merhametin insafı yoktur

Aşk ile bir dualıdır sanki titreye titreye

Cebrail kanatlarımız yansa bile⁶⁴

(Aşkın ve Merhametin İnsafı Yoktur)

⁶³ <https://www.asanatlar.com/hadi-sec-kendini/> (Erişim Tarihi: 22.11.2018)

⁶⁴ <https://www.asanatlar.com/askin-merhametin-insafi-yoktur/> (Erişim Tarihi: 22.11. 2018)

İlahi aşkın konu olduğu “İmanım Kanadığında” başlıklı şiirde şair, inançsal bunalımını ve pişmanlığını aşk ile birleştirerek anlatmıştır.

*Kan durmuyor imanımda, çılgın bir fırtına
Patlıyor namazlarım bileklerimin ormanında
Yanıyor bileklerimin ormanı aşk namazında⁶⁵*

(İmanım Kanadığında)

Yukarıda da ifade ettiğimiz aşk temine farklı bakışlardan yaklaşan Necati Sarıca, genel olarak aşk konusunu hüznü bir bakış açısı ile ele almıştır. Aşkın doğasının kavuşamamak üzerine kurulu olmasının da bunda etkisi büyüktür. Alışlagelen âşık tipi; aşk acısı ile yanıp tutuşan ve bu acı ile bedbaht olan bir tiptir. Şair de bu anlayışı sürdürmüştür. Modern bir algı ile yer yer klasik şiir unsurlarını da kullanarak aşkı anlattığı” Aşkın İç Avlularında” adlı şiiri bunun en güzel örneğidir:

*Dünyanın renginden midir nedir bilemediğim
Meylimi verişim bir güzele
Aşkın sokağı kaderin meyhanesinde
Duyar gibi olduğum kuşların ve ağaçların söylediği şarkıyı
Duyar gibi olduğum gölgesi olmayan çocukları
Ve aynada yüzünü göremeyenlerin*

Şair, şiirin ilk bölümünü girizgâh havasında ele almıştır. Doğrudan yaşadığı aşk acısını aktarmamıştır. Önce şair aşkın tanımını yapmıştır. İlk bölümde şair anlam veremediği bir şekilde bir güzele âşık olduğunu aşkın, insanoğluna yaşattığı o enteresan halleri ifade eder. Gözüne dünya bir anda toz pembe görünür. “ Ve aynada yüzünü göremeyenlerin” sözüyle de bu aşk haliyle kendini kaybettiğini vurgular:

*Han kapısıdır dediğim gam kapısıdır dediğim
Bozgun yedim bozgunyerim oldu kalbim
Çakallara yenik düşmüş bir aslanın kanıyla yıkandığım
Her yolda bir yolculuk her yolculukta bir yol aradığım*

⁶⁵ <https://www.asanatlar.com/imanim-kanadiginda/> (Erişim Tarihi: 22.11.2018)

*Yine gecelerin bir yarısı
Kınsız kuşanılmış bir kılıç yalnızlığı
Menzilsizim varışım yok
Yok başka uyanışım
Aşkın iç avlularında kalbin iç avlularında
Kendi izine düşmüş bir avcı gibi av olana kadar yürüdüğüm yollarda
Ah bütün yolları yol eylediğim
Gönlüme bir göz ve silemediğim sürmesini gözlerimden*

Şair, şiirin yukarıdaki kısmında aşk acısını anlatmaya başlar. Geniş gönüllü oluşundan bahseden şair, aşkına karşılık bulamayışıyla hüzne uğramıştır. “Çakallara yenik düşmüş bir aslanın kanıyla yıkandığım” sözüyle bu durumu anlatmıştır. Aslan bilindiği üzere ormanlar kralıdır. Güçlü, savaşçı bir yapısı olan aslanın çakal sürüsüne yenilmesi onun gururunu zedeleyen bir durumdur. Aslan kanı akarken öldüğüne değil çakallar tarafından öldürülüşünden kahrolur. Şair de burada akan o kanla yıkandığını ifade etmektedir. Yani kahroluşunu aslanla simgeleştirmiş ve onun kanıyla yıkanişıyla bu durumu daha da pekiştirmiştir. Şair bir çıkış yolu aramış ve her girdiği yolda bu derde yeni bir derman aramıştır. Yalnızlığını kınsız kılıca benzetmiştir. Kılıç kınsız taşındığında üzerinde bir koruması olmadığı için etrafına zarar verebilir. Şair de burada zarar veren bir yalnızlığa işaret etmiş ve bu yalnızlığın bir sonunun olmadığını düşünmektedir. Şair, bu duruma bir çözüm bulamaz ve kendisini, kendi izlerini takip eden bir avcıya benzetmiştir. Yani büyük bir kısır döngünün ortasında kalmıştır. Av da avcı da kendisidir. Ne avı avlayabilmekte ne av olabilmektedir. Bütün bu arayışlara rağmen şair, sevgilisini unutamamıştır.

*Tuttum parçaladım kendi yakamı
Kendim kırdım boş kalmış kadehlerimi
Seninle kırdım ben kaderimi
Ey saki ey gönül kuşum seherin esintisindendir bu şiiri yakışım
Son bir kez daha sen doldur kadehimi
Son bir kez daha ellerinle sen kırdın kaderimi
Ateşin sokağında kaldı kaderin meyhanesi*

Yukarıda yer alan mısralarda çıkmazın getirdiği cinnet hali tasvir edilmiştir. Divan edebiyatında fazlasıyla kullanılan kadeh, meyhane mazmunları bu şiirde de karşımıza çıkmaktadır. Şarabı aşk olarak nitelendirirsek burada şarabın koyulduğu kap da gönöl temsil etmektedir. Şair gönöl kırgınlığını dile getirmektedir. Şair, burada yine bir divan edebiyatı unsuru olan sakiye seslenmiş ve Klasik Türk şiirinin malzemelerini bir kaynak olarak kullanmıştır. Saki burada “gönöl kuşum” ifadesiyle sevgiliyi temsil etmektedir. Çünkü şarabı sunan sevgilidir. Şair, sevgilinin aşkına tekrar karşılık vermeyişi ile kaderine küsmüş ve bunun dönüşü olmadığını belirterek kaderin meyhanesini ateşler içinde bırakmıştır. Ateş, aynı zamanda bir arınma ve temizlenmedir.

*Cezbesiyle emanet aldığım dervişliğin ahı
Ve kalbimin kanıyla dersini aldığım aşkım ile
Düş olduğum dertlerimle titreten secdelere vardığım
Hatırına
Hatırına ve hatıralarına kaderdir dedikleri
Benimse ey divanelik dediğim kalbimin iklimleri soluyor
Baharımda bahçemde bir feryat ile bir ah ile aşikârın olduğum
Zerre zerre kıyametinde kalbim sanki bir mahşer yerim
Doldur ey saki doldur ey gönöl kuşum sen yine
Bitti dediklerini doldur ellerim yansın
Dillerim lal olsun
Kalbim kanasın diye
Kalbimin kanıyla bir kadeh doldur
Şarabım kanım olsun diye*

Dervişin ahı aşktır. Aşkın cezbesine kapılıp aşk yükünü yüklenen şair, bu yükü taşıyamamıştır. Yaşadığı acı ve yenilginin hüznüyle secdelere kapanmıştır. Yaşadıklarını delilik olarak nitelendiren şair, bu derdin çaresizliğinden dem vurmaktadır. Şair, bu çaresizliği yavaş yavaş kopan bir kıyametle simgeleştirir. Acısını daha çok acı ile bastırmaya çalışan şair, yine sakiye seslenir. Artık konuşmanın faydasızlığını anlayan şair, bu dert ile bitip tükeneceğini içtiği şarabın

aslında kendi kanı olmasını isteyerek vurgular. Bu dert kendi kendini yiyip bitirecektir.

*Denizi ayırdılar dalgasından incilerinden mercanından
İlk hüznünden ayırdılar şarabımı
Bir divanelik bir feryat bir ah ile*

Şair bu hicranı denizin dalgasından ayrılışı ile vurgulamaktadır. Deniz dalgasız olmayacağı gibi kendisinin de sevgilisi olmadan anlamsızlaşacağını vurgular. Şair bu durumu divanelik olarak niteler.

*Meylimi almış gidiyorum
Soğuk soğuk sular içmeye
Bir nefes alıp bir nefes vermeye
Ezeli sabahına düşmüş zülfüne
Rengârenk firketeler taktığım günlerin hayaline
Sığınmak için üşüyen köpeklerin kalbine...*

Şiirin son mısralarında şair artık onsuz yaşamının anlamsızlığına dayanamayarak ölümü tercih etmiş ve sevgili ile geçen günlerin hayali ile ölmeyi arzulayarak şiirini sonlandırmıştır.

2.2.4. Din

Türk şiir geleneğine bakıldığında zaman dini temalı şiirler, çoğunlukla Divan edebiyatı ve halk edebiyatında karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemde yazılan şiirlerdeki amaç genellikle tarikatların öğretilerini insanlara yaymak, Allah'a yakarış ya da dini bilgileri, İslam'ın idealize ettiği insan tipini yani kâmil insanı anlatmaktır. Bu şiirlerde hikemi bir üslup hâkimdir ve öğretici nitelik taşıyan şiirlerdir.

Günümüze doğru yaklaştıkça bu konu, mistik bir atmosferde karşımıza çıkmaktadır. Bu temada ilk akla gelenler Necip Fazıl Kısakürek, Asaf Halet Çelebi, Sezai Karakoç

ve Cahit Zarifoğlu'nu sayabiliriz. Bu tema kişinin inançsal yolculuğu, uyanışı, yakarış ve değişen din algısı şeklinde ifade edilmiştir.

Necati Sarıca'ya gelindiğinde ise, o da dönemin şiir anlayışına uygun bir şekilde konuyu bireysel açıdan ele almıştır. Şairin, bu temadaki şiirlerini yorumlayabilmek, anlayabilmek için biraz daha dikkatli okumak gerekir. Şairin bu şiirleri, şiirlerinin yayınlandığı internet sitesinde Allah'a şirk koşmakla, Allah'ı aciz göstermekle, itikadî zayıflıkla itham edilmiştir. Şiirin yayınlandığı “www.asanatlar.com” internet sayfasında şairin bu üslupla yazmış olduğu şiirler diğer şiirlerine göre daha az okunmuştur. Şairin şiirlerine koyduğu başlıklar da okurun ön yargı ile şiirlere yaklaşmasına yol açmıştır (Ör. Tanrı Ağladığında, Kabe'mi Yıkıyorum, İmanım Kanadığında vb.).

Necati Sarıca'nın din algısındaki farklılık, bilgi eksikliğinden değil bir arayıştan kaynaklanmaktadır. Aklın ışığında deliller arayıp bulan, bunları İslami bilgisiyle yorumlayan, temellendiren ve somutlaştıran şair, akli ön planda tutmaktadır. Şair, her alanda olduğu gibi inanç konusunda da sorgulayıcı bir tavır sergilemektedir. Bunu yaparken de iman ile inkâr çizgisinde gelgitler yaşamaktadır.

İmanım kanyor

Damarlarım yanyor, ölüm patlıyor damarlarımda

Uçurum uçurum yollarda, kanyor imanım

Kan öfkesiyle ve isyanda

*Kan öfkesiyle ve inkârda*⁶⁶

(İmanım Kanadığında)

Şair, bu mısralarda imanını sorgulamaktadır. Bu sorgu artık Tanrı'ya karşı bir isyan ve inkâra dönüşmeye başlamıştır. Bu sorgu ve sorulara yanıt arayış çok zor ve sancılı bir süreçtir. Şair bu tavrına hem kızmaktadır hem de bu iç sorgulamaya devam etmektedir.

⁶⁶ <https://www.asanatlar.com/imanım-kanadiginda/> (Erişim Tarihi: 26.12.2018)

*Cennetin kapıları tunçtan diyorlar
Diyorlar Kâbeyi yıkıyorum*

*Taş taş üstüne koyup
Mavi bir taş kayıp
Yeniden yapıp
Yeniden yıkıyorum*

Ben o cennetin kapılarını tekmeliyorum⁶⁷

(Kâbemi Yıkıyorum)

Şair, bu inançsal sorguyu defalarca yaptığını yukarıdaki mısralarda yinelemiştir. Her defasında sorularına cevap bulup imanını tazelediğinde tekrar yeni sorularla o imanı sorgulamakta ve o inancı yıkmaktadır. Şair, derin bir arafın ortasında kalmıştır. Cenneti arzulamaktadır. Fakat cennetin kapıları ona kapalıdır.

Şair, bunların yanında peygamber sevgisini de dile getirmektedir. Hz. Muhammed'in kedisi Müezza için yazmış olduğu şiirde Sarıca, Müezza üzerinden peygambere olan sevgisini dile getirmiştir.

*Ey müezza güzel gözlerimin muradında
Sen hep aşk halinde
Sen hep aşkta
Ey müezza dikensiz güllerin ormanında
Aşkların en güzelinin dokunuşlarında
Sen güzeller güzelinde
Sen Mekke'de
Medine'de
Sen Kâbe'nin kalbinde⁶⁸*

(Müezza)

⁶⁷ <https://www.asanatlar.com/kabemi-yikiyorum/> (Erişim Tarihi: 26.12.2018)

⁶⁸ <https://www.asanatlar.com/muezza/> (Erişim Tarihi: 26.12.2018)

Şair, Hz. Muhammed'in kedisi olan Müezza'nın ne kadar ayrıcalıklı bir özelliğe sahip oluşunu anlatmıştır. Bunu anlatırken peygambere üstü kapalı olarak övgülerde bulunmuştur.

*Hay kapılarından geçtiğim
Hay sularından içtiğim
Boğulduğum
İçtiğim
Dirildiğim
Hay kapılarından akan hayat yeni bir yaşamak
Bir aşk
Hay kapılarından bana bakan bir aşk⁶⁹*

(Hay Kapılarından Bir Kadın)

Şairin annesi için yazmış olduğu yukarıda yer alan şiirde “Hay” önemli bir isimdir. Bilindiği üzere Allah'ın isimleri arasında yer alan “Hay” ismi ölümden muaf olan, diri olan anlamına gelmektedir. Şair burada o mana âlemine eriştiğini ölüp tekrar dirildiğini vurgulamıştır. Buradaki ölüm manevi anlamda bir ölümdür. Artık Tanrı aşkıyla dolu yeni bir yaşamın başladığı ifade edilmiştir.

Bir uyanışın ifade edildiği ve şairin en çok eleştirilen “Tanrı Ağladığında” adlı şiiri de Allah'ta yok oluşu ve varlığın birliği gibi yer yer tasavvufi felsefeye kaymıştır. Bir ucu Muhyiddin İbnü'l Arabi'de bir ucu Mevlana'da akıllı ile baş başa olan şair, derinlere inmek arzusundadır. Akıl yolu ile bir arayış içindedir. Şiirin temelini oluşturan birden çok ayet bulunmaktadır. Bunlardan ilki Beled Suresi'nde geçen şu ayetlerdir:

“11.Fakat o, o sarp yokuşa göğüs veremedi.12.O sarp yokuşun ne olduğunu biliyor musun? 13. Esir bir boyun- köle- kurtarmaktır. 14. Veya salgın bir açlık gününde yemek yedirmektir. 15.Yakınlığı olan bir yetime. 16. Veya toprak döşenen- yere serilmiş bir yoksula. 17. Sonra o, iman

⁶⁹ <https://www.asanatlar.com/hay-kapilarindan-bir-kadin/> (Erişim Tarihi: 26.12.2018)

*edip de birbirine sabrı tavsiye eden ve merhameti öğütleyenlerden
olmadı.”⁷⁰*

Ayrıca buna ek olarak Meryem Suresi’nin 96. ayeti “ *İman edip de iyi işler yapanlara gelince, muhakkak ki Rahmân onlar için bir sevgi verecek, gönüllere sevdirecektir.*” ifadeler ışığında şiire tasavvufi bir yaklaşımla incelemede bulunmak şiirin anlaşılması için yeterli olacaktır. Zira şair de şiirini bu ayetler çerçevesinde oluşturduğunu yapılan röportajlarda belirtmiştir. Şair, genel olarak bir arayış içindedir ve bu arayış akıl yolu ile bir arayıştır. Bu ayetleri bilen şair, henüz bu ayetlerin manasına varamamıştır. Şiirde bu manaya erişme yolculuğu konu edilmiştir. Söz konusu ayetlere bakıldığında şair, yardıma muhtaç olanlara yardım etmesi gerektiğinin farkına varmış Tanrı’nın emirlerini yerine getirmek için çıktığı bu yolculukta önce maddesel bir çaba göstermiş manaya erememiştir. Daha sonra manayı kavramış ve uyanışını gerçekleştirmiştir. Bu manayı kavrayışın ardından Tanrı’nın bu ayetlerde belirtmiş olduğu “Yardım edin!” emrini yerine getirmiştir. Bunun sonucunda Tanrı vaad ettiği saygı ve sevgiyi kuluna sunmuştur.

*Pavyon kapısında sarhoşların tekmelediği hamile köpeklerin karnındayım
Pavyon kapısında sarhoşların tekmelediği hamile köpeklerin kahrındayım
Çöpten ekmek toplayan çocukların yalın ayaklarında
Ayaklar altında
Durmuş saatin sarkacında biriken acı
Şizofren bir kuşun kanadında
Acının derin kuyusunda
Gecenin ta kendisiyim diye diye
Hayat nerede diye soran bakışlar altında
Zehirli bir ağıt gibi yükseliyor sesim içimde*

Şairin şiirin ilk bölümünde muhtaç, ezilen, aç kalan kısaca yardıma ihtiyacı olanın kendisinin olduğunu dile getirmiştir. Ancak bunlar kendi sorunları değil etrafında gözlemledikleri sorunlardır. Şair bütün bu acıları kendi benliğinde toplamak istemiş,

⁷⁰ Elmalılı Hamdi Yazır, *Kur’ân-ı Kerim ve Yüce Meali*, Haz. Kasım Yayla, Merve Yayınları, İstanbul, s. 594.

bütün bu zorlukları onlardan alıp kendine yüklerse onları kurtarabileceğini düşünmüş ve bu durum içinde daha büyük ve onu çaresizliğe iten zehirli bir acı haline gelmiştir. Şair, bu zehirli acı ile kahrolmaktadır.

*Varoluşun en dibinde bir yudum su bekleyenlere koşuyorum
Karanlıklar büyürken içimde
Tanrı yardım istiyor bende*

Varoluş felsefesine değinen şair burada, varoluşun temeline kadar gitmiştir. Varoluş, varlıktan önce gelmektedir. Vedat Çelebi, varoluş felsefesi ile ilgili şu ifadeleri kullanır:

“Genel olarak, varoluşçu filozoflar Tanrı’ya inanan ve Tanrı tanımaz olarak sınıflandırılrsa da, mümkün varoluş anlayışının gereği olarak insanın varoluşunun özünden önce geldiği ilkesinde filozoflar arasında bir uzlaşa söz konusudur. Bu ilkeye göre, var olduğu anda özü hazır olmayan ve belirlenmemiş olan insan, kendisini yaptığı seçimler doğrultusunda şekillendirecektir.”⁷¹

Çelebi’nin de belirttiği gibi insan özünü kendi seçimleri sonucunda belirler ve şair özünü karanlıklar içinde görmektedir. Yardım isteyenlere yardım etmek istemektedir. Fakat bunu nasıl gerçekleştireceğini bilmemektedir. Şair, karanlığı aydınlatmanın peşindedir. Şairi zan altında bırakan ifadeye gelindiğinde ise “Tanrı yardım istiyor ben de” ifadesi aslında derin manalar içermektedir. İnsanın yaratılış gayesi Allah’a kulluk etmektir. Müslümanların kutsal kitabı olan Kur’ân-ı Kerim’de de bu kulluğun nasıl olması gerektiği anlatılmıştır. Yukarıdaki ayetlerde de belirtildiği üzere Allah kullarına öğütlerde bulunmuştur. Bunlardan biri de “Yardıma muhtaç olanlara yardım edin olmuştur.” Şairin “ Tanrı yardım istiyor bende” ifadesinden kastı Allah tarafından ona yardıma muhtaç olanlara yardım et emri olmalıdır. Bir başka ifadeyle söyleyecek olursak: Tanrı kutsal kitapta kullarından yardıma muhtaç olanlara yardım

⁷¹ Vedat Çelebi, “ Kierkegaard ve Jaspers’in Varoluş Felsefesinde Akıl, Din ve İman İlişkisi”, *Temaşa Erciyes Üniversitesi Felsefe Bölümü Dergi*, S.7, 2017, s.103.

edilmesini ister. Şair de bu isteği bireysel bir yorumla değerlendirmiş ve ifade etmiş olmalıdır.

*Ve nasırlaşmış acılar karşılıyor beni sokak başlarında
En çok da çıkmaz sokakların en çıkmazında
Hayat nerede diye soran bakışlar altında
Son anda bir koşuyorum
Tanrı yardım istiyor bende*

Yukarıda yer alan mısralarda şair bu acıyı, huzursuzluğu uzun süredir taşıdığını vurgulamak için nasır benzetmesiyle anlatır. Artık şair kendini iyice çıkmazda görmektedir. Hayat, anlamını yitirmiş ve kendisi de bu durumun farkında değildir. Bunun farkına etrafındakiler aracılığıyla varmıştır. Şair, Tanrının kendinden yardım istediğini yinelemektedir.

*Avcılar önünde yaralı bir ceylan gibi koşuyorum
Bir anlık bir sabah denizinde
Tanrı yardım istiyor bende*

Şair, avcılar önündeki ceylan benzetmesiyle kendisinin can havli içinde bir arayış içinde olduğunu belirtmiştir. Burada bir anlık sabah denizinden kasıt, aydınlıktır. Tanrının isteği apaçık ortadadır fakat şair bunu görememektedir.

*Kerpiç evlerin ortasında beyazlar giymiş gül masalı
Rüyalarımda koşuyorum
Tanrı yardım istiyor bende*

Şair, bu arayış halini bir rüya gibi görmektedir. Uyanıp bu isteğin anlamına ereceğini düşünmektedir.

*Pavyon kapısında sarhoşların tekmelediği o hamile köpeğin
O garip ağlayışıyla
Çöpten ekmek toplayan çocukların yalın ayaklarıyla*

*Aynaya baktığında kendini göremeyenlerin bakışlarıyla
Tanrı yardım istiyor bende*

Etrafında biriken bunca acı, aslında birer yardım ılığıdır. Ancak o bunun farkında değildir. Şair, sadece yardım etmesi gerektiğinin bilincindedir.

*Beni affet Tanrım geç kaldım
Duyamadım ağlayışlarını
O bilinmedik yalvarışlarını
Beni affet Tanrım bilemedim
Bilemedim ah yardım isteyen çağırışlarını
Ve şimdi ben her şeyi anlıyorum
Çılgınca duyuyorum
Görüyorum yalvarışlarını*

Nihayet şairin uyanışı gerçekleşmiştir. O rüyadan uyanmış ve Tanrı'nın isteğinin manasına ermiştir. Bu manaya ermesinin ardından şair, bunca süre geç kalmanın pişmanlığını hissetmiştir. Bütün bunları görüp anlamadığı için şair, Tanrı'dan af dilemektedir.

*Ah Tanrım çok korkuyorum
Baktığım her yerde dehşet görüyorum
Bir an bir hamile köpeğın karnında bebek oluyorum
Bir an bir sabah denizinde
Bir an boğuluyorum
Bir yüreğimde ben yalın ayak oluyorum
Bir yüreğimde ben yalın ayaklar altında kalıyorum
Ah Tanrım
Ah yardım isteyen yalnızlık
Sesini en derin içimde duyuyorum
Duyuyorum
Tanrım duyuyorum sesini*

Yukarıda yer alan uyanıştan sonra etrafında olup bitenin çok net bir şekilde bilincine varan şair, bunu derin bir şekilde hissetmektedir. Önceden bütün bu acıları benliğinde toplamak isteyen şair, sonunda bu arzusunu gerçekleştirmiştir. Onların acılarına ortak olmuştur. Şairde oluşan bu büyük farkındalık hali onu dehşete düşürmüştür. Şair, artık Tanrı'nın isteğini tam manasıyla kavramıştır.

*Ve artık ne katilim
Ne sapkınlıklarda
İkircik, şüphe ve tereddüt yok
Dün ve yarın yok
Bir tek senin sesin
Seni duyuyorum Tanrım nefesin dudaklarımda
Seni yaşıyorum
Sende yaşıyorum
Öksüz ve yetim
O çocuğu seviyorum*

Şair artık bu farkındalık içinde büyük bir teslimiyet göstermektedir. Artık Tanrı'ya şüphesizce inandığını belirtmektedir. Şiirin bu kısmında tasavvuf felsefesi kendini göstermektedir. Tasavvuf düşüncesinde yer alan kendi varlığını Allah'ın varlığında yok etme düşüncesi doğrultusunda şair, benliğini Tanrı'da yok etmiştir. Artık ne annesi ne babası vardır. Tanrı'yı her bir zerresinde hissetmektedir.

*Ah Tanrım ben sana kul oluyorum
Ey dost diyorum
Ve ben sana gülümsüyorum
Ben sana bakıyorum
Sadece bakıyorum
Hamile köpeklerin karnından
Çocukların yalın ayaklarından
O sevgilinin sevişiyle
Allah Allah deyişiyle
Sende eriyişiyle
Hay Hay Hay diye diye sana bakıyorum*

Tam manasıyla bir kul olma bilincine erişen şair artık kendini Allah dostu olarak görmektedir. Bu kısımda yukarıda belirttiğimiz Meryem Suresi'nin 96. ayeti “ *İman edip de iyi işler yapanlara gelince, muhakkak ki Rahmân onlar için bir sevgi verecek, gönüllere sevdirecektir.*” düşüncesi karşımıza çıkmaktadır. Allah isteğini gerçekleştiren kulunu sevgisiyle mükâfatlandırmıştır.

*Ve şimdi ben yaşıyorum
Hiç yaşamamış gibi
Koşu bitmemiş yeni başlamış gibi
Kaderin sakladığı yeni doğmuş gibi
Sanki Meryem Ana rüyalarında saklanan
Yeni ve yeniden imkânsız da olsa
Ve ben bakıyorum
Baktığım her yer yanıyor
Baktığım her yer kanıyor
Baktığım her yerde yaşıyorum
Baktığım her yerde kanıyorum
Tanrım seni seviyorum.*

Şair, şiirin son bölümünde bütün bu farkındalığı özetlemiştir. Bunca zaman ömrünün sonuna yaklaştığını düşünürken bu farkındalık ve uyanış ile birlikte aslında hayatın daha yeni anlam kazandığının bilincine varmıştır. Şair, bu durumu yeniden doğmak olarak nitelendirmiş ve Allah'a sevgilerini sunarak şiiri bitirmiştir.

2.2.5. Tasavvuf

Türk şiir geleneğine bakıldığında İslamiyet sonrası dönemde, İslamiyet'in etkisiyle Türk kültüründe birçok değişim meydana gelmiştir. Bu değişim edebiyata da yansımış ve tasavvuf önemli konular arasında yer almıştır. Ahmet Yesevi, yetiştirmiş olduğu öğrencileri İslamiyet'i yayması için farklı coğrafyalara göndermiştir. Bunların başında Anadolu coğrafyası gelmektedir. Tasavvuf düşüncesi doğrultusunda Anadolu'da büyük şahsiyetler yetişmiştir. Bu şahsiyetler aynı zamanda sanatla da meşgul olmuşlar ve şiirler yazmışlardır. Yazdıkları şiirlerde bu tasavvuf düşüncesini işlemişlerdir.

Tasavvuf belirli aşamaları olan bir anlayıştır. Anlaşılması güç bir felsefe olan tasavvuf, Türk şiir geleneğinin her döneminde kendine yer bulmuştur. Dolayısı ile günümüzde de önemini korumaktadır. Yakın dönemde şiirlerinde tasavvufa yer veren şairler arasında Necip Fazıl Kısakürek, Cahit Zarifoğlu, Sezai Karakoç göze çarpmaktadır. Cahit Zarifoğlu “Şan” adlı şiirinin bir bölümünde bir tarikat toplantısında tasavvufi bir unsur olan zikir ayinini şu mısralarla anlatmaktadır:

*Bir haneye çağrıldılar
Halılar hasırlar ve kaynayan canlar
Acı kahve derin fincanla sunuldu
Oraya ateş birikmesi gibi oturdular
Gözlerini kapayarak ve sormayarak

Hasırları birbirine vuran
Hasırları duvara damlara
Ve dağın mağarasındaki hikmete savuran
Oraya bir ateş kümesi gibi kaydolan
Kendi içlerine ummana sançılıp boğulmaya koyulan
Dervişler
Basık ve duvarları secdeye giden odada
Hasırlar acı kahve derin halli uşak
Halvet ve küçük ağızımla
Uçar dalgınca uyurdum sakallarında⁷²*

(Şan)

Necati Sarıca, tasavvufi düşüncesini ve tasavvufi unsurları eserlerinde sıkça kullanmıştır. Şair ile yapılan röportajlarda kendisi tüm şiirlerine yayılmış bir tasavvufi alt yapının olduğunu belirtmiştir. Şair, tasavvufla ulaşılmaya çalışılan arınmayı şiirle gerçekleştirme gayesindedir. Mardin’in şair için büyük bir önemi vardır. Mardin şair için yeniden doğuşu temsil etmektedir. “Mardin’in Ağladıkları” adlı şiirde geçen şu mısralar dikkat çekicidir:

⁷² Cahit Zarifoğlu, *Şiirler*, Beyan Yayınları, İstanbul 2014, s.105.

*güney treni kampanalar ve hıçkırıklarla
üşüyen köpekler gelsin de sığınsın diye içime
zamanın ritmine nakşedilmiştir
sessiz bir dil ile sosyalist karıncaların fısıltıları karışsın diye dilime
bir seyr-i süluk yenidir ve başlıyor Mardin 'de⁷³*

(Mardin'in Ağladıkları)

Şair, yeniden bir iç yolculuğun başladığını yukarıda yer alan mısralarda dile getirmiştir. Bu mısralardan hareketle daha önce de bir içsel yolculuğa çıkılmış ancak hedefe ulaşamamış olduğu söylenebilir.

Şair, tasavvufu daha güncel şekilde ele alır. Farklı bakış açısıyla işlediği tasavvufi unsurlardan bir diğeri ise çile olmuştur.

*ürpertiler derdimde
çilenin yolu burada
dikenler üstümde diz çökmüş bir dua
ziyan olayım da ruhum taşlara yakışsın⁷⁴*

(Derdimde Ürpertilerle Seyr-i Mardin'de)

Çile çekmek tasavvufi öğretiler doğrultusunda kimsenin olmadığı bir mekânda, kimse ile konuşmadan belli süreleri olan ve bu süre zarfını ibadetle geçirildiği bir olaydır. Şair de yukarıdaki mısralarda kalabalıklar içindeki yalnızlığını çile çekmek olarak yorumlar.

Şair, tasavvufi yolculuğu şiirle gerçekleştirme arzusunu şu mısralarda dile getirmektedir:

*aşka şiirden kapılar açtığım
bir elimi yakarken bir elim
ellerimin kör kapılarda kaldığı⁷⁵*

(Sen Neredesin Mardin Aşkın Sokağı Nerede)

⁷³ <https://www.asanatlar.com/mardinin-agladiklari/> (Erişim Tarihi: 21.12.2018)

⁷⁴ <https://www.asanatlar.com/derdimde-urpertilerle-seyr-i-mardinde/> (Erişim Tarihi: 21.12.2018)

⁷⁵ <https://www.asanatlar.com/sen-neredesin-mardin-askin-sokagi/> (Erişim Tarihi: 21.12.2018)

Şairin burada bahsettiği aşk, ilahi aşktır. Şair, bir elinde bu aşkın ateşini taşıırken diğer eliyle kör kapılarla, bu ilahi ışığı göremeyenleri şiirle aydınlatmaya çalışmaktadır. Şair, bu aydınlanmanın nasıl olacağını da Hz. İbrahim'in putları yıkması olayına telmihte bulunarak anlatmaktadır.

Gönlümün kutsal gerçeği aktığında

aşkın puthanelerinde bir İbrahim

Güzelliğimle buzlu camlarınızı kırıyor olacağım⁷⁶

(Ateşini Göğüs Kafesimde Kavurduğum)

Şair “Seneler Sonrasına Bir Randevu” adlı şiirinde tasavvuf temasını işleyen son dönem şairlerden biridir. Ancak genel anlayıştan farklı olarak bu temayı şair, modern insanın tasavvufa bakış açısı ile ele almıştır. Modern insanın tasavvufa bakış açısı daha yüzeysel bir bakıştır.

Üzgün ve yorgun uyudun

içten içe uyandın mı ve belki de hepsinde

birbirimize yankısından

her günün her anını gördün mü

kör bir gravürün gözlerinden bir adımın daha ötesine

gümüş balıklardan bir metafor gözlerinin önünden akacaktı

kaç dalga sığarsa bir denize

Şiirin ilk bölümünde modern insanın içinde hissetmiş olduğu boşluk hissini vermiş olduğu mutsuzluk ile bir uyanış bir ışık beklentisinde olan insan, bu boşluğu çevresindeki insanlarda aramış fakat bulamamıştır. Tasavvuf felsefesinde bulunan Vahdet- i Vücut anlayışı doğrultusunda her varlık, Allah'tan bir parça taşımaktadır. Bu anlayış doğrultusunda insanlar o boşluğu giderecek olan olguyu birbirlerinde bulamamış olmasını şair, somutlayarak kör bir gravüre benzetir. Bir resme bakıldığında onun çizgilerden, boyalardan, şekillerden oluştuğu görülür ancak görülen şekillerin altında o tablonun bize hissettirdiği duygular da vardır. Şairin de asıl vurgulamak istediği bu duygulardır. Şair, görerek değil hissederek

⁷⁶ <https://www.asanatlar.com/atesini-gogus-kafesimde-kavurdugum/> (Erişim Tarihi: 21.12.2018)

giderilebilecek bir boşluktan bahsetmekte ve bu gerçekleşmesi doğrultusunda anlamsız olan o çizgiler canlanacak farklı anlamlar kazanacaktır.

*O zaman yorulmazdı gözlerimiz akan ışıklar altında
bir adaya şiirleri değiştirsek
iç denizlerde bir bulut alımlığında
çareler ararken bizi
köpüren salkımların bir sahil köyünde
solgun zeytin dalları yalan değildi*

Şiirin diğer bölümünde bu uyanışın gerçekleşmesiyle artık varlıkların görüntüsü anlamsızlaşacak görmenin ötesinde hissetmek esas olacaktır. “Bir adaya şiirleri değiştirsek” sözünden de anlaşılacağı üzere madde anlamını yitirecektir. Burada şair İslam inancının temelini oluşturan imanın şartlarından biri olan “kadere iman” noktasında bir çağrışımında bulunmuştur. Tasavvuf anlayışında hâkim olan “Derdi veren, درمانını da verir.” düşüncesi burada karşımıza çıkmaktadır. Devamında da şair bir sahil köyünde solgun zeytin dallarından bahsetmektedir. Zeytinin yetişme şartlarına uygun bir ortam gibi görünen bu şartlar altında dalların solgun olması dikkat çekmektedir. Burada solgun zeytin dalı ile bu arayış halindeki insana vurgu yapılmaktadır.

*Varsa kadere kızmadan
ayaklarımın topuklarına sızan ateş toplarıyla gördüğüm
gördüğüm çok kanatlı kelebekler uçuşuyordu ışıklar altında
seneler sonrasına bir randevudur dediğim
bir rüzgârın şarabın kokusundan getirdiği
sarhoşuydum bildiklerimin
bildiklerimden geçtiğim bir deniz ikliminde
gümüş rengiyle balıklara tutulmuştuk*

Yukarıda yer alan mısralarda ise, modern insanın içindeki boşluğa çareler aramasına dair birçok bilgiye sahip olmasına rağmen içinde bulunduğu şüphe ile yaşadığı inançsal boşluğa değinen şair daha sonra bu bildikleri doğrultusunda yolculuğa çıkan

modern insanın hedefine doğru giderken onu yolundan edecek durumlarla karşılaşacağına değinmektedir.

*Sözlerimiz tanrının yankısıyla
burçlarımızdan ürperdiğimiz bir sabah gibi
yeni uykulara uyandığımız*

Tanrı'nın sözlerini bilip aksettirmenin ötesinde farklı bir durum olduğundan bahseden şair, burada “Yeni uykulara uyanmak” sözüyle tasavvuf felsefesindeki mertebelere işaret etmiş olabileceği söylenebilir. Bu uykudan öyle kolay uyanılmayacak ve her bir mertebede değişerek farklı uykulara dalmacaktır.

*Doksan dokuz adıyla bir konuşanın kıyısı ya da dokunsak yanacağımız
insansız kalana kadar
tapınmasız
tanrısız kalana kadar*

Şair, yukarıdaki bölümde Hz. Muhammed'in Mirac'a çıkması hadisesinde Cebrail ile Hz. Muhammed arasında geçen diyaloga gönderme yapmıştır.⁷⁷ Bu göndermeden daha sonra şair birçok tasavvuf ehlinin (Hallac-ı Mansur – Yunus Emre vb.) kendini Tanrıda yok ettiği “Ene'l Hak” dediği o yok oluşu hatırlatmıştır. Artık ne insan ne Tanrı kalmış, hepsi bir olmuştur.⁷⁸

*Tanrının kıyısından taşırdığı ay ışıyla
gidersek yanacağımız
kalırsak yanacağımız
evveldi ahirdi dediğimiz bir bahis
cennet ve cehennem bahislerinin ötesinde
iyilik ve kötülüğün arka bahçesinde*

⁷⁷ Ayrıntılı bilgi için bakınız. <https://islamansiklopedisi.org.tr/mirac> (Erişim Tarihi: 21.12.2018)

⁷⁸ Ayrıntılı bilgi için bakınız. <https://islamansiklopedisi.org.tr/hallac-i-mansur> (Erişim Tarihi: 21.12.2018)

Şiirin sonuna doğru şair yine birçok tasavvuf ehlinin bir isteğine değinir. Tasavvuf ehli insanlar cenneti arzular ve bu yüzden doğrudan Tanrı'ya yönelir. Şair burada iki çeşit yanmaktan söz eder: biri ayrılık ateşi, diğeri ise arzulanan Allah aşkının ateşidir.

*Bir rüzgâr şarabının kokusundan sarhoşluklar getiriyor
kalmak diye bir şeyin kalmadığı
gitmek diye bir şeyin kalmadığı
üzümlerinin salkımlarından köpüren sarhoşluğun kokusundan
ve benim, al beni bu dünyadan
ve öyle bir rüyaya sal ki beni
cahilin de olayım dediğim
ve benim günahkârı olarak kalmayı seçtiğim
üzgün ve yorgun uykularımın içten içe uyanışıyla...*

Şair şiirin son bölümünde yine Klasik Türk şiirinin en fazla kullanılan mazmunlarından biri olan şarap mazmununu kullanır. Daha sonra o tecellinin verdiği sarhoşlukla her şey anlamını yitirmeye başlar. Burada şarap maddi bir nesneyi değil manevi bir olguyu temsil etmektedir. Allah'ın tecellisi ile oluşan manevi bir sarhoşluk söz konusudur. O tecellinin verdiği sarhoşlukla her şey manasını yitirmeye başlayacaktır. Kendini modern insanda şekillendiren şair, burada bir yakarıшта bulunur. Şair, bütün bu işaret ve uyarıların farkında olmayışını, günahkârlık olarak görmüştür. Bu aşk sarhoşluğu ile bu dünya gurbetinden azledilmek ister. Tasavvuf yolculuğu diğeri bir adıyla Seyr-i Süluk denilen yolculuğu adım adım anlatan şair bunu tasavvufi bir dille değil günümüz insanın bakış açısıyla şiirlerinde anlatır.

2.2.6. Ölüm

Ölüm, her canlının kaçınılmaz gerçeğidir ve bir bilinmezi içerir. İnsan hayatında önemli bir yere sahip olan bu kavramın şiire yansımaması düşünülemez. Geçmişten bugüne bakıldığında zaman Türk şiirinde ölüm temi, hemen hemen bütün şairler tarafından işlenmiştir. Klasik Türk Şiiri'nde ölüm kavramı sorgulanmaktan ziyade ölümden sonraki hayat için cennet, cehennem muhasebesi yapılmıştır. Kimi şairler

ölümü sonsuz bir yaşamın kapısı, hasretin bitişi olarak yorumlamıştır. Kimi şairler ise dünyayı bir sınav olarak görmüş ve ölüm ile bu sınavın biteceği fikrini dile getirmiştir. Kimi şairler, canın sevgiliye ait olduğunu ve ona verilmesi gerektiği fikri doğrultusunda ölüm temini bir kavuşma olarak ele almıştır.

*Cânı cânan dilemiş vermemek olmaz ey dil
Ne nizâ eyleyelim ol ne senindir ne benim*⁷⁹

Ayrıca Mevlana, Şeyh Galip, Yunus Emre gibi şairler ölüme tasavvuf açısından bakmış ve tasavvuf öğretileri doğrultusunda öğütler vermiştir. Ölüm teması halk edebiyatında da önemli bir yer tutmaktadır. Tekke edebiyatı olarak adlandırılan halk edebiyatı kolu bu temayı çokça kullanmıştır. Genel anlamda şairlerin ölüm temasına bakışı benzerdir.

Tanzimat ile birlikte ölüm kavramı sorgulanmış, ölümden duyulan üzüntü dile getirilmiş ve ölümün insanları ayırmasında şikâyetler dile getirilmiştir. Bu konuda ilk akla gelen Abdülhak Hamit Tarhan'ın yazmış olduğu "Makber" adlı şiiridir. Klasik dönemdeki o teslimiyet artık görülmemektedir. Teslimiyet yerini korkuya bırakmıştır. Dünya hayatından koparan bir olgu haline gelen ölüm, şiirlere de bu yönüyle yansımaya başlamıştır. Cahit Sıtkı Tarancı'nın " Her mihnet kabulüm yeter ki gün eksilmesin penceremden" sözü hayata olan bağlılığı anlatması açısından önemlidir. Nilüfer İlhan, Cemal Süreyya'nın ölüme bakışını şu ifadelerle anlatmaktadır:

*"Ölümü, sevdiklerini ve yakınlarını kaybetmekle hatırlayan ve bu hatırlamayla yaşadığı evrene daha bir tutkuyla bağlanan Cemal Süreyya, şiirine de bu hakikati taşıyarak nasıl bir bakış açısına sahip olduğunu göstermiştir. Ölümü, metafizik ve felsefik endişelerle değerlendirmeyerek yaşamın güzelliğini sona erdiren ve erken gelen bir hakikat olarak algılamıştır."*⁸⁰

⁷⁹ İsmail Parlatır, *a.g.e.*, s.314.

⁸⁰ Nilüfer İlhan, "Cemal Süreyya'nın Şiirinde Ölüm Teması", *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 6/2 Spring 2011, s. 473-484.

Necati Sarıca, doğrudan ölümü ele almamış olmakla birlikte birçok şiirinde ölümden söz etmiştir. Şairle yapılan 21.07.2018 tarihli röportajda şair uzunca bir süre ölümden korktuğunu anlatmıştır. Bu korku yakın zamanlarda geçirmiş olduğu rahatsızlıklar ve kalp krizleri sonucunda o ilk zamanki etkisini yitirmiştir. Artık şair ölümden korkmadığını yapılan röportajda anlatmıştır. Bu korkunun kırılışına etki eden bir diğer unsur ise, şairin mesleğidir. Savcı olan şair mesleği dolayısıyla birçok ölümle sonuçlanan vakıa görmüş ve ölümü bir nevi kanıksamıştır. Sarıca, şiirlerinde ölümü korkudan uzak anlatmaktadır. Ayrıca Sarıca'nın mizacından kaynaklanan gözünü budaktan sakınmayan tavrı da ölüm karşısındaki duruşunu etkilemiştir. Onun için ölüm korkulacak bir şey olmaktan çıkmıştır artık. Şair, ölümü yaşamın bir parçası olarak görmeye başlamış ve yer yer ölüm kavramını sorgulamıştır.

*Mardin bir dekor mu olacaktır sadece
kaçıncı sınanmanın yeni başladığı bu yerde
Malarme'nin ölüm değil de hiçlik dediği
elem beni terketmiyor
yoksa ben sadece bir imge olarak mı varım bu yerlerde⁸¹*

(Ruhum Taşlara mı Yakışır Mardin'de)

Şairin “Ruhum Taşlara mı Yakışır Mardin'de” adlı şiirindeki yukarıda yer alan mısralarda şairin ölüm fikrini her daim taşıdığının göstergesidir. Ölüm duygusuyla yaşamayı öğrenen şair, bu duygunun vermiş olduğu karamsarlıktan ötürü sitemde bulunmuştur.

*Ölümden önce hayat var mı diye sorsam
Mardin sende bir cevap var mı
aşk var mı
hafifçe araladığım şu kapılar da mı kapanır
günahları vurgun yüzüme
ellerim yine kör kapılarda mı kalır
kapısız ve penceresiz bir boşlukta
Mardin yoksa sadece kapılar mıdır*

⁸¹<https://www.asanatlar.com/ruhum-taslara-mi-yakisir-mardinde/> (Erişim Tarihi: 19.10.2018)

*Evim olur mu Mardin yavaş yavaş ölümü beklediğim*⁸²

(Ruhum Taşlara mı Yakışır Mardin’de)

Mısralarında ölümden öncesinin sorgusunu yapan şair, ölümü Mardin’le özdeşleştirmiştir. Mardin’de öleceğini düşünerek Mardin’i ölümüne açılan bir kapı olarak görmüştür. Şairin Mardin’e sürgünü sonrası içinde bulunduğu ruhsal bunalım ve yaşamış olduğu sağlık problemlerinden ötürü Mardin’i ömür yolculuğunun son durağı olarak görmesi de bu mısralarda aksini bulmuştur.

Gördüğüm ne deniz ne de mavi

Ve günahkâr dudaklarımdan dökülenler...

Ölümün ülkesine gidip dönmüş olmalıyım

Ben kaç kerecik öldüm ki zaten

Ve günahkâr dudaklarımdan dökülen

*Sadece sen*⁸³

(Kalbim Duruyor Karşımda)

Şairle yapılan 21.07.2018 tarihli röportajda yukarıda yer alan mısralarla ilgili hatırasını bize anlatan şair, bu mısraları kalp krizi geçirdikten sonra yazdığını ifade etmiştir. Ölümle yüzleşen şair, bunu ölümün ülkesine gitmek olarak nitelendirir. Kalp krizi geçiren insanlar genel olarak bu durumu öteki dünyaya gidip geldim şeklinde ifade etmektedir. Şair de burada geçirdiği kalp krizi ile arafta kalmıştır. Ne tam olarak ölmüştür ne de tam olarak yaşamaktadır.

Yıllardır soyunan bir kadın sesiyle irkildiğim an

Sessizliğin kelimeleriyle konuşurken ben

Kuytu ve serin cami önlerinde, öylesine ağır oldum ki kendime

Morg masalarından yükselen ölülerin estetiğiyle

Karanlığa tutsak mahzenimde

*Son opalin lamba erken bir ölüm gibi kaybolurken*⁸⁴

(Mahzende Ölüm)

⁸²<https://www.asanatlar.com/ruhum-taslara-mi-yakisir-mardinde/> (Erişim Tarihi: 19.10.2018)

⁸³<https://www.asanatlar.com/kalbim-duruyor-karsimda/> (Erişim Tarihi: 19.10.2018)

⁸⁴<https://www.asanatlar.com/uc-siir-cag-mahzende-olum-kirmizi-ruj/> (Erişim Tarihi: 19.10.2018)

Ölüm, insanoğlu için her daim erken gelen bir olgu olmuştur ki bu genç yaşta yaşamını yitirenler için daha da hüznün vericidir. Bu yüzden birçok şair, bu durumdan üzüntü duymuş ve genç yaşta ölenler için ölüme karşı sitemini dile getiren şiirler kaleme almıştır. Sarıca da yukarıdaki mısralarda erken gelen ölüme üstü kapalı olarak sitemde bulunmuştur. Şair, bu mısralarda bir cenaze törenini resmetmiştir. “Sessizliğin kelimeleriyle konuşurken ben” sözüyle artık ölümün gerçekleştiğini vurgulamıştır. Bunun arkasından “Kuytu ve serin cami önlerinde, öylesine ağır oldum ki kendime” artık tabuta koyulduğunu ve cenaze namazının kılınmasını beklediğini anlatan şair “Morg masalarından yükselen ölülerin estetiğiyle” ifadesiyle o an ki halini tasvir etmiştir. “Karanlığa tutsak mahzenimde/Son opalin lamba erken bir ölüm gibi kaybolurken” mısralarıyla artık defin işleminin gerçekleştiğine dikkat çekmiştir. Zamansız sönen bir lambanın ardından mezarın o bilinmez ve korkutucu karanlığı şairin tutsaklığı olur.

*Son bir umut olsun diye
Yaralar ve aşklar içinde
Zalime karşı saf tutarken ölüme⁸⁵*

(Kerbela’ya Ağıt)

Gözünü budaktan sakınmayan mizacını bu mısralarla ortaya koyan şair, mazlunun yanında oluşunu birçok şiirinde vurgulamıştır. Bu şiirinde de bu tavrını yinelemiştir. Ölümün ne uğrunda gerçekleşmesi konusunda kararsız olan şair, söz konusu mazlumlarda olduğunda bu kararlılığını net bir ifadeyle ortaya koymaktadır.

*Toprağına düşmek için yüz üstü beklediğimiz
Bir tek kelime bile titremeden kurşun gibi geldiğimizde biz
Bu toprakların en güzel çocukları
Küçük bir şiirin için ölümün peşinden koşar gibi
Dalgın bakışlarıyla direnen şairleriz
Geleceğimiz bizi bekliyor toprak altından toprak fışkırır gibi
Ve sen ey zalim*

⁸⁵ <https://www.asanatlar.com/kerbelaya-agit/> (Erişim Tarihi: 19.10.2018)

*Kudüs ne kadar şahanedir bilemezsin*⁸⁶

(Biz Kudüs'ün Dalgın Bakışlı Şairleriyiz)

Şairin ölüm korkusunun kırılışını en güzel dile getirdiğini düşündüğümüz mısralardan biri de “Ateşini Göğüs Kafesimde Kavurduğum” başlıklı şiirde yer almaktadır. Şair artık ölümden kaçmıyor aksine ölümü kovalıyordur. Şairin daha sonra yazmış olduğu şu mısralar da bu duruma örnek teşkil etmektedir:

Ve ben her gece ölümün sesini

Şiirler ve şarkılardan asasıyla bir Musa koşuyorum dağlarınızda

Yüreğimde haç kırıkları imkânsız bir İsa koşuyorum dağlarınızda

Ölümün sesini kuşandığım

*Gecelerin sabaha en yakın anlarında*⁸⁷

(Ateşini Göğüs Kafesimde Kavurduğum)

Şair, ölüme karşı duruşundaki değişiklikleri dile getirmiştir. Şair, ölüm korkusunu yenişindeki yolculuğu bu yolculuk ile ölüme bakışındaki değişimleri gözler önüne sermiştir. Bu mısralarda artık şair, ölümün sesi olmuştur. Bir nev'i ölüm artık şairin kendisidir.

Konu amansız bir ayrılık

Hasret kokan

Konu korkmak yok ölümden

Kelimeler ve halk fışkırıyor zamanın gizlenmiş kalbinden

Altyazısız savaşıyoruz

*Aman dilemeden*⁸⁸

(15 Temmuz'a Adanmış Sözler)

Şairin psikolojisi ve içinde bulunduğu durumlar onun ölüme bakışına etkilemiştir. Şair ölümü kimi zaman sıradan bir olgu olarak görmüş kimi zaman inandığı değerler doğrultusunda ölüme meydan okumuş, kimi zaman da ölümü kovalayacak kadar

⁸⁶ <https://www.asanatlar.com/biz-kudusun-dalgin-bakisli-sairleriyiz/> (Erişim Tarihi:19.10.2018)

⁸⁷ <https://www.asanatlar.com/atesini-gogus-kafesimde-kavurdugum/> (Erişim Tarihi:30.11.2018)

⁸⁸ <https://www.asanatlar.com/15-temmuza-adanmis-sozler/> (Erişim Tarihi:19.10.2018)

gözünü karartmıştır. Yukarıdaki şiirde de manevi duyguların ölüm korkusunu sildiğini gözler önüne sermiştir.

2.2.7. Vatan Sevgisi

Necati Sarıca'nın şiirlerinde işlediği temel konulardan biri vatan millet sevgisidir. Vatan, üzerinde yaşadığımız ortak tarih ve kültür birliği ettiğimiz insanların bir arada yaşadığı kara parçasıdır. Ziya Gökalp'in ifadesiyle millet, *“lisanca, ahlâkça ve bediiyatça müşterek olan, yani aynı terbiyeyi almış fertlerden mürekkep bulunan bir zümredir.”*⁸⁹ Abdurrahman Güzel ve Ali Torun'un ortaklaşa kaleme almış oldukları *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı* adlı eserde ise millet şu ifadelerle tanımlanır:

*“ Millet manevî bir ilkeye, bir ruha dayanır. Ortak geçmişten anlaşılan aynı tarihe sahip olmaktır. Bir milleti millet yapan öge, kişilerde ortak bir bilincin varlığı ve belli bir ülkeye bağlılık ve ortak yaşama arzusunun bulunmasıdır. Millet kavramı, devamlılık ve ebedilik fikrini ifade eder. Bu bakımdan da millet, manevî bir varlığın karşılığıdır ve hükmî bir şahsiyettir.”*⁹⁰

Vatanı korumak her şeyin üzerindedir. Türk toprakları zaman zaman saldırılara uğramış ve yine birçok kez kahramanlıklar gösterilerek bunun önüne geçilmiştir. Vatan sevgisi, sadece vatan için savaşmak mücadele etmek değil aynı zamanda vatan için çalışmak, çabalamaktır. Şairlerin çabası ise yaşananları toplumun sesi olarak ölümsüzleştirerek gelecek nesillere aktarmaktır.

Orhun Yazıtları'ndan itibaren Türk şiir tarihimizde bugüne kadar milli ve hamasi duyguların ifade edildiği şiirler kaleme alınmıştır. Sözlü döneme bakıldığında ise, destanlar göze çarpmaktadır. Türk toplumunun esaret altında yaşayamaması ve bağımsızlık arzusu, savaşları da beraberinde getirmiştir. Bunun sonucunda milli duygu, düşünce ve arzular destanlarda yer almış ve gelecek nesillere ağızdan ağıza

⁸⁹ Ziya Gökalp, *Türkçülüğün Esasları*, Varlık Yayınları, İstanbul 1968, s. 20.

⁹⁰ Abdurrahman Güzel ve Ali Torun, *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2008, s. 37.

yayılarak ulaşmıştır. Daha küçük yaştan itibaren beşikteki bebekler vatan, millet sevgisini aşıl原因 ninnilerle büyümüşür.

Milli ve hamasi duyguların ifade edildiğı şiirlerin başında İstiklal Marşı gelmektedir. Mehmet Akif'in milli şuur ve duyarlılıkla kaleme aldığı bu şiir şüphesiz hem milletimiz açısından hem de Türk şiiri açısından önemli ve saygın bir yere sahiptir. Bunun yanında "Vatan Şairi" olarak anılan Namık Kemal, Mehmet Emin Yurdakul, Ziya Gökalp, Arif Nihat Asya gibi isimler bu temayı başarıyla işleyen şairler arasında ilk akla gelen isimlerdir.

Necati Sarıca da milli duyarlılığa, hassasiyete sahip bir şair, bir vatandaş olarak bu duyarlılığını kendince dile getirmiştir. Ayrıca mesleğı gereğı bulunduğu konum onun bu konudaki ufkunu daha da genişletmiştir.

Necati Sarıca'daki vatan algısı Türkiye ile sınırlı değildir. O mazlumun zülüm gördüğü her yeri vatani olarak görmektedir. Bunu "Hüzün ve Bela" adı altında yayınlamış olduğı şiir kitabındaki "Vatan" başlıklı şiirinde görebilmekteyiz. Genellikle milli ve hamasi duyguların dile getirildiğı şiirlerde coşkulu bir söylem hâkimken Necati Sarıca'nın şiirlerinde bu durum tam tersi hüznünlü bir söylemle ön plana çıkmaktadır.

*Duracak ve yeniden yazılacak
Kanınla bereket verirken toprağı
Koyunda kumrular inliyor olsa da
Sabahı müjdelersin dökülen kanınla
Zafer şarkıları kırık kanatlarda
Senin adın kanarken dudaklarda
Ey benim zafer zamanım
Kalbim avuçlarımda
Kumların alevinde kaldım
Bütün bu yarayla
Taş atan çocuklarım
Filistin de halkım*

Şair yukarıda yer alan mısralarda İsrail'in, Filistin halkına yapmış olduğu zulmü konu edinmiştir. Şiirde orada yaşananları dile getiren şair, bu zulme sessiz kalınmasını eleştirmektedir. Şiirde Filistin, öksüz olarak nitelendiren Sarıca, şiirinin son mısralarında Filistin'i vatani, orada yaşan insanları kendi halkı, taş atan çocukları da kendi çocuğu olarak görmektedir.

Sarıca'nın milli konulara yaklaşımını gösteren, aşkı ve vatan sevgisini grift bir yapıyla gözler önüne serdiği şiiri "15 Temmuz'a Adanmış Sözler" başlıklı şiiridir. Ülkemizin yaşamış olduğu hain darbe girişimini konu edinen şair, o gece tankların üzerine doğru ölüme yürürken hissettiklerini aşk ile iç içe bir şekilde işleyerek aktarmaktadır:

*Tanklar yürüyor, yürüyor üstüme üstüme
Koşuyor kurşunlar üstüme üstüme
Aşkını ve ayrılığı kuşanmış bir adam tankların gecesinde
Bir güzel koşuyor kefenine
Süslü tiratlar ve masal kahramanları gözlerimin önünde
Durmuşlar ve hançerlerini dayıyorlar kalbimin üstüne
Serseri kurşunlar kadar serseri duygular kalbimde
Ölmezsem ağlarım diye; ne çıkar*⁹²

"15 Temmuz'a Adanmış Sözler" şairin o gece sokağa çıkması ve belki geri dönememe ihtimali doğrultusunda sevdiği kadının son kez sesini duymak istemesi ancak ona ulaşamaması ve tankların üzerine taşlar atarak adım adım ölüme yürümesini ve bu yürüyüş esnasından içinde bulunduğu atmosferi aktardığı şiiridir. Aşk, ayrılık, güzel günlerin hatırası, ihanet, hainlik gibi birçok duyguyu aynı anda hisseden şair bu şiiri ile hepsine başkaldırmaktadır. Ayrıca şair, vatan aşkını bir kadında somutlaştırmıştır. Yukarıdaki mısralarda bahsedilen aşk, aslında bir kadın üzerinden vatana duyulan aşktır.

⁹¹ Necati Sarıca, *Hüzün ve Bela*, Orient Yayınları, Ankara 2010, s.75.

⁹² <http://www.asanatlar.com/15-temmuza-adanmis-sozler/> (Erişim tarihi: 15.07.2018)

*Mermiler parçalamadan beni
Kulaklarımda aşkımın nefesi
Ölümün önünden alıp getiriyor beni
Ve ey halk
Direniş ey aşk
Ayrılıklar ve bazı generaller kahrolsun*

Sevdiğinin sesini duymadan şehadete ulaşacağını düşünen şair, sonunda sevdiğinin sesini telefonda duymuştur. Ayrıca burada “Direniş ey aşk” mısraı ile kastedilen vatan aşkıdır. Şair, vatan aşkı ile direnmeyi öğütlemiştir. Darbecilere karşı büyük bir direniş gösteren halkımızın bir parçası olarak o geceyi bizzat yaşayan ve hislerini şiirine başarıyla yansıtan Necati Sarıca’nın şiiri de darbe gibi belirsizlikle başlamış, yavaş yavaş şiddetlenmiş ve sonlanmış.

*Namluların ağzına baktığımız şiirimiz
Ve haykırınca halk yağmur başlıyor
Bazı generaller kahroluyor
Ve kahroluyor bütün ayrılıklar*

İman, vatan aşkı ve inanç ile darbecilere geçit vermeyen halk, vatanını hainlerden korumayı başarmıştır. Necati Sarıca bu konuya hem vatanperver bir vatandaş hem âşık bir adam hem de bu toplumun bir ozanı olarak yaklaşmış bu hain darbe girişimini ve halkın kahramanlığını bu şiiriyle geleceğe taşımıştır. Şairin o gün için söylediği “Ölmek için güzel bir gündür.” sözü şiirin nasıl bir atmosferi yansıttığının anlaşılmasında yeterli olacaktır. Vatanına göz dikmiş kardeş bildiklerinin ihaneti, sevdiğinin son bir kez sesini duyamaması, mahşeri bir kalabalık içinde ölüm ile nefes nefese olan bir adamın vatan aşkını dile getirdiği bu şiir, bu geceyi anlatan emsalleri arasında yer alacaktır.

2.2.8. Siyaset

Şiir, insanın duygularının dışı vurumu için önemli bir araçtır. Şairler yaşadıkları dönemin sosyal, siyasi, kültürel, ekonomik hayatına şiirlerinde yer vermektedir.

Şiirler bize yazıldığı dönem hakkında birçok bilgi vermektedir. Örneğin; Klasik Türk Edebiyatı diye adlandırılan Divan edebiyatı, Osmanlı Devleti'nin toplum yapısı, inançları, kültürü, sosyal siyasi hayatı gibi birçok açıdan önemli bilgiler aktarmaktadır. Günümüze kadar yazılan şiirlere bakıldığında her biri bir duygunun gölgesinde kaleme alınmış olan şiirlerde şairler siyasi düşüncelerini ya açık bir şekilde ya da üzerlerinde bulunan baskılar sonucunda dolaylı olarak yer vermişlerdir. Topluma hâkim olan siyasetten memnun olmayan şairler, bu memnuniyetsizliğini şiirlerinde dile getirmekten geri durmamış ve bu şekilde siyaset temini şiirlerinde kullanmışlardır. Çoğu şair bu temi mizacınca işlemiştir. Siyaset, şiirde bazen uzak bazen olabildiğince iç içe bazen de kısmi olarak yer almıştır.

Siyaset içerikli şiir denilince akla ilk gelen şiirlerden biri Karacaoğlu'nın Bolu Beyi'nin zulmüne karşı başkaldırışının hikâyesini sert bir üslupla kaleme aldığı “Benden Selam Olsun Bolu Beyine” adlı şiiridir. Daha sonra Namık Kemal, yaşanan toprak kayıpları, idaredeki aksaklıkları, toplumda baş gösteren bozuklukları ağır bir şekilde eleştirdiği şiirleriyle vatan kahramanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ondan sonra gelen Tevfik Fikret'in, “Sis” şiiri, İstibdat Dönemi'nin getirmiş olduğu baskıcı tutumdan bunalan şairin saltanat karşıtı bir tavır alarak ağır bir üslupla İstanbul merkezinde II. Abdülhamid'i eleştirdiği bir şiirdir. Şiirlerinde siyasi temi başarıyla işleyen diğer bir isim ise Mehmet Akif Ersoy olmuştur. Günümüz şiirine doğru gelindikçe Nazım Hikmet Ran, Rıza Tevfik gibi isimlerin siyaset içerikli şiirler yazdığından bahsedilebilir.

Son dönemlerde şairlerin, yaşadıkları ülkenin iktidarını yahut diğer ülkelerin siyasi politikalarını eleştirmeleri daha yaygın hale gelmiştir. Necati Sarıca'da ise bu durum diğer şairlerden biraz daha farklıdır. O, şiirlerinde daha çok dış siyasete yönelmiştir. Mazlumların her daim yanında olan şair, Amerika'yı hedef almış ve birçok şiirinde Amerika'ya seslenmiştir. Amerika'nın dış politikada Filistin, Bosna Hersek gibi ülkelerde yaşanan zulümlere ses çıkarmayı ve gizliden bu zulümlere destek oluşu, şairi hiddetlendirmektedir. Amerika'ya karşı büyük bir öfke duyan şair, duygularını şiirleri aracılığıyla dışa vurmuştur. Bilindiği üzere İsrail'in, Filistin'de yapmış olduğu işgale karşı koymaya çalışan Filistin halkı zalimce katledilmektedir. Yaşlı, genç, çocuk demeden öldürülmektedir. Bu durum şairi isyan ettirmektedir. Özellikle de

hayatını kaybeden çocuklar, şairi derin bir üzüntüye boğar. Bu üzüntü ve tepkisini şiiriyle dile getiren Necati Sarıca, adeta o mazlumların koruyucusu olarak Amerika'nın karşısında yer almaktadır. Ayrıca bu temayı işlediği şiirlerinde şair, Türk–Kürt ayrımına da karşı çıkmaktadır.

*Çocuk kemiklerinden sarayının çatısı
Duydum ruhunu şeytana bırakmışsın
Zulüm olup akmışsın kalbimize
Ey Batı'nın Batı'sı
Bizim bir yanımızda olmanın kalbi var
Bir yanımızda Kürtçe kanar durur yaralar
Amerika hep senin kanattığın yaralar⁹³*

(Ölüm ve Amerika)

Ayrıca şair, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının ölümünden de Amerika'yı sorumlu tutar ve bu düşüncesini de “Bak Amerika Dinle Amerika” başlıklı şiirinde dile getirir:

*Denizler seni denize döktüğünde
Deniz ne kadar kirlenmişti Amerika
Kirlettiğin bir Mart'ın sonunda
Kaç yaşındaydı Denizler darağacına astığında
Üç yıldız kaydı gökyüzünden
Üç güvercin havalandı
Sen üç fidanı kırdığında⁹⁴*

(Bak Amerika Dinle Amerika)

Şair, Amerika'yı tehdit eden üslubuyla, değerlerine dokunmaması için onu uyarır. Dokunduğu takdirde neler olabileceğini Firavun ile Hz. Musa arasında yaşanan mücadeleyi işaret ederek anlatır ve Amerika'yı da Firavun gibi bir sonun beklediğini belirtir.

⁹³ <https://www.asanatlar.com/olum-ve-amerika/> (Erişim Tarihi: 28.09.2018)

⁹⁴ <https://www.asanatlar.com/bak-amerika-dinle-amerika/> (Erişim Tarihi: 28.09.2018)

*Vahşi bir köpekle sırtlan arasında gidip gelirken sen
Yangınlar yanarken Bağdat ve Şam'da
Cehennemi getirdin ya bu cennet toprağıma
Dokunma bayrağıma
Dokunma Amerika
Dokunma Bağdat'ta ve Şam'da
Benim güzel topraklarıma
Firavun 'u hatırla
Hatırla Firavun 'u
Zalimlerin denizde nasıl boğulduğunu*

(Yok Ol Ey Amerika)

*Sen kumların üstünde kalamazsın
Ateşi bile yakar aşkımız bilemezsin
Sen çölde akrep görsen korkarsın
Biz akreple koyun koyuna uyuruz
Sen farkında değilsin ama
Biz Doğu'nun yedinci oğluyuz⁹⁵*

(Çölde, Kuyuda, Aynanın İçinde)

Şair, kendini Amerika'ya tanıtmaktadır. Karşısına alacağı düşmanı ona açıkça göstermektedir. Eğer meydan okursa ödeyeceği bedelleri tahayyül etmesi için ona karşısına aldığı kişiyi göstermektedir. Ayrıca Sezai Karakoç'un "Masal" adlı şiirinde bahsi geçen yedi oğuldan hareketle Amerika'nın diğer altı oğlu kandırdığı gibi bizi kandıramayacağını, şiirde batıya kanmayan yedinci oğula gönderme yaparak ifade etmiştir.

*İçinde Yasin okunan masallar anlatırken ona
Bütün bir dünyaya kızgınım dediğinde bana
Çok korktum Amerika*

*Çirkin yüzünü ne zaman gösterdin oğluma
Arkadaşları sen kovboy ol dediklerinde oyunda*

⁹⁵ <https://www.asanatlar.com/necati-sarica-colde-kuyuda-aynanin-icinde/> (Erişim Tarihi: 30.11.2018)

*Olmaz demiş Yusuf onlara
Tahta tabancasını elinden almışlar
Ve oğlumu oyundan çıkarmıřlar⁹⁶*

(Kovboy Olma Hiçbir Oyunda)

şair, oğlu üzerinden Amerika'nın kendi yanında olmayanı, istediklerini yerine getirmeyen devletleri nasıl dışladığını ve yok saydığını anlatır. Ayrıca kendi yetiştirdiğı oğlunun Amerika'ya karşı durması da dikkat çeken bir diğerk noktadır. Oğlunun bu tutumunda şairin onu eğitmesi ve şairin ona, Amerika'nın kötü olduğunu anlatmasının da etkisi vardır.

*Zulmün zaferi olmaz demiştik Amerika
Senin katillerin sana vurduğunda
Katil kim
Zalim kim
Başka yerde arama
Zulmü sen öğrettin onlara
Katil de sen
Zalim de sensin Amerika⁹⁷*

(Aşkımızın Yoksul Bulutları)

şair, yine bu mısralarla Amerika'yı uyarmaktadır. Sarıca, Amerika'nın pis işleri katillerine yaptırmamasından ve onların arkasına saklanmasından dolayı bir gün o katillerin silahlarını ona çevirdiğinde suçlu aramaması gerektiğini anlatır. Zira katil de maktul de kendisidir.

şair, kimi zaman hesap soran bir üslupla kimi zaman azarlar bir üslupla kimi zamanda öfkeli ve sitemkâr bir üslupla çoğunluğu Amerika'ya karşı yazılan siyaset temalı şiirler kaleme almıştır. Bu şiirlerin arasında “Bombalar ve Zülfikar” adlı şiiri Amerika'ya olan tepkisini en fazla belli ettiğı şiiridir.

⁹⁶ <https://www.asanatlar.com/kovboy-olma-hicbir-oyunda/> (Erişim Tarihi: 30.11.2018)

⁹⁷ <https://www.asanatlar.com/askimizin-yoksul-bulutlari/> (Erişim Tarihi: 30.11.2018)

*İn o uçaklarından ve sıkıysa çık da gel
Gel de bir bak ne yağmış hüznün şakaklarına
Çık gel seni bekliyor burda imkânsız İsa*

Şair, şiirine Amerika'ya meydan okuyarak başlamıştır. Amerika'yı korkaklıkla nitelendirmiştir. Mazlumları gökyüzünden bombalamanın mertçe olmadığını belirten şair, onu yaptıklarını görmesi için çağırmış ve onu beklediğini söyleyerek meydan okuyuşunu yinelemiştir. Şair ayrıca bu şiirinde "İmkânsız İsa " adlı şiirine de gönderme yapmıştır. Bu gönderme ile şair, bu şiirinde bitik bir adamın son bir ümitle ayağa kalkışını anlatmaktadır.

*Paslı çiviler gibi bıraktığın o şehrin
Çık gel haydi sıkıysa paslı sokaklarına
Gel de bir bak var mı burada yerin
Gel bir bak yaramız ne kadar derin
Bak anla aşk neden alnımızda iz*

Şair, Amerika'nın o güzel şehri nasıl bir hale getirdiğini anlatır ve bunu Amerika'nın görmesini ister. Şair, Amerika'nın bu sokaklara adını atamayacağını buna cesareti olmadığını vurgular. Çünkü şair oradadır ve eğer Amerika gelirse büyük bir direnişle karşılaşacağını "Çık gel haydi sıkıysa" ifadesiyle sinyalini vermiştir. Çünkü Amerika, çok büyük yaralar açmış, birçok insanı öldürmüştür. Ölen insanların alındaki izle kastettiği ise, açılan yaraların ölümcül yaralar olmasıdır. Bu yaralarla anlatılmak istenen şehadettir. Yani Allah'a kavuşma aşkıdır.

*İyi bak nerdeyiz bak Amerika
Hep bombaladığın her yerdeyiz biz
Bu ne çöl ne deniz bak Amerika
Aşk ile belada kederdeyiz biz*

Şair, zulüm gören mazlumlarla kendini bir görmüş ve mazlum neredeyse kendinin de orada olduğunu vurgulamış ve evrensel bir bakışla bu konuya yönelmiştir. Ayrıca Hz. Muhammed'in torunu Hz. Hüseyin ile Emevi Devleti halifesi Yezid'in orduları

arasında yaşanan savaşta Hz. Hüseyin şehit edilmiştir. Yaşanan bu hadiseye Kerbela olayı denmiştir. Şair de burada Kerbela Olayı'na telmihte bulunmuştur. Sarıca, zulme karşı aşk ile karşı durduğunu ve duracağını belirtmektedir.

*Say ki sen o Yezit oğlu Yezit'sin
Ben İmam Hüseyin oğlu Hüseyin
Senin ellerinde kirden bombalar
Benim ellerimde nurdan Zülfikar
Bak anla aşk neden alnımızda iz
Bak anla aşk neden, iman neden var*

Necati Sarıca şiirin son bölümünde Kerbela olayına açıklık getirmiştir. Kerbela olayı ile şair, Amerika'ya karşı olan tutumunu somutlaştırır. Zulmün bitmediğini dünya var oldukça zalimin de mazlumun da var olacağını belirten şair, Amerika'nın Yezit soyunu devam ettirdiğini yani zalimliği sürdürdüğünü, kendinin ise Hz. Hüseyin gibi mazlumun hakkını savunanların soyundan olduğunu belirtir. Şair, sonu ölüm de olsa mazlumun yanında durmaktan vazgeçmeyeceğini üstüne basarak söyler. Amerika'nın ise, kendisinin bu zulme karşı duruşunu hiçbir zaman anlayamayacağını vurgular. Şair, şehitliğin Müslümanlar için önemini bir kez daha dile getirir.

2.2.9. Şehir

Şairler hassas duyarlılığa sahip kişilerdir. Şairler yaşadıkları şehrin tabiatından, ikliminden, coğrafi yapısından tarihi mekânlarından etkilenmişler çoğu zaman görünenin ardında görünmeyeni aramışlardır. Türk şiir geleneğinde Divan edebiyatında Şehrengiz adı verilen mesnevilerde şehrin özellikleri ve güzellikleri anlatılmıştır. Bazı büyük şairler şiirlerinde yer verdikleri şehirlerle anılmışlardır. Bu konuda 18. yüzyıl şairi Nedim'i örnek gösterebiliriz. İstanbul'u şiirlerinde başarıyla işleyen şair bir süre sonra "İstanbul Şairi" olarak anılmıştır.

Değişen dünya görüşünün şiire yansması neticesinde bireyselliğin ön plana çıkmasıyla şehirlere bakış açısı da değişmeye başlar. Klasik şiirde daha soyut olarak yer alan mekânlar daha da somutlaşmış, mekânlar daha gerçekçi bir yaklaşımla tasvir

edilmiş, mekân ile şairin ruh hali arasında bağlantı kurulmuştur. Şehirlerin güzelliklerinin anlatılmasının yanında şehirlerin sanatçılarda uyandırdığı duygular da şiirlerde yer alır. Şairin duygu dünyasında yer alan şehir, zaman zaman aslından sıyrılarak ütöpik bir hal alır. Yaşadığı ortamdan memnun olmayan Servet-i Fünûn şairlerinde mekan ya hayal edilen ütöpik bir yer ya da yaşanılması mümkün olmayan mekanlardır. Daha sonra bu tema Yahya Kemal Beyatlı, Necip Fazıl Kısakürek, Ahmet Hamdi Tanpınar, Turgut Uyar, Edip Cansever, Atilla İlhan gibi şairler tarafından işlenmiştir.

Necati Sarıca'ya gelindiğinde ise, onun şehir algısı alışılmışın dışındadır. O, daha çok şehirlerin hüznölü yanlarını görmektedir. “Hüzün Şairi” olarak nitelendirebileceğimiz şairin genel anlamda da şiirlerinde bir hüznölü hâkimdir. Şehir ütopyası da bu hüznölünden payına düşeni almaktadır. Şair şiirlerinde belli başlı şehirlere yer vermiştir. Londra, Paris, Kudüs, Cezayir, Gazze, Urfa, Mardin ve Ankara şiirlerinde çokça yer bulmuştur. Bazı şiirlerinde Ankara'nın semtlerinden de söz edilmektedir.

Ekmek yay gibi gergindi londrada

Ve parisin en büyük hilesiydi ekmek mağripli çocuklara

Doğusu hep tütün sarısı

Batısında keleklerin kanat vuruşlarını bile vurdukları

Siyah bir fılaroni orkestrasının küflenmiş notalarıyla⁹⁸

(Ateşini Göğüs Kafesimde Kavrduğum)

Şairin iş seyahati sırasında bulunmuş olduğu Londra ve Paris şehirleri şiirlerinde dikkat çekici bir şekilde yer bulmuştur. İngiltere ve Fransa'nın başkentleri olan bu şehirlerin adları şiirde küçük harfle yazılmıştır. Bu aslında şairin tepkisinin bir sonucu olmalıdır. İngiltere ve Fransa'nın yapmış olduğu sömürü ve zulümler sebebiyle şair, onlara tepki göstermektedir.

Kudüs dündür ve bizim de yarınlarımız olacak

Solgun çiçeklerden bayraklarımız kale burçlarında

⁹⁸ <https://www.asanatlar.com/atesini-gogus-kafesimde-kavurdugum/> (Erişim Tarihi: 21.09.2018)

*Ellerimiz ebabil kuşları olunca
Taze ekmek gibi dualarımızla dudaklarımız uyanınca
Gözyaşlarımızdan bir gün doğar mı
Gün doğmadan önce⁹⁹*

(Biz Kudüs'ün Dalgın Bakışlı Şairleriyiz)

Kudüs şehri, her Müslüman gibi şair içinde önemli ve değerli bir şehirdir. Necati Sarıca, oradaki zulüm görenler için, derinden üzülmektedir. Bunu da şiirlerine aksettirmektedir. Zulüm görenleri kardeşi evladı olarak gören şair, bu hususta derin üzüntü duymaktadır.

*Sen Amerika
Onlara çocuk deyip geçme
Kınalı kekliktir Gazze'de çocuklar
Kalplerinde birer zümrüdü anka
Zemheride açan çiçektir Gazze'de çocuklar
Hızır hep onların ellerinden tutar¹⁰⁰*

(Gazze'de Çocuklar)

Şairin Kudüs için hissettiği duygular Gazze için hissettiği duygularla aynıdır. Her türlü imkân ile mazlumun yanında olmaya çalışan şair, bu şehirleri şiirlerinde duygularını ve hassasiyetlerine aracı kılmak için dile getirmiştir.

*çöpçülerin çocuklarını toplarken sokakların ölü bedenlerinde
zehir gibi akmaya devam et sokaklarından
beni bekle sana yeni bir isim kadar yakın
ey Ankara benim biraz uyumam gerek
sen sakın uyuma.¹⁰¹*

(Birinin Uyumaması Gerek)

⁹⁹ <https://www.asanatlar.com/biz-kudusun-dalgın-bakışlı-şairleriyiz/> (Erişim Tarihi: 21.09.2018)

¹⁰⁰ <https://www.asanatlar.com/gazgede-cocuklar/> (Erişim Tarihi: 21.09.2018)

¹⁰¹ <https://www.asanatlar.com/birinin-uyumamasi-gerek/> (Erişim Tarihi: 21.09.2018)

*Ve aşk Cebeci istasyonunda başlarmış
Cebeci istasyonunda bir adam
Cebeci istasyonunda yanarmış Ankara¹⁰²*

(Cebeci İstasyonu)

*Ankara beni beklerken karlar altında
Mardin bir sefer daha benimle sınanır kendinde
ölecek bir kişiyi sarıp sarmalar
sanki azad edilecek bir köle varmış gibi
sözün gelişyle¹⁰³*

(Mardin'in Ağladıkları)

Şairin en çok sözünü ettiği şehirlere gelince bunların başında Ankara ve Mardin gelmektedir. Bu iki şehrin şair için önemi büyüktür. Doğup büyüdüğü şehir olan Ankara ve yeniden doğduğunu ifade ettiği Mardin, şiirlerinde fazlasıyla yer alır. Ankara, hem semtleri hem mekânlarıyla şiirlerinde yer almış aynı zamanda Ankara kişileştirilerek şairin dert ortağı olmuştur. Bir nevi şair yaşantısına Ankara'yı şahit tutmuştur.

Necati Sarıca'yı en çok etkileyen şehir ise Mardin olmuştur. Aşk, ayrılık, hüzn, gurbet, özlem, çile, sürgün, keder gibi duyguları Mardin'in sokaklarında gezdiren şair, bu duygularını Mardin'de somutlaştırmıştır. Ankara'dan sonra en çok vakit geçirdiği Mardin şairin hayatının yeniden doğuş evresini temsil etmektedir. Dünyanın birçok şehrini gezen şair için Mardin'in yeri ayrıdır. Bir nevi Mardin'i gurbetine şahit kılmıştır. "Benim Şu Mardin'e Gelişim" adlı şiiri Mardin'e gelişinin konu edilmesi yönüyle önemlidir.

*Yeni bir yalnızlık hikâyesi benim şu Mardin'e gelişim
kendimden başka kimsemin olmadığı
taşlar bile erimiş olmalı diye beklediğim
kendimi yeni bir iklimimde*

¹⁰² <https://www.asanatlar.com/cebeci-istasyonu/> (Erişim Tarihi: 21.09.2018)

¹⁰³ <https://www.asanatlar.com/mardinin-agladiklari/> (Erişim Tarihi: 21.09.2018)

*filmler ve rüyalar gördüğüm
acı keder ve hıçkırıklar*

Necati Sarıca, şiirine Mardin yolculuğuna çıkarken içinde bulunduğu halet-i ruhiyeyi anlatmakla başlar. Şair bu ilk bölümde yalnızlığını vurgulamış ve ayrılıktan dolayı hüzünlenmiştir. Burada bir an onu uğurlayan insanlar olduğunu, gidişinden dolayı üzüлp ağlayan insan veya insanların bulunduğunun hayalini kurmuştur.

*Koşan atları da vurdukları günlerde
insanın inanabileceği ne kadar az şey kalmış
serap halinde bir vuruluş yeniden olabilir mi diye
sadece bir tanıklık belki kadere
sayrılıklar içinde
başını taşlara koyma imajı
sıkıntı bir cüzzam gibi kemirirken içini*

Yukarıda yer alan mısralarda şair içinde bulunduğu zamanın kötülüğüne değinmiştir. Bilindiği üzere ayağı kırılan atların ayakları iyileşmeyeceği, iyileşse de eskisi gibi olamayacağı için vurularak hayatlarına son verilir. Şair, koşan atların bile vurulduğu bir devirden bahsetmektedir. Yani acımasızlığın haddini artırdığı bir zaman içinde bulunduğunu vurgular. Böyle bir ortamda insanın inanabileceği pek az şey kalmış olup bunun da bir hayal olarak görülebileceğini belirtmiştir. Hayatın bu olmadığına değinen şair, yaşadığı hayattan çok kaderine tanıklık ettiğini, yani olayların kendi iradesi dışında geliştiğini anlatmaktadır. Ayrıca hastalık anlamına gelen “sayrılık” sözcüğü ile de sağlığının da yerinde olmadığını işaretini vermiştir. Bunun yanında dünyadan vazgeçtiğini de üstü kapalı bir şekilde dile getiren şair, başını taşlara koymaktan bahsetmektedir. Bu, Caferilik’te yapılan bir uygulamadır. Caferilik inancını taşıyanlar, namaz kılarken dünya malına alnını yaslamamak için yanlarında taşıdıkları temiz bir taş secde ettikleri noktaya yerleştirerek alınlarını onun üzerine koyarlar.¹⁰⁴ Şair de burada bu olaya telmihte bulunmaktadır.

¹⁰⁴<https://sorularlailamiyet.com/tas-ve-muhur-uzerine-secde-olur-mu-secde-sirasinda-alninin-yere-degmesi-gerekmiyor-mu> (Erişim Tarihi: 05.10.2018)

*Taşlar bile erimiş olmalı diye beklerken
özgürlükler içimde kelepçeli
tıpkı bir çocuk gibi suratımı asıp beklediğim
ancak üvey anneler kadar tatlı dilli kelimeler içimde
içim içimde kelepçeli
sadece bir fotoğraf karesiyim sanki bu şehirde*

Yukarıda yer alan kısımda şair, kendi içinde sıkışıp kaldığını belirtmektedir. Çocuk benzetmesiyle anlatmak istediği gücünün artık yetmeyeceğini ve artık yapacak tek şeyin tıpkı masum bir çocuk gibi isteklerinin gerçekleşmeyeceğini anlayarak surat asıp beklemektedir. Toplum arasında üvey annelerin genellikle kötü olduğuna dair bir yargı vardır. Bu yüzden onun iyi sözleri bile kötüdür. Şair bütün bu durumu bir fotoğraf karesiyle açıklamıştır. O, belli bir zamanda kalmış ve içinde bulunduğu şu an ondan habersiz akıp gitmektedir.

*Süryani var doktor yok
aşk yok ağızda
kendimi bile yadırgadığım
hep kendimi yargılandığım*

Necati Sarıca ve aşk iç içe ayrılmaz bir bütündür. Bu yolculukta içindeki bu aşkı hissedememiş ve bu durumu garipsemiştir. Şair, kendi kendini sorgulayarak bunun nedenlerini kendi içinde aramıştır.

*Biliyorum izlerim siliniyor bırakıp geldiğim her yerden
kim olduğum kazınıyor kendimden
dönüp gelirim bu şehirden bile silinirken izlerim
ben kim olurum sonralarımda
ve sorarım hangi kalem
ölümünden önce hayat var mıydı benim için*

Şair yukarıda yer alan mısralarda tedirginliğini dile getirmiştir. Her şey değişmeye başlar. İçindeki aşkı kaybetmiş, kimsesi kalmamıştır. Varlığını kaybetmenin korkusu

içinde kendi kendini yargılayan şair, burada varlığını sorguya çekmektedir. Şair, ”ölümden önce hayat var mıydı benim için” sözüyle ölmeden önce yaşayamadığını kaderini seyretmeye devam ettiğini vurgular. Mardin’e gidiş şair için bir yolculuktan öte bir iç hesaplaşma, bir arayışın kapısını ona açmaktadır.

Kısaca Necati Sarıca, gençlik yıllarında kaleme almış olduğu şiirlerini topladığı *Hüzün ve Bela* adlı kitabı ve olgunluk dönemi eserlerini yayınladığı Asanatlar adlı internet sitesindeki şiirlerinde anne, aşk, ayrılık, vatan sevgisi, din, kadın, ölüm, siyaset, şehir ve tasavvuf gibi temalara yer verdiğini görmekteyiz. Şiir, şairin iç dünyasına açılan kapının anahtarıdır. Şiir ile şair, kendi bilinçaltını yansıtmaktadır. Şiirlerini oluştururken hayatından, yaşantılarından, gözlemlerinden ve duygularından beslenen şair, şiirleri ile gerçek dünyayı okurun gözleri önüne sermektedir. Şairin anlatmış olduğu dünya kötülüklerle, acılarla doludur. Bu sebeple temalar; ayrılık, sürgün, yalnızlık, hasret, gurbet, özlem, arayış gibi olumsuz duygular üzerinde şekillenmiştir. Temaların merkezinde hüznün olgusu yer almaktadır. Necati Sarıca, hüznün şiirini yazmıştır. Şair, temaları ağırlıklı olarak özgün bir çerçevede işlemeye özen göstermiştir. Hayatın merkezinde olan, insana ait duygu, düşünce ve yaşantıları bu temalar etrafında yoğun ve kapalı bir anlatımla sunmuştur.

Sarıca’nın en çok önem verdiği, kutsal saydığı varlık annedir. Bu sebeple anne temini onun şiirlerinde en çok işlenen konularından biri olmuştur. Şiirlerinde annelere karşı hassas bir yaklaşım sergileyen şair, anne temini çeşitli şekillerde ele almıştır. Öncelikle kendi annesine bakışı özleminden çok acıma duygusu ekseninde şekillenmiştir. Annesinin babasından şiddet görmesi onun bu temaya bakışını da etkilemiştir. Bunun dışında Sarıca, anne temini ele alırken anne özlemi ve her canlı için annenin öneminden bahsederek genel çerçevede şiirler kaleme almıştır.

Şairin ağırlıklı olarak ele aldığı bir diğer konu aşk olmuştur. Şiirin varoluşundan bugüne kadar şiirin değişmeyen temalarından biri olan aşk, Necati Sarıca’nın şiirlerinde ilahi ve beşeri olmak üzere iki kolda kendini göstermiştir. Ancak birleştikleri nokta hüznün olmuştur. Sarıcada aşk ister ilahi olsun ister beşeri olsun hüznün ekseninde ele alınmıştır. Beşeri aşk genelde ayrılık, sevgiliye sesleniş, cinsellik ve aklında dâhil olduğu bir romantizm ile ele alınmıştır. İlahi aşka

gelindiğinde ise şair, inançsal bir arayış içindedir. İlahi aşkı konu ettiği şiirleri de bu arayış doğrultusunda şekillenmiştir.

Türk şiir geleneğinin en köklü konularından bir diğeri, milli ve hamasi duyguların dile getirildiği şiirlerdir. Sarıca, mesleğinin de vermiş olduğu bilinç ve tecrübe ile milli konulara karşı hassas bir yaklaşım sergilemiştir. Şair için vatan, Türkiye toprakları ile sınırlı değildir. Sarıca, zulmün olduğu her yeri vatan olarak görmüş ve bu zulme başkaldırmıştır. Genellikle milli ve hamasi temalı şiirler coşkun bir söyleme sahiptir. Ancak Sarıca da bu coşkunluk yerini hüzne bırakmıştır.

Sarıca'nın şiirlerinin önemli bir bölümünü oluşturan bir diğer tema din temi olmuştur. İlahi aşk yolundaki serüvenini anlattığı bu şiirlerinde şair, dine bakış açısını, arayışın nedenlerini ele almıştır. Şair, Tanrı'yı akıl yoluyla aramıştır. Yer yer inkâr çizgisinde gezinen şair, dönem dönem sorularına cevaplar bulmuş ancak bu cevaplar yeni sorular doğurmuştur. Şair, din temi etrafında kaleme aldığı şiirlerinde bu kısır döngüyü kırışını konu etmiştir.

Kadın temine gelindiğinde ise bu tema altında Sarıca, kadının tarihsel süreçteki gelişimiyle, toplumdaki yeriyle ilgilenmemiştir. Şair, şiirlerinde günümüz modern kadını konu edinmiştir. Sarıca, şiirlerinde kadını değişmez kalıplara sokmamıştır. Kadını anne, evlat, sevgili gibi çeşitli yönlerle ele almıştır. Bunun yanında bazı şiirlerinde kadınlarla empati kuran Sarıca, kadını kolay ulaşılabilir olarak görmemiş kadını uğruna mücadele edilmesi gereken muteber bir varlık olarak şiirlerinde işlemiştir.

Şairin en dikkat çekici şiirleri ölüm temi üzerine yazdığı şiirleri olmuştur. Şair, şiirlerinde ölüm temini: Ölüm korkusu, ölümle tanışma ve ölüme meydan okuma şeklinde üç aşamada ele almıştır. Şair, ölümden korkmaktadır. Yaşadığı kalp krizleri sonucu bu korkusunu yenmiş ve zamanla ölüme meydan okumaya başlamıştır. Ölümün bir son olmadığını savunan şair, ölümü bir kapı olarak görmüştür. Ayrıca şair, değerler uğruna ölünebileceğini de bu tema bağlamında yansıtmıştır.

Sarıca'nın şiirlerinde işlediği temalardan biri de siyaset temasıdır. Şair, mesleği gereği siyasetten uzak durmuştur. Şair, zulüm görenlerin vatanını da kendi vatani saymıştır. Bu sebeple bu zulüm gören ülkelerin yanında olduğunu şiirlerinde sık sık dile getirmiştir. Şair, dünyadaki bütün zulümlerin müsebbibi olarak Amerika'yı görmektedir. Bu sebeple siyasi tema etrafında yazdığı şiirlerinin tamamında Amerika'ya, karşı bir duruş sergiler ve sert eleştirilerde bulunmuştur.

Şehir teması da şairin şiirlerinde işlediği önemli temalardandır. Aşılmışın dışında bir şehir algısı olan şair, şehirlerin hüznü yanlarını görmüştür. Duygularını şehirlerin karakteristik yapılarında somutlaştırmıştır.

Necati Sarıca'nın şiirlerinin neredeyse tamamına yayılmış olan tasavvuf, onun şiirinde önemli bir yere sahiptir. Şair, tasavvufi konuda ciddi bir bilgi birikimine sahip olmasına rağmen şiirlerinde tasavvufu modern insanın algısıyla işlemiştir. Modern insanın tasavvufa bakış açısıyla yaklaşmıştır. Bunun yanında şair, tasavvuf temi etrafında şekillendirdiği şiirlerini bir vaiz edasıyla kaleme almıştır. Bahsi geçen şiirlerde şair, kendi gibi düşünenlerin sözcülüğünü üstlenmiştir.

SONUÇ

“Necati Sarıca’nın Şiirlerinde Yapı ve Tema” başlıklı çalışmada Necati Sarıca’nın hayatı ve şiir anlayışı üzerinde durulmuş Sarıca’nın şiirleri yapı ve tema bağlamında ele alınmıştır. Necati Sarıca, 14.12.1965’te dar gelirli bir ailenin dördüncü çocuğu olarak Ankara’da dünyaya gelir. Maddi sıkıntılardan dolayı eğitim hayatı zorluklarla geçen Sarıca, uzun bir sürecin sonunda İstanbul Hukuk Fakültesinden mezun olur. 1993 yılında savcı olarak göreve başlar. Sarıca bu görevi 28 yıldan fazla sürdürdükten sonra rahatsızlığı dolayısıyla 2018 yılında emekli olur.

Sarıca’nın şiir macerası henüz dördüncü sınıf öğrencisi iken katılmış olduğu bir şiir yarışmasında birinci olmasıyla başlar. Küçük yaşlardan itibaren şiire merakı olan şair maddi sebepler nedeniyle kitap alacak imkân bulamaz ve yakınlarının vermiş olduğu kitaplarla eğitimini ve gelişimini sürdürmeye çalışır. Sarıca, bu yokluk içinde eline geçen her kitabı büyük bir merakla okur. Bu durum onun birçok konuda bilgi sahibi olmasını sağlar. Bu geniş bilgi birikimini de şiirine yansıtmaktadır.

Necati Sarıca’nın şiirlerini tema bakımından tasnif etmek oldukça güçtür. Ayrı ayrı başlıklardan oluşan bu şiirler genelde bir bütünlük arz etmektedir. Onun şiirleri bu bütünlük içerisinde anlam kazanmaktadır. Bu sebeple temalar bir biriyle iç içe bir yapı sergilemektedir. Sarıca hayatını, bunalım ve hüznü dolu iç dünyasını bu şiirler aracılığıyla dile getirmiştir. Şiirinde tek başına bir anlam ifade etmeyen bazı parçalar bu bütünlük içinde anlam kazanmaktadır. Şair, zorluklarla geçen hayatını ve bu doğrultuda gelişen değişen fikirlerini, duygu dünyasını hemen okura vermek isteyen bir sanatçı değildir. Sarıca’nın şiirlerinin temel besin kaynağı yaşam ve bu yaşam içindeki bireysel serüvenidir. O, bu olayları bizzat görmüş ve hissetmiştir. Şiirlerinde de bunu gösterir ve çağrışımlarla okura hissettirmeye çalışır. Ancak bütün bunların arasına bir perde çekip bu perdeyi okurun aralamasını ister.

Sarıca’nın “Hüzün ve Bela” adlı kitabı ve internet dergisi “Asanatlar” da yayınladığı şiirler incelendiğinde şiirlerde; anne, aşk, ayrılık, vatan sevgisi, din, kadın, ölüm, siyaset, şehir ve tasavvuf temalarının ön plana çıktığı görülmektedir.

Sarıca'nın şiirlerinin geneline yayılmış olan tematik dört unsur vardır. Bunlar: gurbet, hüzn, tasavvuf ve annedir. Şairin şiirlerinde ele alınan temalar bu dört unsur etrafında şekillenir ve her şiirde bu unsurlardan en az birine rastlanmaktadır.

Şairin şiirlerinde en çok yer verdiği tema ayrılık olmuştur. Şair, ayrılığı gurbet olarak nitelendirmekte ve insanın gurbetinin dünyaya gelmekle başladığını düşünmektedir. Gurbet duygusunu derinden hissedenden şair, birçok duygunun sebebini de gurbete bağlamaktadır. Bulunduğu çağa yabancı olduğunu belirten şair, kendini hiçbir yere ait görememekte buna neden olarak da gurbeti göstermektedir. Gurbetin kendisinde bu kadar büyük bir yere sahip olmasının sebebi yaşantılarından kaynaklanır. Şair, gurbet içinde gurbettir. Onun için her ayrılık gurbettir.

Şairin en sık ele aldığı temalardan bir diğeri aşk olmuştur. Şair aşk duygusuna âşıktır. Bu aşk şiirlerde çeşitli şekillerde kendini göstermektedir. Kimi zaman masum ve coşkun bir duygu kimi zaman şehvi bir arzudur. Şair, aşka körü kürüne bir romantizm ile yaklaşmamış bunun yerine akıllı da romantizm ile harmanlamıştır. Şairin şiirlerinde sevgili yalvarılan, yakarılan bir konumda değildir. Şair, şiirleriyle sevgiliye seslenmiştir.

Necati Sarıca'nın ele aldığı temalar arasında anne teması önemli bir yere sahiptir. Şair, annesini kaybetmiştir. Bu sebeple annesizliğin acısını bilmektedir. Onun şiirlerinde hep bir anne özlemi kendini göstermektedir. Şiirleri kronolojik olarak sıralandığında anne şiirleri bu sıralamanın en kritik noktalarını oluşturacaktır. Şair için, anne güvenli bir limandır. Sarıca'nın hassasiyeti sadece kendi annesi için değildir. O bütün anneler için aynı hassasiyeti göstermektedir.

Şairin “Hüzn ve Bela” adlı kitabından başlayıp “Asanatlar”da yayınlanan tüm şiirlerine yayılmış bir hüzn kendini göstermektedir. Sarıca'nın hüzn bulaşmamış şiiri yok denecek kadar azdır. Şair, hayatın çoğu kez kötü taraflarına şahit olmuş ve kötü yaşantılar geçirmiş olmasının bunda etkisi büyüktür. Onun şiirinin en dikkat çekici noktalarından biri de toplumun en alt tabasından en üst tabakasına kadar her çeşit insana rastlamanın mümkün olmasıdır. Ancak onun şiirlerinde alt tabaka daha saygın ve önemlidir. Bunun yanında birçok şiirine konu olan sokak hayvanları şair,

için hassas noktalardan bir diğeri oluşturmaktadır. Şair, onlara yapılan zulümleri aşğılık bir durum olarak nitelendirmiştir.

Sarıca, ait olduğı topluma karşı yabancılık hissetmekte ve kendini bu dünyaya ait hissetmemektedir. Şiirlerinde bunu başarıyla yansıtan şair, toplumun gelenek, görenek, inanç, siyasi, sosyal tüm değerlerine eleştirel bir yaklaşım sergilemektedir. Bu eleştiriler neticesinde ulaştığı yer onu daha da karamsarlığa ve yalnızlığa sürüklemektedir. Bu sebeple şiirleri hüzün ekseninde gelişmektedir.

Necati Sarıca'nın şiirimin babası dediğı Baudelaire'dan çokça etkilenmiştir. Gerek biçim gerekse içerik olarak Baudelaire'ın Sarıca da etkisi büyüktür. Bunun yanında Sezai Karakoç, Nazım Hikmet, İsmet Özel, Ece Ayhan Cahit Zarifoğlu ve yer yer Necip Fazıl Kısakürek'ten de etkilenen şair, bu etkileri gerek şiirinin içeriğinde gerekse biçiminde yansıtmıştır. Ancak bu şairler arasında Necati Sarıca, Necip Fazıl'ın şiir anlayışını benimsememekle beraber Necip Fazıl ile bazı benzer noktaları bulunmaktadır. Sarıca da Necip Fazıl gibi Batı'ya karşı sert bir tavır takınmakta ve Batı'ya karşı Doğu propagandası yapmaktadır. Bunun yanında Sarıca'nın şiirlerinde tasavvufi bir alt yapı bulunması, iç dünyasını şiirlerinde sıklıkla işlemesi, şiirlerinin felsefi bir alt yapıya sahip olması Necip Fazıl ile benzerlik göstermektedir.

Necati Sarıca, şiir yazmaya başladığı günden bugüne şiirinde hiçbir zaman klasik nazım şekillerini kullanmamıştır. Modern şiirin takipçisi olan Sarıca bu yolda sadakatle yürümüştür. Ancak modern şiirin biçim ve içerik ayrılmaz ilkesini benimsememiş ve manayı biçimin önünde tutmuştur. Sarıca için şiir kutsal bir metin değildir ve şair özgürdür. Sarıca, belirli kalıplar içinde özgün bir şiir yaratmanın mümkün olmadığını savunur.

Sarıca, şiirlerinde biçimi önemsememiş bu yüzden şiirde ahengi sağlayan kafiye, vezin gibi unsurlara şiirlerinde çok yer vermemiştir. O, şiirde müzikaliteyi sağlayan unsurları müzikaliteyi yakalamak için değil anlamı daha etkin kılmak için kullanmıştır. Bunun yanında şiirlerinde okura geniş bir dünya sunma arzusunda olan şair, senaryoları olan ve sinema sanatına olan ilgisi şiirlerine de yansımıştır. Şiirlerinde ses unsurları yerine görsel unsurları kullanarak bir ahenk yakalamayı

amaçlamıştır. Şiiri okura duyurmak yerine göstermeyi tercih etmiştir. Ancak şiiri diğer metinlerden ayıran özelliği bu sese dayalı ahenk olmuştur. Bu sebeple Sarıca'nın şiirleri musiki yönünden oldukça zayıftır. Ancak şair, şiirlerini yaşantılarından hareketle oluşturduğu için bu yaşantıları okurun gözünde de canlandırmak istemiştir. Dolayısıyla şairin biçim konusunda yaklaşımı modern şiir ile aynı doğrultudadır.

Şiirlerini mısra mısra ören şair, gençlik şiirlerinde kısa bir süre de olsa biçimsel bir arayış peşinde olmuştur. Bu arayış onun şiirlerini bir süre sonra düz yazı çizgisine kaymasına neden olmuştur. Düz yazı şeklinde de şiirler kaleme alan şair mısra yapısından vazgeçmemiştir. Ancak şairin, düzensiz bir mısra anlayışı vardır. İkinci Yeni'nin mısra anlayışıyla paralellik gösteren, kelimelerin rastgele seçilerek bir araya getirilmiş olduğu hissini uyandıran mısraları yoğun anlamlar yüklüdür.

Necati Sarıca'nın şiirlerinin en önemli yönü ise imge bakımından zengin olmasıdır. Özgün bir imge dünyası olan şair, imgenin bir şiiri güçlendirebilecek aynı zamanda zayıflatabilecek bir unsur olduğunu savunur. Bu sebeple şiirde imge, Sarıca için hassas bir konudur. İmge onun şiirlerinde mana kilidini açan anahtar vazifesi görmektedir. Kullanılmamış imgeleri kullanmaya özen gösteren şair, çağrışım gücü yüksek imgeler oluştururken dilin bütün imkânlarından faydalanmaya çalışmaktadır. Gerçeklikten kopuk tamamen soyut imgeye karşı çıkan şair, sinematik bir imge anlayışına sahiptir ve ağırlıklı olarak okurda bir görüntü dünyası oluşturma anlayışına dayalı imgeler kurmaktadır. Böylece şair, Türk şiirinin kelime dünyasına katkı sağlamayı amaçlamıştır.

Şair, dil ve üslup noktasında şairin kısıtlanmamasını savunmaktadır. Şairin özgür olduğu sürece özgün şiirler vücuda getirebileceğini savunan Sarıca şiirlerini yazarken dilbilgisi, yazım noktalama kurallarına dikkat etmemektedir. Şiirlerinde bazen farkında olmadan bazen de okurun dikkatini çekmek amacıyla yazım ve noktalama yanlışları yapmaktadır. Sarıca'nın şiirleri, alışılmış cümle düzeninden uzaktır. Şair, bu yolla kendine has özgün bir üslup geliştirmiştir.

Necati Sarıca, kendisinden önce süre gelen Türk şiir geleneğinin bir parçası olmakla beraber yıllar içerisinde hayat görüşü, dünyaya bakışı ve şiir anlayışıyla kendine özgü bir şiir dünyası kurmuştur. Her şair gibi o da birçok şairden ve şiir anlayışından etkilenerek kendine özgün tarzına ulaşmış, kendi sesini bulmuştur. Şair, 1980 sonrası şiir anlayışlarından olan; anlatımcı şiir, folklorik-mitolojik şiir, mistik-metafizik şiir, gelenekselci şiir, toplumcu şiir anlayışlarından etkilenmiş dönem dönem bu anlayışlar çevresinde şiirler kaleme almıştır. Ancak şairin bu anlayışlar doğrultusunda kaleme aldığı şiirlerde yoğun, kapalı ve imgeli bir anlatım söz konusudur. Ayrıca Sarıca'nın imgeye olan hassasiyeti onu 1980 sonrası şiir anlayışları arasında imgeci şiir anlayışına daha çok yaklaştırmaktadır. Sözlü dönemden günümüze kadar gelen süreçte Türk şiirine katkı sağlayan şairler arasında kendine bir yer edinen Sarıca, gelecek kuşakların yararlanacakları bir kaynak olarak Türk şiirine katkı sağlamaya devam etmektedir.

KAYNAKÇA

AKSAN Doğan, *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Engin Yayınevi, Ankara 1995.

ASILTÜRK Bâki, *Türk Şiirinde 1980 Kuşağı*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2013.

AYHAN Ece, *Yort Savul*, Adam Yayıncılık, İstanbul 1982.

BEYATLI Yahya Kemal, *Edebiyata Dair*, Özal Matbaası, İstanbul 2005.

BEZİRCİ Asım, *İkinci Yeni Olayı*, Gözlem Yayıncılık ve Matbaacılık Koll, Şti., İstanbul 1987.

BEZİRCİ Asım, *Nâzım Hikmet*, Evrensel Basım Yayın, İstanbul 2013.

BULUT Ali, “ Türk Şiirinde En Çarpıcı Değişmeyi Yapan Garip Akımına İlk Sistemli Tepki: Hisarcılar”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.6, S.1, Ocak 1991, s.5-23.

CAN Adem, *Cumhuriyet Devri Şiir Poetikası*, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara 2012.

CANSEVER Edip, “Soruşturma: İkinci Yeniden ne anlıyorsunuz?”, *Türk Dili*, Haziran 1977, C: XXXV, S: 309, s. 526-527

CELÂL Metin, *Yeni Türk Şiiri 80’li Yıllar*, Çolpan Kitap, Ankara 2018.

ÇELEBİ Vedat, “ Kierkegaard ve Jaspers’ın Varoluş Felsefesinde Akıl, Din ve İman İlişkisi”, *Temaşa Erciyes Üniversitesi Felsefe Bölümü Dergisi*, 2017, S.7, s.101-123.

ÇETİN Nurullah, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap, Ankara 2013.

ÇINARLI Mehmet, “Hisar’dan Hatıralar” *Türk Dili*, Mayıs 1987, C.LIII, S.425, s. 304-317.

DOĞAN Mehmet, *Büyük Türkçe Sözlük*, Vadi Yayınları, Ankara 2003.

EMİROĞLU Öztürk, *Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatında Hisar Topluluğu*, Kesit Yayınları, İstanbul 2019.

EMİROĞLU Öztürk, *Türkiye’de Edebiyat Toplulukları*, Akçağ Yayınları, Ankara 2003.

ENGİNÜN İnci, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2001.

GÖKALP Ziya, *Türkçülüğün Esasları*, Varlık Yayınları, İstanbul 1968.

GÜZEL Abdurrahman, TORUN Ali, *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2008.

İLHAN Nilüfer, “Cemal Süreyya’nın Şiirinde Ölüm Teması”, *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/2 Spring 2011*, s. 473-484.

İŞGÜVEN Mine Mutlu "Şiir Dilinde İmge", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C.12, S.1-2, Eylül 1995 s. 98-133.

KARABULUT Mustafa, “ Edebî Metinlerde Dil ve Üslûp İncelemeleri ve Edip Cansever’in Dil ve Üslûbunda Psikolojik Unsurlar” *VII. Uluslararası Türk Dili Kurultayı*, Ankara, 2012, s.1-17

KARAKOÇ Sezai, *Gün Doğmadan*, Diriliş Yayınları, İstanbul 2013.

KISAKÜREK Necip Fazıl, *Çile*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul 2010.

KOLCU Ali İhsan, *Cumhuriyet Devri Edebiyatı - 1*, Salkımsöğüt Yayınları, Erzurum 2013.

NARLI Mehmet, “Hisarcılar”, *Türk Dili*, Ekim 2001, C.2001/II, S.598, s. 462-467.

NARLI Mehmet, “Garip Poetikasının Eleştirisi” *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları* 2. Temmuz- Aralık, 2009, s.129-147.

OKTAY Ahmet, *Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1993.

PARLATIR İsmail, *Fuzulî Türkçe Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2012.

SARICA Necati, *Hüzün ve Bela*, Orient Yayınları, Ankara 2010.

SAZYEK Hakan, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2017.

SÜREYA Cemal, *Folklor Şiire Düşman*, Can Yayınları, İstanbul 1992.

ŞENGÜL Servet, “1980 Kuşağı Türk Şiirinde Eleştiriler”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 2016, S.52, s.317-323.

TANPINAR Ahmet Hamdi, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2014.

YAZIR Elmalılı Hamdi, *Kur’ân-ı Kerim ve Yüce Meali*, Merve Yayınları, İstanbul.

ZARİFOĞLU Cahit, *Şiirler*, Beyan Yayınları, İstanbul 2014.

<https://sorularlaislamiyet.com> - Erişim Tarihi: 05.01.2018.

<https://www.antoloji.com> - Erişim Tarihi: 11.05.2019.

<https://www.asanatlar.com> - Erişim Tarihi: 18.01.2019.

EKLER

Ek 1: Necati Sarıca İle Yapılan Röportaj

Çalışmamıza başladığımızda çalışma konumuz olan Necati Sarıca hakkında yeterli bilgi ve kaynak bulunmaması çalışmamızın ilerlemesine engel oluşturmaktaydı. Çalışmamızın ilerlemesi açısından 21.07.2018 tarihinde Sarıca ile yapılan bu röportaj Necati Sarıca ile ilgili bugüne kadar yapılmış en kapsamlı röportajdır.

Burak Özkanoğlu: Şiire nasıl başladınız?

Necati Sarıca: Şimdi, biraz komik biraz çocuksu biraz her şeyden bir cevabım var. Şimdi... İlkokul dördüncü sınıfa kadar benim herhangi bir şekilde özel bir şiir merakım yoktu. Ama çok okuyan bir çocuktum. Sonra okulda bir şiir yarışması düzenlendi. Ben bu şiir yarışmasında birinci oldum. Benim şiirim birinci oldu. Tek bir satırını bile hatırlamıyorum bu şiirin. Bizim çocukluğumuzda televizyon, sinema, bilgisayar bunların hiçbirisi olmadığı için okuldaki, okul tahtası, büyükçe bir tahta, başında şey yazıyordu “ ilan Tahtası” yazıyordu. Bu bizim için ciddi bir şeydi. Bir nevi gazete, dergi gibi bir iletişim aracı. Benim birinci gelen şiirimi ve ödül vermedikleri, hiçbir ödülüm olmadı hayatta. Yine başka birinciliklerim var ama hep ödüksüzüm. Neyse bunu oraya tahtanın en üstüne astılar, ben teneffüslerde tahtanın başına gidiyordum, tahtanın başında en az 30-40 kişi toplanıyordu. Oradaki resimlere bakıyorlardı, bu tip resim yarışmalarında olduğu gibi birincilere bakıyorlardı. Arada benim şiirime de bakıyorlardı. İleri geri konuşuyorlardı hani fakat hoşuma gidiyordu. O gün bir şairlik, şiirlik içime girdi sanki. Ondan önce daha çok yazar olmak isterdim. Bir şey yazmayı hep istedim. O, okuduğum Kemalettin Tuğcu romanlarında olduğu gibi bir şey yazmak. Daha sonra yirmili yaşlarımda bir şeyler karaladım. Çocukça bir şeyler, kimseye göstermedim. Sonra bir rüya gördüm. Ben rüyalara inanırım. Yorumlarının doğru olması şartıyla, o zaman İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nde öğrenciydim. Rüyamda Süleymaniye Camii’nin avlusunda, şadırvanda abdest alıyordum. Paçalarımı dizlerime kadar sıvamışım, kollarımı omuzlara kadar sıvamışım tam bu haldeyken benden 6-7 yaş büyük olan ağabeyim elinde bir bebekle geliyor. Bebek kundakta. Bak bu üstadın bebekliği diyor. Sana emanet bunu sen

büyüteceksin diyor. Şimdi ben bu rüyanın da etkisinde kaldım. Sonra bir şekilde bir şeyler karalamaya başladım. Ama kimseye göstermemek, hiçbir dergiye göndermemek, hiç kimse tarafından fark edilmemek şartıyla.

Burak Özkanoglu: Bunun sebebi nedir?

Necati Sarıca: Bunun sebebi; önce bir mahcubiyet sonra hayatta en sevmediğim duygulardan bir tanesi kontrol edilmek, yönlendirilmek, yargılanmak yani yetişkin çağlarımda düşündüğüm şey şuydu; ben ruhumun fırtınalarını bir bardağa dolduruyorum, herhangi biri gelecek o bardağı sıradan bir bardak gibi kullanacak bu bana zor gelen bir şey. Bu tam olarak kabul edemediğim bir şey. Yirmili yaşlarımdan beri şu anda oldukça meşhur olan, meşhur ya da emekli şairlerin arasında bulundum. Yanlarında bulundum, sohbetlerine bulundum. Ama hiçbir zaman şiir yazdığımdan bahsetmedim. Onlar benim daha başka özelliklerimle tanıldılar. Öyle kabul ettiler.

Burak Özkanoglu: Ne kadar süredir şiirle ilgileniyorsunuz?

Necati Sarıca: Şimdi, başlangıç itibariyle bugüne geldiğimizde 45 yıllık bir macera var. Bunun bir bölümünde kendi kararımla verdiğim bir ara var. Bir ara dönem belki de bu ara dönem bir kara dönem olabilir. Sivas'ın bir ilçesinde savcıyken bir gece yarısı bir şiir yazımı sırasında bir dize geldi. "Gönlüm ince hırkalarda üşüdü" dedim ve çok uzun bir zaman saatler sürdü sanırım hıçkırarak ağladım ve şiir yazmanın benim için çok acı verici olduğunun farkına vardım. O günkü yaşadığımla birlikte psikolojimin, insanlık halimin bunu kaldıracak halde olmadığını anladım ve şiir yazmaya ara verdim. Çünkü şiir benim için bir tanımlama, anlatma bir söz sanatından daha öte bir şey oldu. Bir anlamda bir kazı yani kendimi kazıyorum diplere doğru iniyorum. Kendimi ortaya çıkarmaya çalışıyorum.

Burak Özkanoglu: Daha önce konuştuğumuz gibi mi?

Necati Sarıca: Nasıldı o?

Burak Özkanoglu: İnsan içinden kaçır demiştik.

Necati Sarıca: Tabi tabi... Şöyle insanın içinde aklının alamayacağı kadar ciddi korkunç canavarlar çıkabilir. Bana göre şeytan da çıkabilir. Cebrail de çıkabilir. Çünkü insan birçok tanımlamaların dışında çok farklı bir varlık. Yani ontolojik olarak derinliğe inildiğinde orada Tanrı var. Orada şeytan var. Orada Azrail var. Cabrail var. Hırs var. Tamah var. Yani aklımızın alabileceği ve alamayacağı her şey var. Yeter ki insan kendi üzerine düşünmeye başlasın. Bu çok zor bir şey. Ben işte buradan şiiri bir arkeolojik kazı gibi değerlendirdim ve ne çıkarsa bahtıma dedim. Yani akıl kullanarak akli ön plana alarak yazdığım şiirler çok azdır. Akli ezerek, akli bir kenara koyarak içimden gelen bir şeylerin o iptidai, doğal kendiliğinden kendim kavramaya çalıştım. Ondan sonra ortaya çıkan şeylere de şiir dedim. Kabul etsinler veya etmesinler. Bir dönem kabul edilmedi, birileri tarafından ve ben de bir şiir yazmıştım bunun üzerine “ Şair misin diyenlere gülümsüyorum” orada anlattım hikayeyi bu benim hikayemdir.

Burak Özkanoglu: Peki sizce şiir nedir?

Necati Sarıca: Bence bir şeyi tam olarak, hiç kimse herhangi bir şeyi tam olarak tanıyamaz. Ben inanç olarak Müslümanım. İslamcı, siyasal İslamcı, ideolojik hiçbir kalıba dinimi sokmadan Müslümanım. Müslümanlığımın içinde belli sınırlar, çizgiler vardır. Ben bu sınırları aştım. Bazen bu çizgileri geçtim ve buradan edindiğim bilgiyi bir şiirde söylediğim gibi “ Sözcüklerle ulaştığım yerde” geriye dönüş sırasında konuşmalarım var burada şunu söylüyorum: Bir şey herhangi bir şey asla, tam olarak tanımlanamaz. Bu çok ağır bir iddiadır. Bu ideolojik bir yaklaşım olur. Şiir nedir? Şiir, birçok şey söylenebilir. Aşk gibi işte adam en basitinden en arabeskinden aşk deliliktir diye başlıyor. Ondan sonra aşk bir olmadır, diyor. Aşk, kendinden geçmedir, diyor. Aşk, bir başkasında var olduğunu hissetmektir, diyor. Bir başkasının aynasında kendini görmektir, diyor. Bu şekilde bir şiir için binlerce tarif ve tanım yapılabilir. Cemil Meriç bir eserinde kültürün 154 ayrı tanımı olduğunu söylemiştir. Benim için şiir tanımsız bir şeydir. Yani bir takım tanımlamalara sığınmaktansa, tanımsızlığa sığınmak daha hoş.

Burak Özkanoglu: Şiir yazarken beslendiğiniz kaynaklar nelerdir?

Necati Sarıca: Şimdi ben şöyle bir ayırım yaptım. Kimileri dedim şiirde çalışır kimileri şiir için çalışır. Şimdi bir şiiri alıp onun üzerine çok çalışan şair arkadaşlarım var. Fakat bunlar bir şiir için hiç çalışmıyorlar. Hâlbuki bir şiir için çok çalışmak lazım. Beslendiğim kaynaklar hayatın ta kendisidir. Kitaplar, bilgiler, aşklar, romanlar, bakışlar, bir kafenin içerisinde otururken kazara, mahcup bir kız çocuğunun bardağı yere düşürdükten sonraki mahcubiyetinin on milyon bin kat artması ve bunların hepsi şiire kaynaktır. Ama bunu bir kalıba sığdırmaya çalışırsak daha çok türkülerden besleniyorum. Yabancı dil bilmediğim için jazzın tınısı, sözünü anlamıyorum. Ama daha çok türküler. Yani türkülerle jazzı bir arada düşünebilen bir insanım. Çok benzetebilen bir insanım.

Burak Özkanoğlu: Doğu- Batı sentezi gibi mi?

Necati Sarıca: Yani olabilir. Doğu-Batı sentezi olabilir veya bir duygu bir coğrafyaya mahsus olabilir. O kültürün kendi özgün yapısından kaynaklanıyor da olabilir ama bazı duygular var ki bunlar evrenseldir. Mesela bir insan ana yurdundan, baba yurdundan ayrıldığında bu bir İngiliz de olabilir bir Türk de olabilir. Sonuçta içinde bir gurbet duygusu vardır. Benim inanışım o ki insanın içindeki en büyük duygu gurbet duygusudur. İnsan aşktan da öte yani sevgiden de öte insan bir gurbettedir.. Yani nereye oturursan nerede durursan kiminle olursan ol o anda diyebileceğin şey şu oluyor: Burası gurbet. Bazen çölde serap gördüğümüz oluyor. Onun gibi sılayı bulduk diyoruz, burası. Ama yok öyle bir şey. Gerçek anlamda yer yüzünde yaşarken şey yok... Bu konuya nereden gelmiştik?

Burak Özkanoğlu: Beslendiğimiz kaynaklardan.

Necati Sarıca: Evet. Bu kaynaklar sayısız ve sınırsız. Benim için daha çok kelimeler ile oynamak ya da kelimeleri bir kâğıdın üzerine dizip onların gözümün önünde oynamasını seyretmek. Esas olarak kaynağım kendimim. Çünkü esinlendiğim bir şair yok ve bir şaire dilimin benzemesinden falan da çok korkarım. Baskın kullanılmış kelimeleri kullanmaktan da korkarım. Kendim, bu güne kadar oluşmuş, kendim ne ise kaynağım da o tabii bunun içine neyi sığdırabilirsek sığdırabiliriz.

Okuduklarım, yaşadıklarım, hayat tecrübem ama onun dışında hani ben klasik kategorilerde olduğu gibi İkinci Yeni ya da kaçınıcı yeni böyle bir şey yok.

Burak Özkanoglu: Devam edelim mi?

Necati Sarıca: Devam edelim ama şöyle yani zaten beni bir şeye benzetmek ya da benzeştirmek vallahi okuyucunun bileceği bir iş, o da okursa.

Burak Özkanoglu: Peki şiirleriniz ve şairliğiniz hakkında ne düşünüyorsunuz?

Necati Sarıca: Şimdi, insanın kendini eleştirmesi oldukça zordur. Özellikle bir de şaire şiirleri konusunda. Belki benim için en büyük eleştiri zaten yapılıyor Şiirler üzerine çok çalışmam. Onları olduğu gibi doğal, iptidai haliyle bırakmam bir eleştiri konusudur. Belki ben de illa eleştirmek istersem böyle diyebilirim. Bir de şey var. Bu yaptığım biraz da yanlış anlaşılıyor. Bu eleştirilebilir mi? Bilmiyorum. Ben çok dilliyim ya da çok dilli olmaya çalışıyorum. Dilden dile atlayarak bir şiirin içerisinde çok farklı dilleri kullanabiliyorum ama hepsi bana ait. Yani yabancı diller değil. Şimdi Kemal Tahir “ Kültür ve Sanat Notları” adlı eserinde bir roman yazarı için yaptığı tavsiyelerden bir tanesi bütün dilleri öğrenin fahişenin dilini, hamam tellağının dilini ondan sonra bir garsonun dilini bunları bilmezseniz bir roman yazamazsınız diyor. Bunlar hayatın içinde farklı dillerle konuşan insan kategorileri. Bu durumda çok dillilik esastır.

Burak Özkanoglu: Beğendiğiniz şairler var mı? Varsa kimler?

Necati Sarıca: Şöyle hani bu, klasik soru vardır. Ya işte birini söylersem öbürü küser gibi reklam ve şov kokan bir açıklama yapmayacağım tabi ki. (Güler) Kamuoyuna karşı. Şimdi bir kere Sezai Karakoç Körfez, Şahdamar, Sesler sonraki kısımları ayrı bir bahistir. Ona kültür şiiri diyor bazıları, onlar ayrı bir bahis, onlar üzerinde ayrı konuşmak lazım. Ama Körfez, Şahdamar, Sesler. Cemal Süreyya zaman zaman zirveyi zorlayan zaman zaman zayıf şiirleriyle, Turgut Uyar bir takım gariplikleriyle, ondan sonra Nazım Hikmet; gürül gürül akan sesiyle. Necip Fazıl çok bulanık akan sesiyle. İsmet Özel; kişiliğini, kimliğini ayrı tutarak çok farklı bir

sahadan geliyor. Geldiği yer başka, durduğu yer başka ciddi anlamda hani kendi içinde devrim yapmış gibi bir adam düşünün böyle bir şey. Asaf Halet Çelebi; üzerinde en çok durulması gereken şairim bu. Bir ideolojik yaklaşımı, bir grubu, bir mahfili olmadığı için unutulmuş bir şair. Bence modern şiirin babası. Nazım Hikmet'ten de önce yazdı. Diğer şairlerden de önce yazdı modern şiiri. Ama olmazsa olmaz Baudelaire. Bence biraz önce saydığım şairlerin hepsi Baudelaire'in çocukları. Hani onlar gençliklerinde biraz, yabancı dil bilmenin etkisiyle oldukça aşırı ve esinlenmeleri hırsızlığa kadar vardıracak şeyleri var aktarmaları var yani. Bunlar.

Burak Özkanoglu: Peki bu şairler arasında sizi etkileyen bir şair var mı?

Necati Sarıca: Şiirimin babası Baudelaire. Baudelaire onun Türkiye'deki, Türkçe en iyi yansıması da Sezai Karakoç. Tabi kimsenin inanışı, ideolojisi, durduğu yer beni ilgilendirmiyor. Ben şiire bakıyorum. Bu anlamda Baudelaire, en güzel yansıması Sezai Karakoç. Nazım Hikmet, o hapiste yatmasaydı, o sürgüne gitmeseydi o şiirleri yazamazdı ve Nazım Hikmet, yani ondan daha güzel bir memleket şiiri yazabilen görmedim.

Burak Özkanoglu: Sizi bu şairlerin hangi yönleri etkiledi?

Necati Sarıca: Nazım Hikmet'in gürül gürül akışı, Sezai Karakoç'un bulunduğu mahallenin aykırısı olması, o çocuksu aşkı, o çocuksu aşkın içindeki kimsesizliği yani şöyle düşünün aşık olduğu kız; mavi gözlü sarı saçlı bir balkan göçmeni ve Avrupa pinpon şampiyonu. Sezai Beyimiz, Diyarbakır'ın Dicle ilçesinden gelmiş bizim gibi kavruk, kara bir Anadolu delikanlısı. Oldu mu şimdi? Bu işin içinden şiirden başka çıkılmazdı herhalde. Nazım Hikmet'in Türkçesi çok güzel. Necip Fazıl'ın benlik şiirleri güzel. Benini anlattığı ama ideolojik şiirlerini çok beğenmiyorum, sevmiyorum. Onun dışında Cahit Zarifoğlu çok ayrı bir bahis. Yani o da çok güçlü bir şiir damarı var. Farklı, başka keşke Allah daha uzun ömür verseydi ve bir kulvar açabilirdi.

Burak Özkanoglu: Türk şiir geleneğine bakış açınız nedir? Mesela bazı şairler Türk şiir geleneğini reddediyorlar. Bir geleneğimiz yok diyorlar.

Necati Sarıca: Şöyle, modern şiir anlamında bizim bir geleneğimiz olmadığı aşikâr. Şimdi bizim geçmişimize baktığımızda geleneğimizde ne var? Bir Divan şiiri var. Biraz tekke şiiri var. Karacaoğlanlar var. Çok güçlü damarlar var. Fakat bunlardan bir modern şiir çıkarmak şu ana kadar kimsenin harcı olmadı. Bunlarla ilişkiyi kuranları de yani bunlardan kelime çıkarmaktan başka bir şey, bir düzeye varmadı. Sebebi de şu: Divan şiiri dedikleri şey çok farklı bir dünya yani o şairlerin çoğunluğu, bazı istisnalar dışında o şiirleri geçim kaynağı olarak padişahı tutun bir takım makam sahiplerine ithaf ediyorlar onlara teslim ediyorlar, geçimlerini bu yolla sağlıyorlar ve orada gerçek anlamda sevgili yoktur. Sevgili muhayyeldir. Hepsinin sevgilisi sanki tek gibi ve şey de gerçek bir kadın da yoktur. Şimdi modern bir canlının içerisindeyiz. Divan edebiyatının burada yeri yok. Zaten kimse yazamadı. O iklim , o sosyoloji ortadan kalktı. O, organik yapı ortadan kalkınca Divan şiiri de orada kaldı. Türk halk şiiri dediğimiz Karacaoğlan'ın devamı da halen bence az ya da çok yaşıyor. Mesela Âşık Veysel'de kendini buldu. Mahsuni Şerif'te kendini buldu. Neşet Ertaş'ta kendini buldu. O damar kurumaz. Benim şahsi kanaatim o damar her şeyi karşılar. Yani o damar devam ettiği sürece postun postunun postunun postu bir modern dünya olsa onu bile karşılar. Çünkü orası çok güçlü. Divan edebiyatı zayıftı.

Burak Özkanoglu: Peki, bazı şairler Divan Edebiyatı'nı bizim geleneğimiz olarak görmüyor. Bizim Araplardan ne bileyim Farslardan aldığımız bir edebiyat olarak görüyorlar.

Necati Sarıca: Yok, çok yanlış bir düşünce.

Burak Özkanoglu: Bize ait olduğunu düşünmüyorlar.

Necati Sarıca: Şimdi bu Divan edebiyatı dediğimiz şey, bu topraklarda yaşayan insanların bu topraklar içerisinde belki ne bir Arap ne de bir İranlı görmeden o kültürleri bilebilir ya da bilmeyebilir. Kandi ürettikleri şeyler. Osmanlının ortaya koyduğu o ekosistem dedikleri ben ona organizma diyorum. Onun içinde türedi hiçbir şekilde içinde Arapça, Farsça kelimelerin olması zenginlikten başka bir şey değildir. Ama benim için benim şahsi bakış açımıyla arkaik bir şeydir. Okunmalıdır,

bakılmalıdır. Nasıl eski Yunan'ı okuyorsak eski edebiyat da okuyabiliriz. Ama bize oradan bir gelenek çıkar mı? O bizim geleneğimiz olur mu? Bizim üretimimize katkısı olur mu? Onu bilmek çok zor.

Burak Özkanoglu: Ağabey, şirini beslediğin diğer türler nelerdir? Müzik, roman vs.

Necati Sarıca: Tabii ki müzik. Mesela bir şiiri yazarken benim yaptığım bir şey var. Diyelim ki çok etkilendiğim bir türküyü koyarım. Ben oradan bir şekilde ritim alırım. O türkü, o şarkı ne ise o benim şiirime sızar. O bazen kendi ihtiyacıma göre bir jazz parçası olabilir. Bir klasik müzik parçası olabilir. Ama en çok türküler. Bazen türkülerin modern yorumları da ilginç geliyor. Onları da dinleyebiliyorum.

Burak Özkanoglu: Peki sinema?

Necati Sarıca: Şöyle ben birkaç senaryosu olan bir insanım, sinemanın teknik kısmından çok kamera kullanımı, işte belirli görüntü tespitlerinden çok daha çok sinemanın dili ve anlatım tekniği benim çok ilgimi çekiyor ve ben bunu şiirlerimde kullanıyorum. Yani bir şiirimin sinema filmi olması mümkün bence.

Burak Özkanoglu: Şiir dışında ilgilendiğiniz türler arasında sadece sinema ve müzik mi var?

Necati Sarıca: Hayır. Şöyle insanın okumasıyla ilgili yaşamasıyla ilgili evrene girebilen ne varsa hatta giremeyenleri de bazen kurcalayarak herşey. Yani bir şeyle sınırlandırmam mümkün değil. Mesela bir dönem janklörük sanatı çok ilgimi çekti üç tane kitap okudum. Denedim yapamadım ama bilgisini aldım. Yani bilgisi var bende.

Burak Özkanoglu: Şiir dışında ilgilendiğiniz türler neler? Hikâye, roman gibi.

Necati Sarıca: Şöyle... Roman denemelerim var. Yani onları yayınlamadım. Bir tane senaryom var. Bir epik tiyatro eserim var. Bu arada yani o tiyatro dediğim epey çoğalacak aynı oyunun çeşitli versiyonlarını ve devamını yazıyorum. Öyküler

yazıyorum. Tekrar bir sinema... Film senaryosu yazmayı düşünüyorum. İşte bazı rahatsızlıklarım var daha çok ellerimde ve gözlerimde onların izin verdiği ölçüde yazabiliyorum.

Burak Özkanoğlu: Peki, şiir yazmadaki temel amacınız nedir? Niçin yazıyorsunuz?

Necati Sarıca: Şimdi bu çok zor soru. Yani keşke yazmasaydım. Ancak bunu diyebilirim yani. Yani keşke yazmasaydım bu soruyla da muhatap olmazdım. (Güler)

Burak Özkanoğlu: Kendinizi şiir alanında yeterli buluyor musunuz?

Necati Sarıca: Böyle soru olur mu? (Güler) Şimdi sen... Bir şairin ve şiirin çok acayip bir kibri vardır. İnsan kendini yetersiz görür mü? (Güler) İçsel... iç dünyasında görür. Görür bunun acısını çeker. En en en tepedeki gördüğümüz büyük ustaların bile, yeni bu işe yeni başlamış sanatçılar kadar aynı depresimleri yaşadığı kanaatindeyim.

Burak Özkanoğlu: Çevrenizdekilerin yazdığınız şiirlere tepkisi ne oldu?

Necati Sarıca: Şimdi benim okuyucum kim olduğunu bilmediğim insanlar. Ben bir dergide şiirlerim yayınlanıyor birileri okuyor. Tabi benim çevremden, yakın çevremden akademik düzeyi yüksek arkadaşlarımın tepkileri hep olumsuz. Çoğu çocukluk arkadaşım onun dışında hiç okuyucu ile tanışmadığım için benim çevremde... Tek kategoriye sığmayacak bir çevrem var. Benim çevremde akademisyen arkadaşlarım, hâkim, savcı arkadaşlarım birilerinin ayak takımı dediği sokaktan arkadaşlarım ve iki tane dilenci samimi arkadaşım var. Çok saygın kişiler iyi birer aile babası onun dışında belki biraz mesleğimden ileri gelen çok yoğun bıçkın kişilikler, suçlular ben onlara suç sahipleri diyorum. Onları suçları var, cezaları var. Bugün ilk “Hüzün ve Bela” isimli kitap basıldığında benim şoförümle bir başka üst düzey bir görevlinin şoförü kitabı aldılar ertesi gün geldiler. Ne yaptınız dedim. Efendim biz çayı demledik, sigaraları aldık sabaha kadar hiç uyumadık. Saatler boyunca tartıştık hiçbir şey anlamadık dediler. Ben de güldüm ne diyeyim. (Güler) Onun dışında çevremden gelen tepkiler yakın tanıdıklarımın tepkilerini çok

önemsemiyorum da yani okuyucunun da herhangi bir tepkisini de gözlemleme gibi bir imkânım yok. Yani kimse hani ben hiçbir mahfilin adamı olmadığım, bir grubun, çevrenin üyesi olmadığım için oradan da herhangi bir tepki gelmiyor. Yani bir anlamda belli bir okuyucu kitlesi var ama ben görünmez bir adamım. Yani diğer yazarlar, şairler beni görmek istemiyorlar.

Burak Özkanoglu: Şiir yazmaya devam etmeyi düşünüyor musunuz?

Necati Sarıca: Şimdi bu elimde değil. Defalarca ben bir daha şiir yazamayacağım dedim. Ertesi sabah bir şiirle uyandım. Yapılacak bir şey yok.

Burak Özkanoglu: İçten gelen bir şey mi bu?

Necati Sarıca: Evet

Burak Özkanoglu: Peki, şiir yazmayı seviyor musunuz?

Necati Sarıca: Bu soru yine şey ağır bir soru. Ne demiştik? Şiir yazmayı seviyor musunuz? Bir kere sevmek ne demek. Yani sevmek ne demek Şiiri sevmek, şiir yazmayı sevmek. İnsanın hayatının içerisinde birilerinin kader dediği zorunluluklar mecburiyetler... Sevilebilir mi? Bir şiirimde demiştim ki “ Gurbet sevilebilir mi?” Yani çok zor bir şey. Evet ya da hayır bu çok garip bir soru garip bir cevabı var kafamda fakat kelimeleri bir araya getiremiyorum. Ne idi? Şiir yazmayı seviyor musunuz? Vallahi insanlık halimin bütün unsurlarıyla en dorukta olduğu an belki de en şahane an şiir yazdığım anlar. Yazamadığım zamanlarda da vücudumdaki ağrıların iyice arttığını hissediyorum.

Burak Özkanoglu: Bu bir cezbe hali mi?

Necati Sarıca: Ya cezbeyi bir çekilme olarak çekici bir güç olarak tanımlarsak tabi bir esriklik var. Yani sarhoş edici bir yanı var. Belki de ben ona tutkunum onu da bilmiyorum. Çünkü ben şiirleri yazdıktan, yayınladıktan sonra dönüp bakmıyorum. Hatırlamıyorum bile bazılarını.

Burak Özkanoglu: Biz bu teze başlarken hakkınızda bilgi bulmakta zorlandık. Kendinizi bu kadar geride tutmanız, dün de demiştiniz ben görünmez bir şairim diye bunun sebebi nedir?

Necati Sarıca: Ya şöyle ben bilerek, kasıtlı olarak kendimi görünmez hale getirmedim, çalışmadım da. Sadece biraz daha kamusal alanda görünmek için yapılması gerekenleri yapmadım. Yani akışa uysaydım daha görünür hale gelebilirdim. Ne bileyim canım istemedi. Yani belki bir gün canım isterse yaparım bunu.

Burak Özkanoglu: Okura bakış açınız nedir?

Necati Sarıca: Okur kimdir? Yani okur için söylenebilecek çok söz yok. Bazen küfür bile edebilir. Yazar okura. Ben bir diye yazmıştım. Yani bir tek dizeye bile okuyucu tarafından gerçek anlamıyla algılanabilir mi? Okuyucu bence oturuyor, kafasından şiiri yeniden kendi yazıyor. Okuyucu bu, sonuç itibariyle bu da onun en doğal hakkı.

Burak Özkanoglu: Mesela Ece Ayhan okuyucu akbabadır diyor. Okur benim şiirimi beğenirse şiirimden şüphe ederim diyor.

Necati Sarıca: Şimdi Ece Ayhan çok büyük bir bilge böyle iddiaları olan şairler var. İşte popüler olmak, popüler olmamak anlaşılacak, anlaşılmamak yani kasıtlı olarak anlaşılmayanlar var. Kasıtlı olarak çok açık olanlar var. Bu şiirin dünyasında bunlar çok büyük gelgitler.

Burak Özkanoglu: Şiirlerinizde size danışmanlık yapan fikrini aldığınız biri veya birileri var mı?

Necati Sarıca: Yok. Yani Estağfurullah, tövbe Estağfurullah, büyük Estağfurullah. (Güler) Asla!

Burak Özkanoglu: Şiirde daha çok ele aldığınız konular neler?

Necati Sarıca: Vallahi benim içimdeki en büyük duygu, bütün şiirlerime belki yansıyan şey gurbet ve yadırgamak. Yani bazen hayret makamından bakıyorum hayata çok yadırgıyorum. Kendimi baktığım o yere ait hissetmiyorum. Burası gurbet diyorum. Başka bir çıkış yolu yok. Yeryüzü gurbeti. Belki gökyüzüne çıksak yıldızları tutsak burası da gurbet diyeceğiz. Onu da bilmiyorum. Onu gökyüzüne çıkıp yıldızları tuttuğunu iddia edenlere soralım.

Burak Özkanoglu: Genel olarak şiirlerinize baktığımda şunu görüyorum: Hüzün, aşk, ayrılık ve daha demin de dediğiniz gibi bir gurbet ve yadırgama durumu var. Bunun sebebi nedir? Bunları tercih etmedeki sebep nedir?

Necati Sarıca: Yok yok. Bu bir tercih değil bence bütün insanlar böyle. Yani kimse kusura bakmasın benim şu anda yaşadığım diyelim ki yaşadığımı tasvir ettiğim hal bütün insanlar için geçerli. Kimi bunu tanımlıyor. Kabul ediyor. Nerede, nasıl hangi çukurda olduğunun farkına varıyor. Kimi de belki farkına varmanın zamanını bekliyor. Yoksa gurbet benim icadım değil. Elimde olsa gurbeti icat etmezdim yani. Herkes... insan olmanın kaderi bu.

Burak Özkanoglu: Yani âşıkların, yalnızların ve gurbet çekenlerin.

Necati Sarıca: Efendim, şöyle herkes yalnız siz bakmayın çok hızlı yaşayanlara, modern hayatın hızına, makamlara, mevkilere ben bunları gördüm. Paraya, kadına tapanların kaçış yollarına. Herkesin bir gün gelip hangi çukurda hangi tuzakta olduğunu fark edeceği bir zaman vardır. Vallahi bunu fark etmeden öteki tarafa göçenlere de yazıklar olsun.

Burak Özkanoglu: Şiirlerinizi yazarken belli bir ortam tercihiniz var mı?

Necati Sarıca: Yok. Benim gece rahatsızlıklarım var. Hava soğuk çok küçük bir balkona sıkışmışım. Ha... tercih bende olsaydı şehrin en işlek caddesinde bir masada çok büyük gürültüler arasında şiirlerimi yazmayı isterdim. Sessizlik değil gürültü.

Burak Özkanoglu: Şiire başladığınız dönemle günümüz arasındaki farklar nelerdir?

Necati Sarıca: Ne açıdan?

Burak Özkanoğlu: Genel olarak şiire bakış açısı.

Necati Sarıca: Şimdi şöyle ben dar bir çevreden geliyorum. Yani kendini içine kapatmış bir çevre. Bu çevrede kitap yok, dergi yok , gazete yok. Anca bunlarla belli bir yaşa geldikten sonra kendi param olduktan sonra tanışabildim. Ben burayı bir çöl olarak tanımlıyorum. Paslı bir gecekondu avlusunda çölün içindeyiz. Ne elma ağacı var bu şekilde ne bir kitap var ne bir şiir var ne okuyan var. Etrafta köpek, kedi sesleri var. Kedileri yakıyorlar. Psikopatlar var. Silah sesleri var. Gece sabaha kadar silah sesleriyle uyuduğumu biliyorum. Ondan sonra ben Necip Fazıl Kısakürek isimli bir şairin olduğunu ölüm gününde fark ettim. Çünkü benim kitap alacak param yok. İşte eşin dostun verdiği kitaplarla akrabalarından aldığımız kitaplarla okuma maceramı ilerlettim. Bir de o zamanlar bir kitapevine girer iki saat üç saat bedava kitap okur çıkardım. O zaman benim dünyam dardı. O dar dünyadan çıkıp işte İstanbul'a gidişimle birlikte çevreyi tanımam çevrenin genişlemesi çok daha farklı dünyalar olduğunu algılamam farklı mahallelerde gezmem işte İslamcıların mahallesi , ülkücülerin mahallesi bütün ideolojik yapıların mahalleleri onların duyarlılıkları en çok ilgimi çeken yerlerden bir tanesi akıl hastaneleri, deliler özellikle de kendilerine deli diyenler.

Burak Özkanoğlu: Günümüzde okurun şiire bakış açısını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Necati Sarıca: Günümüzde benim yaşadığım, benim bulunduğum sonradan bulunduğum çevrede yaşanan şiire karşı bir hürmet, duyarlılık bir şiirin bir dizinin peşinden koşup... Ben böyle bir okura rastlamadım. Ya ben öyle bir şair değilim. Şu anda gençler daha çok meşhur şairlerin beylik sözlerini okuyorlar, beğeniyorlar. Zaten herkes şair. Yani şiir kitabı satılmaz, okunmaz ama herkes şair. O yüzden bir problem yok yani. Geçinip gidiyoruz.

Burak Özkanoğlu: Şimdi klasik bir soru; sizce şair mi doğulur yoksa şairlik sonradan kazanılan bir yetenek midir?

Necati Sarıca: Yani bu şair doğmak diye bir kavramı tanımıyorum. Öyle birine de rastlamadım, görmedim. Olabileceğini de düşünmüyorum. Aklıma gelmiyor yani. Ya birileri bence herkesin şiire konu olabilecek duyguları var. Birileri bunu yazmayı içinden bir zorlamayla bir hevesle başlıyor.

Burak Özkanoglu: Dünyanın, kavramların, insanların size anlamsız geldiği, bir şey ifade etmediği oldu mu?

Necati Sarıca: Şöyle biraz önce söylediğiniz şeyi çok sık yaşamamın sebebi çok ağır bir hastalıkla karşı karşıya olmam. Sokağa çıkamamam, arkadaşlarımla görüşmem, evin dışına aylarca çıkamamanın getirdiği bir hal oldu. Bunu geçmişte vücudumun sağlıklı günlerine aklımın esridiği zamanlar oldu. Ben yoğun yaşadım bu duyguyu.

Burak Özkanoglu: Şiirde umduğunuzu bulamadığınız, ben artık şiir yazmayacağım dediğiniz oldu mu?

Necati Sarıca: Efendim her yazdığım şiiri yazarken sanki dünyanın en büyük eserini yazarmış gibi yazıyorum. Onun etkisi birkaç saat sürüyor. Sonra somut olarak gördüğümde tüh diyorum. Ama ben bunu demeyen adamın aklından şüphelenirim.

Burak Özkanoglu: Peki, şiirin şairin aynası olduğunu düşünüyor musunuz?

Necati Sarıca: Aynen aynen. Ayne’l yakîn Ayne’l yakîn

Burak Özkanoglu: Şiir yazmak karşılaştığınız olayların sonucunda bunları kağıda dökmek arzusuyla mı ortaya çıktı? Yoksa şu konuda bir şiir yazılsa iyi olur fikrinden mi?

Necati Sarıca: Hayır, hayır. Öyle bir şey değil. Yani eskiden ben ciddi bir konuşmacıyım. Hatta benim için şey derdi Kitapçı Ahmet: Gezgin Vaiz. Ben seyyar bir vaizim. Eskiden yazmazdım ama sürekli konuşurdum. Sonra bir gün birileri bana dedi. Ya konuştuklarını yazsan ne güzel olur, dedi. Ama ben ondan önce şiir yazmaya başlamıştım zaten.

Burak Özkanoglu: Şiirleriniz yazarken belli bir nazım şekli, ölçü benimsediniz mi? Yoksa serbest mi yazmayı tercih ettiniz?

Necati Sarıca: Yok, yok. Aklıma gelmediği gibi bu gibi soruları, konuları öyle yapmayı böyle yapmayı çok ciddiye almıyorum.

Burak Özkanoglu: Bunun sebebi nedir?

Necati Sarıca: Bilmiyorum. Benim boş vermişliğim olabilir. Teknik bir yaklaşımda üretebilirim buradan.

Burak Özkanoglu: Sanat için sanat mı? Toplum için sanat mı?

Necati Sarıca: Diğer sanat dallarıyla şiirin ayrıldığı bir nokta vardır. Bir resim sanatında sanat toplum için ne kadar yapılabilir? Ama bir roman sanatında toplum için bazı değer yargıları sunulabilir. Hatta ideolojik katmanlar geliştirip bu ideolojik katmanlarla toplumda bazı konuların nüfuz etmesi sağlanmaya çalışılabilir. Ama şiir çok farklı bir dünya, şiir bir kere çok öznel, özellikle benim şiirim öneeldir. Bu toplum için bir şey yapma, toplum için şiirime katkıda bulunma gibi bir amacım hiç olmadı. Fakat bu şiirleri sanat olsun diye de yazmadım. Yani bence sanat için mi sanat yoksa toplum için mi sanat sorunsalı, ikilemi çok geçmişte kalmış bir ikilemdir. Özellikle benim için böyle bir kaygı da yok ayırım da yok. Ben ne isem şiirim de odur.

Burak Özkanoglu: Geleceğe yönelik sanata dair planlarınız nelerdir?

Necati Sarıca: İçinde bulunduğum meslekten dolayı bazı yazılarımı bazı kitaplarımı yayımlayamadım. Çünkü memuriyetin ağır baskısı altındaydım. Hatta sürgün edilmeme bazı yazılarımın da sebep olduğu söylenmiştir. Bundan sonra yapmak istediğim; baskıya hazır eserlerimin basılmasını sağlamak ve bir süre suskunluktan sonra yeni eserler vermektir. Bunun dışında özel olarak şunu yapacağım bunu yapacağım, amacım şudur diye bir şey yok. Kafamda öyle bir düşünce yok.

Burak Özkanoglu: Şiirde imge sizin için önemli mi?

Necati Sarıca: Şiirde imge çok önemlidir. Fakat gerçeklikten kopuk sadece imge olsun diye yazdığım bir şiir yok. Bir imge sadece bir imge olarak güzel olsun diye bir kaygım ,arayışım da olmadı. Özellikle imge kurmak için bir çabam faaliyetim de olmadı. Bunların çoğu geçmiş deneyimlerden, geçmiş zamanın okumalarından hatta bazen kendi şiirimi okurken ortaya çıkmış bana göre sıradan söyleyişlerdir.

Burak Özkanoglu: Size göre şiir dili nasıl olmalıdır?

Necati Sarıca: Bunlar oldukça klasik sorular. Şiir dili şairin istediği gibi olmalıdır. Şair kullandığı dilden dolayı çok fazla yargılanmamalıdır. Fakat şair bazı materyalleri şiire uygun olmayan yerlerde, uygun olmayan zamanlarda kullandığı zaman bu şiirde sırtabilir. Bu sırtma şairin bilinçli olarak yaptığı bir şey ise problem yok. Ama onun dışında dil, insanın düşünme kaynağıdır. Dil ne kadar gelişirse insanında o kadar gelişeceğine inanıyorum. Bu şairler için çok daha belirgindir. Şairlerin aslında toplumsal anlamda yüklendikleri görevlerden biri de dili geliştirmektir. Arayışlar sonucunda ortaya çıkan yeni kullanım biçimleri Türk diline katkıdır.

Burak Özkanoglu: Sizce şiirde argo olmalı mıdır?

Necati Sarıca: Ben şiirde argo hiç kullanmadım. Mesela İkinci Yeni'nin şairleri kısmen kullandılar. Sonraki dönemde bazı şairler şiirin içerisini argonunda ötesine aşan hiçbir sanatsal değeri olmayan kelimeler soktular, özellikler Küçük İskender bu konuda çok yoğunlaşmıştır. Tıp fakültesinden, tahminen son sınıfta ayrılması sebebiyle şiirinde daha çok tıbbi kavramlara yer vermiştir. Yoğunlukla da cinsel organlara atıflar yaparak şiirler yazdı. Fakat ben kınama makamında değilim.

Burak Özkanoglu: İkinci Yeni'nin dildeki deformasyonu hakkında ne düşünüyorsunuz?

Necati Sarıca: İkinci Yeni'nin dilde deformasyona yol açtığı tam olarak İkinci Yeni var olurken söylenmiş yargılardan birisidir. Fakat bugün itibarıyla geldiğimiz noktada, İkinci Yeni'nin dilde bir deformasyona yol açtığını söyleyemeyiz. O

akımın şairleri de Türk diline oldukça fazla katkıda bulunmuşlardır. Hataları olduysa onlar Türk dilinde yer edinmemiştir. Fakat ben İkinci Yeni şairlerini kınayan ya da bu şekilde yargılayan bir kişi değilim.

Burak Özkanoglu: Şiirinizde dizelerin kümelenişine dikkat ediyor musunuz?

Necati Sarıca: Şiirlerimde dizelerin kümelenişine dikkat etmiyorum. Oldukça iptidai bir şairim. Şiir üzerinde çok fazla çalışmıyorum. İlk geldiği andaki gibi çok fazla üzerinde çalışmadan, uğraşmadan asanatlar dergisinde yayınlıyorum. Fakat bunlar hiçbir zaman şiirlerimin son hali değil. Ben asanatlar dergisini kendim için bir atölye olarak görüyorum. Bazı denemeler yapıyorum. O denemeleri çok olgunlaşmadan orada yayınlıyorum. Fakat daha sonra üzerinde farklı farklı dönemlerde farklı eklemeler de yaptığım oluyor. Ben şiir üzerinde çalıştıkça anlam düzeyinin bozulduğunu düşünüyorum. Sırf kelimeler, dizeler üzerinde çalışarak anlamı kaybetmektense manaya daha çok yüklenip gerekirse dizelerin kümelenişinin bozulmasını göze alıyorum.

Burak Özkanoglu: Şiirin ideal biçimi sizce nasıl olmalıdır?

Necati Sarıca: Bunlar benim kafamın içerisinde sorun ettiğim şeyler değildir. Bence modern şiir için ideal biçim diye bir şey yoktur. Bunlar daha çok bizim ülkemizde sorulan sorulardır. O da geçmişimizde halk edebiyatında kullanılan hece ölçüsü ve divan edebiyatında kullanılan aruz ölçüsünden kaynaklanmaktadır. Daha çok şiire kutsallık atfedilmektedir. Halbuki modern şiir böyle bir şey değil. Modern şiir hala Türkiye’de anlaşılabilmiş değil.

Burak Özkanoglu: Genel olarak toparlayacak olursak biçim ve içerik üzerine ne söylemek istersiniz?

Necati Sarıca: Biçim sınırsız olarak ortaya çıkabilir. Biçim zorlarken anlamı bastırma tehlikesi bir şair için önemli tehlikelerden birisidir. Ben şiirde biçimden, dizelerin kümelenişinden çok şiirin manasına, içeriğine önem veriyorum. Herkes istediği gibi, istediği biçimde yazabilir. Kısıtlayıcı bir form ortaya koymak çok yanlış

bir düşüncedir. Sezai Karakoç’un dediği gibi “ Siz yazarsınız, yaparsınız, söylersiniz ve ortam kararını verir.” Bence şiirde en önemli olan şey samimiyet, olduğu gibi var olmadır. Benim için ideal biçim de bu ideal mana da budur. İçerik benim için biçimden önce geliyor.

Burak Özkanoglu: Şiir kitaplarınıza isim koyarken nelere dikkat ediyorsunuz?

Necati Sarıca: Vallahi şöyle çok ilginç bir şey benim şiirlerime isimlerin çoğunu da isimleri ben koymuyorum. Bizim yayıncımız Sıtkı Caney koyuyor. Mesela ben kitap isimlerini daha sessiz, sakın, gürültüsüz şiir isimleri koymak isterken arkadaşım Sıtkı en heyecanlı bölümleri koyuyor.

Burak Özkanoglu: Hüzün ve Bela neden?

Necati Sarıca: Neden? Kerbela bu kadar. İçinde bulunduğum durumu en iyi tarif eden hali o dönemde bir Kerbela tanımlamasıyla çıkış noktası buldum.

Burak Özkanoglu: Ama bir de şu var; şiirlerinizin genelinde hep bir hüzün hakim. Yani mutlu bir şiire çok rastlamadım.

Necati Sarıca: Tek tük mutlu şiirler de var. Mesela “ Kar Bekliyor Olacağım” bu esintili bir şiirdir. Orada ümit var.

Burak Özkanoglu: Şiir okumayı, yazmayı seven gençlere tavsiyeleriniz nelerdir.

Necati Sarıca: Ya okusunlar da... Ne diyeyim ki yani. İşlerine baksınlar, bulaşmasınlar fazla böyle işlere. (Güler)

Burak Özkanoglu: Özel olarak birine ya da birilerine yazdığınız şiirleriniz oldu mu?

Necati Sarıca: Olmuştur.

Burak Özkanoglu: İstek üzerine yazdığınız oldu mu?

Necati Sarıca: Ya bir kere gençliğimde liseli bir çocuk bir kıza aşık olmuş. İlla o kız için bir şiir yazmamı istedi. Günlerce peşimi bırakmadı. Ondan sonra mecbur kaldım. Çocuğun gönlünü almak için bir şiir yazdım. Kız da oğlanı sevdi. Fakat oğlan kıızı terk etti.(Güler) Onun dışında yazmadım.

Burak Özkanoglu: Bütün şiirlerinizi ezbere biliyor musunuz?

Necati Sarıca: Hayır, hayır. Bilmiyorum. Bazı dizeler gelir aklıma.

Burak Özkanoglu: Bunun gerekli olduğunu düşünüyor musunuz?

Necati Sarıca: Yok.

Burak Özkanoglu: Bir şair yazdığı şiiri ezberlemek zorunda mı?

Necati Sarıca: Bunlar saçma sapan beylik laflar. Bunlar aştı.

Burak Özkanoglu: Böyle bir algı var. Mesela bulunduğunuz ortamda hadi bir şiir oku diyen çıkmıştır illaki.

Necati Sarıca: Ben öyle ortamlara gitmem. Onu diyenle de uymam.

Burak Özkanoglu: Şiirde ilhama inanıyor musunuz? Yoksa şiirin yaşantılardan mı doğduğuna inanıyorsunuz?

Necati Sarıca: Evet. İlham da var, yaşantıların içinde de var. Yapayalnız gece yatakta yatarken de gelir. Yani ben ona kendiliğindenlik diyorum. Vardır yani, yoktur diyemeyiz. Ne kadar materyalist olursa olsun şairimiz kesinlikle bu vardır. Metafizik vardır yani.

Burak Özkanoglu: Herhangi bir şiir yarışmasına katıldınız mı?

Necati Sarıca: Yok asla! Allah korusun. Ya niye yarışayım elin adamlarıyla.

Burak Özkanoglu: Şiir yazarken yazım noktalama ve imla kurallarına dikkat eder misiniz?

Necati Sarica: Vallahi ben bu konuda oldukça iptidaiyim. Etmiyorum.

Burak Özkanoglu: Türk toplumunda şair olmanın getirdiği sorumluluklar nelerdir?

Necati Sarica: Allah Allah. Bence öyle bir sorumluluk falan yok. Bende yok yani.

Burak Özkanoglu: Bu boş vermişlikten herhalde.

Necati Sarica: Yoo... Yani böyle bir sorumluluğu niye alayım ki üstüme. Ama şöyle bazı toplumsal olaylar var. Hepimizi etkileyen mesela Kudüs benim canımı çok yakıyor. Kudüs benim canımı çok yaktığı gün yazdığım bir şiirde ben Kudüs'e olan duygularımı anlattım. Eğer sorumluluk dediğimiz bu ise zaten o sorumluluk kendisi gelip buluyor beni. Mesela diyelim ki oturup bir gün evet ya ben bu sokak çocuklarına çok üzülüyorum. Onlarla ilgili bir şiir yazayım. Böyle bir düşüncem hiç olmadı. Ya bu şeye benzer Necip Fazıl Kısakürek'in Adnan Menderes'in ölümünden sonra yazdığı “ Sarı Zeybek” şiirinin ne kadar şiir denemeyeceğinin ortaya çıkışı gibi bir şey olur yani. Yapaylık.

Burak Özkanoglu: Sunilik

Necati Sarica: Evet evet. Bu bana mantıksız geliyor. Zaten ben insanım. Mevcut toplumsal olgulardan, olaylardan birçok insanın etkilendiği gibi bende etkileniyorum. Onlar da bir şekilde şiirime yansıyor. Yaşıyorum hayatın içinde varım yani. Büyük bir iddia ama varım.

Burak Özkanoglu: Siz bireysel olarak etkilendiğiniz, üzerinize sorumluluğunu almak istediğiniz şiirler yazıyorsunuz.

Necati Sarica: Bak genç adam. Şimdi buradaki ilginç olay şey şu insan evrensel bir kavram. Hepimiz insanız. İnsan her yerde insan. Fakat birey dediğimiz hadise verili

bir gerçeklik. Tarihin belli bir döneminde, belli bir ortamda oluştu. Şimdi modern çağda bu modernleşmeyi en derinden yaşayan Batı Avrupası ülkelerinde evet birey var. Ama Doğu’da, Doğu’nun ikliminde birey olunabilir mi? Birey olunmalı mı? Bunları bilmiyorum ama bazı konularda ciddi anlamda içinde bulunduğum çevreden toplumdan hatta ortak inanışa sahip olduklarımdan ayrı düştüğüm oldu. Hem de bu derin bir ayrılık. Hatta şey demiştim bir şiirimde “ İnanç azaldıkça artarken bizde” Yani benim inancım azaldıkça artan bir inanç. Çünkü birçok ölü toprağını atmam lazım, atmışım ki yadırganıyorum. Pek sevilmiyorum. Burada ne diyebiliriz. Eee... barbar bir ilahiyata karşı Müslümanlığı savunmak zorundayım.

Burak Özkanoglu: Benim bir de ayrıyeten sormak istediğim bir soru var. Bu Mardin şiirlerine baktığımızda orada sanki bir sonun başlangıcı gibi veya bitti dediğimiz yerde bir başlangıç olmuş gibi bir atmosfer var. Bunu açıklar mısınız?

Necati Sarıca: Şimdi Mardin olayında ben mesleki anlamda sürgün edildim. Bir anlamda şair olarak da sürgün edildim. İçinde yaşadığım, bulunduğum ana yurdum, baba yurdum, eş ,dost, akraba, arkadaş hepsini kaybettim. Birden güney trenleri, kampanalar ve hıçkırıklar... Çocuklarım var ardımdan ağlıyorlar. Ben gidiyorum. Arkada bıraktıklarıma ağlıyorum. Çocuklarımla okulları var götüremiyorum ve orası garip bir diyar ve beni sürenler bir takım ideolojik sorgulamalarla beni sürdüler. Yalnızlık hani memurların sürgüne gönderildiğinde dışlanmaları gibi yaşanan bir dışlanmışlık, tek başlılık, ben hiç hayatım boyunca bu kadar bu hissi derin hissetmemiştim.

Burak Özkanoglu: Aynı zamanda gurbet var.

Necati Sarıca: Gurbet var, yalnızlık var, dışlanmışlık var, yadırgama var. Tek başıyasın.

Ek 2: Ahmet Özcan İle Yapılan Röportaj

Doç. Dr. Ahmet Özcan, Çankırı Karatekin Üniversitesi tarih bölümünde öğretim üyesidir. Necati Sarıca ile uzun yıllardır yakın bir dostluk içerisinde. Necati Sarıca'nın şiir macerasına başlangıçtan bugüne yakinen tanıklık etmiş bir isimdir. Çalışmamızı geliştirmek amacıyla 17.02.2019 tarihinde Doç. Dr. Ahmet Özcan ile görüşülerek bu bilgiler derlenmiştir.

Burak Özkanoglu: Necati Sarıca ile ilk ne zaman tanıştınız?

Ahmet Özcan: Necati Sarıca ile ilk tanışmamız 1990 yılında oldu. Hasan Ayrancı Hoca'nın arkadaşıydı. O tanıştırmıştı. Necati Sarıca o dönem hukuk fakültesini bitirip savcılık stajı için Ankara'ya dönmüştü. Konuşmalarıyla dikkat çeken bir yapısı vardı. Sohbet ortamında konuşmalarıyla muhatap kitlesinin, sohbet ortamının dikkatini toplayarak onları kendi ilgi alanına çekerek. Kendisini bir cazibe merkezi haline getirirdi. Benden yaşça büyüktür. Bir anlamda hayata benden daha önce başladığı için bir ağabey gibidir. Ancak insanlarda kronolojiden çok, tanışma şekilleri, bulunduğu ortam önemlidir. Dolayısıyla biz o günden beri ona bir arkadaş şeklinde baktık. Her zaman kendisinin desteğini muhabbetini gördük.

Burak Özkanoglu: Necati Sarıca'nın şiirlerinden ilk ne zaman haberiniz oldu?

Ahmet Özcan: Tanıştığımız dönemden beri şiir yazdığını, şiirle ilgilendiğini biliyorum ama onun bu yönünü ilk olarak "Hüzün ve Bela" yı yayımlamadan önce yazılı olarak gördüm. Kitap basılmadan önce şiirleri okudum. Ama onun bu kadar şiiri olduğunu çok az kişi biliyordu kitap basılmadan önce.

Burak Özkanoglu: Necati Sarıca'nın şairliğinde ve şiirlerinde eleştirdiğiniz noktalar nelerdir?

Ahmet Özcan: Öyle bir zamana geldik ki bu zaman şiirin bittiği zamandır. Bunu bir tarihçi olarak söylüyorum. Ben daha çok tarihsel olarak bakabilirim en fazla edebiyat tarihçisi gibi. Şiirin bittiği zamanda şair olmak da ayrı bir acı ayrı bir trajedidir. Şairlerden hep belli standartlarda bir dil kullanması beklenir. Mecrasından gelenler

metinlerin dilin terbiye edildiği bir yerden gelirler ama Necati Sarıca da bu durumu göremezsiniz. Eleştirildiğinde, ben böyle istedim, der. Onun şiirlerinde Sezai Karakoç’u, İsmet Özeli, az da olsa Necip Fazılî görürsünüz ve diğer şairler de hep işin içindedir. Ancak Sarıca, bunu kabul etmez. Bu nedenle onda eleştireceğim nokta eleştiriye biraz kapalı olmasıdır. Oysa bu durum doğaldır kendi sesi ancak başkalarının seslerinin duyulduğu yerde kendi olarak fark edilebilir.

Burak Özkanoglu: Necati Sarıca’nın şairliğinde ve şiirlerinde beğendiğiniz noktalar nelerdir?

Ahmet Özcan: Onu muhabbetli bulurum. Konuştuğumda başka dünyalar verir. Bir hikayeyi ondan daha renkli anlatabilecek kişi çok azdır diye düşünürüm. Anlattığı hikayeyi de ya bir saat önce okumuştur ya da öğrenmiştir. O kadar renkli anlatır ki böyle teatral çağrışımlarla. Çok zengin konuşmaları vardır. İlk tanıdığım günden beri onda sezdiğim şey hüzdür. Birçok insanda bu vardır. Ancak Necati Sarıca, bunun en büyük örneğidir. Bu hüznün şiirlerine de yansımıştır. Bencil gibi görünse de şiirlerinde dünyaya kendisi için bakmamıştır. Kendisi dışındaki dünyayı sokakta yürürken kedilerin, çocukların, köpeklerin acısını çeker. Bir şekilde acıya meyyaldır. Hatta sürekli acıyı içmekten söz eder. Acıyı içmek bambaşka bir şey, Acıyı paylaşmak, acıyı defetmek yerine acıyı içmekten bahseder. Onun için mahkeme ve mahkeme koridorları kartondandır. Onların hepsinin devrilmesini ister. Mahkemenin adaletine inanmaz. Her mahkeme her celse sonrası hüznle çıkmıştır. Onun şiirindeki temaları, kurtarıcılık misyonunu, meydan okumaları, ve bunlarla ilgili kristalize ettiği anları çoğu zaman bu hayatıyla birlikte okumak gerektiğine inanıyorum. Onunla ilgili bir tabirim var. Kavramsallaştırma yaptım. “Mecrasından gelmeyen şair” Şairin mecrası nedir? Şiir yazdığınızda onu bir edebiyat dergisinde, arkadaş çevresinde ya da şairler çevresinde paylaşırsınız. Geçmişte şura meclisleri vardı. Buralarda dolaşıma girer. Ama Necati Sarıca’nın şiirleri yayınlanıncaya kadar dolaşıma girmemiştir. Dolayısıyla mecrasından gelmemiştir. Bu anlamıyla sel gibi bir tarafı vardır. Sel suyun mecrasından taşmasıyla olur. Gelir çarpar bir iz bırakır. Necati Sarıca’nın sel gibi olan şiirlerini hâlâ okurum. Yeni şiirlerinde de bunu yakalarım. Bu sel gibi olan şairliği bütün hayatının yansımasıdır. Onu görenler bir savcı olduğuna inanmazlar. Çünkü savcı denilince sessiz, insanlara bulaşmayan canlı

türleri akla gelir. Ama Necati Sarıca'ya bakarsınız o size şiirden, felsefeden, hayattan, acılardan, psikolojiden bahseder. Şiirlerinde bir savcının aramayacağı kadar adalet arayışı vardır. İşte o sivil hayatında var olan kendi bireysel tecrübelerini yansıtmıştır. Yaptığı meslek onun hayatında önemli değildir. Bir kimliğe sığınmamıştır. Onun var olduğu dünyalar insanla başlar. İnsandaki anlam, insandaki sapkınlıklar, insandaki ideal olanlar, hep onun arayışının bir parçası olmuştur. Hep bir arayış halindedir. Güzel bir lafı vardır: “ Her şey tamam bir şey eksik” Hep bir şeyin eksikliği üzerinde dolanır. Bunun dışında şiirleri statik değildir. Bir mısraı bir sonrakinde farklı bir yerde görebilirsiniz. Ancak bazı imgeler, temalar vardır ki onlar değişmez. Her şair gibi o da bilinme, tanınma arzusundadır fakat bunu kitleler üzerinden değil kitleler üzerinde yapar. İşte şiirin bittiği yerde onun şiirlerini nasıl bir yere oturtacağız? Sinema afişi gibi kült şairler var. Hep onların şiirleri okunuyor. Oysa hayatın başka yerlerinden tutmuş bir kimse dikkat çekmiyor.

Ek 3: Sıtkı Caney İle Yapılan Röportaj

Sıtkı Caney, Necati Sarıca'nın yakın dostlarından biridir. Sıtkı Caney de şair ve yazardır. Aynı zamanda Asanatlar internet dergisinin kurucusu ve editörüdür. Sarıca'nın 2014'ten bu yana yazmış olduğu şiirlerini yayına hazırlamaktadır. Bu sebeple onun şairliğine ve şiirlerine tanıklık eden önemli isimlerden biridir. Sıtkı Caney ile 03.02.2019 tarihinde görüşülmüştür.

Burak Özkanoglu: Necati Sarıca ile ne zaman tanıştınız?

Sıtkı Caney: Necati Sarıca ile Ankara'ya geldiğim ilk yıl tanıştık. Ben 15 yıldır Ankara'da yaşıyorum. Tanıştıktan sonra öğrendik ki ikimiz de İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunuymuşuz. Ben Necati'den daha önce mezun oldum. O benden yaşça küçük biraz. O sebeple İstanbul'da denk gelemedik. Yüz yüze tanışmak Ankara'da nasip oldu. Benim savcı Necati Sarıca, şair Necati Sarıca, filozof Necati Sarıca olmak üzere tanıdığım üç Necati Sarıca var. Ben ilk savcı Necati Sarıca'yı tanıdım. Diğer yanlarını bilmiyordum.

Burak Özkanoglu: Diğer yanlarıyla ne zaman tanıştınız özellikle şair yanıyla?

Sıtkı Caney: Tanıştıktan bir süre sonra Necati Sarıca'nın "Hüzün ve Bela" diye bir şiir kitabı çıktı. İmza gününe gittim. Böylelikle şair Necati Sarıca'yı tanıdım. Şair Necati Sarıca, savcı Necati Sarıca'dan çok farklı. Bunu özellikle söylüyorum çünkü Necati Sarıca; şiirle, edebiyatla, sanatla alakası olamayan birine asla şair yanından bahsetme gereği duymaz. Onunla iletişimde şair gibi konuşmaz. Herhangi bir insan gibi konuşmayı tercih eder. Filozof Necati Sarıca'ya gelince hayat üzerine, hayattaki varoluşumuz üzerine ve buna benzer şeyler üzerine çok kafa yoran ve bunu şiirine yansıtan birisidir. Şiirlerinde akıl imgesini çokça kullanmasını buna bağlıyorum. Şizofrenlere karşı olan aşırı ilgisi de bundandır. Onların bu şizofrenik durumlarının temelinde düşünme eyleminin yattığını ima eder. Filozof ve savcı Necati Sarıca, şair Necati Sarıca'da birleşmiştir. İnsanlara genelde akıl ya da duygu ağır basar. Necati Sarıca'da ise bu kimliklerin etkisiyle her ikisi de ağır basmaktadır. Onun duygu yükü çok düşünme eylemi fazladır. İşte onun şiiri tam da burada başlar.

Burak Özkanoglu: Necati Sarıca'nın şairliğinde ve şiirlerinde eleştirdiğiniz noktalar nelerdir?

Sıtkı Caney: Şiir macerasında somut olarak 2014'te Asanatlar ile yolumuz kesişti. Tabii fikir alış verişimiz öncesinde de devam ediyordu. Necati Sarıca Asanatlar'da şiirlerini yayımladığımız ilk şairlerdendir. İlk o zaman sesini aradığını söylemişti. Bir arayış vardı. Bazı şeyleri yeniden yeniden deniyordu. Ancak nasıl bir şiir istediğini netleştiremedi. Bunu netleştirse işler kolaylaşacaktı. Ama “Arıyorum.” dedi ve her şiir o arayışın bir parçası oldu. Aramaya devam etti. Ancak son şiirlerinde aradığı o sesi yakalamaya başladığını düşünüyorum. Görüşlerimi önemser ara ara sorar sesimi bulmuş muyum diye. Ben “Bunları sen yazıyorsun senin sesin bu.” diyorum. Ama şiirinde eleştirdiğim noktalar oluyor. O eleştirilmeyi seviyor ama bu eleştirileri dikkate almıyor. Bunun dışında cümle kuruluşları şiirin anlaşılmasını zorlaştırıyor. Necati'nin şiirini zor ele vermesi yönünden Ece Ayhan şiirine benzetiyorum. Şiirlerin büyük çoğunluğunda yaşanmışlıklar var. Okur bu yaşanmışlıkları bilmediği için şiiri anlamakta güçlük çekiyor. Cümle yapısı da işin içine girince şiir çok zor anlaşılır bir hale geliyor. Okur da bundan dolayı kendince farklı yorumlarda, çıkarımlarda bulunuyor. Olumsuz olarak nitelendirdiğim bir diğer nokta ise başlık konusudur. Şiirlerine sessiz başlıklar seçiyor. Özellikle internet ortamında başlık önemlidir. Okur başlığı beğenmezse şiiri okumuyor. Son olarak billurlaştırdığı bir öz olarak ortaya koyduğu bir şiiri henüz yok. Ondan böyle bir şiir bekliyorum. Ama bu özü tek bir şiirde sunmak yerine bölük pörçük yansıtıyor. Zirve bir şiir çıkmadı ama dediğim gibi bekliyorum.

Burak Özkanoglu: Necati Sarıca'nın şairliğinde ve şiirlerinde beğendiğiniz noktalar nelerdir

Sıtkı Caney: Onun şiirinde en çok hoşuma giden şey özgün imgeleridir. Daha sonra “Ayrılık Günlerinde Aşk” başlığı altında bir dizi şiir yayınlamıştık. Bu şiirler diğerleri arasında en çok hoşuma gidenlerdir. Sebebi bu şiirlerden billurlaştırılmış, şah, zirve bir şiir çıkacağı inancındayım. Şairliğine gelince aşırı duyarlılıkları olan bir şair. Sokak hayvanlarına karşı özellikle kedi ve köpeklerle karşı hassasiyet sahibi bunu da şiirlerinde yansıtıyor. Necati Sarıca gibi insanlar için Anadolu'da “ Kalıbına

sıgmaz” derler. Kalıbına sıgmayan insanlar için çok net yorumlar yapmak mümkün değil. Fakat savcılığı, şairliği, filozofluğu bir yana harika bir insandır. Bence şairliğin in şartı budur. Toparlayacak olursak; Sarıca özgün bir şiir dñnyası olan kendi sesini bulmuş bir şairdir. Onun insanlığını, şairliğini ve şiirlerini ciddi manada önemsiyorum. Bir an önce şiirinin edebiyat kamuoyunca bilinmesini, okunmasını, tanınmasını arzuluyorum. Bizim edebiyatımız için bir artı değer. En azından ben öyle düşünüyorum.

Ek 4: Ali Sarıca İle Yapılan Röportaj

Ali Sarıca, Necati Sarıca'nın küçük kardeşidir. Necati Sarıca'nın şairliğine ve şiirlerine en yakından şahitlik eden isimdir. Necati Sarıca'nın şairliğine ailesinin penceresinden bir bakış sunan Ali Sarıca aynı zamanda Necati Sarıca'nın ilk okurlarındandır. Kendisi ile 22.02.2019 tarihinde görüşülmüştür.

Burak Özkanoglu: Ağabeyinizin şiir yazdığını ilk ne zaman öğrendiniz?

Ali Sarıca: Ağabeyimin şiir yazdığını ilk olarak 15 yaşında öğrendim. Mutluluk vericiydi. Ağabeyim duygularını, dertlerini, sorunlarını dışa vuran bir insan olmadı hiçbir zaman. Kendini yazarak deşarj ettiğini düşündüm. Belki de onu yazmaya iten şey bu özelliğiydi. Bana bunu düşündüren şey şu oldu: İlk şiirlerinde aile acılarımızı anlatıyordu. Bu şiirler gerçekten içe dokunur şiirlerdi. Halen o şiirleri ara ara açıp okur o günlere dönerim. Ağabeyimin hüznünlü bir yapısı vardır. Bu şiirlere de acılarımızı, hüznlerimizi bir fotoğraf karesi gibi ölümsüzleştirmiş.

Burak Özkanoglu: Peki ağabeyiniz Necati Sarıca'nın şiirlerinde, şairliğinde eleştirdiğiniz noktalar nelerdir?

Ali Sarıca: Ben şiir okumayı severim. Şiire bakış açım okur olarak, teknik anlamda çok donanımlı değilim bu anlamda. Ağabeyimin şiirlerine gelince ilk zamanki şiirler daha doğrusu ortak yaşantılarımızı konu ettiği şiirleri demin de söylediğim gibi beğeniyorum. Ancak diğer konularda yazdığı şiirleri anlamakta, yorumlamakta güçlük yaşıyorum. Kapalı bir şiir anlayışı var. Ortak yaşantılarımızı konu ettiği şiirleri çağrışımlarla falan yakalıyorum. Ancak bunlar biraz güç anlaşılıyor. Ara sıra şiirleri üzerine konuşuruz. Bir okur olarak eleştirmemi, yorum yapmamı ister. Bu yönünü dile getiriyorum. Ancak görüldüğü üzere çok dikkate almıyor eleştirileri. Ağabeyimin keskin bir mizacı vardır. Öyle yönlendirilmeyi falan sevmez. Ani kararlar alır ve bu kararları uygular. Bu huyunu bildiğim için artık eleştirmiyorum.

Burak Özkanoglu: Beğendiğiniz yanlar nelerdir?

Ali Sarıca: Ağabeyim keskin bir karakter fakat kalbinde kötülük olmayan bir karakter. Ciddi hassasiyetleri olan biridir. Şiirlerinde de dikkat çeker. Sokak çocukları, kedi ve köpekler onun hassas noktasıdır. Ayrıca güvercinlere karşıda bayağı hassasiyet sahibidir. Dedem güvercin beslerdi, ağabeyimin hassasiyeti oradan geliyor. Onlarla çok vakit geçirmiştir. Bunun dışında yazdığı şiirlerle ağabeyimin iç dünyasını görmek onu keşfetmek çok başka bir duygu. Kendisi kolay kolay demin de söyledim derdini falan anlatmaz. Şiirleri ile öğreniyorum. Şiirlerinde ailemizi anlattığı şiirlerinin yeri bende ayrıdır. Kalemimi beğeniyorum. Onu tanımayan okur da öyle hissediyor mu bilmiyorum. Fakat şiirinde anlattığı olaylar insanın gözünde canlanıyor. Derler ya hayatın film şeridi gibi gözünün önünden geçiyor. Bu yönünü çok beğeniyorum. Hala arada açıp okurum takip ederim şiirlerini. Başarılı bir şair olduğunu düşünüyorum. Umarım edebi çevrelerce de bu kanaatim tescillenir.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	Burak Özkanoglu
Doğum Yeri	Ankara/Altındağ
Doğum Tarihi	02.08.1991

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Fakülte	Edebiyat Fakültesi
Bölüm	Türk Dili ve Edebiyatı

YABANCI DİL BİLGİSİ

İngilizce	YÖKDİL (42,5)
-----------	---------------

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurum	Birebir Eğitim
Görevi/Pozisyonu	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
Tecrübe Süresi	2 yıl

KATILDIĞI

Kurslar	Pedagojik Formasyon (2015)
Projeler	1.Uluslararası Türkiyat Sempozyumu (2013) 2. Uluslararası Türkiyat Sempozyumu (2014) 2.Ulusal Öğrenci Sempozyumu (2014)

İLETİŞİM

Adres	Umut Mahallesi Yavuzevler Sokak 34/22 Çankaya/ANKARA
E-mail	brkozk18@gmail.com